IONEL TEODOREANU

HAI DIRIDAM

ROMAN

Editura „CARTEA ROMÂNEASCĂ“ Bucureşti

HAI DIRIDAM

Marelui meu prieten, doctorul **Liviu Câmpeanu**, închin această carte scrisă cu sănătatea pe care mi-a dăruit-o.

OPERELE LUI IONEL TEODOREANU:

ULIŢA COPILĂRIEI, Ed. IV-a.
LA MEDELENI, Vol. I. *Hotarul Nestatornic,* Ed. VIII-a.
LA MEDELENI, Vol. II. *Drumuri,* Ed. VIII-a
LA MEDELENI, Vol. III. *Intre Vânturi,* Ed. VIII-a
TURNUL MILENEI, Ed. III-a.
BAL MASCAT, Ed. V-a.
FATA DIN ZLATAUST, Ed. III-a.
GOLIA, Ed. III-a.
CRĂCIUNUL DELA SILIVESTRI, Ed. V-a.
LORELEI, Ed. IX-a.
ARCA LUI NOE, Ed. III-a (2 volume).
SECRETUL ANEI FLORENTIN, Ed. IV-a.
IN CASA BUNICILOR, Ed. V-a
IARBĂ.
FUNDACUL VARLAMULUI, Ed. VII-a
PRĂVALE-BABA, Ed. IV-a.
INTOARCERE IN TIMP.
CE-A VĂZUT ILIE PĂNIŞOARĂ, Ed. II-a.
TUDOR CEAUR ALCAZ, Vol. I. *Coca Duduş,* Ed. IV-a.
TUDOR CEAUR ALCAZ, Vol. II. *Drumul Magic,* Ed. III-a.
TUDOR CEAUR ALCAZ, Vol. III. *Inima.* Ed. III-a.
TUDOR CEAUR ALCAZ, Vol. IV. *Frunză,* Ed. III-a.

Intreaga operă distinsă de Academia Română ca marele premiu „Hamangiu" în valoare de 100.000 lei, în sesiunea 1940

In preparaţie:

TUDOR CEAUR ALCAZ, Vol. V.
MASA UMBRELOR.
KRAKTI E LA CONGO.
ZDRULĂ ŞI PUHĂ.

IONEL TEODOREANU

HAI DIRIDAM

ROMAN

Editura „CARTEA ROMANEASCA" Bucureşti

PARTEA I-a

DOAMNE, CE SIMPLU ŞI NEAŞTEPTAT...

CAP. I.

Abea se lumina de ziuă. Ploaia de toamnă era atât de subţire şi mută încât părea că nu-i decât în amintirea văzului. Dar toate se iveau ude cu îngruere; şi tinicheaua burlanelor picura ca'n tristele oraşe de provincie, la ureche.

Bucureştiul nu mai semăna cu el însuşi. Stins şi oblonit de rigoarea camuflajului, îşi pierduse sclipirea voioasă a ferestrelor, rămânând orb, părăsit, ca staţiunile balneare închise. Nimeni pe străzi, nici automobile, nici trăsuri. Mereu ploaia şi iar ploaia care nu mai ştiai dacă pică din cer peste case sau creşte din ele ca o iarbă spectrală a unei vaste paragini.

„Plouă
E o ploaie de toamnă
Stropii reci bat în geam
Şi eu n'am
Cui să-i zâmbesc
Şi'n ochii cui să privesc..."

Era nostimă — cum o fi chemând-o? uitase! — cu capul ei de Claudine-à-l'école' cântând răguşit, cu coatele pe masă şi bărbia rezemată în pumni, în rochie de mătasă neagră, colantă.

Se apropia de casă. Cu o mişcare automată, Nandi (Alexandru Gabriel Donani) îşi scoase ba-

tista, trecând-o cu îndemânare peste zonele sărutării: ochi, gură, urechi. Câteva urme de roş rămaseră în batista unei nopţi de toamnă. Privindu-le recapitulativ nările lui Nandi se umflară a zâmbet, ochii verzi luciră sub sprincenele drăceşti. O clipă numai, ca un faun rămas pe hotarul nopţii, ud, cu păr lunar. Trecu. Noaptea era lichidată. Amin. Începea ziua cea de toate zilele. Adică trezia. Şi era Luni. Şi ploua. Şi acasă iar avea să'nceapă javra aceia insuportabilă! Nu lătra. Scârţâia ca o fereastră dela subsol uitată deschisă, dar schimbând locul ca o muscă, iritând nervii, alungând odihna.

Cine dracu' mai inventase şi câniі? Nu-s de-ajuns oamenii?

Se oprise, ochi în ochi cu propria lui firmă:

Alex. Gabriel Donani
Avocat.

Bine înţeles portiţa era închisă cu zăvorul, caşicum casa n'ar fi aşteptat pe nimeni. In ricanarea lui „Bine înţeles" erau babele. Nici nu intrase încă şi nervii scăpărau. Trecându-şi braţul îndoit peste portiţă, împinse în zăvorul încleştat până când îşi rupse unghia. Astfel intră în curte, pregătindu-se crispat pentru întâlnirea cu javra care cum îl simţea se uita la el ca la un venetic şi abea consimţea să-i facă loc spre uşă cu'n uşor mârâit:

— Haide marş de-acolo!

Dormea pe întâia treaptă, buzată şi ursuză.

— Hai, Doxi, îl invită nominal ca pe un om adormit, aplecându-se.

Dar cânile era ţapăn ca împăiat. Il împinse uşor cu vârful ghetei, întâmpinând o rezistenţă scorţoasă.

— Mort! Bine c'am scăpat de el! Trebue luat din faţa casei. N'au decât să-l îngroape babele!

Imagina babelor trăgând din vârful degetelor pe Doxi ca să-l îngroape undeva în dosul casei îi dădu o secundă de veselie sarcastică. Şi de ce o fi murit? L-o fi otrăvit cineva? Îl privi din nou: îi apăru crescut straniu, ca ceva mărit sub lupă, sau în fund de apă unde începe halucinanta tăcere a peştilor cu privire fixă. Şi era un fel de agresivitate postumă în această dilatare spre pupilele celui de lângă el. Parcă dorea să se întipărească, să nu fie uitat. Era tigrat ca o omidă, cu cap hărăpesc şi un colţ eşit afară, ceiace-i dădea o expresie de tapir. Îşi aminti de scârţâitul lui subţire, obsedant, un fel de scânoet pueril care contrasta cu fiinţa lui mătăhăloasă, şi se întrebă deodată dacă ursuzenia lui nu era ca acele măşti rânjite pe care şi le pun copiii, speriindu-se ei singuri de hidoşenia lor din oglindă.

Deschise uşa masivă şi intră în casă, regăsind din prag mirosul de închis şi naftalină, care dădea întunerecului compact o mască de mumie. Nici mirosul de tutun adus în casă de prezenţa lui nu izbutea să învingă acordul lugubru al naftalinei cu întunerecul, umanizându-l. Şi întunerecul aparţinea babelor. Nici vorbă că ele binecuvântau camuflajul graţie căruia puteau să aibă întuneric nu numai noaptea, dar şi ziua.

Casa era atât de pustiu goală încât părea găunoasă. Miluca era mereu reţinută încă trei-patru luni la Sanatoriul Bucegi, Ion era pe front şi Smaranda cu ambulanţă sanitară pe undeva... Aşa că acasă nu mai era decât Nandi, mobilizat ca procuror la Curtea Marţială, şi babele: Nàna, aşa i se spunea — un fel de rudă prin alianţă a Milucăi, adusă dela Dorohoi, — şi cele două umbre ale ei Saveta şi Tasia, tot dela Dorohoi venite. De sigur că toate trei erau treze, pândind cu urechea poarta şi uşa de din faţă. Dacă le-ar fi sunat, una n'ar

fi răspuns. Dar erau treze de cu noapte, cu ochii deschişi prin întunerec de candelă; adversitatea Nănei pentru lumină o îngloba şi pe cea electrică; prefera să aprindă în plin Bucureşti lumânare sau lampă de gaz, chipurile ca să facă economie Milucăi. Uneori, răsboiul nemărturisit al lui Nandi cu babele era împins până la subtilităţi atât de copilăreşti încât Nandi lăsa într'adins lumina aprinsă, ştiind că le scoate din sărite caşicum nu el ar fi plătit electricitatea, ci agonisita lor.

De data aceasta însă, nu mai aprinse nimic decât lanterna electrică de buzunar. Intră de-a dreptul în birou, — mirosea a încăpere de club cu mobile de piele şi scrumelniţe multe, — deschizând imediat fereastra.

Plouă.
E o ploaie de toamnă.

Nu mai era melodia de azi noapte, ci o constatare nemuzicală, făcută de un om enervat şi nedormit. Timp pentru somn nu mai avea, căci la opt intra în şedinţă. Cel mult, să moţăie într'un fotoliu. Işi potrivi culcuşul. Pe divan, bine înţeles, babele lăsaseră perna albă şi pledul somnului de amiază din ajun!

Dar în definitiv cine era stăpân în casa asta? Babele sau el?

Aprinse o ţigară, făcând paşi mari către fereastra deschisă, unde era ploaia de toamnă, şi de acolo spre uşa care dădea pe întunerecul casei cu babe. Şi covorul din birou era la naftalină, ca de altminteri tot ce era covor, şal sau lână preţioasă. Pereţii erau despuiaţi, podelele goale. Aşa că paşii lui Nandi, din ce în ce mai zvâcniţi, aveau mare răsunet, un fel de brutalitate chiar.

...la poftiţi, mă rog, încoace, toate trei, în şir. Staţi drept. Deschideţi urechile. Priviţi în ochii

mei. Să vă intre bine în cap ce vă spun: Eu sunt stăpânul vostru. De azi înainte nu per-mit...

Vorbea în gând, scandat, răguşit, aspru, cu babele îngheţate — tot în gândul lui — de o comandă cazonă, vărsându-şi focul, spunându-le tot. Le-ar fi şi bătut, dar, chiar în gând, cum să ridici palma, vasta ta palmă bărbătească, asupra unor babe?

Şi deodată îşi curmă agitaţia, mirat, obraz în obraz cu delicata tristeţă a văzduhului de toamnă.

Asta ajunsese Alexandru Gabriel Donani? Să-şi poarte slugile în gând, ridicându-le la rangul de monolog?

Se uită cu nedumerire la mâinile lui, deschizându-le, ca un om care-a zăcut multă vreme, regăsându-şi mâinile pe plapumă: rămase ca amintire.

Erau mâinile cu care-şi scrisese cărţile!

Cu aceiaşi impulsiune devenită mişcare repede, dar meditativă, porni la biroul cu manuscrise. Nu mai umblase în el de câţiva ani.

Il deschise, trăgând sertarul de jos din dreapta unde păstra ultimele manuscrise. Caete „Gratiosa" No. 18. Scrisul fiecărei cărţi era precedat de nervi. Apăreau în notaţiile mărginale paginei cu textul, ca nişte ţânţari inofensivi acuma, dar atunci o-ho:

„Ion bocăneşte ca un rândaş"

„Iar şueră Ion"

„Ion a lăsat robinetul deschis".

Aceste simple notaţii străine textului literar — nădufuri, — condensau în ele o epocă întreagă de efort la masa de lucru. Revedea şi auzea tot, tot ce fusese, şi deodată Ion, copil, bătu la uşa interzisă cu străşnicie copiilor, de Miluca.

Intrase cu obrazul lui rotund pe uşa înaltă, ca un pui de floarea-soarelui. Pentru el biroul „lu tata" era într'adevăr gigantic.

— Ce cauţi la mine? îl întâmpinase Nandi, în-

trerupt nu dela scris, ci din viespuiala nervoasă premergătoare scrisului.

Ion-cel-Mic tăcuse cu sprincenele despicate de-o dungă, rămânând ca fulgerat pe pragul uşei întredeschise.

Era — da-da! — tot o dimineaţă de toamnă, şi ploua cenuşiu, des, cu sonorităţi de uluce.

— Ce mai stai? Pleacă! Nu vezi că lucrez?

Dar Ion-cel-şi-mai-Mic nu pleca.

— Şi ce ai acolo?

Năpraznic, smeul dela birou se ridicase cu scrâşnet de scaun.

— A cui e potaia asta? răsunase cumplitul glas.

Iar Ion-cel-ce-nu-se-află-mai-Mic strânsese şi mai tare „potaia" care mirosea a câne plouat în braţele lui.

— Ion, n'ai gură?

Înşfăcându-l de umărul hainei, îl zgâlţâise de câteva ori.

Şi deodată văzuse că Ion plânge.

Nu se auzea nimic dinspre gură sau nas, cum fac copiii, dar îi cădeau lacrimile atât de mari, că fiecare parcă privea dintâi şi după aceia numai luneca spre bărbie, de acolo picurând pe vietatea strânsă la piept.

Cânile din braţele lui Ion — pe-atunci pui — era Doxi.

Descoperindu-l cine ştie unde, lepădat pe lângă un gard, Ion îl adoptase, alergând să-l arate „lu mama", dar Miluca nu-l acceptase. Apoi Ion îl dusese Nânei, dar Nâna nu făcea nimic, spunea ea, fără de voia Milucăi. Şi abea atunci Ion se încumetase să treacă peste pragul oprit.

Doxi — botezat astfel de Ion, pe semne în cinstea „Echipajului Dox" — crescuse cu Ion, ştiind numai de el. Ion îi făcuse cuşcă, Ion îi strângea mâncare dela masă, ducându-i-o, Ion îl ţesăla cu peria de cal,

Ion făcea exerciţii cu el şi tot cu el ieşea la plimbare.

— Îl educ, spunea Ion, serios.

Erau oarecum prieteni. Uneori îl aducea şi în casă, în odaia lui, strecurându-l pela bucătărie ca să evite discuţiile cu cei din casă, dar gata să înfrunte pe oricine pentru cânile lui. Caşicum ar fi simţit că numai afecţiunea lui Ion e acoperişul vieţii lui de câne, Doxi era de o indiferenţă împinsă până la mârâit faţă de toţi ceilalţi.

— Ion băiatule, tare miroşi a câne! îi spunea uneori Nandi cu prietenie, dar şi cu un fond de dojană.

Ion zâmbea indulgent, o secundă, şi redevenea posomorît, fără să răspundă altfel. De mic era închis în capul lui rotund, cu frunte splendid arcuită, „frunte de revoluţionar" gândea uneori Nandi, consolându-se astfel de lipsa de cochetărie a lui Ion şi interpretând eufemistic în expresia „revoluţionar" comportările necioplite ale băiatului. Nimeni nu ştia ce fierbe — sau ce doarme — în tăcerea lui distrată. Uneori răspundea tăios până la grosolănie, întristând-o pe Miluca. Trântea uşile. Avea un mers apăsat de recrut cu bocanci. Obsedat de muzică — aparatul de radio din odaia lui nu mai înceta, — şuera sau fredona când îl apuca, frânturi de simfonii, cu gesticulări de şef de orchestră, fără consideraţie pentru conversaţia oaspeţilor, de pildă, sau pentru somnul alor lui. Acasă nu spune nimic despre el. Părinţii aflau dela alţii că Ion e cineva printre băieţi — nu premiant, *cineva* — că la examene profesorii au *discutat* cu el, că la seminariile de filosofie Ion e *temut*. Dar acasă Ion tăcea.

Acum era pe front, sublocotenent de infanterie fără ca nimeni dintre cei de acasă să ştie ce e în Ion. Plecase pe front îndată după absolvirea şcolii mi-

litare, cu finereţa netrăită, după ce-şi arsese toate caetele din dulap.

— Lăsaţi-mi odaia cum e, şi daţi-i de mâncare lui Doxi.

Ultimele lui vorbe. Deşi spuse în treacăt, aveau parcă un caracter testamentar.

Poate că numai Doxi ştiuse ce e în Ion.

Dar cânile murise. Ploua. O ploaie de toamnă care cădea pe cânile mort în faţa casei. Cânile lui Ion...

Şi iată că din nou Ion, copil, cu Doxi în braţe, plângea pe pragul încăperii „lu tata". Nandi vedea cum îi cădeau lacrimile. Aceiaşi senzaţie că fiecare îl priveşte înainte de a cădea. Parcă i se aduna ploaia pe inimă.

Plecă din birou, aprinzând iar lanterna electrică. Porni pe scara de lemn care ducea la catul de sus unde erau odăile de culcare.

De sigur, casa Donani avea cuprins de casă mare Dar răsunetul paşilor prin întunerecul luminat numai de rotocolul lanternei o amplifica încă până la solemn. Nandi ar fi putut să deschidă ferestrele sau să aprindă lumina electrică. N'o făcea. Nu cuteza. Venea cu inima strânsă ca într'un pod. Intră în odaia lui Ion, luminând-o cu fâşia lămpii. Patul cu o icoană la căpătâi, rămasă din copilărie; aparatul de radio aşezat pe un scaun de bucătărie; masa de lucru pătată de cerneală şi acoperită cu stive de cărţi ferfeniţoase, iar pe jos, volumele cu scoarţă roşie ale dicţionarului Larousse, peste care domnea peria de ţesălat a lui Doxi.

Odaia îşi pierduse de atâta timp deprinderea luminii încât fiecare lucru privit părea deşteptat din somn.

Şi odaia Smarandei, în care mirosul uleiurilor de pictat tot mai stăruia, era enigmatică. Nici-o urmă de parfum nu vestea femeia. O simplicitate monahală. Ziduri, pat, masă, dulap. Raza lanternei

se întâlni cu autoportretul Smarandei. Ochii ei verzi — moştenise ochii lui Nandi — se uitau cu atâta intensitate la ea însăşi — depăşind hotarul de oglindă al feminităţii — încât cuvântul insomnie apărea ca un comentar patetic al portretului. Nu vorbea acolo, în pictura aceia brutală şi nefeminină, bucuria de a trăi, atribuită tinereţii, ci numai insomnia ei vitală, semnele ei de întrebare.

Şi Smaranda era cu spitalele şi cu armatele, Dumnezeu ştie unde...

In salonaşul Milucăi nu mai intră. Acolo era pianul: închis.

Scoborî treptele cu spinarea apăsată ca de un urcuş, intrând din nou în birou. Ploaie era numai la fereastră, dar odaia se umezise.

Şi din nou îl revăzu pe Ion copil cu lacrimile şi cânile.

Aprinse o ţigară. Tuşi înecat, rămânând cu ochii împăienjeniţi. Nu mai suporta bine nici tutunul de care abuza. Ar fi trebuit să-l lase. Dar mai putea?

Sertarul dela biroul cu manuscrise rămăsese deschis. Răsfoi maşinal câteva caete. Cuvântul „Fine", scris mare de mâna lui de odinioară. Ce trâmbiţare era pe atunci în cuvântul care epiloga un efort: două-trei luni de lucru încordat, într'o desăvârşită izolare de lume. Când scria această vorbă magică — la capătul manuscrisului — era un salt în inima lui şi după aceia în trupul lui. Din câteva salturi suia scara, năvălea în odaia Milucăi şi nici n'avea nevoe să explice.

— Ştiu! spunea Miluca. Să-ţi trăiască.

Şi-i cuprindea tâmplele încă fierbinţi cu palmele, cu bietele ei palme în care mocnea temperatura, zâmbindu-i cu tot adâncul castaniu al ochilor gravi şi devotaţi.

Dumnezeule!

„Fine". De câţiva ani mâna lui nu mai scrisese

vorba magică. Acuma însă avea sensaţia uscată, implacabilă, că el e în ea: fine.

Ploua la fereastră. Ploua pe cânile mort. Ion-cel-Mic plângea mut pe pragul încăperii. Ion-cel-Mare era — dar mai *era?* — pe front. Miluca, la sanatoriul de tuberculoşi. Smaranda, cu armatele. Şi el, el...

Ce tristeţă, Dumnezeule mare! Parcă era într'o casă spartă de cutremur, ca un bătut de cer.

Apucă zmuncit receptorul telefonului. Tonul se formă, monoton, ţiuitor. Urechea lui Nandi îl auzea în timp ce mintea şi văzul căutau: un nume de prieten, de prietenă, de om, în sfârşit, de om bun, căruia să-i poţi spune pe apucate:

— Măă, trist sunt, măă!

Şi să răsufli.

Dar pe aţa sonoră a tonului nimic nu se oprea. Ca dintr'un şirag rupt numele alunecau unul după altul, cu obrajii lor — nume de camarazi, prieteni, cunoscuţi — şi nici unul nu rămânea. Căci nimeni dintre aceştia n'ar fi crezut că răsfăţatul, exuberantul, tumultuosul, veşnic tânărul Alexandru Gabriel Donani, — poate să exclame şi să fie ca un biet om de pe cheiul unui înnec, trist, mă!! Nici unul! Oricare ar fi crezut că-i farsă şi i-ar fi răspuns: Bine, Nandi, ai înebunit? La ora asta să mă trezeşti din somn? — lăsându-l singur, cu umbra cânelui mort pe inimă.

— Ştiu! spunea Miluca, căci numai ea putea spune „ştiu" cu limpezime şi cu bunătate.

— Miluca! exclamă Nandi şi formă numaidecât un număr. Allo, comanda. Aci casa Donani, 2.42.28 Domnişoară te rog, mi-ai putea da cu urgenţă Sanatoriul Bucegi, Predeal?

— După convorbirile militare. Firul e prins. Peste vre-o două ore.

Nandi trânti receptorul.

Trebuia să se spele, să se radă, să-şi pue uniforma, să se ducă, să facă, să dreagă.

Simţea ploaia în spinare ca o vrâstă. Porni cu paşi repezi spre uşa de din faţă. O deschise. Văzu din nou tot-tot-tot. Şi spuse, frăţeşte, celui de jos:

— Doxi băiatule, trist e să trăieşti, mama măsii de viaţă.

CAP. II.

Plouă.
E o ploaie de toamnă.
Stropii reci bat în geam.
Şi eu n'am
Cui să-i zâmbesc
Şi'n ochii cui să privesc.

Maia cânta sub duşul fierbinte, închisă în deliciul regăsit al odăii de baie. Fereastra cu ploaia de toamnă se înfăţişa atât de aburit încât nu mai era o prezenţă, ci o simplă aluzie la ceva exterior şi vag. Romanţă era melancolică, dar nu aceasta o caracteriza pe Maia, ci starea de cântec. Zicea cu poftă — de cântec — o romanţă tristoletă, regăsită şi ea la Bucureşti odată cu ascensorul blocului, cu apartamentul dela al şaptelea, cu telefonul, cu odaie de baie, cu oglinzile, mai cu seamă cu oglinzile în care nu te mai saturi regăsindu-te, cu oglinzile care par că au ochi în ele şi aplauze ca umbra unei săli de spectacol dincolo de rampă.

Maia venea din soare. Oricine ar fi întâlnit-o, chiar şi un farmacist, ar fi spus ca un poet: Maia vine din soare, nemaiavând nevoe de vârstă, căci nevoia de vrâstă se naşte din îndoială ca un argument, iar Maia era neîndoios tânără în numele soarelui. Dădea ochiului senzaţia pe care o dau

toamna întâii struguri. Căci era în fiinţa ei această lumină de culoarea vinului drag, pe care soarele o acordă dealungul vacanţelor de vară fructelor şi fetelor care vin la oraş odată cu plecarea cocoanelor. Ea însăşi de altfel avea această măgulitoare senzaţie în faţa ei: reverenţă, Doamnă!

Dacă s'ar fi întâlnit singură pe stradă cu ea însăşi, ar fi întors capul după ea, regretând că nu-i totodată şi băiat.

După aproape două luni de băi de soare, de Argeş, de hamac, de fân, — băi am spus, adică te vâri în fân până la gât, rugând-o pe Chira să-ţi fotografieze gropiţele obrazului, — Dumas-père găsit în pod — e cu totul altăceva decât Dumas-père cumpărat dela librărie, în ediţia Nelson, — de lămpi cu gaz care fileză şi de stat la sfat cu femeile satului ca să mai treacă timpul, — Maia simţea prima ei dimineaţă bucureşteană ca o enormă minge roşie căpătată la şapte ani: lucioasă, elastică, plină de o mie şi unu de salturi. Şi genunchii Maiei erau ca două mingi, comunicând un neastâmpăr elastic întregului trup.

Ploua.
E o ploaie de toamnă.
Stropii reci bat în geam.
Şi eu n'am.
Cui să-i zâmbesc
Şi'n ochii cui să privesc.

Oprit, cântecul se prelungi meditativ în tăcerea Maiei înfăşurată în acelaşi duş fierbinte. Cu capul puţin înclinat pe o tâmplă, părea că ascultă. Asculta într'adevăr căderea cântecului în gândul ei.

Şi eu n'am
Cui să-i zâmbesc
Şi'n ochii cui să privesc.

Aşa era!

— Ce?

Descoperirea era atât de uluitoare încât exclamă în gura mare, monosilabic, exploziv — ce? — ca la o veste adusă de altul, rămânând cu buzele întredeschise şi sprinceneie ridicate, având o expresie de cocuţă aurie cu ochi de piruzea.

Da-da-da-da...

Şi ceiace în primele secunde i se păruse o catastrofă, într'a doua serie de secunde fu acceptat şi asimilat, dar pipăit oarecum, ca un lucru nou.

Deci nici pe Zorab nu-l iubea. In această clipă de mare sinceritate pe neaşteptate — de sudaţie a sinceităţii — o surprinse şi porecla Zorab purtată de el ca un nume. Cum e posibil să accepţi una ca asta? Mai adaugi un El şi devii El Zorab: poezie de Coşbuc recitată la producţiile şcolare.

Dar partea mai frumoasă e că şi ea îl numise Zorab trei ani — trei ani! — convinsă că-i îndrăgostită de un fel de Arab pasionat, cu tâmple albe şi ochi negri, când în realitate bietul Zorab era...

Maia oftă c'un fel de condoleanţă, fără să se clintească din învăluirea duşului. Şi îi veni să râdă cu izbucnire, dându-şi seamă deodată că-l judeca rece pe Zorab cu propriile observaţii sarcastice dar interesate ale întâiului ei bărbat, Marc. Era fantastic, dar aşa era. Fără să-şi dea seamă îşi însuşise versiunea lui Marc despre Zorab: adoratul ei Zorab!

— Colosal!

Incepu să-şi răcorească duşul, întorcând robinetele.

Şi totuşi nu putea contesta bătăile de inimă pentru ...Zorab. E Zorab, nu e Zorab: El Zorab!

Făcu duşul rece, ghiaţă, încordându-şi trupul sprinten şi luminos, cu dinţii strânşi, cu pumnii încleştaţi. Sări din cadă ca peste o coardă, îmbrăcându-se într'un enorm halat alb. Işi scoase boneta

de cauciuc. Liber, părul roi: albine, rugini, toamne clocote de aramă. Un aur roşietic ca al soarelui în adâncuri de pădure, acolo unde taina amurgului întâlneşte mirosul ciupercilor şi copita faunului.

Aprinse o ţigară, adunându-se într'un fotoliu de pai, cu picioarele aduse sub ea, cu capul răsturnat pe speteaza acoperită cu gluga halatului.

Ca să poată fuma trebuia mereu să-şi scuture braţul, ridicând mâna în sus, pentru ca mâneca largă şi prea lungă să alunece îndărăt; gestul acesta îi făcea şi mai nevrâstnică mâna îngustă, ca pe a copiilor îmbrăcaţi cu straie de ale părinţilor.

Cu ochii ei de un albastru sonor ca cerul picturilor lui Pătraşcu, se uita la o amintire.

— Tuu, Marc dulce şi băiat, ce fel de om e faimosul Zorab?

— Un faimos cabotin!

Asta se întâmpla la Cluj, în primăvara anului 1940, unde Marc era pictor scenograf, căsătorit de un an cu Maia.

Se anunţase la universitate o conferinţă care făcea mare vâlvă printre femei a profesorului Iacobescu Zorab. „Cabotinul" lui Marc — numai că Marc era puţin Titircă inimă rea cu toţi bărbaţii — avea reputaţia unui mare chirurg, specialitatea chirurgie estetică, şi mai cu seamă faima unui bărbat irezistibil. Deci Maia îşi cumpărase bilet ducându-se singură la conferinţă. Marc refuzase s'o însoţească.

— Nu mi-e deajuns teatrul? Şi'n afară să încurajez cabotinismul?

Avea şi n'avea dreptate, gândise Maia care îşi atribuia sistematic nuanţa dreptăţii. Zorab se ivise în faţa publicului ca un actor care şi-a făcut studiile la Paris. Era elegant în felul acesta: în gama de alb şi negru, dar teatral. Cu mâni foarte îngrijite, cu monoclu, cu nodul cravatei impecabil ca şi croiala hainei, era de o glacială impertinenţă. Simţeai că acordă audienţă publicului. Dar avea

un glas mlădios — ca al acelora deprinşi să spue versuri — o piele brună şi mată, valorificată de tâmplele argintii şi de ochii negri, şi încă ceva: răsucirea mefistofelică a rădăcinei sprinceneler. Numele Zorab îl prindea ca un burnuz abea scos. La începutul conferinţei — vorbea fără hârtii, dând impresia unui om sigur de el: tăios de sigur — Maia îl ascultase într'un fel de contradictor cu Marc, criticându-l şi apărându-l, dar cu încetul devenise adversara lui, în unison cu Marc. Îi era antipatic. O antipatie agresivă care o ducea spre el cum sunt atrase albinele de tot ce e parfumat. Ar fi dorit să-l intimideze cu o impertinenţă plebeiană: ca dela galerie. Dar depăşise şi zona antipatiei, ascultându-l distrat, din ce în ce mai intrigată. Avea impresia sâcâitoare că tot ce se întâmplă e o aluzie cifrată la altăceva. Şi nu descoperea ce.

Maia nu plecase odată cu tumultul aplauzelor, fiind probabil singura spectatoare care nu participase la succesul lui Zorab. Dar îl privea. Şi el o remarcase brusc adâncind-o cu o privire care-i încordase arcada cu monoclul. Dar Maia tot nu-l aplaudase, sfidându-l. Era sigură că între ei va fi o ciocnire. Simţea — absurd, dar net, — că trebue să se întâmple aşa ceva. Mai întârziase deci prin faţa universităţii până când apăruse şi Zorab înconjurat de admiratoare. Maia îi întâlnise privirea care o căuta. Pornise imediat spre casă, simţind că Zorab se scutură de admiratoare şi vine după ea. Era o mare jubilare în Maia. Ştia că-i va spune o obrăznicie, deşi încă n'o descoperise. Mergea din ce în ce mai repede, ocolind străzile principale, ducându-l prin locurile cele mai rău întreţinute ale Clujului, până când dându-şi seamă că nu ştie ce să-i spue, îi aruncase peste umăr o scurtă privire urzicătoare şi intrase ca o furie în clădirea unde locuia cu Marc la mansardă, urcând spirala

scării în galop. Vroia să-i spue lui Marc întâmplarea, dar Marc nu era acasă. Văzând odaia goală îi venise să iasă din nou pe străzi. Dar nu mai vroia să-l vadă. E curios: nici nu-l cunoştea şi parcă-l pedepsea. Se resemnase deci să rămâe acasă, cu'n ilogic sentiment de surghiun. Peste vre-o jumătate de oră băiatul portarului apăruse cu un monumental buchet de garoafe albe şi un bilet:

Madame, il ne faut pas écraser les manants,
Qui traversent, pour voir vos yeux impertinents;
Car vous risqueriez fort, par quelque après diner,
De tuer le plus grand amour de cette année.

Zorab.

De sub versuri numele parcă o privea cu ochi orientali.

— Domnul aşteaptă jos, şoptise băiatul portarului deprins cu „domnii artişti".

Şfichiuită, Maia izbucnise, coborînd scările în goană. Nu ştia ce se va întâmpla: dacă-i va spune o impertinenţă sau dacă-i va mulţumi, dar ştia că neapărat trebue să-l vadă şi să aibă o ciocnire cu el.

O aştepta în gangul cu miros de bucătărie, elegant, descoperit, înclinat, — umil. Da, umil! Maia zâmbise întinzându-i mânile care nu-l aplaudaseră. I le luase într'ale lui, i le strânsese, o privise lung, cu un fel de incredulitate, şi ochii i se umpluseră de lacrimi. După ce devenise soţia lui, Maia aflase, umblând odată printre cărţile lui literare — pe care, curios, nu le ţinea acasă, ci într'una din teatralele odăi ale cabinetului de consultaţie din oraş — că madrigalul iscălit de Zorab aparţinea lui Porto-Riche.

De!

Poate că atunci şi din acest „de!" începuse fisura.

Dar lacrimile nu erau plagiate.

Şi astăzi după trei ani lacrimile de atunci n'o lăsau indiferentă. Oricum erau un omagiu adus ei — fata modestă de atunci — de un om bine.

Abea acum Maia descoperi — stârnită ca de o insomnie — cifrul întâmplării de atunci, care o luase dela un bărbat aducând-o altuia.

Iată: scena cu Zorab nu era decât replica scenei cu Alexandru Gabriel Donani; replica, sau mai exact, revanşa.

Maia aprinse încă o ţigară dela cea dintâi, ca la lecturile pasionante. Simţea că-i pe punctul de a deslega tainele „romanului ei".

Intâmplarea cu Gabriel durase din vara absolvirii clasei a patra, până în toamna începutului clasei a şasea. Ii spunea mintal Gabriel nu ca unui scriitor care ţi-a fost favorit, ci ca unui bărbat pe care-l-ai cunoscut intim. Inceputul fusese într'o vară la Mangalia. Dintâi se îndrăgostise de Claude Farrère, după ce descoperise „L'homme qui assassina" visând la el lângă foşnetul romantic al Mării Negre care scaldă şi ţărmul romanului lui Farrère. Auzise însă dela unii şi alţii că Farrère e un moş cu barbă albă. Aşa că-l suise în podul cu vechituri. Apoi ceti se, de împrumut, două romane de Alexandru Gabriel Donani. Bărbatul acelor cărţi o tulburase, devenind eroul ei dorit. Se îndrăgostise deci de Alexandru Gabriel Donani. O impresiona şi numele mai fluturător desfăşurat decât cele obişnuite din România. Şi ea se numea de acasă Maria Despina, — dar Ionescu. La Bucureşti cu răbdare şi într'ascuns, timp de un an, se informase, obţinând şi o fotografie de-a lui Gabriel. Aflase că e căsătorit cu o moldoveancă dela Dorohoi, că are doi copii, o fată şi un băiat, că se trage dintr'un neam de sculptori florentini aduşi de Ştefan-cel-Mare, că e foarte înalt, cu ochi verzi şi păr brumăriu, că femeile mor după el, că fusese campion

de spadă şi jucător de tenis clasat, că era maestru în avocatură, — într'un cuvânt, prototip al bărbatului de care să te îndrăgosteşti din auzite.

Apoi aflase unde stă: „faimoasa casă cu magnolia", aşa i se spusese. Făcuse deci un pelerinaj clandestin, descoperind în fundul aleii cu castani „cea mai frumoasă casă din Bucureşti".

După umbra castanilor din alee, casa te întâmpina luminos ca vilele de pe marginea mării. Înaltă — ca şi stăpânul ei — puternic clădită şi albă, un alb mândru ca al lebedelor, cu ferestre de lemn negru şi balcon la fel, având de-a dreapta şi de-a stânga câte un magnolia înflorit.

Fusese atât de intimidată de casa şi de reputaţia lui Gabriel încât deliberase cu ea însăşi, comparând ce-i spuneau oglinzile despre Ionescu Maria Despina cu ce ştia despre Alexandru Gabriel Donani, hotărînd că trebue să mai aştepte, pregătindu-se ca pentru un bal amânat în anul următor. Şi petrecuse însă tot anul — clasa a cincea — cu iniţialele lui Gabriel pe inimă, cu sentimentul că are o întâlnire cu el într'un fel de mâne mai îndepărtat. Se gândea la el, la casa lui, îi cetea şi recitea cărţile, familiarizându-se cu particularităţile lor, îi vizita casa. După magnolia, în spre toamnă, veneau zorelele mexicane care se révărsau plutitor peste balconul de lemn negru, deschizând flori de culoarea ochilor Maiei. Maia zâmbise ca în faţa unei rochii de bal pregătită pentru ea.

Spunea singură „Gabriel" şi simţea în ea ca un somn cu visuri fericite. O stare de încântare care-i adusese pe obraz aproape permanenţa unui zâmbet. Colegele ei spuneau, clipind, că Ionescu e îndrăgostită. Şi Maiei i se părea monstruos ca ceiace era şi simţea ea să poată fi exprimat de cuvintele „Ionescu e îndrăgostită".

Aşa trecuse anul. Vara plecase tot la Mangalia cu părinţii, ducând o viaţă şi mai disciplinată decât

la şcoală. Trebuia să fie cât mai frumoasă. Deci: soare, cum scrie la carte, înnot, deasemeni, mâncare cu măsură, volley-bal, plimbări, somn şi antrenanament de dicţiune. Intocmai ca Demostene, se plimba singură pe malul mării, fără piatră în gură, spunând bună ziua, domnule Donani... Domnule Donani? Sau: domnule Alexandru Gabriel Donani? Sau: Maestre Donani?

Cu astfel de probleme subtile zilele se topeau. N'avea timp pentru nimeni. Camaradele ei de acolo nu pricepeau cum o fată atât de frumoasă se ţine la o parte de băeţii care o sorbeau din ochi. O bănuiau că e poetă. I-ar fi plăcut mulţi dintre băeţii de acolo, dar nu era liberă. Condurul ei o aştepta în mâinile lui Gabriel.

Dela începutul vilegiaturii pornise să-i scrie Scrisoarea. Căci întâlnirea începea cu o scrisoare în care Maia îi explica tot: poetic şi exaltat.

Scrisese toată vara, în fiecare zi, în cimitirul Moscheii, cu foarte multe semne de exclamare şi tot atât de multe buncte-puncte, rupând foile a două caete, ajungând abea la sfârşitul vacanţei să redacteze — cu ştersături: asta era subtilitatea — un text definitiv care începea cu: Vrăjitorule!

La Bucureşti îl pândise două săptămâni până când în sfârşit îl întâlnise. Venea dela Club singur şi pe jos. Maia după el, împiedecându-se în inimă ca într'o rochie de bal. Când Gabriel întorcea capul, Maia nu leşina, dar era ca şi cum. Se oprea cu genunchii tăiaţi, rezemându-se de ce-i venea la îndemână. In sfârşit, când Maia credea că totul s'a sfârşit fără să înceapă, socotindu-se vrednică să intre într'o ladă cu gunoaie, Gabriel se întorsese brusc, oprindu-se în faţa ei şi răsărind înalt ca un turn. Maia simţea că se topeşte.

— Fetiţo...

Ai! Şi acuma adâncurile Maiei ţipau.

— Fetiţo, în ce clasă eşti?

— Ss... sstudentă, bâlbâise Maia.

— Vrei un autograf?

Îi dăduse scrisoarea şi fugise, cu părul de culoarea castanelor sălbatice care şi ele se rostogoleau, fugărindu-se pe aleea casei Donani.

A doua zi Maia cutezase din nou să treacă prin acele locuri rănite ale tinereţii şi ale toamnei. Cădeau frunze de castan ca'ntr'un final de film. Şi Maia, mergând cu umerii plecaţi şi mâinile grele, descoperise lângă un gard, foarte aproape de locul unde îi înmânase scrisoarea, fărâmile ei. Se uitase la ţăndările romanului ei, ridicându-le de jos cu mâni care încă nu credeau. Şi văzuse cu oroare că plicul nici nu fusese deslipit. Dar nu murise, cum era gata să creadă.

— Măgar bătrân!

Aşa îl judecase sub castanul ale cărui frunze cădeau elegiac şi elegant ca într'un epilog.

Maia revăzu cu emoţie acest episod candid al şcolăriţei.

De atunci Alexandru Gabriel Donani dispăruse din viaţa ei.

Ca şi cum s'ar fi mutat într'altă planetă, adică într'un pod al planetelor, acolo unde cu barbă de aţe de păianjen era şi bietul Claude Farrère.

Dar iată că abea acum Maia făcea o descoperire importantă pe cât neaşteptată: că cifrul îndrăgostirii ei de Zorab nu era decât Gabriel, revanşa asupra lui, obţinută indirect printr'altul care într'o măsură-l evoca.

Nu semănau. Dar şi unul şi altul erau seducători în preajma părului alb, eleganţi, cu renume şi cu sprincene asemănătoare: aceiaşi sburlire drăcească la rădăcină.

Dar îl iubise pe Zorab?

Cu puţin înainte, sub duş, epilogase cu hotărîre că: deci nici pe el nu-l iubea.

Dar îl iubise? sau trişase fără să-şi dea seama?

Gândea atât de încordat încât închise ochii, apăsându-şi cu palma fruntea bombată.

Iubea mereu de când era mică, poate înainte de a avea şapte ani. Nu putea sta neîndrăgostită. Ba de actori de teatru, ba de vedete de cinematograf, ba de campioni sportivi. Inima ei trebuia mereu să să bată pentru cineva. Câtă vreme nu-l cunoştea direct şi de aproape pe acel cineva, era bine, cum însă se apropia de acela, se depărta de dragoste. Exact dezamăgirea pe care o avusese la întâia întâlnire cu munţii. Când îi văzuse de departe, ca nişte pânze de corabie ale azurului, tăcuse, cu inima înecată, spunând în gând: Munţii! După câtva timp auzise: Am ajuns. Dă-te jos, Maia.

— Munţii sunt de pământ? întrebase ea.

Pe Marc, întâiul ei bărbat, îl adorase: o lună. Avea un cap de înger palid cu păr negru. Se căsătorise cu el, gata de orice sacrificiu. La Cluj, duseseră o viaţă grea: mansardă prost încălzită, bucătărie făcută de Maia la vecini pe o plită comună şi tot ce se leagă de spaţiul cunoscut al mansardei. Dar nu asta-i despărţise, deşi, hotărît, aşa cum de altfel observase şi Marc, Maia era o femeie de lux. Indepărtarea ei de Marc era determinată de amănunte fizice. Mânile lui erau mereu umede, ceiace-l făcea să şi le frece una de alta, scuturând apoi un fel de impurităţi. Suflarea buzelor lui avea descori o fermentare care în contrast cu puritatea trăsăturilor, o respingea pe Maia, dându-i o convulsie de câteori Marc venea să o sărute, şi o fereală de gura lui, inexplicabilă pentru el, nu numai când buzele lui îi căutau gura, dar şi când îi vorbea în obraz. De asemeni trupul lui de adolescent — gen Sfântul Sebastian, dar cu un început de burtă localizată leneş — nu inspira încrederea curăţeniei, chiar când nu se neglija. Maia îi spăla singură rufele, dar uneori închidea ochii...

Delaovreme Maia hotărîse că-l iubeşte ca pe co-

pilul ei şi că ar prefera să-l aibă prieten, frate.

„Băiatul meu" nu era o duioşie a dragostei, cum credea Marc, ci o dezmierdătoare îndepărtare, un început de moarte duioasă.

Plecase cu Zorab, părăsindu-l năpraznic pe Marc, fără să-şi ia nimic de-acolo: asta era dorinţa lui Zorab. Dar noul ei bărbat era căsătorit. Aproape un an Maia trăise în atmosfera de intrigă şi vrajbă a dublului divorţ, convinsă că Zorab e pasiunea ei. Aflase însă despre Marc, în timpul divorţului, lucruri penibile. Se pare că era pătimaş de femei trecute şi neîngrijite, că acest nămol îl atrăgea mai-cuseamă. Poate că această mortificare retrospectivă o făcuse pe Maia încă din primele luni atentă din afară la viaţa lui Zorab. Zorab era şi incomodat şi măgulit. Necontenita cercetare pasionată a vieţii lui de către Maia îi dădea certitudinea că e iubit. Toţi din jurul lor, bărbaţi şi femei, în frunte cu Chira, a cărei luciditate era consacrată social, socoteau la fel.

Maia îl adoră pe Zorab.

Aşa se spunea, cu pecete.

Poate că în anul al doilea gelozia Maiei, păstrându-şi ritualul, avea un caracter recitativ. Dar nici ea nu observa, convinsă şi ea de refrenul unanim: Maia îl adoră.

De altfel, Zorab nu era lipsit de farmec, pe deoparte; iar pe de alta, alţi bărbaţi nu apăreau în viaţa Maiei. Aproape inexplicabil dat fiind *vizibilitatea* ei, dar aşa era. Se vede că şi în această privinţă, „Maia îl adoră pe Zorab" o înconjura pe Maia cu un cerc magic, oprind pe eventualii amatori să se apropie de femeia unei pasiuni consacrate.

Din primăvară însă, din primăvara anului 1943, Zorab, medic colonel de rezervă, fusese trimis cu armatele să organizeze un spital.

— Biata Maia! spuneau unii şi alţii, fără ca nimeni să-şi permită îndoiala vre-unei glume.

Dar Maia era „admirabilă": spuneau toţi. Îl aştepta, ştiind că se va întoarce sănătos, c'un optimism rareori întâlnit la o femee tânără şi atât de îndrăgostită de bărbatul ei.

Intr'adevăr, Maia era calmă şi răbdătoare. Se odihnea, cu o plăcere nemărturisită, dându-i interpretativ caracterul de resemnare.

Cele două luni de vară la moşia lui Zorab, de pe Argeş, le petrecuse în tovărăşia Chirei, sora lui Zorab, care-şi sacrificase Predealul anual, consacrându-se moşiei. Acolo nici-un fapt exterior. Chira nu-şi arogase drepturi de soacră asupra tinerei cumnate, deşi, dat fiind prestigiul ei social, ar fi putut. Dar nici n'ar fi avut de ce. Fiindcă viaţa de acolo a Maiei putea fi pusă într'un pahar de cristal şi arătată astfel lui Zorab la întoarcerea de pe front.

Se va întoarce oare? se întrebă Maia fără dramă, numai cu solicitudine obiectivă, c'un fel de politeţă faţă de ea însăşi.

Căci într'adevăr nu-l iubea, fără să iubească pe nimeni altul. Dar tocmai din această constatare oare cum dramatică — certitudinea că nu mai iubeşti pe alesul tău —, izvora o împrospătare în sufletul Maiei.

Iar se'ndepărta de munţi, şi iar munţii îşi pierdeau lutul, devenind albaştri.

„Plouă
E o ploaie de toamnă
Stropii reci bat în geam
Şi eu n'am
Cui să-i zâmbesc
Şi'n ochii cui să privesc..."

Maia se ridică din fotoliu, îşi desmorţi picioarele, îşi întinse trupul, îşi scuturâ părul revărsat, adu-

mîndu-l la ceafă, şi se întâlni cu ea însăşi în oglindă.

Zâmbi.

Se simţea fără trecut, nouă, spre viitor, ca întâiul pas pe albastru al unei bărci cu pânză.

— Bărbaţii se întreabă pentru ce trăesc? monologă ea; eu mă întreb: pentru cine?

Işi culese cu vârful picioarelor papucii şi porni fredonând din odaie de baie:

„Şi eu n'am
Cui să-i zâmbesc
Şi'n ochii cui să privesc..."

CAP. III.

Maia îşi lua ceaiul la masa ovală, înconjurată de toate revistele ilustrate ale ultimelor săptămâni. Potop. Pe masă, pe scaune, pe covor, lucioase, cu miros de hârtie velină, colorate ca oule de Paşti. Ochii Maiei, albaştri ca pentru coperta unei reviste cu vedete, se puneau la curent cu modele, cu războiul — în culori —, cu filmele, cu premierele teatrale, cu revistele, cu evenimentele sportive, făcând punte — de culoarea curcubeului — peste timpul absenţei ei din Bucureşti. Abea cetea frânturi din textul explicativ. Privea pozele, cum le place copiilor, c'un fel de lăcomie. Intretimp mânca solid pâne cu unt, muşchiuleţ, ridichi, roşii, brânză. Lumina electrică îi aprindea şi mai tare ruginile din păr, umezindu-le cu aur. Nu-şi scosese halatul de baie, care o călugărea în glumă; îi sufleca se numai mânicile prea lungi, care încă dădeau, cu amploarea lor, un fel de solemnitate graţioasei înfulecări.

Coşul cu piersici, mere şi nuci, cu care venise de la ţară, nu era încă desfăcut. Dar el singur aminti Maiei „că-s aici!", trimeţându-i o adiere catifelată în care aroma piersicilor se îmbină verde cu parfumul busuiocului pus de-asupra coşului de Vetuţa, servitoarea care o însoţise la ţară.

— Tuţa! Tutuţa! o detună Maia, deprinsă încă dela ţară să strige mai tare, mai chiuitor.

Vetuţa apăru cu obraji rurali în uniforma de subretă, dar cu picioarele încă desculţe, aduse de

pe iarba dela țară. Își admira stăpâna și începuse să o imite înroșindu-și artificial splendidul păr negru, descomplectându-și garnitura ochilor: numai ei rămași negri.

Amândouă începură să desfacă la patru mâni nodurile coșului legat burduf. Vetuța își puse laoparte busuiocul. Mânile lor răsfoiră aur verde și galben, căci fructele erau acoperite cu frunze de toamnă, dela aromatele frunze de nuc până la împurpuratele frunze al viei. Incăperea se umplu de mirosul piersicilor; creștea rotund în nările femeești, dilatându-le. Și o ultimă solidaritate a vacanței o făcu pe Maia, după ce mușcă dintr'o piersică, să îngaime cu gura plină:

— Ia și tu.

Vetuța apucă, dar ezită să îmbuce. Maia bătu din picior, cu poruncă. Tuța mușcă din piersică cu atâta fereală să nu păteze covorul, încât Maia o îndemnă galeș:

— Deschide, fată, și o umbrelă, c'așa se mănâncă piersicile la târg!

In această clipă răsună soneria, prelungindu-se, insistând necuviincios.

— Cine-și permite? la ora asta!

— Coniță Maia, coniță Maia! răsună cu alarmă glasul Vetuței din vestibul.

— Ce-i asta? Cine-i acolo? Ce vrei, domnule? Cine ești? Cum îți permiți? Unde te trezești?

Agentul de poliție Vasilescu Romeo fârnâi cu un bull-dog în fața exploziei unei pisici.

— Numele dumitale, doamnă?

— Numele dumitale, domnule?

— Agent de poliție.

— Și ce dorești?

— Să vă ridic.

— Pe cine? întrebă Maia fără emoție, informativ.

— Pe dumneavoastră. Nu sunteți dumneavoastră Maria D. Iacobescu?

— Eu sunt: probabil, dacă n'o mai fi şi alta.
— Aveţi un mandat la adresa dumneavoastră.
— Ce-i asta „mandat"?
— Ordin să vă ridic.
— Ordinul cui?
— De la Curtea Marţială.
Fără nici-o emoţie, Maia hotărî:
— E o eroare.
— O fi, doamnă, zâmbi agentul Vasilescu, dar trebue să veniţi cu mine.
— Sper că nu în halat de baie?
— Lăsaţi, doamnă, se aranjează lucrurile, consimţi el, lepădându-şi străşnicia de până atunci, pornind pe concesii. Vă aştept până vă îmbrăcaţi: ca omul, de!
— Ce vrei? îl cercetă Maia condescendent; ceai sau rachiu?
— Şi una şi alta, coniţă, că n'am mâncat de eri dimineaţă de atâta slujbă şi iar slujbă, că mi s'a acrit de viaţa asta!
Maia îl lăsă cu Vetuţa, intrând în etac. Incepu să se îmbrace, fără grabă. Ii miroseau mânile a piersică. Nu era nici supărată, nici îngrijorată, nici plictisită, pentru simplul motiv că nu se temea de bărbaţi. Şi pe lângă asta nu-şi ştia nici-o vină.
Dar altăceva o preocupa, fără să fi descoperit încă, ce anume. Se gândea mereu la avocat, la noţiunea de avocat, deşi nu simţea deloc nevoia unei asistenţe juridice. Până când, stârnită iarăşi, îşi dădu seamă că mintea ei se ducea într'un fel de baba-oarba tot spre Gabriel Donani, marea noutate a dimineţii.
In definitiv ce-ar fi să-i telefonezi? De ce nu? Dar mai trăia? Nu era pe front? Nu era moşneag?
Cu mâni încă nesigure deschise cartea de telefon: A, B, C, D...
— Dac-Dan... Del-Dep... Den-Din... Dob... Don... Dona...

Ochiul şi degetul se apropiau de înşirarea de nume, în timp ce mintea refăcea cu altă vrâştă drumul spre „faimoasa casă Donani", regăsind-o închisă îl albul ei mândru din fundul aleei de castani.

— Dona... Donani... Alex. Gabriel Donani, avocat, 2.42.28.

Făcu numărul încet, răspicat, — şi intră în straniu. Căci auzea sacadele de zbârnâiri care loveau casa de odinioară, casa care venea spre ea ca o lebădă deodată deşteptată din adormirea atâtor ani, pe subt căderea înceată a frunzelor toamnei.

— Allo...

Un glas moale, de femee ursuză. Soţia lui, se vede.

— Doamnă, vă rog, aşi vrea să vorbesc cu Maestrul Donani pentru un proces.

— Domnul e la Curtea Marţială.

Câteva clipe Maia rămase cu receptorul în mână, privindu-l ca pe un ghioc. Parcă nu-i venea să creadă că Alexandru Gabriel Donani există.

Nu numai că există, dar: „Domnul e la Curtea Marţială".

— Coniţă Maia!

— Ce mai este? se încruntă Maia spre uşă.

— Domnul agent spune să vă grăbiţi...

— ... dacă nu vă supăraţi, adaugă de dincolo glasul dres cu rachiu.

— Fă-i o friptură, hotărî Maia, răspunzându-le amândorora.

Era în Maia un amestec de grabă şi de lene. S'ar fi zis că iarăşi îmbrăcase o rochie de bal cu trenă prea lungă. Aprinse o ţigară, recapitulând „epoca lui Gabriel", care în fond, cu excepţia episodului final, nu era decât epoca Maiei. Căci ea dăduse, fără să primească nimic. Şi totuşi, gândul că acel Gabriel există, că poate să-l vadă, să-i

vorbească, îi dădea emoţii: emoţiile de atunci, dar adunate în bătăile aceleiaşi inimi.

Vrăjitorule!...

Zâmbi cu înduioşată indulgenţă. Atât îşi mai amintea din scrisoarea unei vacanţe de vară. Dar o simţia în ea ca pe un volum de versuri pierdut. Păcat!

Observă deodată că se îmbrăca foarte atent, cu meticuloasă cochetărie.

„Plouă
E o ploaie de toamnă..."

Dar în obrajii şi în părul ei lucea încă soarele vacanţei de vară. Nu al lunilor de vară, al vacanţei de vară, de vreme ce acum, ca şi atunci, tot cu Gabriel trebuia să se întâlnească.

Vrăjitorule!

Se îmbrăcase în albastru închis ca la mare, în zilele posomorîte. Această elegantă întunecare vestimentară sporea aurul părului şi dimineaţa aurie a obrajilor.

Nu-şi mai luă umbrelă. O pelerină de ploae cu glugă. Se parfumă tomnatic cu vetiver.

Avea de ce să fie mulţumită, aruncându-şi privirea care e un nota zece în oglindă. Dar gândul se vede că urma altă cale, căci deodată resimţi cu atâta intensitate supărarea de odinioară împotriva „măgarului bătrân" care-i rupsese scrisoarea necetită, încât, în timp ce castanii de-atunci îşi rostogoleau zburlirea ţepoasă a castanelor, exclamă, în glumă oarecum, teatral întrucâtva, dar şi cu un ghimpe de mânie adâncă:

— Bine-bine, domnule Alexandru Gabriel Donani! Vom vedea...

CAP. IV.

Fizic, ploaia de toamnă cădea numai înafara celor două ferestre laterale ale sălii de şedinţă, care dădeau pe strada cu nume întunecat, Negru Vodă, şi sentinele; dar psihologic, ploaia cădea, aceiaşi, şi înlăuntrul ferestrelor închise, în sala secţiei a treia unde erau pe rol 160 (una sută şase zeci) de procese. Procuror: cpt. de rezervă Alex. Gabriel Donani.

O atmosferă de examen la care toţi candidaţii rămân repetenţi.

Mirosea a mulţime udă adunată compact în ţarc neîncăpător.

— Am spus să lăsaţi liber locul spre uşă! articulă preşedintele, dând un relief şuşuitor atât de violent ultimului cuvânt, încât parcă spusese: Huşşşş! ca la găini, când le alungi.

Impusa pârtie, de la uşă până la masa judecătorului, se refăcu, omenirea de pe margini rămânând şi mai departe, tescuită.

Preşedintele, strâmb în fotoliu şi rezemat într'un cot, părea că vorbeşte la telefon cu creionul din mână; îl privea caşicum nu l-ar fi văzut, dând din buze. Asesorii, doi căpitani, aveau reculegerea concentrată a cloştelor. Grefierul lua note fără convingere, aşezat de profil, faţă în faţă cu procurorul care ocupa simetric celălalt capăt al mesei în potcoavă.

Tribunalul — deşi militar — era neras, cum se întâmplă Lunea dimineaţă.

Banca avocaţilor părea o figuraţie din vre-o comedie de-a lui Nea Iancu Caragiale. Erau acolo şi musteţile cu şfichi şi sprincenele şi burţile şi teribilităţile, adunate ca la masa unui restaurant de vară, unde codurile înlocuiau gustările şi pledoariile, sifoanele.

In dosul avocaţilor erau împricinaţii, martorii, rudele plângătoare şi agenţii acoperiţi ai Siguranţei, — cu toţii apăsaţi ca de un început de intoxicaţie cu migrenă şi sudori pe tâmple, căci preşedintele suferea de lumbago, din care pricină ferestrele erau închise, creind specificul acestei intimităţi condensate.

Vorbea un avocat dintre aceia care sunt echivalentul ulucelor de toamnă. Nimeni nu-l asculta decât clientul — desprins din mulţime ca un elev scos la tablă —, dar şi acela abea îl auzea.

Procurorul îşi făcea datoria corect, dar expeditiv; Alexandru Gabriel Donani însă dormea cu ochii deschişi, ca un călăreţ în marş, reluându-şi conştiinţa — de procuror — numai când preşedintele îi dădea cuvântul.

Deodată se întâmplă ceva. Numele întâmplării era doamna Maria Iacobescu. Intră, însoţită de agent, dar se opri la uşă. Dintâi o văzu ochiul preşedintelui. Apoi o descoperiră judecătorii, grefierul, avocaţii. Incepură răsucirile de capete, c'un fel de explozii optice.

— De ce v'aţi oprit? Continuaţi, se adresă preşedintele către avocatul care avea cuvântul.

Şi şedinţa deodată se învioră, ca o repetiţie teatrală la apariţia directorului de scenă. Preşedintele deveni spiritual cu avocatul, interpelându-l. Asesorii participară efectiv la desbateri, cu aprobări şi dezaprobări mute de figuranţi cu pretenţii la text.

Grefierul îşi scoase oglingioara, tăinuind-o în palma scobită. Banca apărării numai că nu necheza.

Transparenţa somniei lui Gabriel înregistră această schimbare. Ştiu, dar nu se osteni să vadă. Intâmplarea se situa în tâmpla lui. Nimic nu-l îndemna să şi-o întoarcă, fiindcă nimic nu merită efortul de-a face altăceva. Dar sub ochii şi în urechile lui şedinţa îşi schimba ritmul, având pretenţia să devie spirituală şi distinsă. In aşa măsură încât lucrul fu supărător, — dar supărător cu intensitate. Ca amplificarea prelungită a unei note false. Totuşi, trecu peste, exact ca cei care exasperaţi o secundă de zgomotul care le-a stricat somnul, caută să-l uite pentru a obţine din nou şi prelungi somnul dorit. Rămase deci tot ca până atunci, de profil, grefierul şi cu el închizând într'un fel de paranteză tribunalul.

După atâţia ani, Maia îl recunoscu imediat dintre toţi, gata să şi-l arate sieşi cu deget izbucnitor şi glas tare: Uite-l! Gabriel! Uf nu îmbătrânise... „măgarul bătrân!"

Maia zâmbi atât de bine dispusă încât acceptă c'un fel de dragă inimă vicleană să fie privit de toţi. Poftim, domnii mei, dacă vă place. Eu, nu mă supăr. Se simţea foarte bine pe pragul acestei săli rău mirositoare, cu oameni trişti şi neraşi. Dar iată că deveneau veseli. Dacă ar fi fost posibil, ar fi rugat-o: Dudue, aşteaptă puţin să ne radem, — întocmai ca acei care-ţi declară că-ţi vor istorisi o anecdotă spirituală în ziua când nu vor fi mâncat ceapă.

Erau încântător de puerili domnii bărbaţi. Avea pentru ei, în astfel de ocazii, un sentiment de mamă, uşurel antropofagă, cum de altfel e şi'n expresia: Mânca-i-ar mama!

E curios că ganaul ei, odată cu Gabriel regăsit, nu se mai ocupa de el, ci dimpotrivă, fugea cu elan

spre ceilalţi. *Amâna:* cum se întâmplă cu un efort. Dar nu mai avea nici amintiri în legătură cu Gabriel, cum ar fi crezut că trebue să se întâmple după o astfel de revedere. E caşicum te-ai întoarce într'o casă a inimii, şi în loc să te uiţi prin ea, ai privi la trecătorii de-afară.

Din ce în ce procesele judecate până atunci după procedeul automatelor din gări — pui banul şi iesă pachetul —, deveneau desbateri. Natural, preşedintele avea rolul principal. Numai procurorul îşi păstra laconismul, adresându-se exclusiv tribunalului din faţa ochilor. Deşi numai căpitan faţă de un colonel, Alexandru Gabriel Donani păstra şi în această ipostază prestigiul de maestru în baroul Ilfov şi de scriitor consacrat. Nu numai atâta, dar mai beneficia şi de ascendentul oamenilor înalţi: impunător de înalţi. Aşa că de obicei, chiar în orele de serviciu, gradul lui psihologic era de colonel. Astfel era tratat. Poate că şi părul alb contribuia la aceasta, cu toate că-l avea mai des decât al celor necărunţi.

Aşa că la Curtea Marţială, deşi simplu căpitan procuror, Gabriel era deprins să fie ascultat cu condescendentă atenţie, chiar şi de preşedinte. Dé data aceasta însă tribunalul în întregime îl ignora ca pe un avocat din oficiu.

Brusc, procurorul îşi întrerupsese rechizitorul, întorcând spre uşă — caşicum de-acolo ar fi venit un zgomot ireverenţios — o faţă severă, întâlnindu-se ochi în ochi cu Maia.

— Continuaţi, domnule procuror.

„Dar ce are cu mine omul acesta?" se întrebă Maia, deodată întristată şi nedumerită. Nu-i făcuse absolut nimic. Atunci de ce-o privise ca pe ceva înomabil?

Osteni brusc, gata să lase baltă totul şi să plece.

Dar stai! Era arestată. Se uită la omul de lângă ea, caşicum ar fi plănuit să evadeze, dar Romeo

Vasilescu era uns cu miere, însuşindu-şi ca un impresar succesul vizibil al doamnei Iacobescu. Işi dădea şi el seamă că o astfel de „coniţă" nu poate fi arestată nici de Impăratul, mă'nţelegi!...

Dar tot atât de brusc tristeţa Maiei se converti în mânie cu biografie, căci începea dela ultima — deşi singura — ei întâlnire cu Gabriel. Ş'atunci o mortificase măgarul bătrân. Respiraţia Maiei se acceleră, nările se dilatară. Işi scutură capul cu o mişcare nervos mândră.

Procurorul îşi isprăvise rechizitorul, aşezându-se pe scaun, tot de profil. Incepuse avocatul. Odată aşezat, Gabriel se întrebă ca într'un restaurant de seară, sau ca într'o sală de spectacol: Cine o fi? Dar n'avea alături nici-un iniţiat care să-l informeze. In secunda când o zărise — în pauza rechizitorului — o integrase în categoria „picantă", asociind-o cu impresia pe care o producea bărbaţilor adunaţi acolo. De unde, nuanţa cocotă de lux, atribuită arbitrar — prin ricoşeu — „donzelei", căci succesul, şi succes era, nu poate defini o profesie. După cât reţinuse, avea aspectul copertă Vie-Parisienne, al acelor fete elegant picante, fotografiate în culori pe copertă, ca să determine cumpărarea instantanee a revistei în gări, restaurante, cafenele, cofetării.

Din simplă curiozitate întoarse şi el capul spre ea, împreună cu ceilalţi, în timp ce avocatul care vorbea fără convingere avu în ochi un mic zâmbet care spunea: Bravo! Ţi-a venit şi dumitale rândul, onorate domnule procuror.

Era nostimă! Şi avea linie.

Pe cine aştepta?

Gabriel se uită o clipă la avocat, părând că-l ascultă — avocatul era în direcţia uşii — şi privi din nou spre acea doamnă.

Elegantă! Prototipul femeii întreţinute, abea lansată. „Iată încă o femee care abea aşteaptă să se isprăvească războiul ca să poată pleca la Paris

să-şi consacre cariera", gândi Gabriel cu lehamete, văzând şi în aceasta o penibilă repetiţie a vieţii. Şi epilogă: „trufanda de Bucureşti pentru export", reluându-şi somnolenţa. Dar totodată se uită din nou la ea, întâlnindu-i privirea.

Da! Asta era senzaţia de amintire: ochii ei aveau culoarea zorelelor mexicane.

„M'a recunoscut!" gândi Maia şi dintr'odată o copleşi sufletul şcolăriţei de odinioară. Gabriel o intimida până la fugă. Şi acum nu mai avea o scrisoare. Trebuia să-i vorbească. Dar ce Dumnezeu? Doară nu dădea un examen!

..culoarea zorelelor mexicane — casa Donani radios albă îl privi cu toate zorelele — cu care Miluca împodobise balconul casei în primii ani ai căsătoriei.

Iar revăzu tot, cu cânile mort pe care cădea ploaia de toamnă, şi iar se umplu de tristeţă. Trebuia neapărat să-i telefoneze Milucăi la Sanatoriu.

— Şedinţa se suspendă pe un sfert de oră, anunţă preşedintele, ridicându-se, întovărăşit imediat de zgomotul scaunelor celor care se ridicau, dezmorţându-se.

Gabriel deschise fereastra din dreptul lui, aprinzând acolo o ţigară, fără să-i urmeze pe judecători în camera de consiliu.

— Maestrul Donani? Nu?

— Eu doamnă, ce doriţi?

— Sunt arestată.

Lumea din sală şi avocaţii îi priveau cum aşteaptă pe scenă corul să dea replică soliştilor.

— Cine v'a arestat?

— Domnul, îl arătă ea cu palma.

— Să trăiţi, domnule procuror, am un mandat.

— Să-l văd.

Il luă, examinându-l. Ţigara îi fumega între degete, cum îi fumega şi nasul şi gura. Şi părul era de culoarea fumului. Era atât de înalt alături de ea, atât de vast parcă, încât Maia se simţea mai gra-

țios femeie și totdată școlărește intimidată.

— Doamna Maria D. Iacobescu, — ceti el numele din mandat, imediat uitându-se la agent, — nu e arestată...

O! ce rău îi părea că nu e arestată, ca să o compătimească, să o apere. Ar fi dorit, măcar câteva secunde, s'o alipească de pieptul lui, bătând-o cu palma pe obraz, spunându-i că atunci, „Fetițo", dar altfel: Lasă-lasă, fetițo, nu-i nimic. Și ea să să plângă puțin și apoi să zâmbească fericită.

— ...Vă cer scuze, doamnă... Maria D. Iacobescu..

Nu cumva era ironic? A doua oară o numea cetindu-i numele în hârtia agentului, vorbind impersonal cu abstracția de acolo.

— ...și rog pe domnul agent să fie mai atent pe viitor.

— Ce trebue să fac? întrebă Maia.

— Imediat, doamnă.

Cu hârtia ei se duse la grefier, examină o listă, apoi luă din fundul teancului un dosar subțire, cercetându-i cuprinsul dintr'o aruncătură de ochi.

— Uitați-vă, doamnă, sunteți trimisă în judecată pentru necamuflarea luminii.

Maia veni lângă el. Unul lângă altul cetiră procesul-verbal din care rezultă că..

— Maestre, v'am telefonat azi dimineață. Vroiam să vă angajez ca avocat.

— Aa!

— Ce mă sfătuiți să fac? Soțul meu...

— Sunteți căsătorită?

Dar înainte ca Maia să răspundă, Gabriel interveni:

— Doamnă, stați în curent. Să mergem la bufet.

Porniră alături printre avocații și împricinații care le făceau loc. „Frumoasă pereche", exclamă Maia în gând, și deodată Zorab îi apăru retrospectiv ridicol. Abea era mai înalt decât ea. Gabriel o

domina copleşitor. Trecură prin forfoteala şi obscuritatea sălii de aşteptare, printr'un coridor cu miros de closet şi intrară în cămăruţa bufetului. Imediat li se făcu loc, cu o grabă deferentă pentru prezenţa lui Gabriel şi omagială pentru doamna pe care o însoţia.

Lăsându-şi clienţii, chelnerul se repezi imediat, schimbând neîntrebat hârtia care acoperea masa şi ştergând scaunele.

— Două cafele speciale? întrebă el, adresându-se lui Gabriel care consultă din ochi pe doamna Maria D. Iacobescu.

— Două, hotărî el. Nu stai?

— Mulţumesc.

Se aşezară de o parte şi de alta a mesii, priviţi cu coada ochiului de ceilalţi consumatori.

— Fumezi?

— Mulţumesc.

Era sigur că fumează; înainte de a-i fi auzit răspunsul, îi şi oferise ţigări.

— Voi fi condamnată la închisoare?

Gabriel ridică din umeri, zâmbind.

Alt răspuns devenea inutil.

— Ce spuneai despre soţul dumitale? Mi se pare că te-am întrerupt...

— Despre soţul meu? Nu ştiu. Nu-mi aduc aminte. E pe front...

— Soţie de militar?

— In rezervă. Medic colonel.

Gabriel tăcu, urmărindu-şi fumul meditativ. Maia era intimidată. In tot cazul simţea că n'are vorbe. Şi totuşi îi era foarte bine acolo. De câteva ori întâlni privirea lui Gabriel. Ii zâmbi c'un fel de „Iţi mulţumesc pentru tot ce faci pentru mine", ca o elevă scoasă Duminecă la plimbare de un prieten al părinţilor. Ar fi dorit altăceva decât o cafea: o şocolată de pildă, cu frişcă, sau nişte cataifuri,

adică tocmai bunătăţile pe care le dorea când era şcolăriţă. Dar şi surogatul era bine-venit de vreme ce i-l oferea Gabriel. Şi în fond nu dorea nimic. Îi era bine aşa cum era.

Gabriel verifică ora la ceasul brăţară.

— Doamnă Maria...

— Te rog nu-mi mai spune ca o citaţie: Maria D. Iacobescu.

Bine. Inainte de a intra în şedinţă o să-mi permit să-ţi dau un sfat.

Ascult.

— Să te duci acasă.

— De ce?

Fiindcă-ţi pierzi dimineaţa aşteptând degeaba.

— Şi procesul?

— Camuflajele sunt la sfârşitul şedinţei. Nu ajung la rând dimineaţa. Să vii, adică să mai vii odată după amiază.

— La ce oră?

— Iţi voi telefona, dacă-mi permiţi.

— Cu plăcere.

— Numărul?

— 5.54.32. E uşor de ţinut minte.

O însoţi, dintâi până la uşa care dădea pe vestibul, apoi până la uşa de intrare, cea cu gardă.

Maia îi întinse mâna.

Ploua tare cenuşiu.

Gabriel îi acoperi părul cu gluga pelerinei şi luându-i braţul o conduse până la colţul străzii, defilând prin dreptul ferestrelor cu capete şi zâmbete.

La colţul străzii îşi luă rămas bun dela ea, înclinându-se fără grabă în ploaia care se înteţise. Maia dădu din cap şi plecă repede. Gabriel zâmbi după ea, măsurând-o şi din spate. Intorcându-se pe lângă zid, auzi o bătae la fereastră. Ridică fruntea, întâlnind figura preşedintelui care dădea şi tot dădea din cap. Crezu că-l grăbeşte la şedinţă. Iuţi

pasul, intrând cu scuze în camera de deliberare.

— Mare baftă ai domnule! exclamă președintele, bătând din palme.

Cuvântul nu-l jigni pe Nandi, fiindcă o astfel de aventură cu număr de telefon oferit gratios putea să încapă într'o astfel de expresie.

CAP. V.

Procesul durase vre-o zece minute pe la patru şi jumătate după amiază, pronunţarea amânându-se la sfârşitul şedinţei. La prima suspendare Gabriel o invitase pe Maia să plece, oferindu-se să-i comunice rezultatul ori acasă, ori acolo unde-şi va petrece seara.

— Nu ies nicăeri, îl anunţase Maia categoric.

Şi adougase:

— Atunci te aştept.

— Bine.

Dar ce însemna „bine"? Îţi telefonez? sau: îţi aduc eu singur rezultatul acasă?

Nu. „Bine" nu putea să fie bine decât răspunsul la: „Atunci te aştept." Adică: bine. vin. Altfel ar fi trebuit să răspundă: Atunci îţi telefonez acasă.

Deci vine, — hotărî Maia cu tărie.

Cu această certitudine Maia sosi acasă, zăpăcită cu anticipaţie de ce avea de făcut, de problemele pe care trebuia să le rezolve. Mai dintâi telefonă Chirei, punând-o la curent cu procesul — dela Curtea Marţială — prezentat cu exagerare ca un episod obositor şi foarte dezagreabil, — şi spunând că-şi va petrece seara în pat. Apoi o anunţă pe Vetuţa că nu-i acasă pentru ab-so-lut nimeni decât pentru domnul avocat — un domn înalt, îmbrăcat în haină militară albastră —, şi că deasemeni dacă cineva o caută la telefon să răspundă că a plecat

în oraş şi că seara mânâncă la nişte prieteni pe care nu ştie cum îi cheamă.

Se făcuse cinci şi douăzeci. Şedinţa începuse la patru. Ingrozitor de repede trecea timpul!

Maia se desbrăcă, schimbându-şi de trei ori pieptănătura, până la urmă rămânând pieptănată aşa cum venise dela Curtea Marţială.

Dar ce haină să pue?

Incercă una, două, trei, patru, cinci.

N'avea cu ce să se îmbrace!

Rochiile ei erau făcute pentru oameni. Şi ea vroia să se îmbrace pentru Gabriel. Incercă o rochie de casă de mătasă albă, croită lung-prelung, care o făcea arhaic subţire. Se văzu din faţă, de profil, din spate. Un amestec de mireasă şi Domniţă.

Dar nu era teatral?

Dacă-i dă impresia că vrea să-l epateze?

Şi nu era prea intim? Să-l primească întâia oară în casa ei ca pe un familiar al casei... Dar nu era astfel? Nu era Gabriel? El trebuia să priceapă asta.

Şi ce să-i ofere? Iar o chemă pe Vetuţa spunându-i să pue la răcitor două sticle de şampanie. Ei îi plăcea şampania. Şi numele şampaniei avea faţă de ea un irezistibil prestigiu. Dar pentru un om bine, cum e Gabriel, n'ar fi părut pretenţios şi parvenit să-i ofere şampanie? Totul devenea problemă, încâlcind-o în nehotărîri suportate din ce în ce mai nervos.

— Coniţă Maia, o interpelă Vetuţa; Doamne, că frumoasă mai eşti! I'auzi, imită ea foşnetul rochiei: fâşş, fâşşş, ca Argeşul nostru când plouă.

— Tuţa, pune samovarul.

— Şi şampania?

— Pune şi şampanie... Stai. Vino încoace. Spune Aglaiei să fie pregătită dacă-i cer cumva ceva de mâncare: să aibă nişte lucruri bune.

— Ce, Coniţă?

— Nu mă înnebuni şi tu! Să aibă ea grijă. Fructe avem?

— N'am adus dela ţară?

— Uf! am uitat. Fugi.

Rămasă singură îşi lipi de fereastră fruntea fierbinte şi se gândi, se gândi. Culegându-şi c'o mână pulpana hainei lungi, o ridică până de-asupra genunchilor, fugi în etac, se sui pe un scaun şi căută ceva pe dulap. Oftă uşurată. Acolo pusese — îşi amintise deodată — trei lumânări de ceară roşie rămase dela un Crăciun. Le vârî în braţele unui trichel de aramă, aprinzându-le, ca să nu pară puse într'adins. Dorea lumânări, nu electricitate, pentru întrevederea cu Gabriel. Stinse lumina, pornind cu trichelul în mână spre oglinda din etac.

— O, Maia! Bine-ai venit, Gabriel.

Făcu o reverenţă cu foşnet, aprinse lumina electrică şi suflă în lumânări. Fumegau. Fugi cu ele în odaia de baie, aşteptând să se potolească. Apoi le duse în salon, lăsându-le pe pian.

Dar ce carte cetea? Căci o femeie distinsă îşi petrece vremea citind sau cântând la pian. Aa! notele! Notele compromiţătoare! Romanţe, romanţe, romanţe! Le luă teanc după teanc, mutându-le în odaia de culcare ca pe un corp delict. Ce mai rămânea? Nimic. Într'adevăr n'avea decât romanţe, nenorocita de ea! Nici măcar un Chopin! Se hotărî brusc să procedeze drastic. Iar o chemă pe Vetuţa şi amândouă mutară etajera cu note în etac.

Rămânea cartea: Cartea. Care?

— Tuţa, măturâ toate revistele. Să nu le mai văd! se supără Maia. Pe foc!

Câteva volume de Dumas, rămase de astă vară. Nu merge! O lădiţă cu romane poliţiste. Absolut compromiţător.

Verlaine!

— Bravo, Verlaine!

Şi pe Verlaine îl păstra tot pe dulap. Îl luă de-acolo, mutându-l pe canapeaua din salon.

Dar a ce mirosea în casă? Maia trase pe nas cu reculegere, dinspre cele patru puncte cardinale. Mirosea a piersici ca într'un magazin de fructe!

— Tuţa! Tu-tuţa!

Apăru.

— Ia-le.

Nu pricepea.

— Piersicile. Dă-le pe foc.

Tuţa zâmbi.

Şi Maia.

— Ia-le, îţi spun!

Începu să le ridice.

Maia se duse iar în vizită la acoperişul dulapului unde mai avea parcă şi nişte iarbă-mare: miros distins. Adună cărbuni la bucătărie, afumând ea singură cu iarbă-mare prin salon ca şi prin celelalte încăperi. Dar aşa în treacăt, ca şi cum ar fi avut o remuşcare că şi-a trădat piersicile aduse dela ţară, luă trei mere din sufragerie, le aşeză într'o farfurie albastră, de culoarea piruzelelor, şi potrivi farfuria pe masa canapelei cu Verlaine.

Să le lase? Să nu le lase?

Pendula bătu o jumătate. Maia tresări: şase şi jumătate.

Gabriel putea veni din moment în moment.

Şi dacă nu venea?

Vru să ia totul dela început, dar uitase, se prostise. Era ca o servitoare trimisă într'o misiune importantă, cu o scrisoare de pildă, la care nu numai că aştepţi răspuns dar mai vrei să ştii şi cum a fost primită, — fără ca servitoarea să fie în stare să spue nimic decât: i-am dat scrisoarea.

Nici ea nu mai ştia decât atât: că Gabriel a spus bine.

Bine, adică ce? Adică am să telefonez,— cum mai telefonase la amiază anunţând-o să vie la patru la

Curtea Marţială? Căci Gabriel era un om bine crescut care nu poate din senin să vie seara, la ora mesei, în casa unei femei măritate.

— Bine, dar l-am poftit!

Pofteala era echivocă şi Gabriel era prea bine crescut ca să creadă că o femeie căsătorită poate să-şi permită astfel de invitaţii în lipsa bărbatului ei.

Bine, dar Gabriel era avocatul ei.

Cum avocat? Procuror.

N'are să vie.

Măgarul!

CAP. VI.

Abea pela opt Gabriel fu liber să plece. Fără să-i mai aştepte pe ceilalţi, se furişă intrând în noaptea opacă a Bucureştiului camuflat.

Ploua oblic. Simţea ploaia pe faţă. Lumina lanternei electrice îi ferea paşii de pânda băltoacelor. Pornise fără speranţă de taximetru, hotărît s'ajungă şi pe jos la apartamentul dela etajul şapte al doamnei Maria D. Iacobescu. Cu douăzeci de ani în urmă, adică, iertare, cu treizeci de ani în urmă — e monstruos, gândi Nandi, să ai în amintire astfel de distanţe parcurse —, ar fi fost desperat să se ducă la o întâlnire cu ghetele ude, plouat. Asta la optsprezece ani. La patruzeci şi opt se ducea calm, ştiind să scoată efecte favorabile din orişice.

De altfel se ducea fără emoţie, cum s'ar fi dus la oricare altă întâlnire cu o femeie nouă: nouă pentru el. Doamna Iacobescu, recunoştea, era atrăgătoare. Ochii, părul, nările, talia... O recapitula prin amănunte, altfel ne mai putând să-şi aducă bine aminte de ea. Gen „Vie Parisienne". Picantă, Părul roşiatec, de o nuanţă rară, ochii albaştri, rotunzi, ca ai unor capete de Tonitză, un albastru preţios...

Ochii... Zorelele Milucăi! Iar se deschiseră albastre, privindu-l parcă, şi iar se acoperi de tristeţă. Fila în el o lampă, mânjându-l cu funingini. Dorea vinul şi femeia, conjungându-le beţia, pentru a uita. Căci nu mai putea suporta să-şi înceapă noaptea sin-

gur cu babele, în casa Donani. Nu! Asta nu! Era sinistru. Parcă din toate părţile îl pândeau gândacii aceia negri ca nişte înmormântări, care ies noaptea de sub dulapuri, fâşâind straniu.

Doamna Iacobescu era un bun antidot pentru astfel de gânduri. Grăbi pasul, respirând adânc, convins că'şi va petrece noaptea la tânăra doamnă Iacobescu. Şi începu să o laude, descoperindu-i mereu alte şi alte seducţiuni, ca un giambaş al doamnei Maria D. Iacobescu.

Cu tot întunerecul, nemeri uşor blocul aşezat pe o stradă centrală. Aşteptă ascensorul fără lirism nerăbdător, ca un vechi profesionist al unor astfel de situaţii.

Sună. Apăru Vetuţa cu ochii negri şi părul înroşit artificial.

— Coniţa Maia vă roagă să aşteptaţi până ce vine din oraş.

— Nu e acasă? se miră Gabriel fără ostentaţie.

— Are să vie mai târziu.

— Bine, fetiţo, voi aştepta.

Intră în noua casă descifrând vizibilul şi invizibilul cu încetineală şi atenţie.

Un apartament convenţional elegant. Nici-o pictură, nici-un obiect de artă, care să dovedească discernământul estetic al unei sensibilităţi.

Se aşeză într'un fotoliu de lângă canapea, privind mereu, aşa cum adulmecă pisicile locul necunoscut. Hotărît, casa era superficială, fără adânc, cumpărată de-a gata. Semăna dealtfel cu evidenţa de vitrină a doamnei Iacobescu. Îl miră numai, în treacăt, că nu se numeşte Maud sau Mary Iacobesco. Dar acestea erau amănunte fără importanţă pentru ceiace aştepta el dela doamna Iacobescu: una sau mai multe nopţi agreabile.

Nu s'auzea nici-un sgomot. În răstimpuri aspiraţia astmatică a ascensorului, cu pocnetul uşii şi uneori foşnetul aerian al ploii de toamnă.

Şi ceasornicul. Tic-tac, tic-tac.

Ce tăcere!

O tăcere fără de trecutul cuprins în tăcerea casei Donani cu toate odăile pustii. Casa Donani tăcea sonor ca o orgă.

Dar asta ce era? Intinzând o mână, culese Verlaine-ul lăsat deschis pe canapea.

„Voici des fruits, des fleurs, des feuilles et des branches,
Et puis voici mon coeur, qui ne bat que pour vous.
Ne le déchirez pas avec vos deux mains blanches,
Et qu'à vos yeux si beaux l'humble present soit doux..."

De ani şi ani nu mai deschisese pe Verlaine. Şi iată că din nou îl emoţiona, ducându-l dulce spre hotarul uitat al tinereţii. Răsfoi tot volumul, recapitulând, reamintindu-şi. Ajunse şi la prefaţa înduioşătoare ca o mătasă rămasă din rochia de nuntă a bunicei, şi apoi întâlni atât de bine ştiutul portret al lui Verlaine, făcut de Eugène Carrière. Ce tip de rusnac avea fratele Verlaine! Şi deodată văzu cu surprindere că obrazul lui Verlaine amintea ceva din doamna Iacobescu. Poate că nu semănau deloc. Dar uitându-se la Verlaine putea să reconstitue o anumită candoare de expresie a doamnei Iacobescu, un amestec de sensualitate şi îngerism.

Ciudat! Cum poate să semene o femeie frumoasă cu un bărbat urât!

Dar femeia frumoasă întârzia impertinent. Trecuse aproape o oră de când o aştepta. Aprinse o ţigară. Nu dormise după amiază. Mâncase la restaurant, întârziind filtrul cu'n cognac până la ora reluării şedinţei la Curtea Marţială. Oboseala acumulată începea să-l apese, dându-i o înceţoşare pe ochi şi o apăsare pe tâmple.

Adormi fără să-şi dea seamă, cu ţigara în mână. O regăsi stinsă. Erau nouă şi jumătate. Verlaine

îl privea din volumul rămas deschis. S'auzea tic-tacul ceasornicului şi pasul subţirel al ploii desculţe.

Trei mere... Doamna nu mai vine...

Tic-tac, tic-tac...

Ar fi plecat de-acolo dacă altăceva decât aşteptarea doamnei Iacobescu nu l-ar fi reţinut.

Sună. Servitoarea apăru.

— Te rog adă-mi nişte hârtie de scris. Coli, nu hârtie de scrisori.

Dar Vetuţa nu găsi decât un caet cu pătrăţele — hidos — dela bucătărie.

Nandi zâmbea cu o indulgenţă amuzată. Începu să scrie, atent la glasurile din el, surprins la început, apoi din ce în ce mai concentrat. Şterse, adăugă, potrivit. Şi abea pela zece, transcrise.

Proces-Verbal

Noi, Alex. Gabriel Donani, Procuror Militar, transportându-ne la domiciliul Doamnei Maria D. Iacobescu, am constatat următoarele:

Trei mere (poate Ionathan)
Râd fraged într'o farfurie
Şi se 'nfiripă-o reverie
Ca pentr'un desuet roman

Stăpâna casei n'a venit
Dar e în fiecare clipă
Mai vie decât o aripă
In fum de vişin înflorit

Pe unde-o fi de nu-i aici?
Dar e ca preajma dinspre floare

Plutirea ei întrebătoare
Ascunsă într'un fel de ghici.

Sunt singur într'această casă
Aeriană ca un far
Ş'ar creşte'n mine-un nenufar.
De-o puritate nebuloasă,

Dacă n'ar fi să mă anin
Atent de fiecare sunet,
Cu biata inimă în tunet
Pentru o Anna Carenin.

Drept care am dresat prezentul proces-verbal.
Procuror Alex. Gabriel Donani.

Lăsă documentul pe masă şi plecă, trântind uşa dela intrare care nu se închidea decât izbită.

După câteva clipe Maia apăru, în haină lungă de Domniţă.

Văzu. Ceti. Odată. Incă odată. Şi încăodată. Cum respiri liliacul, sau marea, sau bradul muntelui.

Şi faţa i se umplu de plâns.

CAP. VII.

Totul era ritmic: ploaia, inima, pasul şi amintirea acelui tic-tac, din casa „aeriană ca un far". Prin acest vers, casa aparţinea lui Nandi, căpătând alt sens decât acela pe care-l avea spaţial şi social în funcţie de doamna Maria D. Iacobescu. Pe doamna Maria o uitase ca pe un proces pierdut. Doamna se îndepărtase vertiginos din mintea lui, în timp ce trupul părea că o doreşte, disociindu-se de casa unde o aşteptase — slavă Domnului, în zadar — întâlnindu-se cu altcineva: cu el însuşi, ca atunci întors dintr'o călătorie de peste mări şi ţări.

Căci se întâmplase în el pe neaşteptate o bizară fecundare: scrisese versuri. Şi nu din pricina doamnei absente, fiindcă doamna aceasta nu-l interesa decât biologic. Versurile erau un semn că ceva din el, din celălalt, se apropia cântând tinereşte. Versul nu era decât pasul unei apropieri.

Ce era asta? Întâlnirea cu Verlaine, într'o măsură desigur. Căci de tare mulţi ani nu mai deschisese un volum de versuri. Volumul lui Verlaine ţinut în mână, privit, răsfoit, îl emoţionase ca o casă a tinereţii. „Voici des fruits, des fleurs, des feuilles et des branches".

Dar mai era încă ceva. Volumul lui Verlaine era o atingere a inimii. Versurile însă — „Trei mere, poate Ionathan, râd fraged într'o farfurie — răsăriseră din tăcerea cu tic-tac, tic-tac. Şi acuma pe

străzile Bucureştiului întunecat, prin ploaie, auzea tăcerea cu balans de tic-tac, tic-tac, Primea un mesaj ritmic din nevăzute.

Era atât de preocupat — dar cu totul altfel decât în anii din urmă — încât se îndreptă fără să-şi fi dat seama, spre casă, caşicum l-ar fi aşteptat cineva, renunţând implicit la diverşii prieteni sau prietene cu care-şi petrecea nopţile. Nu numai atât: dar se şi grăbea, caşicum ar fi întârziat. Lumină cu lanterna de buzunar, hoţeşte, portiţa, apoi uşa dela intrare, o împinse. Acelaşi întunerec cu miros de naftalină.

Şi din acest întunerec al întregii case, şi de lângă o lampă de gaz cu fitil mic, se desprinse Baba: o umbră subţirică, înceată la mers, cu ochi iuţi, broboadă neagră şi şal negru.

„Ca o molie", gândi Nandi, văzând tot întunerecul găurit numai de ea. Şi fără de înţeles, caşicum ritmul tic-tac, tic-tac, care-l stăpânea, ar fi schimbat raportul dintre el şi babe, o întâmpină cordial:

— Ce faci, Nàna? Pe mine m'aştepţi?

De obicei Nandi, când îi vorbea, îi spunea dumneata, pronume care sună duşmănos de rece în urechea deprinsă cu mata: şi încă dela Dorohoi.

Aşa că Nàna îl privi cu mirare şi prepus, lăsând ochelarii să alunece şi mai mult pe subţirimea monahală a nasului.

— A telefonat Miluca...

— E ceva rău? tresări Nandi.

— Ei, oftă Nana, *acolo* tot aşa: nu-i tivilichiu. O'ntrebat *di'ici*...

— Şi ce i-ai spus?

— Că-i tot aşa, şopti Nàna, făcând o pauză; că-i bine, adăugă ea. Ai să-mi ceri ceva?

— Mulţumesc, nu.

— Apoi te lăs cu bine.

— Noapte bună, Nàna.

O văzu cum îşi ia lampa de gaz şi se topeşte în întunerec, cu şalul negru pe umeri.

Nandi intră preocupat în birou, aprinzând lampa de pe masa cu manuscrise: Lampa-de-lângă-Tâmplă, cum o numea odinioară.

Telefonul zbârnâi.

— Allo...

Nimic. Nu răspundea nimeni. Dar nu acordă nici-o importanţă acestui strănut telefonic. Altăceva îl preocupă, adâncindu-l în el în aşa măsură încât totul — casa cu tăcerea ei — se aduna ca un cuib sub streşină în boltirea craniului.

O vedea mereu pe Nàna, cu şalul negru pe umeri, desprinzându-se din întunerecul casei. La fel şi celelalte două babe: veneau spre el, fâlfâindu-şi şalurile, prin mirosul de naftalină, însufleţite straniu de acel tic-tac, tic-tac, obsedant.

Doamnele molii.
Sunt delicate
Ca nişte fete
Nemăritate.

Nici nu le-auzi
Când intră'n casă
De catifea
Şi de mătasă.

Şi nu le vezi
De şterse ce-s
Cum au venit
Au şi purces

S'alinte tot
Cu mâni de fum
Nu-i fumegare
Dar va fi scrum.

O scămoşare
De scarlatină
In fulguirea
De naftalină.

Doamnele molii
Sunt pretutindini
Ca nişte stàfii
De foste grindini.

Ingerul podului
Stă între ele
Ca luna moartă
In cer cu stele.

Receti, ritmând cu mânile strofele stranii, aşa cum valsează uneori fetele tinere privindu-se în oglindă.

Zâmbea. Parcă mijea în el speranţa că n'a murit. In sine nu era mare lucru ce scrisese, dar faţă de absolutul secetei interioare din ultimii ani însemna mult.

Iarăşi era vecin cu Lampa-de-lângă-Tâmplă.

Nu se sătura recitindu-şi strofele abea scrise.

Prin transparenţa lor ritmică — nici nu le-auzi, când intră'n casă, de catifea şi de mătasă, — cu o sacadare macabră, vedea zilele şi nopţile casei rămase pe seama babelor, simţind că însfârşit el a învins, *le-a* învins, închizându-le trasfigurate în baletul doamnelor molii. Acum simţea că poate deveni bun cu el: abea acum. Caşicum şi-ar fi învins moartea.

Aprinse o ţigară, fumând-o ca odinioară, în semn de răsplată şi odihnă, cu ceafa răsturnată pe spetează fotoliului.

Trezite, ritmurile se agitau în el ca valurile,

chemându-se unele pe altele, bătându-i mintea cu tumult de versuri vechi. Îi veni poftă să le revadă. Descuie biroul, scoţând sertarele cu manuscrise, aşezându-le sub lumina lămpii. Începu să caute. Manuscrisele cu versuri erau la fund. Le găsi într'o mapă. Teancuri întregi, nepublicate. Începu să le revadă. Un titlu orgolios ca un plop solitar, îi opri văzul:

Eu.

Tatăl nostru care eşti ca un
Pururi verde'n cer pom de Crăciun
Mă îndrept spre Tine, văd şi spun:

Tu mă bucuri şi tot tu mă sângeri.
Sunt un cer rănit până la îngeri
Peste valea noastră cea de plângeri.

Pentru ce culeg iarăşi bucate
Din pământul grelelor păcate
Sfărâmând străvechile lăcate?

Biet sunt, om sunt şi de-ajuns nebun.
Mă destram şi iarăşi mă adun
Şi m'avânt din nou ca un taifun

Către chipul veşnic de femee,
Cu azur în ochi şi curcubee
Spre 'nsetarea buzei: să le bee.

Ş'o să cad din nou străfulgerat,
Prăbuşit din slăvi pe negrul hat
Ca o fiară care a turbat.

Soarbe-mă, năpraznic întru Tine
Improşcându-mi sângele din vine
Ca o lavă numai de rubine.

Aprig să mă viscoleşti în spaţii
Unde cresc păduri de constelaţii
Printre uragane de vibraţii.

Astfel să rămân în univers
Pulbere de viaţă şi de vers
Viu în toate şi din toate şters.

O femee m'a purtat în pântec
Dar mi-e strâmt în lut şi am să-l spintec
Ca să mă renasc în mare cântec.

Scrisese acest poem pela optsprezece ani, cu treizeci de ani în urmă. Chiuia orgoliul în fiecare strofă. Şi deodată, poem cu poem, în galop, toată tinereţea lui se adună, mândră ca o turmă de mânji sălbateci, îngenunchiată brusc de apariţia unei fete: Mihaela Iuraşcu...

Cu douăzeci şi patru de ani în urmă întâlnise pe fata care cânta la pian într'un oraş fără de seamăn provincial, cu liliac înflorit într'un fel de primăvară a bunicilor. Totul acolo era ca din vechi: tăcerea caselor cu mobile şi fotografii anacronice; tic-tacul pendulelor care păreau uitate în orele dulci ale altui veac; trăsurile cu un cal într'un oraş în care toţi mergem pe jos şi parcă numai în papuci; convorbirile intime dela casă la casă, din cerdac în cerdac, cu tusă, strănut şi „să-i fie de bine, Cucoane!" Şi'n tot târgul Dorohoiului nu era decât un singur lucru nou şi tânăr: liliacul. Inflorise cu mare şi suav tumult. Nu era casă netroenită: lângă tâmplă. Alb,

vânăt, violet, dându-ţi o beţie mai îngerească decât a vinului. Până şi la tribunal arhivarul avea un pahar cu liliac aşezat printre stivele de hârtie veştedă.

Tânărul Alexandru Gabriel Donani fusese trimis intempestiv să improvizeze la nevoe o pledoarie cu continuare, dar mai cu seamă să obţie o amânare, într'un proces succesoral, în locul maestrului său. Deşi încolţit de adversuri ca un câne venetic, găsise un nod în papură procedurii, isbutind să obţie o supremă amânare. Plecase dela tribunal hai-hui, căci nu cunoştea pe nimeni în oraş, decât liliacul.

Cum ai spune unei fete de adorabili şaisprezece ani:

—Domnişoară, nu ne-am cunoscut noi când eram copii? Nu ne-om fi jucat împreună?

Astfel ştiuse liliacul odinioară, regăsindu-l abea în nordul Moldovei. Căci Gabriel trăise prea repede, prea într'o ureche şi prea la Bucureşti — cu excepţia anilor războiului din care venise cu două răni — ca să mai aibă timp şi pentru liliac. La Bucureşti liliacul devenise pentru el un fel de atribut al iernii elegante: acel sul mai friguros ca o mireasă de Decemvrie, plătit extravagant, pe care-l trimiţi la diverse „donzele" cu o carte de vizită, uneori şi cu un madrigal. La Dorohoi însă regăsise *senzaţia îngerească* a liliacului.

Mergea pe uliţile intime, cu părul în vânt, într'un fel de îndulcire luminoasă, suflat cu zâmbet şi floare, împrejmuit de un necontenit murmur de albine. Vibra aerul. Îi venise în minte din senin, în voia zarului, să descopere casa copilăriei lui Enescu. Dar altă casă îl ţinuse în loc, parcă punându-i mâna pe umăr. Răsunau din zidul ei de cetăţue acordurile unui pian. Mirosea a iarbă verde aurită de soare şi pe zaplaz sclipeau a mărgean şiruri de vaca-domnului.

După ce pianul amuţise, Gabriel aplaudase răsunător ca acei tulburători de linişte care răsar din galerie, în timp ce toată sala îi ţâşteşte.

La auzul marilor palme, un chip de fată cu obraji de pansea albă se ivise din adâncul de umbră al odăii cu pian, ţinând sprincenele ridicate. Avea păr castaniu, pieptănat cuminte, şi ochi solemni ca aripele fluturilor de noapte.

— Domnişoară, ai cântat rapsodia a treia de Ernst von Dohnanyi, aceasta...

Spre adeverire, fredonase cu glas gros motivul rapsodiei, ritmându-l cu braţele şi capul.

— ...Cel care te-a aplaudat se numeşte prin voia întâmplării tot Donani, fără h. şi fără y; robul lui Dumnezeu Alexandru Gabriel, zis Nandi, sublocotenent de rezervă la tunari, niţeluş sportiv, niţeluş poet, niţeluş avocat, niţeluş om liber.

La Bucureşti, într'o situaţie similară, ar fi adăugat: „om liber până în clipa când te-am întâlnit".

La Dorohoi însă nu cutezase să atingă tainele cu o glumă.

Fata dela fereastră îl privea fără sfială, dar cu totul altfel decât o fată dela Bucureşti. Căci apariţia ei se înscria cu parfum de liliac într'un oraş dela capătul lumii, în hrisovul acela pe care rareori îl deschid îngerii pentru omul de lut.

De atunci, cu sau maicuseamă fără proces, robul lui Dumnezeu venise de nu ştiu câte ori la Dorohoi, ajungând un fel de „mă cunoşteau vecinii toţi". Până ce Domnişoara Mihaela Iuraşcu — Miluca — devenise doamna Donani, adusă de Gabriel în casa părintească dela Bucureşti ca ceva mult prea gingaş pentru viaţa de toate zilele, parcă regretând că nu o poate înveli într'o făşie de Dorohoi cu liliac înflorit. Era dealtfel însoţită de Nană şi de Tasia. Saveta venise mai târziu. Dar Miluca depăşise degrabă conturul idilic, afirmându-se efectiv în casa

Donani şi în viaţa lui Gabriel, însă cu o catifelare moldovenească. Ea îl hotărîse să scrie romane.

— Numai asta te va potoli, îi spusese ea intuind uluitor tumultul din el, irosit în dezordinea vieţei, dar insuficient exprimat.

Tot ea îl determinase să practice avocatura pe socoteala lui.

— Crezi că mă va lua cineva în serios? o întrebase el în faţa firmei dela poartă, comandată şi instalată de Miluca prin surpriză.

— Eu nu te iau?

— Cu tine sunt. Dar cu ceilalţi...

— Vei fi, Nandi, hotărîse ea, pecetluind cu mâna ei mică palma lui vastă.

Biata Miluca!

Doamnele molii
Sunt delicate.
Ca nişte fete
Nemăritate.

Erau în toate doamnele molii, azi ca şi ieri.

Schimbarea venea din el. Acolo se născuse, aproape magic, starea de cântec. Căci iată, la ceas târziu de noapte, începea să creadă: să creadă că Miluca se va vindeca şi se va înapoia acasă; să creadă că Ion şi Smaranda se vor întoarce teferi de pe front, reluându-şi viaţa netrăită; să creadă că războiul se va sfârşi, îngăduind omului să spue din nou Hristos a înviat cerului limpezit; să creadă că iarăşi va simţi, nopţi dearândul, Lampa-de-lângă-Tâmplă, aplecat pe caete neîncepute încorporând în bucuria gravă a creaţiei, tristeţa descifrată a nemernicei vieţi de până atunci...

O femeie m'a purtat în pântec.
Dar mi-e strâmt în lut şi am să-l spintec.
Ca să mă renasc în mare cântec.

Să poată spune din nou: Eu.

Nu cum își spunea acuma: tu.

Telefonul zbârnâi în marea tăcere a casei. Se uită la ceas. Trecuse de miezul nopții

— Allo...

După o tăcere de câteva secunde c'un vag început de respirație, auzi un glas de femee, stins:

— Noapte bună.

— Îți mulțumesc, răspunse el intrigat dar recunoscător glasului anonim care-i ura ce-și dorea și el.

Porni la culcare.

Nici nu le-auzi
Când intră'n casă
De catifea
Și de mătasă.

CAP. VIII.

Bine înţeles, glasul anonim — pentru Nandi — era al Maiei. Telefonase de două ori, întâia oară numai ca să ştie dacă a ajuns cu bine acasă — dar tăcuse cu receptorul la gură — iar a doua oară, mortificată de tracul precedent, hotărîtă să-i vorbească. Faţă în faţă însă cu glasul lui — care parcă o privea din receptor —, se risipise, cuprinsă de o panică şcolară, ne mai găsind vorbe, adică şoapte, decât pentru un noapte bună, convinsă că Gabriel i-a recunoscut glasul.

„Cu biata inimă în tunet
Pentru o Anna Carenin".

Poate că dacă Vetuţa ar fi ştiut carte i-ar fi dat să citească versul lui Gabriel, întrebând-o: Tu ce crezi? Era în ea această tentativă de dialog cu cineva, care în fond nu-i decât monologul îndoielii. Cetise şi recitise procesul verbal de atâtea ori încât nu mai ştia ce să înţeleagă şi cum; dacă să se bucure sau să se întristeze. Indiscutabil că cel mai important vers al poeziei era: „Cu biata inimă în tunet". Maia ştia din proprie experienţă ce înseamnă inima în tunet şi de ce trebue să-i spui compătimitor „biata", căci ea singură, de când venise Gabriel şi până când plecase, stătuse în pi-

cioare, lipită de uşa încuiată a odăii despărţitoare, cu inima în tunet. De ce încuiase uşa? Fiindcă se temea că până la urmă n'are să reziste ispitei de-a intra, absurd, copilăreşte, stupid, spunând poate: Cu-cu! Răsucise cheia în broască încet, cu precauţiuni de spărgător, nu cumva s'o simtă de dincolo, şi apoi o pusese pe dulap, caşicum ar fi ascuns-o de ea însăşi. Tot pe dulap! Era locul unde-şi ducea tot felul de lucruri, ştiind poate că acolo nu le caută nimeni, şi că în tot cazul acolo le găseşte.

Acolo avea şi o cutie de pălării cu o păpuşă infirmă, o broască de tinichea cu resort, o maimuţă de pluş şi altele. Acoperişul dulapului era un fel de pod intim al ei. Acolo pusese în păstrare cheia care-i interzicea drumul spre Gabriel. Nu premeditase. Când auzise dintâi ascensorul, apoi pasul şi în sfârşit soneria, devenise toată un fel de rană a inimii şi vorbele isbucniseră dela sine către Vetuţa care se ducea să deschidă uşa, pe negândite:

— Spune că nu-s acasă.

Şi adăugase convulsiv:

— Să mă aştepte.

Apoi se refugiase în odaia ei, cu inima în tunet. De dincolo nu se auzea nimic decât tic-tac-ul ceasornicului şi în răstimpuri zgomotul chibritului cu care-şi aprindea ţigara.

Era cu el, cu Gabriel, dar n'o vedea. Şi era fericită şi nenorocită în acelaşi timp, cu o egală intensitate, ca Impăratul din poveste, c'un obraz în lacrimă şi altul în zâmbet. Gabriel şedea în fotoliu sau pe canapea... Işi amintise de Verlaine deschis la... I se acoperiseră obrajii de flăcări. Căci îşi aducea bine aminte că lăsase volumul deschis la pagina 143: „Green". *„Voici des fruits, des fleurs, des feuilles, et des branches:..."* Gabriel putea să creadă că într'adins a lăsat volumul deschis la poezia cu: *„...Et puis voici mon coeur, qui ne bat*

que pour vous". Şi nu era adevărat. Dar Gabriel avea de ce să creadă contrarul. Şi cine ştie, poate că avea dreptate.

Ea venise la el, ea îi telefonase, ea îi spusese un „Te aştept", foarte ciudat pentru o doamnă măritată, care cunoaşte întâia oară pe un domn, şi în sfârşit Verlaine-ul deschis la odioasa pag. 143. Şi nu trebuia să uite — ah! şi nu uita — că Alexandru Gabriel Donani era deprins ca femeile să îngenunchieze în faţa lui.

Câte? Nenumărate, — hotărîse Maia, lipită de uşă, cu alba şi prelunga rochie de Domniţă, cu părul revărsat în tumult de torţă.

Se văzuse în oglindă, întorcând capul peste umăr. Şi aruncase apoi o privire către uşa Gabrielului, care spunea:

— Nici nu ştii ce pierzi!

Şi-l *pedepsise*, lăsându-l să aştepte. Îl pedepsea pentru o mie şi unu de lucruri mici şi mari. Îl pedepsea pentru că nu-i ceti*se* scrisoarea cu vreo şapte ani în urmă; îl pedepsea fiindcă atuncea-i spusese stupid şi protector „Fetiţo!", fără să remarce măcar, fie chiar şi părinteşte: Da' frumoasă mai eşti, fetiţo; îl pedepsea pentru că era un specialist în femei, un detestabil infatuat, sigur de el, dispreţuitor, convins că totul i se cuvine; îl pedepsea fiind că *venise*. Într'adevăr interpretarea pe care o dăduse el vorbelor ei, spuse în treacăt la Curtea Marţială, „Atunci te-aştept", era o insultă pentru o femeie stimabilă ca ea. Dar spusese ea într'adevăr te-aştept? De vreme ce ea însăşi nu era absolut sigură, el era obligat să se îndoiască, să creadă că a auzit greşit, şi să interpreteze vorbele ei neclare în sensul „aştept", adică: „Aştept să-mi telefonezi". Şi să-i fi telefonat.

Bine înţeles însă, Alexandru Gabriel Donani venise imediat, simţind că o nouă femee îi cade coaptă la picioare.

Aşteaptă!

Oricum, ceiace i se întâmpla trebuia să fie o mortificatoare surpriză pentru el. Mai ales că nu i se dădea nici-o explicaţie.

Astfel, cu toate că era singură la uşă, pedepsită şi ca ca un copil pus la colţ, timpul trecuse viu, dar din ce în ce mai interogativ. Căci, oricum, aşteptarea se prelungea din cale-afară. Maia simţea clar că dacă o femee, — ea, Maia, fiind bărbat, — ar fi lăsat-o să aştepte în felul acesta, s'ar fi întâmplat nu ştiu ce! E curios că începea în ea o supărare ca din partea lui. Vrasăzică: Ea era mânioasă — pentru care îl pedepsea —, iar celălalt era supărat fiindcă doamna tot nu venea. Era şi acesta un fel de a se certa cu cel de dincolo.

Până ce brusc intimitatea cu speranţe nemărturisite fusese curmată de neaşteptata plecare a lui Gabriel. Căci abea când auzise paşii lui, pocnetul uşii şi chemarea ascensorului, îşi dăduse seamă că măgarul a plecat, lăsând-o c'un nod în gât şi un gol în braţe ca un vas spart. Şi abea atunci pricepuse că ea nu aştepta în fond decât o *împăcare a lor*. Erau ca certaţi, într'o desbinare prelungită, dar Maia era conştientă — în acel adânc unde gândurile se plimbă mute ca peştii în luminozităţi verzui — că se vor reconcilia cu deliciu.

Plecând, Gabriel îi luase această bucurie sperată: reconcilierea. Plânsul Maiei cerea ertare lui Gabriel că stricase ca o proastă o seară minunată: întâia lor seară. Îi telefonase ca să afle dacă a ajuns cu bine acasă, cu duioasă solicitudine, ca după o primă întâlnire, desmierdându-l şi de departe, — dar nu îndrăsnise să deschidă gura. Apoi — între timp făcuse un fel de plajă sufletească pe marginea poeziei, privind-o, iar privind-o şi răsprivind-o —, găsise curajul şoaptei: Noapte bună, — convinsă că şi ea se va culca, într'un fel de mână'n mână dela distanţă cu Gabriel. Dar somnul nu venea.

Dimpotrivă, în măsura în care-l căuta, se trezea şi mai tare: trezia nervos lucidă a insomniei.

Şi îşi dădea seama, cu un fel de scuturătură a ei înşişi — Trezeşte-te! Vină-ţi în fire! — că era pur şi simplă nebună. Cum putea să creadă că poezia dela căpătâi avea sensul unei mărturisiri? Se hipnotizase cu ochii rămaşi asupra strofelor.

Dar realitatea era în fiinţa lui Gabriel — care acum dormea acasă cu nevasta lui — nu în versurile lăsate doamnei Maria D. Iacobescu pe care o cunoscuse în dimineaţa acelei zile. Ce însemna ea Maia, pentru Alexandru Gabriel Donani? O femeie frumoasă — aa! asta fără discuţie, poftea pe oricine să-i conteste frumuseţea — dintr'o mie de femei frumoase. Căci altfel n'o cunoştea. Abea o auzise deschizând gura. Nici nu-şi amintise măcar de şcolăriţa care-l urmărise până acasă, cu şapte în urmă, dându-i o scrisoare, Şi Maia era sigură — obiectiv sigură în numele celor mai severe oglinzi — că „fetiţa" nu era o apariţie de rând. Totuşi, ochiul saturat al lui Alexandru Gabriel Donani nu o reţinuse. Reîntâlnind-o — adică întâlnind-o, căci cea dintâi întâlnire nu exista pentru el — n'o alungase ca atunci c'un părintesc „fetiţo". După ce o condusese descoperit prin ploaie pe doamna Iacobescu, mai mult decât curtenitor, şi după ce-i telefonase la ce oră să vie la proces — luând deci rolul de avocat protector, deşi era procuror —, acceptase repede vaga invitaţie, grăbindu-se să-i aducă el singur acasă — prin ploaia mare — rezultatul procesului: simplu pretext, căci uitase să-i comunice rezultatul procesului; sau poate că omisiunea era voită, rezultatul păstrându-l ca un pretext pentru întrevederi ulterioare.

De ce venise?

Şi cine venise? E clar că venise Alexandru Gabriel Donani. Gabriel nu era decât o ficţiune a unei şcolăriţe, ficţiune acceptată nebuneşte de dimineaţă până

la... Cu o ciudată nevoe de preciziune, caşicum ar fi înregistrat fapte istorice, Maia se uită la ceasul cu tic-tac, al încăperii unde stătuse Gabriel. Era ora două. Vrasăzică până la ora două de noapte, ea, Maria Despina Iacobescu, născută Ionescu — simţea un fel de dilatare realistă în această specificare care o integra în social, apărând-o de romantism, — ea, Maria Despina Iacobescu, soţia altui om bătrân, Zorab, crezuse că bătrânul curtezan Alexandru Gabriel Donani s'a îndrăgostit subit de ea: *coup de foudre*. Era ridicol! Alexandru Gabriel Donani venise ademenit de noutatea ei, la o aventură uşoară, convins că n'are decât să întindă mâna. Dela uşă însă îl aşteptau surprizele, *contrazicând* în el deprinderea de a nu munci pentru femei, de a nu şi le agonisi, ci de a le căpăta de-a dreptul. Căci ele, femeile, îl deprinseseră cu această lene. Dela ele căpătase această indolenţă protectoare de om sigur. Şi iată că doamna Iacobescu, supusa clientă dela Curtea Marţială, nu era acasă când dumnealui se aştepta s'o găsească dacă nu cu bătăi de inimă — drept buchet de bun sosit — pe pragul apartamentului, măcar în salon cu o carte de-a Maestrului Donani.

Simplul fapt că o aşteptase atâta, el, Alexandru Gabriel Donani, ca în anticamera unei audienţe, fără să fie îndrăgostit de ea, având probabil pentru ea cel mult un mic apetit, o superficială aţâţare, — dovedea că fusese din ce în ce mai intrigat şi mai surprins, convins că doamna Iacobescu e reţinută înafara casei de o forţă majoră, şi că va intra în casă ca o furtună, cerându-i o mie de scuze, devenind şi mai gentilă pentru protectorul ei, neştiind cum să-i intre în voe şi — de ce nu? — în braţe.

Slavă Domnului că nu intrase în salon! Işi salvase măcar demnitatea.

Dar procesul verbal? Procesul verbal era pe deoparte un madrigal, iar pe de altă parte — evident!

exclamă Maia — singura soluţie pentru Donani de a eşi onorabil dintr'o situaţie ridicolă. Fiindcă ori se supăra, plecând fără să-i lase nici un răspuns, sau scriindu-i un bilet demn şi înţepat — ori bagateliza lucrul, atribuindu-l unei întâmplări, fără să insiste. Donani însă, ca emerit specialist, întocmise — cu graţie, ce-i drept — un amuzant proces verbal, simulând — după reţetele clasice — o măgulitoare încântare faţă de „stăpâna casei".

Maia reciti încă odată procesul verbal de carenţă, de data aceasta însă cu un criticism acerb, făcând o uluitoare descoperire:

— Măgarule!

Intr'adevăr, ce însemna: „Pentru o Anna Carenin"? Lăsând laoparte vagul poetic, însemna: pentru o femee care-şi *va înşela* bărbatul cu atâta siguranţă încât pot spune că l-a înşelat: cu mine, Alexandru Gabriel Donani. Căci Anna Carenin nu e decât numele consacrat al femeii adultere.

Isbutise să-i strecoare în dantele o impertinenţă cât el de mare!

Sări în picioare ca pentru luptă, îşi scutură părul de torţă, apucă procesul verbal şi... da! îl rupse în două, şi apoi în patru, asvârlind teancul pe jos.

Incepu să se plimbe agitat. Se simţea păcălită, mortificată, umilită. Cu un fel de „hai-şi-tu" sufletesc, le adună în ea şi pe celelalte: pe şcolăriţele de odinioară, — înmulţind într'un fel de solidaritate inimiciţiile pe care le provoca măgarul de Alexandru Gabriel Donani. Era un făcut! De câte ori se întâlnea cu acest domn, care tot nu murise, trebuia să pătimească.

Să pătimească?

Ce atâtea vorbe mari? Dar nu se întâmplase nimica. O furtună într'un pahar cu apă. Suflă, scuturând cu mâna firimituri nevăzute. Azi dimineaţă, sub duş, se liberase de Zorab, dându-şi seamă că trei ani acceptase o eroare drept un adevăr. Şi era

nevasta lui Zorab. Şi din pricina lui plecase dela celălalt bărbat al ei, dela Marc, om frumos şi tânăr ca ea.

Dar Alexandru Gabriel Donani? Nu însemna nimic. N'avea de împărţit cu el decât o fantezie lirică de fetiţă exaltată.

Deci nu-l iubea.

Se simţi din nou uşurată.

Era liberă. Liberă să facă ce vrea. Venea din vacanţă, dela ţară, unde făcuse băi de soare şi de Argeş, unde stătuse în hamac şi în fân, la cosit şi la culeş, cetind Dumas-père adus cu praf din pod — înainte de a-l ceti trebuia să-l scuture ca pe un covor, şi tot mirosea a pod cald cu ceapă, cloşte şi pisici —, făcând pasienţe cu Chira la lampa de gaz, care aduna fluturii cu aripi şocolatii şi antene vibrante, ascultând din patul uns cu lună greerii, broaştele şi toate murmurele de ploaie muzicală ale nopţii de vară...

Plouă
E o ploaie de toamnă
Stropii reci bat în geam
Şi eu n'am
Cui să-i zâmbesc
Şi'n ochii cui să privesc.

Era atât de vacantă încât o apucă foamea. Cotrobăi cu voluptate, ca în bufetul bàbuştei, prin cămară, ciupind de aici şi de dincolo, cu ceva muştar, cu puţin piper...

Dar mai lipsea ceva.

Destupă o sticlă de şampanie pusă la răcitor, şi bău din două cupe, copilăreşte, ciocnind cu ea însăşi.

— Să trăeşti, Despina.

— Să trăeşti, Maria.

Şi era atât de proaspătă în oglindă încât îi păru rău — cinstit, obiectiv — că nu-i cine s'o vadă. Maia ar fi cântat ceva pentru acela: „Dar eu n'am..."

Mai bău numai cu ea încă două cupe: una mie, una ţie, — aprinzând şi o ţigară englezească: mai avea dela Chira. Îi veni poftă să aprindă şi lumânările roşii scoborîte de pe dulap. Dar imediat se stinseră: în gândul ei. Întoarse capul dintr'acolo. Căscă a lene. Întră în etac să se culce. Adică îşi *făcu o intrare* în etac, teatralizând puţin gestul, prelungirea de val în spume a trenei, ţinuta capului.. Copilării! Era cam ameţită. Ştia tot ce face ea despre altcineva. Devenea cu zâmbet spectatoarea ei. Regăsi cu vârful pantofului teancul rupt al procesului verbal. Se uită la el, iarăşi cu o surpriză scenică, dar nu-l aruncă dispreţuitor în coşul cu hârtii. Se sui pe scaun — cât pe ce să cadă, căci era beată cu solemnitate — păturind teancul pe dulap, în podul ei cu taine. Acolo era păpuşa, maimuţa, broasca şi încă multe altele: treaba ei!

Le spuse bună-seara la toate, făcându-le o acrobatică reverenţă de pe scaun. Apoi se scoborî de pe scaun cu demnitate şi onor, fără să fie ajutată de nimeni, nu numai fiindcă nu era nimeni acolo, dar fiindcă ea nu vroia să fie ajutată de nimeni.

— Fac ce vreau!

Şi se culcă, topindu-se într'o cădere adâncă de stea care cade şi se vede căzând în acelaşi timp. Dar nu adormi. Se odihni puţin, limpezindu-se, şi se simţi ca niciodată fericită în culcuşul ei fără de Zorab. Parcă se înapoiase din vacanţă la băbuşca, devenind în patul de acolo eleva dintr'a cincea. Ionescu Maria Despina.

CAP. IX.

Cu mult înainte de a-şi fi isprăvit somnul, Gabriel fu deşteptat de o adevărată vociferare telefonică. In oricare altă zi ar fi gândit — recapitulându-şi instantaneu toate ponoasele şi năduful ile — că bine-înţeles babele se fac că n'aud, deşi treze pe cât curioase să afle cine-l cheamă, preferând însă să lase soneria să-i terciuiască somnul; şi după ce ar fi gândit astfel, aghezmuindu-şi nervii, s'ar fi dus la telefon agresiv, gata să ţipe şi să trântească receptorul în nasul tulburătorului.

De data aceasta însă, deşi sculat intempestiv şi deşi cu deficit de somn, nu se gândi nici la babe, nici la somnul stricat, nici la ziua care începea prea devreme, ci se gândi, fără nici-o contingenţă cu telefonul, că aseară a scris. *„Doamnele molii sunt delicate, ca nişte fete, nemăritate"*. Şi acceptă şi telefonul şi restul fără supărare, ne mai fiind *dominat*.

Ghinionul e *ceva* care ţi se uită din spate peste umăr ca *cineva*. De asta nimeni nu poate să-l alunge, deşi deseori îl urăşte cu atâta intensitate încât şi prin aceasta ghinionul pare a fi cineva, cu toate că nu-i decât ceva: ireversibil.

Nandi avu sentimentul că a scăpat de ghinion tocmai la auzul soneriei care aparent i-l confirma. Se duse la telefon aflând că trebue să vie de ur-

genţă la Curtea Marţială, luându-şi cele necesare pentru o deplasare de două-trei zile.

Trimis deci în vre-o anchetă delicată, căci altminteri primul procuror, cu care era în bune relaţii, ar fi însărcinat un procuror dintre cei mai tineri. Perspectiva nu era deloc agreabilă. Totuşi Nandi o acceptă fără să încreţească fruntea, făcându-şi pregătirile c'un fel de voioşie chiar, caşicum s'ar fi pregătit pentru o partidă de vânătoare.

Le sună şi pe babe.

— Nàna, te rog, fă-mi o cafea neagră mare. Eu plec într'o anchetă. Voi lipsi două-trei zile. Dacă telefonează Miluca, spune-i că sunt sănătos şi că mi-e dor de ea. Ne-am înţeles, Nàna?

De ani de zile o trata pe Nàna cel mult monosilabic. Aşa că recomandările pe care i le făcu pe un ton afabil echivalau cu un discurs. Nàna era copleşită. De două ori cafeaua dădu în foc.

Şi nu era nici-o simulare ipocrită în Nandi; nici n'ar fi avut decе. Se *îmbunase*. Se simţea înviorat în substanţa lui. Ca o schimbare de anotimp în acelaşi peisaj, dar înainte ca să înceapă cele văzute. Afară ploua în beznă. Nandi porni cu valiza într'o mână şi lanterna electrică în cealaltă, încălţat cu cisme şi îmbrăcat într'o vastă manta de ploae cu glugă, care-i dădea o înfăţişare marinărească. Nu-i lipsea decât luleaua. Se gândi şi la ea, mai-mai dorind-o, oarecum în joacă, ceiace dovedeşte câtă bună dispoziţie era în el.

La Curtea Marţială îl aşteptau mai-marii de acolo şi din alte părţi, dându-i într'adevăr o însărcinare gingaşă, pentru care îi puneau la dispoziţie un grefier experimentat, doi agenţi de siguranţă şi un automobil de pripas.

Se îmbarcară şi porniră imediat. Ferestrele erau închise ca să nu intre ploaia înlăuntru; se insinua şi ploaia, sub formă de picături, dar mâicuseamă curentul umed din care se nasc nevralgiile. Drumul,

cu faruri surde, era mai mult ghicit decât văzut. Mirosea a oameni care au mâncat ceapă, băut poşircă şi fumat mahorcă. Cu excepţia şoferului şi a lui Nandi, ceilalţi adormiseră prăbuşiţi, cu respiţii grele. Şi dela o vreme începu să miroasă şi a câne plouat, cașicum s'ar fi strecurat unul fără să-l vadă nimeni...

Totuşi, sentimentul unei permanenţe armonioase nu-l părăsea pe Nandi: mereu aplecat asupra lui, adâncit ca o casă de provincie în tic-tac, tic-tac-ul unei pendule. Nu mai fugea de el ca în ultimii ani, ci dimpotrivă se căuta, cercetându-se cu speranţă. Cașicum Lampa-de-lângă-Tâmplă n'ar fi lucit numai întâmplător, ci s'ar fi aprins din nou în odaia lui de lucru pentru mulţimi de nopţi, adunându-l acolo, ritmându-i altfel viaţa.

Nu se întâmplase decât atât: scrisese două stanţe, după o pauză de peste douăzeci şi cinci de ani, de-alungul cărora scrisese numai proză, cu excepţia ultimilor ani când nu mai scrisese nimic. Două stanţe fără adânc. Dar cu ele venea, ca într'un desgheţ de ape, viaţa ritmurilor. Iar începea, ca'n anii tineri „balul cuvintelor".

Simţea că va scrie — în curând proză, un roman amplu, — că la capătul fiecărei zile nu-l mai pândeşte oroarea nopţii care începe vânăt spre negru, ci lampa, buna lampă a manuscrisului, rana de aur a tâmplei...

Zâmbi cu indugenţă şi nostalgie tumultului adolescent.

Afară ploua fără sfârşit, într'o perspectivă de lut trist.

Aprinse o ţigară, izolându-se prin aroma ei de ambianţa olfactică.

Veneau zorii, parcă pe brânci, cu obraz pământiu. Automobilul derapă, lunecând strâmb. Porni din nou prin clisa vicleană. Trecură printr'un sat ud ca rufele întinse la uscat într'o curte de spital. Ploaia

cădea pe o vacă slabă care văzându-i întinse gâtul şi mugi a pagubă. Se apropiau de depozitul unde trebuia să facă ancheta, situat lângă o pădure. Nandi privi o clipă cu un fel de milă — puţintel literară — grupul de acoperişe sechestrat oarecum de vorba „anchetă", — dar deîndată deveni atent, impunându-şi condensarea riguroasă a vânătorului.

De cum ajunseră ancheta porni, deşteptând din somn pe cei de acolo ca un foc. Şi spaima şi somnul îi sluţea, dar şi dimineaţa ploioasă care se scurgea pe toate ferestrele, lălâie. Şi toţi erau neraşi, slinoşi, cu ochii cărpiţi şi tulburi, graşi la ceafă, fălci şi burtă — însărcinaţi de grăsime ghiftuită —, într'un cuvânt, respingători.

Un agent aduse la amiază ceva de mâncare — brânză, ardei cruzi, ceapă şi mămăligă rece — şi un litru de rachiu apos. Nandi îmbucă ceva, continuând verificările de acte, interogatoriile, audierile de martori, confruntările. Totul trebuia făcut repede. Aşa că ancheta nu fu suspendată decât pela două de noapte, Nandi improvizându-şi pe două mese acoperite cu pae un, să zicem, pat. Totuşi dormi buştean, sculându-se însă ca din sicriu. Işi clăti faţa la robinet şi reluă ancheta. Dar repetarea zilei precedente îl răsbi delaovrmé, determinându-l să-şi acorde şi lui şi celorlalţi luxul unei nopţi. Porniră deci în sat cu automobilul, isbutind anevoe să învingă recalcitranţa ţăranilor care văzându-i militari şi ştiindu-i veniţi în anchetă, crezură că nu se vor alege cu nici-un ban dela ei.

Astfel Nandi se trezi din nou singur — acolo, din mare cât era parcă devenise gulliveric — într'o chichineaţă de odăiţă cu lut pe jos şi ferestruică de-asupra laviţei, dând în odaia vecinilor. Abea încăpea. Se aşeză la măsuţă, aprinse o lumânare, fixând-o într'o strachină care-i servea şi de scrumelniţă şi începu să fumeze, ascultând ploaia. N'avea

Lampa-de-lângă-Tâmplă, dar zâmbea cașicum aceia i-ar fi fost vecină. Până când scoase coli din servieta cu actele anchetei și începu să scrie, când mai încet când mai repede, într'o deplină uitare de cele dimprejur, următoarea:

SCRISOARE PĂGÂNĂ

Această ploae 'nceată, această ploaie
De toamnă înspre iarnă, cu noroi,
O mie 'ntr'una, ploaie între ploi,
Mă osteneşte, Doamnă, şi mă 'ndoaie.

Că picură o mie de burlane
Şi ceasul picură şi el: tic-tac
Şi nimeni nu mă 'ntreabă: de ce tac
Încrâncenat ca apa din bulboane.

Stau singur în odaie, singur şi
Cu pana asta care mi-a fost harfă.
Dar am ajuns un fel de tren de marfă.
O, Doamne, spune-mi: Când se va sfârşi

Această apă'n piuă, acest pic-pic
Stăruitor în bietul meu timpan?
Dă-mi, Cerule, iar fluerul lui Pan
Spre-acele jocuri lacom să mă 'nspic.

Drăceşte sprinten, chiuind sălbatec
Cu chica'n vânt şi izbucnirea ca un
Galop cotropitor de aprig faun
Rămas în lumea asta ca ostatec.

Şi astfel să răsar, într'un alai
De păgânesc tumult la patul celei
Ce e departe ca lumina stelei,
Şoptindu-i cu ochi mici şi tulburi:
Hai!

O receti şi văzu că titlul nu mintea, căci într'adevăr era o scrisoare: adresată cui? Se gândi spontan la Miluca. Dar vedea atât de limpede mirarea Milucăi dacă i-ar fi trimis sau înmânat aşa ceva — Ce ţi-a venit, Nandi? — încât şi ipoteza ofrandei îl jena. Niciodată nu făcuse versuri Milucăi *atunci*; dar *acum?* Miluca era soţia lui de peste douăzeci şi patru de ani. Faţă de ea nu mai avea vârsta versului. Şi i se părea şi necuviincios să-i trimită Milucăi versuri ca:

Şoptindu-i cu ochi mici şi tulburi: Hai!

Şi întocmai cum verificase pe marginea tonului telefonic, în dimineaţa când îl găsise mort pe Doxi, absenţa oricărui prieten care să-i primească oftatul de om necăjit, aşa verifică acum pe marginea scrisorii păgâne absenţa oricărei femei care să justifice clamoarea unei astfel de chemări. Le revăzu mintal pe toate, femei de lume, aşa zise, şi femei de noapte, una câte una, răsărind la o fereastră, sub o lampă, într'o lojă, într'un pat, la o masă...

Flori, da Versuri nu.
Bomboane, da. Versuri, nu.
Parfumuri, da. Versuri nu.

Nici una nu chema versul. Nici pe cel pur, nici pe cel păgân. S'ar fi spus că mâna întinsă spre ele

nu numai că nu trecea prin suflet, dar chiar se îndepărta, oricât ar fi trişat vorba.

Până ce, în fundul sacului răsturnat, o găsi şi pe recenta doamnă Maria D. Iacobescu, cea care-l făcuse să aştepte degeaba.

Era nostimă! Picantă! Păgână chiar, cu ochii ei de nu-mă-uita şi părul ca un culeş de vii. Şi sprintenă!

Dacă n'ar fi să mă anin
Atent de fiecare sunet
Cu biata inimă în tunet
Pentru o Anna Carenin.

— Atunci te-aştept...

De ce nu-l aşteptase?

Îşi reaminti apartamentul ei convenţional elegant, fără de adâncuri, în care totuşi se întâlnise cu Verlaine — *„Voici des fruits, des fleurs, des feuilles et des branches"* — şi apoi cu: *„Trei mere (poate Ionathan) râd fraged într'o farfurie..."*

Şoptindu-i cu ochi mici şi turburi: Hai!

— Hai, doamnă Iacobescu! exclamă el cu glas tare, căci deşi ploua şi deşi mirosea a lut, a iuft şi a găină, se simţea suficient de bine dispus ca să glumească singur.

CAP. X.

Dintâi făcea ochi bàbuşca — albaştri în vechimea obrazului — între trei şi patru dimineaţa, adică de cu noapte; apoi mamaia — tot albaştri, dar mai înviorați, ca un acelaş lucru scoborît din pod şi şters de praf — între patru şi cinci ale disdedimineţii: şi în sfârşit, tocmai pela şase, când toate erau puse pe roate, se hotăra şi tataia, cu tusa lui intimă ca un monolog, pornind deîndată cu tacâmul tutunului spre şuşuirea samovarului.

Mai albăstreau acolo niste ochi, însă numai în amintire, fiindcă Maria Despina, deci Maia — cum îşi spunea ea singură întru sine pe când vorbea cu păpuşa, ştirbă pe atunci de un n, de un r, precum şi de alte litere ale alfabetului —, nu mai era a casei părinteşti decât uneori, câte puţin, în vizită, şi atunci cu automobilul la scară. De data aceasta însă tataia se ridică din somn odată cu mamaia şi cu bàbuşca — de cu noapte — şi răsuci numaidecât o ţigară, aprinzând-o, fără să mai aştepte samovarul. Inainte de a se da jos din crivatul înalt, mamaia îl privi dar nu numai cu ochii, ci şi cu toată faţa, rotund, ca de pildă o floare-a-soarelui peste zaplaz. Altăceva nu-i spuse. Poate că abea seara la culcare avea să-l întrebe, fără să-l privească, asemeni celor care vorbesc cu vecinul de pescuit, neluându-şi ochii de pe undiţă:

— De ce, mata Petruţă, te-ai sculat aşa de dimineaţă?

Cum Petruţă era peste măsură de distrat, uneori, s'ar fi putut să dea din cap meditativ, dar să nu-i răspundă — încredinţat însă că i-a răspuns — fără ca mamaia să stăruie în întrebare, nici să se mire. Ea înţelegea tăcerea. Căci şi în această privinţă semăna cu născătoarea ei, bàbuşca. Amândouă erau îmbelşugat înalte, ca două solide dulapuri de zestre, bine căptuşite cu sănătate — dinţi de spart alune, cozi lungi şi groase de fată mare — şi tăcute cu ochi albaştri. Tăcerile lor dialogau printr'o privire, o ridicare din sprincene, o clătinare din cap, fără să insiste până la sgomotul vorbei.

Când era fată în casa văduvei, mamaia cânta limpede, dar cu strună gravă în glasul ei de fecioară bălană. Avea dinţi cu strălucire, ochi albaştri — cum cresc numai pe marginea apelor — şi în obraz un auriu dinspre caisă. Melodiile ei se legănau într'un fel de taină a ducerilor pe ape adânci, cum sunt clătinările mărilor pe care pleacă mahoanele. Şi curgea o veche Dunăre pe lângă tânărul ei glas. De fecioara acestui glas se îndrăgostise cu sfială şi furiş profesorul de matematică Petru Ionescu, chiriaş prin voia întâmplării la bàbuşca. Pentru el, crescut în larma Bucureştilor şi în stridenţa casei părinteşti, cu mamă vitregă, tăcerea era un lux pe care el unul nu-l găsise decât în casa văduvei. Acolo prinsese rădăcini. Acolo, în orăşelul dunărean se născuse Maia. Acolo Petru Ionescu devenise ori Petruţă, ori tataia, integrându-se şi el în tăcerile casei. Deşi venit din altă parte, şi el era de acolo: alb de timpuriu, tot cu ochi albaştri, cu obraji aproape trandafirii, cu mustaţă şi ţăcălie de culoarea fumului, potolit de înalt şi atât de delicat în vorbă şi gesticulare încât amintea de acele figuri medievale care răsar în faţa orelor de pe cadran, atât cât ţine acordul muzical care le cântă.

Şi totuşi năpraznica hotărîre de-a veni la Bucureşti el o luase, fără să-i consulte pe cei de-acasă. Fusese chemat telegrafic la Bucureşti de către fostul său coleg de facultate, devenit ministru al învăţământului, care-i propusese o demnitate în minister şi o transferare a catedrei. Petruţă acceptase cu un frig în inimă. Căci locul anilor buni pentru el ca şi pentru cei de acasă nu era Bucureştiul, ci blândul orăşel dunărean. Acelaşi loc însă, considerat cu rigoare raţională, devenea pentru Maia o limită provincială. Aşa că Petruţă se grăbise să accepte oferta. Şi vrând să ducă totul până la capăt, mai întârziase câteva zile la Bucureşti, căutând casă. După lungi dibuiri, din tramvai în autobuz, şi din autobuz în tramvai, cu misitul alături, descoperise o stradă pe care gândul lui o *regăsise* parcă, botezând-o deîndată uliţă. Acolo îl aştepta „mitocul", o căsuţă cu grădină mănăstirească în faţă, cu cerdac şi coridor văruit care o străpungea dând pe un fel de pui de livadă cu doi nuci, un măr şi doi hulubi pe zaplazul idilic. Preotul cu barba albă care o întemeiase după vechile canoane îi dăduse o întipărire mănăstirească. Petruţă o închiriase dela văduva preotului, învoindu-se cu ea să o cumpere ceva mai târziu, căci văduva se grăbea la mănăstire.

Însoţit de aceste fapte cumplite, Petruţă se înapoiase la ai lui. Se regăsiră în jurul samovarului. Petruţă le vorbise fără ocol, înfăţişând totul ca un drum al viitorului Maiei. Ele ascultaseră, de câteva ori însoţindu-şi privirile, apoi cu ochii prin casă, la câte toate, cu acea căutătură care-i ca un răsunet tânguitor al lucrului atins de raza ochiului; şi apoi pe fereastră, spre acea dragă Dunăre a zilelor şi anilor, a tinereţii, a stelelor şi a cântecelor, până ce, tot în tăcere, începuseră să picure ochii. Apoi bâbuşca oftase, făcuse semnul crucii şi dăduse din cap cu un fel de încuviinţare solemnă. Petruţă

îi sărutase mâna, bătând-o uşurel, cu o mişcare care spunea:

— Lasă, bàbuşca, lasă, are să fie bine şi acolo.

Şi cele începute în jurul samovarului se isprăviseră cu o pricuscă şi mai îngândurată, în care ceaiul sorbit din farfuria scobită ca o strachină avea nu numai îndulcirea ritmică a zahărului din gură, dar şi sărătura amară a lacrimei prelinse pic cu pic.

Astfel Maia îşi făcuse liceul în Capitală, devenind bucureşteancă. Acasă însă redevenea Maia. Căci dela poarta grădinei de dinfaţă, Bucureştiul rămânea în urmă, încetând. Bàbuşca adusese din locul ei natal tot felul de seminţe de plante şi flori. Se vede că rodul lor, dimpreună cu busuiocul preotului, pregăteau nara pentru mirosul casei, care te învăluia adormitor de cum deschideai uşa cu ţanca-ţanca de clopoţel. Mirosea a turtă dulce cu toate mirodeniile ei — nucuşoară, scorţişoară, cuişoare — apoi a ceară albă, a smirnă, a fructe smochinite şi a mai nu ştiu ce cum ar fi mirosul de patrafir sau de bucoavne bisericeşti picurate de lumânare. In mirosul acesta Maia ştia să tacă, la fel cu bàbuşca şi mamaia, — ca pe malul unei Dunări.

Casa avea patru odăiţe, câte două deoparte şi de alta a coridorului care o străpungea, legând grădiniţa cu livada. Maia era vecină cu bàbuşca. Odăile lor erau despărţite de o uşă cu geamlâc colorat. Seara, după ce-şi isprăvea lecţiile, Maia venea în odaia bàbuştei, plecând fruntea în poala ei. Bàbuşca îi despletea cozile — din fiecare isbucnea atâta clocot de păr că te mirai cum de-a putut să încapă, — şi începea să le pieptene cu grijă şi îndemânare. Lumina lămpii fulgera adâncuri arămii în părul năpraznic de frumos, a cărui culoare atingea sufletul, lăsându-l în visare, ca acele cupole

bătute de soare ale cetăţilor clădite de nourii amurgului.

Venea şi tataia, venea şi mamaia, adunându-se acolo ca la foc în noapte. Ochii lor se încrucişau şi cu: ai văzut?, — dar şi cu'n oftat nemărturisit asupra părului destăinuit în poala bàbuştei. Uneori, dintr'un început de somn, şi ochii Maiei se deschideau vrând să vadă ce era al ei. Bàbuşca îi acoperea faţa cu mâna — ca în şagă, dar fără glumă — cercând parcă să-i ferească văzul de lucruri care nu sunt pentru copii.

Şi iată că după ani şi ani, Maia era din nou în odaia ei de fată, în patul ei, bucurându-i şi îngrijorându-i deopotrivă, dar în tăcere. Căci acolo şi Maia era tăcută, fără ca nimeni să se mire de ceiace apărea atât de firesc în mitocul dunărenilor. Maia venise pur şi simplu, ca dela şcoală, sărutând mâna bàbuştei, apoi pe-a celorlalţi, şi spunând:

— Mi-e foame.

— Ţ'om da.

Apoi mamaia o lăuse după ştiinţa ei şi a bàbuştei, într'o mare abureală de fiertură, cu ferestrele închise. Apoi o uscase, spunându-i şi un descântec pe jumătate cântat cu vorbe lucitoare ca şi părul Maiei desmorţit din udeală spre aurul lui.

— Mi-e somn, bàbuşca.

— Te-om culca.

Maia dormise o noapte în aşternut de fată, iar toţi ai casei adunaseră încă şi mai dulce tăcere pentru somnul celor mai tineri ochi albaştri din mitocul dunărean.

Maia îşi petrecuse ziua mai mult în pod unde avea o ladă cu vechimi de-ale ei. Apoi se înoptase. Şi iar i se făcuse somn. Şi iar venise la pieptănat, aducându-şi părul ca pe vremea rugăciunii în genunchi, în poala bàbuştei. Şi iar se culcase în casa cu patru icoane şi patru candele mereu aprinse, în fiştecare colţar.

Dormea şi acum. Dar ceilalţi nu dormeau. Se tot căutau din ochi unii pe alţii, şi iar fugeau unii de alţii. Tare le era bine şi drag cu Maia din nou în casă şi tare le era teamă să se cerceteze măcar în cugetul lor: Dece-o fi plecat Maia dela casa ei? Nu cumva iar... Că doar Maia mai avusese încă un bărbat...

Se adunară în jurul samovarului, cu umbrele lor, la o pricuscă tare îngândurată. Şi ceaiul sorbit din farfuria scobită ca o strachină nu avea numai îndulcirea ritmică a zahărului din gură, dar şi amintirea picăturilor sărate prelinse pe obrajii lor odată, de două ori şi poate încă în anii duşi, şi cine ştie de mai câte ori asemenea. în anii viitori.

CAP. XI.

Maia se deşteptă pela şapte, fără să ştie, nici s'o intereseze cât e ceasul, gata să caşte: încă o zi!, — convinsă că plouă ca în fiecare zi de când venise la Bucureşti. Dar geamlâcul colorat din susul uşii dintre odaia ei şi a bàbuştei îi trimetea soare în galben şi albastru. Totuşi Maia nu se grăbi să deschidă fereastra camuflată şi să vadă, caşicum ploaia şi soarele n'ar fi interesat-o decât în treacăt şi de departe.

Afară începuse bubuitura unei maşini de tăiat lemne.

Maia ar mai fi vrut să doarmă, de pildă până la ora dejunului, dar nu mai putea. Se resemnă deci să rămâie trează, cu ochii deschişi, ca şi închişi, pe un fel de gânduri. De câteva zile sufletul ei aburea a ceaţă. După timpul cu soare dela ţară, ploaia începuse s'o apese. Călcase cu stângul în Bucureşti. Făcuse cu Chira câteva vizite, întâlnind la nişte cunoscuţi o doamnă reputată pentru frumuseţea şi eleganţa ei, socotită de gurile rele ca metresa oficială a lui Zorab. Se numea Mercedes, ca o marcă de automobile. Maia era rău dispusă. In timpul vizitei se amestecase foarte puţin în vorbă, lăsându-i pe ceilalţi să discute. Dar îşi dădea seama că toţi cei de acolo — deveniţi de o amabilitate oarecum condoleantă faţă de ea — erau convinşi că „cea care-l adoră pe Zorab" — adică soţia lui —

suferă din pricina rivalei. Cu o delicateţă vizibilă ca un odgon numele lui Zorab era evitat în aşa măsură încât nici n'o întrebaseră pe Maia dacă are veşti dela el. Gelozia ei, ca şi adoraţia ei maritală, erau consacrate social. Probabil că-şi închipuiau că acasă îşi va procura o fotografie de-a rivalei, frumoasa Mercedes Costopol, străpungându-i ochii şi inima cu acul. Era limpede că cei de acolo asistau la un fel de scenă melodramatică, dar ca pe vremea cinematografului mut, regretând că buna-cuviinţă interzice Maiei scena de cinematograf sonor pe care o doreau. Până şi Chira, care era deşteaptă, după ce plecaseră de acolo, o dusese la Capşa, oferindu-i o şocolată cu frişcă întocmai ca unei fetiţe pe care vrei s'o consolezi. Iar la despărţire, îi desmierdase obrajii şi apoi mâna, dându-i un fel de supliment compensativ de afecţiune în schimbul necazurilor pe care i le provoca fratele ei, teribilul Zorab.

Proectat pe astfel de melodrame de salon, Zorab căpăta o intensitate de ridicol prin care depăşea zâmbetul.

Maia l-ar fi împachetat în hârtie de mătasă şi l-ar fi trimis cu fundă roşie — să nu se deoache — şi cu carte de vizită, faimoasei Mercedes.

Fusese la croitoreasă, la magazii, la cinematografe, la aperitive, mâncase într'o seară la Cina cu Chira şi nişte veri de-ai lui Zorab. La desert simţise că i se pregăteşte ceva. Într'adevăr, lăutarii cu viori de sirop începuseră „J'attendrai", privind-o tandru, cu dinadins şi mesaj, căci îl ştiau şi pe Zorab şi pe tânăra-lui-soţie-care-l adoră. Probabil că verii lui Zorab, comanditarii acestei delicate atenţii, aşteptau şi nişte lacrimi pe obrajii Maiei. Se înroşise, dar foarte tare, cum te-ai zburli.

— Hai să plecăm, îi grăbise Chira, simţind furtuna, atribuind-o tot lui Zorab.

Până la urmă, Maia o întrebase pe Chira:

— Te rog, spune-mi deschis, de ce sunt tratată de voi ca un porţelan fragil?

— Care „voi"?

— Voi, Chira, rudele şi prietenii lui Zorab.

Chira devenise atentă. Acest „voi" avea un caracter adversativ, care o isbise, intrigând-o.

— Chira, lasă analizele. Tuu! Ştii că-mi eşti dragă. Dar de ce mă supraalimentaţi cu tandreţă?

— Fiindcă eşti foarte îndrăgostită... şi singură, — zâmbise Chira, alintându-i obrajii cu aceiaşi irezistibilă pornire de a o consola.

Maia se încordase.

— Şi se vede? întrebase ea.

— Ca un prim plan mărit pe ecran, zâmbise Chira.

— De ce? Fiindcă se ştie că eu... pentru Zorab, etc.

— Nu e nevoe de etc. Se *vede* pur şi simplu, ca la oamenii tineri. Eşti îndrăgostită.

Maia tresărise, gata să protesteze. Dar se stăpânise, jenată şi incomodată.

— Da, Maia, da, întărise Chira cu un tact al capului aplecat. Eşti distrată, preocupată, tăcută... Da! Nu mai deschizi gura. Inainte glumeai, istoriseai, discutai, te certai cu pasiune. Acuma taci... romantic, ca un lac cu lebede, zâmbise ea. Taci cu gândul la Zorab, încheiase ea, sărutând-o.

Dacă şi Chira se putea înşela în halul acesta, hotărît, oamenii erau stupizi. Astfel că Maia se ferise de Chira, fără s'o evite, dar n'o mai căuta ca până atunci. Se înstrăinase de Chira bruse, cum se întâmplă uneori cu cei care ţi-au fost indispensabili în timpul vacanţei de vară, petrecută în aceiaşi vilegiatură, cu care-ţi pare că legi o prietenie trainică, şi de care te desparţi îndată de oraşul vă pune în alte tipare de viaţă. Numai că Maia, după ce-şi pierduse vara, despărţindu-se şi de vacanţa dela ţară cât şi de Chira care o actualiza psihologic, nu-şi mai regăsea oraşul. Parcă nu mai

era de acolo. Avea impresia că bucureştenii se distrau, dar mereu în alte locuri decât acolo unde se întâmpla ea; locurile ei, acoperindu-se deîndată cu umbră. Se simţea străină, lăsată laoparte, ca cineva venit din provincie, când încă nu-i acceptat şi încorporat de noul mediu urban. Singură acasă — numai cu ploaia la ferestre — se plictisea în aşa măsură, cu radio, cu patefon, cu reviste consultate fără entuziasm şi proecte vestimentare schiţate fără convingere, încât *auzea* mereu şi ploaia şi tic-tac-ul ceasornicului şi liftul şi sgomotele străzii şi pe ale vecinilor de apartament, — ca cineva din spital care neavând ce să facă, *priveşte* tot ce se întâmplă. O pusese şi pe Vetuţa să-i dea în cărţi, caşicum de acolo ar fi putut să-i vie o surpriză.

— Coniţă Maia...

— Spune odată.

Vetuţa scăzuse glasul, ca la de ruşine.

— Eu te-aş descânta...

Maia consimţise, — aşteptând ca totul să-i vie dinafară. Dar după descântec nu fusese altfel decât înainte: tot ploaia, tot ceasul, tot timpul care nu mai trece, tot căscatul care vine ca un strănut, şi tot mereu ca aşteptarea unei sosiri miraculoase. Aşa uneori, în zilele cele mai cenuşii ale liceului, se gândea că aşteaptă ceva: o scrisoare — fără să ştie dela cine —; că deodată se va opri la poarta casei un călăreţ, un automobilist, un motociclist sau un aviator; asta varia, după filmele care-i plăcuseră mai mult, şi după dispoziţie.

Şi acum dorea să creadă că aşteaptă o scrisoare, o sosire, ceva care să-i schimbe viaţa, scoţând-o brusc la soare şi perspective înviorate.

Dar nu se întâmpla nimic. Parcă viaţa o uitase.

Incercase să se cufunde ca într'o baie caldă în romanele lui Dumas-père şi să regăsească deliciile lecturilor dela ţară. Căci Dumas-père fusese o permanenţă a zilelor petrecute la ţară. Nu-l cetea decât

uneori, dar ştiind *că-l are,* tot restul — *marginal acestei plăceri certe* — devenea agreabil, acceptat cu optimism, bună-voinţă şi solidaritate.

Dar în apartamentul dela Bucureşti, Dumas-père îşi pierduse virtuţile dela ţară. Părea naiv, demodat, pueril. Devenise parcă prea mare pentru jucăriile Dumas-père, ceiace-i dădea şi melancolia unei îmbătrâniri: faţă de jucării. Ca atunci când nu mai crezi în Moş Crăciun. Fără să fii mare, nu mai eşti copil.

Nu mai era nimic decât o femeie care se plictiseşte.

— Ce-i asta? se întreba, gata să-şi ia pulsul, să-şi verifice limba şi să-şi pue termometrul, căci altfel nu-şi putea explica acest marasm sporit, cu totul necorespunzător bunei dispoziţii cu care nu numai că venise dela ţară, dar pe care şi-o afirmase din chiar prima zi de Bucureşti.

Căci sub duşul primei dimineţi, Bucureştiul o copleşise cu perspective distractive, deşi ploua şi atunci, şi nu altfel decât în zilele următoare.

Şi genunchii parcă îi deveneau din ce în ce mai grei, cu lehamete, făcând-o aproape să-şi târâe picioarele. Nu-i mai venea nici să se ţie dreaptă. Acasă n'avea ce să facă.

— Tare ţi-i urît, coniţă Maia! exclama Vetuţa pentru ea, umilind-o, fără să-i poată spune nimic, căci aşa era.

Ar fi găsit multă lume dispusă să fie invitată la ea acasă, dar nimeni dintre aceia nu o amuzau. Nici cunoscuţii comuni ei şi lui Zorab. Nici colegele de liceu. Nici prietenele mai recente. Toţi aceştia îi apăreau demoralizant de *aceiaşi.* Ar fi dorit ceva nou, *altăceva.*

— Dacă nu-i! cerca ea singură să facă haz de necaz, dar şi glasul ei suna a pustiu, a casă în care suflă vântul.

Şi cum pleca undeva, făcând încă o tentativă

de a descoperi o distracţie, gândul ei se întorcea mereu, cu un fel de enervată îngrijorare acasă, ca cei care aşteaptă un mandat telegrafic sau o depeşă urgentă.

— N'a telefonat nimeni?

Telefonaseră mai mulţi, dar parcă tot nimeni era numele lor faţă de absurdul Maiei.

Căci hotărît, era absurdă. In aşa măsură încât se suise pe un scaun să vadă ce mai e pe dulap, caşicum acolo ar fi putut găsi ceva ca o buruiană de leac sau caşicum acolo s'ar fi putut întâmpla ceva. Nu căutase, căci odată ajunsă cu ochii în praful şi lucrurile disparate pe care le depozita acolo, găsise altăceva, c'un fel de mirare că nu s'a gândit mai repede. O *găsise* pe bàbuşca. De când venise dela ţară nu-şi văzuse părinţii, amânând din zi în zi vizita — foarte agreabilă în sine, căci îi erau dragi cei de acasă — dar la început dăduse precădere unor lucruri mai urgente, mai imediate, şi pe urmă plictiseala metamorfozase în corvadă *obligaţia* de a se duce pe acasă.

Acum însă, vorba bàbuşca o chemase altfel într'acolo. Bàbuşca era: casa, mamaia, tataia, podul, odaia ei de fată, grădina, livada, — toate adunate în cuvântul bàbuşca, aşa ca într'o basma veche cu miros bisericesc. Dar bàbuşca — numele colectiv al acestora — era încă ceva: tăcerea cu patru candeli a mitocului, şi parfumul acela învăluitor de turtă dulce şi încă de atâtea altele, pe care Maia îl cunoştea de mică şi în învăluirea căruia ştia că poate găsi un fel de somn şi cu ochii deschişi şi cu ochii închişi.

Apăruse deci la bàbuşca, scuturându-se de ploaie, caşicum atunci s'ar fi întors dela şcoală, dorind să mănânce, să doarmă, să-şi spele părul, să-i fie cald şi să nu mai dorească alt bine decât acela. Rămânând în Bucureşti, acolo era ca şi plecată din Bucureşti. Nici sgomotele, nici mirosurile, nici tă-

cerea şi nici oamenii de acolo nu mai aparţineau Bucureştiului.

Era la bàbuşca. La bunica. Dar bàbuşca e altă-ceva: bunica de lângă o apă mare, unde Maia deschisese întâia oară ochii.

Şi chiar din ziua întâia dăduse replică deprinderii ei de-acasă — de-acasă la ea — de-a cotrobăi prin dulap, suindu-se în pod unde avea o ladă a ei, închisă cu lacăt. Cheia o păstrase bàbuşca într'un chipetoc spart, cu flori mari roşii, în care mai ţinea şi mărgele din tinereţa ei. In singurătatea de ceia-lume a podului mic şi totuşi întunecos ca un pod mare, Maia se simţise aproape bătrână — cu umeri pentru şal — printre amintirile de acolo, ale unei fetiţe care nu putea pronunţa litera r, nici n, nici atâtea altele. Ploua prin perdele de aţă de păianjen la ferestruica podul, o ploaie de toamnă, dar înlăuntru era cald ca în zilele aurii ale soarelui caiselor, deşi mirosea bătrâneşte a stambă veştedă şi a piele de şoarec. Maia descuiase lada, ridicându-i capacul. Era acolo, de-avalma, tot ce rămâne din copilăria unei fete şi din începuturile inimii ei. Recitise scrisori de dragoste — dela liceeni, dela studenţi — regăsise flori uscate, beteală dela nunţile altora, cutii de bomboane, panglici, o şuviţă de păr: dela Colea. Clasa a treia de liceu. Colea era într'a şasea. Fuma, avea păr creţ şi coşuri. Când o sărutase sub pilaştrii de lemn ai cazinoului dela Mangalia, la sfârşitul vacanţei, marea, luminată de lună, era de argint negru, clocotitor.

— Maia mea, cât o să ne iubim?

— Milenar...

Un joc de lotto amintea Maiei de alt băiat, cunoscut tot în vacanţă, Şerban Diaconu care după vacanţă îi trimetea scrisori parfumate cu papier d'Arménie.

Dar dece mai păstrase această ladă cu gunoaie triste?

Biata bàbuşca! Cu ce evlavie îi ţinea cheia în chipetocul ei.

Închisese lada numai cu capacul, fără s'o mai încuie şi căutase printre cărţile rămase afară. Prăfuite ca şi Dumas-père-ul dela ţară. Şi printre ele, iată şi volumul al doilea al Annei Carenin. Dar unde era întâiul? Il căutase, fără să-l găsească. Aşa dar, se aşezase într'un fotoliu rămas în pod şi câteva ceasuri dearândul se cufundase în lectura volumului al doilea. Se scoborîse din pod cu gest şi mai amar în suflet. Ii părea că lectura volumului întâi, devenea inutilă, nu numai pentru Anna Carenin, dar pentru viaţă în genere. De vreme ce acesta era destinul volumului al doilea. la ce bun volumul întâi?

Se coborîse din pod învinsă de colb, după ce fusese învinsă de ploaie, fără de bucurii, limitându-se la satisfacţii imediate: să uite, odată cu ceasul camuflajului, că afară ploua; să o roage pe bàbuşca să-i facă un pic de foc în odaia ei; să mănânce la masa rotundă cu ceilalţi; să simtă că la opt şi jumătate se apropie miezul nopţii în casa bàbuştei; să se ducă la ea s'o pieptene, ca în copilărie; să vie cu speranţa somnului de-atunci în patul singurătăţii ;să privească lung gura sobei în care se adună jarul cu zvon de cristale foşnitoare, — şi să le epilogheze pe toate astfel: dacă în sufletul unei femei tinere se poate aduna, fără de motiv, atâta lehamite, ce trebuie să fie în sufletul unui om în vârstă? Şi viaţa i se păruse atât de penibil obositoare încât se adună în ea, aşteptând somnul ca o sinucidere.

Şi iată că începea corvada altei zile. Nu ştia ce mai poate să facă. Un singur lucru ar fi ispitit-o: să plece din ea. Şi tocmai asta nu se putea. Ştia că o aşteaptă samovarul. Bàbuşca îi pregătise un cozonăcel.

Se hotărî brusc, ridicându-se din pat cu con-

ştiinţa că încep corvezile: spălatul, îmbrăcatul, trăitul...

— Tataie, Oblomov era fericit?

Tataia o privi fără mirare, deprins demult ca Maia să-i pună întrebări din senin, fără legătura aparentă cu cele din jur. Intrebarea ei îl îmbogăţi cu gânduri care alunecară în el ca bilele de ivoriu pe o masă de biliard, în evoluţii astronomice. Dar nu-i răspunse decât oftând odată cu fumul de ţigară destrămat lung. Intrebarea Maiei se topi în tăcere, îmbinându-se cu tăcerea răspunsului. Rămaseră într'un fel de însoţire a gândurilor.

Samovarul lucea arămiu în raza soarelui, ca şi părul Maiei. Pe muşamaua mesei rotunde, ochiuri de soare, galbene ca mierea, se legănau uşor.

Toamna-şi schimbase straiul de cenuşărească ponosită, îmbrăcând haină de împărătească.

Maia eşi în cerdac, întâmpinată de mare ce aur. Se încălzi fizic la soare, dar altfel nu-l primi. Ca în curtea unui spital.

Şi iar se urcă în pod ca într'un loc mai al ei decât toate celelalte. Deschise sipetul şi iar începu să vadă şi să treacă mai departe, fără să se oprească. Toate amintirile rămase în lucrurile de-acolo, apăreau şi dispăreau în secunde, fără ca Maia să le acorde mai mult. Şi acolo intra dulcele soare de Septembrie, dând colbului culoare şi vibraţie de polen.

O muscă desmorţită de soare intră de afară bâzâind.

Mâinile Maiei, subţiri şi nervoase, păreau că luptă cu pământul, straturi după straturi, să-i afle comoara ascunsă. Pulberea se îndesea ca un fum, din pricina violenţei cu care erau apucate şi date laoparte lucrurile vechimei. Din ce în ce mai aplecată spre fundul lăzii, Maia se congestionase, în felul cireşelor; şuviţe arămii se desprinseseră din părul ei, răsucindu-se dănţuitor de-asupra golului

cu pulberi de aur din care avea să răsară o cetate scufundată...

Maia văzu şi se opri cu biata inimă în ţtunet. Găsise fotografia lui Alexandru Gabriel Donani; ascunsă de şapte ani acolo, *o privea la fel.*

Şi volumul al doilea al Annei Carenin — rămas desperechiat pe fotoliul zilei de eri — se uita la tânăra femeie care abea intra în volumul întâi

CAP. XII.

Ancheta judiciară făcută de Nandi, în calitate de procuror militar, dură patru zile, depăşind cu o zi prevederea iniţială a primului procuror. Dealungul acestor zile Nandi munci compact, ne mai având timp pentru nici-o activitate suplimentară, cu excepţia „Scrisorii Păgâne". Abea în dimineaţa zilei a cincea se întoarse la Bucureşti, neras — hotărît, în atmosfera de acolo părul, caşi ploaia, nu atârna de voinţa omului ci de condiţiile atmosferice — ca un adevărat Robinson Crusoe. Mai să nu-l recunoască la Curtea Marţială.

— Parcă vii din tranşee!

Cam dintr'un fel de tranşee — biologică — venea. Bucureştiul tot ploios, dar cu asfalt şi celelalte, îi apăru somptuos până la neverosimil.

Examină cu primul procuror actele întocmite la faţa locului, discutându-le amănunţit, pentru a fixa înfăţişarea rechizitoriului. Căzură de acord.

— Acuma du-te şi te odihneşte.

Nandi însă îşi continuă lucrul, nu din spirit de sacrificiu, nici din dorinţă de a se ilustra în ochii şefilor militari, ci pur şi simplu fiindcă aşa-i venea mai bine. Şi'n munca juridică respecta datele experienţei literare. Până ce se hotăra să înceapă un roman, suferea; până ce începea să-l scrie — grafic — se cutremura; dar după ce apuca să-l scrie, nu-l mai lăsa, oricât l-ar fi descurajat, uneori până la

desgust, textul în prima redactare. Dar câteodată munca îndărătnică era răsplătită, căci subit căpăta certitudinea că domină nebuloasa romanului. Exact senzaţia boxeurului în ring, când şi-a prins adversarul în colţ, *îmbrăcându-l* cu certitudinea înfrângerii.

Cu această certitudine că procesul s'a copt şi că face rechizitoriul cu un suprem efort în câteva ore, cruţându-şi zile întregi de muncă înceată, Nandi nu se mai duse acasă. Comandă o sticlă cu cafea neagră, se izolă într'un cabinet şi până la patru isprăvi un rechizitor complect, scris nervos. După această ultimă cravaşă îşi simţi osteneala, dar şi mulţumirea că e liber să facă ce vrea până a doua zi dimineaţa. Porni dela Curtea Marţială cu ţigara în gură — fumase enorm bine înţeles, dar aceasta era o ţigară de recreaţie, diferenţiindu-se de celelalte, — pe străzile ude, posomorîte de cénuşiul cerului, fără să ştie bine ce va face. Căuta. Şi hotărî deodată, cu drept cuvânt, că singurul lucru capabil să-l odihnească şi să-l bucure în acelaş timp era o baie de abur. Intră deci la Baia Centrală, cu psihologia unui şcolar învoit într'o zi de lucru. La ceasul acela era lume puţină. Nandi îşi organiză cu voluptate lenea unei băi de abur, dorind să-i fie mintea ca un minutar oprit. Isbuti, căci era frânt de oboseală. Abea la abur îşi dădu seamă, dar cu plăcere. Fredonă diverse melodii, din acelea care sunt o permanenţă a memoriei, teatralizându-le un pic, fericit de-a se simţi stupid într'un atletic trup sănătos, gata-gata să se interpeleze jovial cu un:

— Bravo, băete, îmi place că te ţii bine.

Nici burtă, nici moleşiri de muşchi. Orice stadion sportiv l-ar fi acceptat.

Respira adânc dilatându-şi toracele. Trecu la duş. Era delicioasă senzaţia de plenitudine a băii de abur după patru zile petrecute într'un loc unde

spălatul n'avea nici măcar un robinet cu apă curgatoare.

Reveni la abur. Şi deodată gândul oprit asupra trupului ricoşă asupra dorinţei de femeie. După o pauză de zile, umplută exclusiv cu muncă, această dorinţă revenea, considerând interogativ femeile posibile. Cele ştiute nu-l atrăgeau. La o nevoie, da. Dar să aleagă anume pe una cu un „asta-i!", — nu, nu găsea niciuna.... Poate că fetiţa cu:

„Plouă
E o ploaie de toamnă
Stropii reci bat în geam
Şi eu n'am
Cui să-i vorbesc
Şi'n ochii cui să privesc".

Işi aminti rochia ei colantă de mătasă neagră şi capul ei de Claudine-à-l'école. Dar o dădu la-oparte şi pe ea. Căuta altăceva. Ce? Ha! Ceva care era şi găsit. Iată, domnule:

— Hai, doamnă Iacobescu! exclamă el cu poftă, regăsind în această exclamaţie şi elanul faunesc din seara cu ploaie, dar şi amintirea doamnei Iacobescu.

Revăzută din încăperea fierbinte unde trupul gol îşi simţea, antheic, puterea păgână, doamna Iacobescu apărea într'adevăr vrednică de galopul oricărui faun.

Işi dădu seamă că atunci când o văzuse întâia oară la Curtea Marţială, în fund, lângă uşă, o *înregistrase* exact — dovadă: revederea şi recapitularea ei la abur, — dar o considerase superficial, mai curând depreciind-o. Căci atunci trupul lui, ostenit de femeia acelei nopţi, era nu numai sătul dar şi puţintel desgustat de femei în genere. Când eşti întoxicat de tutun, chiar dacă fumezi o ţigară care ese din comun e greu s'o preţueşti la

exacta ei valoare. El însă, *noţional* îşi dăduse seama că doamna Iacobescu nu e un exemplar de serie. Mintal o reţinuse, rezervându-şi-o, cum faci cu un tablou într'o expoziţie. Nu numai atâta, dar fusese gentil cu ea, făcându-i un pic de curte, nu fiindcă o dorea atunci, ci numai din prevederea de a nu trece pasiv pe lângă o *ocazie*. Alte preocupări, intervenite ulterior, o şterseseră din el pe doamna Iacobescu. Acum însă numita doamnă apărea din nou, privită de întregul lui trup, faunesc. Merita să fie dorită. Trupul bărbatului o simţea vargă şi piersică delaolaltă. Şi părul, părul acela splendid ca un cules de vii. Vibra în el şi culoarea toamnei, şi fierberea mustului, şi vibraţia cântecelor şi zvonul cocoarelor...

Spunându-i cu ochi mici şi turburi: Hai!

După ce eşi din baie, cu un scop lămurit acolo, telefonă doamnei Iacobescu: 5.54.32.

— Allo, casa Iacobescu?

— Da, domnule.

— Aşi dori să vorbesc cu doamna.

— Doamna e plecată.

— Unde?

— Cine sunteţi dumneavoastră?

Ezitase.

— Un cunoscut.

— Vreţi să-i comunicaţi ceva?

— Vreau să aflu când se întoarce.

— Nu ştiu, domnule. Mai încercaţi şi mâne.

Nandi avu o uşoară mişcare de enervare. Trânti receptorul. Dar imediat făcu un gest cu mâna având semnificaţia: atâta pagubă! Asta sau alta, tot una!

Dela baia de abur se duse acasă şi se culcă. Dormi două ceasuri, deşteptându-se odihnit şi proaspăt. Se îmbrăcă şi porni deocamdată la Club, punându-se la curent cu noutăţile radio-Londra, sin-

gurele care mai interesau. Dar clubul se golea, căci mai toţi evitau circulaţia pe străzile neluminate, cu excepţia, natural, a noctambulilor.

— Ce facem, Nandi?

— Eu mă culc.

Crezuse că a minţit ca să scape de un nedorit, dar de îndată ce plecă singur dela club, văzu că n'a minţit, de vreme ce se îndrepta spre casă. N'avea chef să petreacă în oraş cu prieteni şi femei. La baia de abur o dorise pe doamna Iacobescu. Apoi, aflând că nu e la Bucureşti, crezuse că-i va substitui o altă femeie. Acum îşi dădea seama că pe ea anume o dorea, că euforia dela abur nu era decât un elan spre doamna Iacobescu.

— Vom aştepta! hotărî el, lichidând şi acest capitol.

Şi deîndată, aproape fără tranziţie, se gândi la scris, convins că va scrie ceva, întrebându-se numai: oare ce?

Se întâlni din nou cu babele, nerepulsiv. Solicitată amical, Nàna îi improviză o masă agreabilă, servindu-l ea însăşi ţinându-i şi tovărăşie. Vorbiră de una şi de alta, limpezind unele probleme de gospodărie, fără acreală, fără nervi, într'o atmosferă de când-stăpână-nu-i-acasă-cei-rămaşi-fac-ce-pot. Din sufragerie trecu în birou luându-şi cafeaua preparată de Nàna. Fumă, plimbându-se meditativ prin odaie. Apoi aprinse Lampa-de-lângă-Tâmplă, aşezându-se la masa de scris.

Doamnele molii
Sunt delicate
Ca nişte fete
Nemăritate.

Recita involuntar, într'un perfect vid al craniului, versurile făcute cu câteva zile în urmă, în timp ce

mâna cu creionul apucat maşinal schiţa arabescuri pe caetul deschis. Probabil că era enervat şi din pricina abuzului de cafea neagră. Căci încetul cu încetul îi păru că biroul e un fel de surghiun pe care şi l-a impus singur. Dar cine-l obliga în definitiv să se canoneasca la masa de lucru? Nu-i venea să scrie pur şi simplu.

Atunci ce să facă.

Să telefoneze cuiva. Cui? Să organizeze ceva. Cu cine?

Nici nu le-auzi
Când intră'n casă
De catifea
Şi de mătasă.

Simţea iar că alunecă în marasm, fără să se poată opri. Baletul moliilor, care fusese o victorie asupra babelor, devenea ricanarea babelor pe care le simţéa iar pândindu-l prin întuneric, întrebându-se ce s'o fi întâmplat de a venit să mănânce acasă. Căci auzeau tot, vedeau tot: din umbră, întunecate ca nişte lilieci, ca nişte gândaci, ca nişte paianjeni, ca nişte ciuperci cu ochi şi urechi.

Dacă Nandi ar fi plecat de acasă, cum începea să dorească, dar nehotărît, desigur că ar fi icnit una către alta, privindu-se cu înţeles şi oftând:

— Biata noastră Miluca!

Oftă cu năduf, reluându-şi plimbarea agitată prin odaie. Devenea rău. Se întreba dacă e legat de Miluca într'adevăr şi dacă are o afecţiune părintească reală pentru copiii lui. Toate certitudinile se descompuneau, arătându-l că pe un om instabil, făcut din momente contradictorii, fără de consistenţă, fără de unitate.

Intr'adevăr fără de unitate, gândi Nandi, căci deodată se simţi potolit. Îşi amintise din senin că

doamna Iacobescu îl căutase şi prin telefon acasă — bine înţeles, babele nu-i comunicaseră nimic — vrând să-l angajeze ca avocat. Deci ştia cine-i. Aha!...

Lampa-de-lângă-Tâmplă aruncă pe zid umbra unui profil de faun, deodată ridicat, adulmecând atent.

— Atunci te-aştept, — îi spusese ea, deşi el se oferise numai să-i telefoneze.

De ce nu-l aşteptase? Bărbatul ei era pe front. Avea un amant? Unul? Mai mulţi?

Ce impresie i-o fi făcut procesul verbal?

E curios că nu-i telefonase niciodată de atunci.

Dar în noaptea când scrisese „Doamnele Molii' cine-i telefonase de două ori, odată fără să vorbească, iar după aceea spunându-i noapte bună?

A-ha!

Nu era oare doamna Iacobescu, Maria D. Iacobescu?

Şi de ce numai noapte bună? Şi de ce anonimatul? Timiditate? Vicleşug?

Gândul doamnei Iacobescu îi ţinu tovărăşie până târziu, adică până ce simţi că-i vine somnul, făcându-l să construiască tot felul de proecte, de biografii, în legătură cu această doamnă. Era încântat în fond — cel puţin aşa afirma — că siguranţa aventurei din ziua când o întâlnise, cu simplicitatea ei lineară, evoluase, complicându-se cu neprevăzut, dând doamnei Iacobescu un zig-zag psihologic pe care poate nu-l avea.

Oricum, Nandi şi-o atribui pe doamna Iacobescu pentru jocurile păgâne, convins că acceptarea ei nu e decât o problemă de timp.

Nici în ziua următoare nu scrise nimic. Trecu numai pe acasă, către seară, întrebă dacă n'a telefonat nimeni pentru el, se îmbrăcă în haine civile şi porni în oraş la restaurant. Telefonă de acolo la doamna Iacobescu, aflând că n'a venit şi nici nu se ştie ziua sosirii.

— Bine.

Dar observă cu oarecare mirare că trupeşte devenise fidel doamnei Iacobescu. Deşi fu ispitit şi solicitat cu dinadins, n'o înşelă pe doamna Iacobescu. Numita doamnă devenea cineva în acest compartiment al vieţii lui Nandi.

Trecu încă o zi, petrecută în rate la Curtea Marţială, de unde telefonă din nou doamnei Iacobescu. Numărul 5.54.32. îi devenise intim ca un obiect purtat asupra lui. Află că n'a venit. Oarecum ofensat că *tot* nu venise — ca şi cum ar fi avut o întâlnire cu el, întârziind cu zile în loc de ceasuri — hotărî să nu-i mai telefoneze. Căci el *tot* n'o înşelase. Crezuse că această castitate e voită: ştiu eu, terapeutic. Se înşela. Îşi dădu seamă ca *celelalte* — astfel se situau: ea şi celelalte — nu-l mai ispiteau deajuns. Îşi pierduse mărinimia concesivă de până atunci pentru femeile împletite cu vinul şi nopţile albe, devenind sever şi intransigent. O dorea pe doamna Iacobescu. Şi dorinţa contrazisă se intensifica, atribuind acestei doamne un fel de unicitate. Astfel că de unde la început, după ce o condusese până la colţul străzii, descoperit, prin ploaie, acceptase exclamaţia magistratului dela fereastră — „Mare baftă ai, domnule!" — ca pe un diagnostic vulgar dar valabil al aventurii proectate, acum, din ce în ce, nuanţa altfel aceleaşi fapte exterioare, impulsiunea lui pentru doamna Iacobescu pierzându-şi brutalitatea certitudinii mascule. Simţea că nu-i deajuns numai să întindă mâna, că trebue să facă efortul de a o cuceri. Numai că acest efort presupunea timp şi răbdare: vizite, plimbări, conversaţii, întâlniri obţinute, flori, parfumuri... şi, de ce nu? versuri.

Procesul verbal îl făcuse şi i-l lăsase spontan, fără premeditare. Însă în clipa când îl scrisese în apartamentul dela al şaptelea, nu numai că n'o mai dorea pe doamna Iacobescu, dar o şi uitase de-a

binelea. Căci versul de-acolo nu era decât cadenţa emoţiei reîntâlnirii cu el însuşi, în preajma lui Verlaine. Apartamentul doamnei Iacobescu — unde trupul lui aştepta trupul ei — era locul întâmplător al emoţionantei întâlniri cu tinereţa lui, chiar dacă numele acordat era "o Anna Carenin". Ii părea ciudată însă că dăruise acest vers, incorporat într'un proces verbal în glumă, unei femei la care venise numai în căutarea unei aventuri.

Apoi scrisese „Doamnele Molii' care deşi n'aveau nici-o legătură cu recenta doamnei Iacobescu, totuşi se asociau cu ea, evocându-i-o în contrast cu babele. „Doamnele Molii' însă nu erau utilizabile faţă de doamna Iacobescu. Avea în schimb „Scrisoarea Păgână" care se potrivea atât de bine situaţiei — Plouă, e o ploaie de toamnă — încât parcă era scrisă anume pentru doamna Iacobescu.

Şi astfel să răsar, într'un alai
De păgânesc tumult, la patul celei
Ce e departe ca lumina stelei,
Şoptindu-i cu ochi mici şi tulburi:

Hai!

Fapt e că doamna Iacobescu îi devenea familiară „în contumacie" s'ar putea spune. In gândurile lui se vorbea despre ea. Cum n'o mai văzuse de mult — de-alungul zilelor ploioase — căpăta şi prestigiul unei amintiri cu soare. Căci într'adevăr, proectată pe mohorala acestor zile, doamna Iacobescu, lângă uşa Curţii Marţiale, devenea singurul obraz al soarelui. Chiar şi apartamentul ei convenţional elegant se transfigura în:

Sunt singur într'această casă
Aeriană ca un far.

Trecând prin dreptul blocului cu apartamentul doamnei Iacobescu, — Nandi ridică ochii, calculând cam unde să fie locul apartamentului. Şi ridicând din umeri — în definitiv de ce nu? — intră, se sui în ascensor şi sună la uşa apartamentului în care ştia — cel puţin aşa afirmase glasul dela telefon — că doamna Iacobescu nu-i.

— A! dumneavoastră sunteţi, domnu' avocat! îl întâmpină Vetuţa. Coniţa Maia n'a venit; e plecată din oraş.

— Aşi vrea să-i las un răspuns.

— Poftiţi. Are să-i pară rău coniţii...

— Dă-mi te rog caetul dela bucătărie, zâmbi Nandi cu regăsire şi intimitate.

Se aşeză la aceiaşi masă, aşteptând să-i aducă hârtie de scris. Se auzea ploaia şi acelaşi tic-tac, tic-tac...

Pe unde-o fi de de nu-i aici?
Dar e ca preajma dinspre floare
Plutirea ei întrebătoare
Ascunsă într'un fel de ghici.

N'avea la el „Scrisoarea Păgână" şi n'ar fi putut s'o transcrie din memorie. Dar chiar dacă ar fi avut manuscrisul asupra lui tot nu i-ar fi lăsat doamnei Iacobescu... Maia, Coniţa Maia!

„Stimată Doamnă,
Uitasem să vă comunic rezultatul procesului.
Aţi fost achitată.
Primiţi, vă rog...
Alex. Gabriel Donani"

Răceala acestei misive era o contrapondere a impulsiunii lui Nandi de a vizita apartamentul gol şi apoi de-a-i lăsa Maiei „Scrisoarea Păgână". Plecă

de-acolo cu un început de mortificare, dar şi cu o noutate despre doamna Iacobescu: numele ei de intimitate, Maia.

Il mai auzise odată, tot în gura slujnicei, dar îl uitase. Acuma doamna Iacobescu în vocabularul lui interior devenise definitiv Maia. Nu numai că era mai intim, dar avea maicuseamă senzaţia că a desbrăcat-o puţin de sonoritatea Iacobescu, Maia devenind o nuditate premergătoare celeilalte.

— Dar, pentru Dumnezeu, ce-i asta?

Era obsedat ca un licean. Porni spre casă, nemulţumit de el, tulbure, mâlos, rău dispus, babele devenind iarăşi duşmanele lui, la pândă în întunericul casei pustii. Dormi agitat, cu visuri stupide. Mereu un câne care lătra la el, când pe un dulap, când pe o clopotniţă, când pe o stâncă...

Dar dimineaţa se întâlni cu soarele, cu marele lui obraz de aur în splendoarea albastră a cerului de Septembrie.

— Hai la piersica-piersica-piersica...

Strigătul acesta superb de vigoare, al olteanului cu piersici, umplea dimineaţa, dându-i o cadenţă păgână. Nandi nu mai luă tramvaiul. Se duse pe jos spre Curtea Marţială, respirând adânc aurul dimineţii, simţind pământul cu fiecare pas. Mereu întâlnea legănarea oltenilor cu struguri, prune, pere şi piersici.

— Hai la piersica-piersica-piersica...

Râdeau fructele în coşurile plutitoare, sclipeau dinţii oltenilor, şi era soare-soare-soare caşicum un alt olţean, al spaţiilor, ar fi strigat în cer:

— Hai la soare-soare-soare...

Că şi cerul era un mare panter cu soare abea culeş după atâtea zile de ploaie. Incepea în Nandi o mare dilatare şi iarăşi un balans de ritmuri.

Fără să se preocupe de întârziere, se abătu din drum la o cafenea, ceru hârtie şi scrise sacadat, într'un violent galop grafic:

GLAS TÂNĂR

Astăzi ploae, mâne moină, poimâne va îngheța
Cad funinginile morții. I'auzi cobea. Vine, rea,
Vremea udă, vremea crudă, iarna'n fulg sburlit de nea.
Hai la piersica-piersica-piersica!

Nici-un zâmbet, nici-un cântec, nici-un licărit de stea.
Toate-s gâtuite'n ceturi. Latră aspru pacostea.
Urlă lupul în pădure. Desfrunzită-i dragostea.
Hai la piersica-piersica-piersica!

Cade lung într'o fântână, prăvălită, ciutura.
Ca un dric de pâcle corbii în văzduh vor galopa.
Orele rânjesc ca hârca în leproasă catifea.
Hai la piersica-piersica-piersica!

Numai tu... Dar să nu știe de prin lume nimenea
Altul decât tine taina, ia aminte, fata mea,
Când deslănțuita-mi viață, până'n ceruri va striga,
Peste beznă, peste neguri, înstelându-și cremenea.
Hai la piersica-piersica-piersica!

Cu acest refren în el își trecu ziua printre oameni, dar laoparte de ei, în taina lui de cerb mândru. Nu voința, ci propria lui plenitudine îl opri să telefoneze Maiei. Dar gândul se îndreptă de câteva ori spre ea, înalt, acoperind-o cu umbra lui și cu refrenul năpraznic: Hai la piersica-piersica-piersica-piersica! Către seară Nandi porni spre casă, să se îmbrace în haine civile. Strălucea limpede cu o mie de stele și un singur pătrar de lună scos din teacă, o noapte de aur vânăt. Se auzeau frunzele ca un zăngănit surd. Miros jilav cerca amintirile nării

dilatate spre pădurile depărtate, spre mările ude.

Nandi intră în alee şi mai înalt, cu umeri şi mai laţi, într'o aprigă dilatare vitală, căci ducea olteneşte soarele dimineţii şi livezile toamnei în refrenul: Hai la piersica-piersica-piersica!

O văzu deodată pe Maia!

Ce?

Da! Doamna Maria Iacobescu!

Ea! Ca rostogolită din coşurile lui cu aştri, anotimpuri şi clamori. Nandi se opri brusc, ochi în ochi cu ea. Foşneau păduri de aur şi aramă pe hotarul faunului cu ochi verzi. Câteva clipe îi căzură piersici în bătăile inimii, clădindu-l din sânge şi arome. Ochii lui verzi ardeau spre ofranda cu păr de toamnă şi ochi albaştri.

Veni spre Maia parcă nu cu pasul, ci într'un fel de creştere şerpească.

O dorea în numele pământului, al soarelui ş'al sângelui, ca un împărat, ca un leu, cu putere grea.

Maia era lipită cu spatele de trunchiul unui castan. De şapte ani îl aştepta acolo, de şapte toamne — parcă mereu în ploaie — şi iată, în locul celui aşteptat, cine venea asupra ei, într'un fel de beţie mai cumplită decât a vinului.

Il privi, îl privi dintr'o mare depărtare a sufletului, până când, caşicum ochii ei şi-ar fi pierdut văzul odată cu povestea, întinse mâni de oarbă, şi-i pipăi cu vârful degetelor neasemuit de mirate, părul, fruntea, pleoapele, tâmplele, obrajii.

— Tuuu!

Cea mai răguşită tânguire a cerşetorilor în frig încă n'ar fi putut întrece duioşia sfâşiată a glasului ei.

Şi odată cu acest dangăt al sufletului, lacrimile se prefirară pe obrajii aurii.

CAP. XIII.

De ce plângea?

Ca o iarbă cosită, elanul lui Nandi căzu, lăsându-l în faţa unei fete care plângea. Cum nu ştia ce să-i spue, îi venea să întindă o batistă, sau să ridice din umeri cu nedumerire, gata de scuze, fără să-şi dea seama exact pentru ce anume.

Dar din „hai la piersica-piersica-piersica" nu mai rămăsese nimic. In aşa măsură încât parcă se mira că din nou nu plouă dela sine.

Plouă
E o ploaie de toamnă

Toate începeau să fie ca la ferestrele de-atunci. Cauza acestei năpraznice schimbări era în faţa lui. N'o mai numea nici Maia, nici doamna Iacobescu. N'o numea dealtfel, deloc. Din ce fusese devenisé „asta care-mi boceşte la poarta casei".

Şi se gândi deodată că babele care desigur că erau la ferestrele întunecate, puteau să-l vadă, însfârşit să-l vadă cu „una di celea", având de ce s'o jelească pe „sărăcuţa de ea Miluca".

„Dumnezeule, Dumnezeule, îl pierd!" gândea Maia cu tot trupul, vorbele fiind scandate uriaş între pământ şi cer de bătăile inimii. Il simţea, îl vedea departe de ea, deşi la un pas, gata să plece, neştiind cum să se scuture de apariţia care-l incomoda

şi poate chiar compromitea la poarta casei. Şi nu putea să-l oprească. Era mare ca un turn lângă ea. Mare ca şi atunci. Dumnezeule! Să nu-i spue: Lasă, fetiţo, trece, — şi să plece ca pentru alţi şapte ani, lăsând-o să îmbătrânească, să se sluţească.

Se temea aşa de tare încât îşi acoperi gura — deschisă deodată ca ceva spart —, cu palma, să nu hohotească. Ochii ei nu se deslipeau de Gabriel; se intensificau până la ţipăt. Un albastru patetic ca al călătoriei cocoarelor.

Dar Nandi n'o mai privea. Se uita posomorît la pământul acoperit de frunzele castanului. Aştepta să se calmeze, să-i treacă şi să o lase în plata Domnului. Toată adversitatea cu intermitenţe din ultimul timp se condensa în „asta care bocea ca o isterică", făcându-i un fel de scenă de menaj la poarta caseî. Nu-şi mai simţea ghinionul în spate, ca pe ceva, ci-l vedea în faţă, devenit cineva. Se gândea cu năduf că iar vine noaptea, că iar trebue să-şi lase uniforma, să se îmbrace în haine civile — cealaltă uniformă — şi să pornească în oraş ca un câne de vânătoare. Dar câniî măcar au poftă de carne, de ciolane, de ceva căutat şi pe la gunoae. El n'avea poftă de nimic. Simţea că pierduse şi speranţa de carne nouă a doamnei Iacobescu: Maia. Era caşicum deodată toate zilele viitoare ar fi devenit aceiaşi zi: Luni, după o Duminică etern depăşită.

Maia îl privea cu atâta intensitate încât şi capul i se ridica încet, cu toate lacrimile plânsului. Mâna i se desprinse de pe gură, pogorînd pe nesimţite, plutitor. Era udă de plânsul ei ca de ceva al sufletului, răscolită şi atât de deschisă prin căderea lentă a mânii de pe gură, ridicarea încetă a capului şi creşterea ochilor în albastru încât părea că înfloreşte sub ochii celui care o privea, o privea...

Nandi, cu o politeţă supremă, ridicase ochii spre ea, reci, având pe buze un: Noapte bună, doamnă, echivalent al formulei „cu stimă" din petiţiile ar-hi-

velor. Şi abea atunci o văzuse din nou. Căci decând plecase dorinţa alungată brusc, lăsând în locul ei mânia jenată a bărbatului oprit, Nandi înregistrase optic noţiunea femeii care plânge — adevărată pacoste a bărbatului *la rece* — fără să vadă cine anume plângea sub ochii lui, şi cum.

Abea acum vedea. O vedea pe Maia care nu mai deriva ca o promisiune de nuditate frivolă din coperta, gen Vie-Parisienne, a doamnei Iacobescu.

Vedea şi avea senzaţia patetică a unei înfloriri. Căci aşa se *deschidea,* într'un fel de taină desvăluită prin milostenia transparenţelor, fata de aur de sub stelele nopţii de toamnă.

Dar, Dumnezeule, nu era decât un copil, o fetiţă, o adorabilă fetiţă!

Se uita fără de saţ, şi pe faţa lui de lut cioplit se opri steaua magilor, milostivindu-l să vadă cu lumină şi zâmbire în albastru de noapte şi la înălţime de om ceiace vine spre inimă ca din pământ de floare.

— Tuuu!

Abea acum — deschis şi el, abea deschis pentru acestea — auzi glasul care-l recunoscuse, întâmpinându-l.

Apoi cu sfială — sfiala bărbatului în faţa celor care-s fragil de gingaşe — şi parcă mirat că aşa ceva se poate, se aplecă spre ea, îi luă braţul şi porniră alături, unul în altul, cu stelele, cu noaptea şi cu Dumnezeu pe obrazul ridicat din nou asupra începutului de lume.

CAP. XIV.

Ingerul zărilor ridică un deget, punându-şi-l pe buze.

Acum ştiau. Dar tăceau.

Nimeni să nu spue nimic. Sunt vorbe prea orbitoare. Ostenesc. Mila nopţii asupra lor.

Mergeau alături, ca împletiţi prin braţe.

Stelele erau atât de intim aproape, încât toamna părea că nu-i decât surâsul lor pe pământ.

Numai o mână întinsă, şi toate stelele ar fi venit spre ea, săracele, pierzându-şi cerul.

Dar tăcere-tăcere-tăcere.

— Ş'au mers, ş'au mers, ş'au mers, — şopti Gabriel către Maia, ritmând vorbele cu mişcarea capului.

Maia întoarse capul spre el, închizând şi deschizând ochii; apoi, în treacăt, uşor ca pisicile de fum, sau cum te atinge o perdea de vară, îşi trecu tâmpla pe umărul lui.

Căci ceiace se întâmpla era în aceste vorbe, astfel spuse, bătrâneşte, ca din vechi. Nu „ş'am mers", ci „ş'au mers". Aşa spunea şi bâbuşca odinioară, când îi istorisea pe şoptite şi întuneric, o poveste, pe marginea patului, în preajma somnului, c'un fund de jar în adâncul de sobă. Ş'au mers, ş'au mers, ş'au mers... Acum ea era în aceste vorbe, nu cei din poveste; dar cel de alături, Impăratul ei Mare, îi spunea vorbele din poveste, aducându-i aminte.

Era aşa de fericită că-i venea să închidă ochii şi să uite.

Dar nu! Braţul ei tresărea, strângându-l şi mai tare pe-al lui Gabriel. De şapte ani...

Tăcere. Tăcere. Tăcere.

Până când îl întâlniră printre stele pe Birjar. Putea să fie şi trăsura în care vine Moş Crăciun când nu e omăt de sanie. Calul dormea, birjarul era Moş — nu tare departe de Crăciunul amintirii celuilalt — şi sub trăsură ardea un felinar cu scârţ-scârţ la fiecare mişcare a calului.

— De ce *sub* trăsură? întrebă Maia, arătând ca la o carte cu poze, privită când eşti bolnavă, alături de cel care te răsfaţă.

— Fiindcă Stăpânirea nu dă voe, zâmbi Gabriel.

Birjarul îi aştepta acolo, la acea răspântie cu semn de stea, cum se cuvine într'o poveste care abea a început: poveste, poveste, că'nainte mult mai este. De cum se suiră, Birjarul ridică biciuşca, nu fiindcă trebuia s'o folosească, dar ca să fie aşa mai împărăteşte, mai cu pocnet; Calul se opinti din bălămălile bătrâneţelor lui — dacă ar fi fost om şi pe dinafară cum îl arătau vechii lui ochi, ar fi avut barbă până'n pământ şi înţelepciune până'n cer, şi porni, haida-ha...

— Caleaşca! spuse Impăratul, oferindu-i-o cu toată palma caşicum ar fi scos-o din buzunarul lui. Da, Domniţă, da.

Şi calul dădea din cap pe ritmul: Da, Domniţă, da.

Bineînţeles, braţele lor erau tot împletite.

Maia înclină capul pe umărul lui Gabriel, ca pentru somn, dar ochii ei râdeau deschişi.

Nici pe Calea Laptelui n'ar fi fost mai singuri decât în acea trăsură şi în acea noapte. Uitaseră numele oraşului de umbră albastră. Ar fi putut să-l numească Cetatea Lunii. Dar nimeni nu-i mai

ştia numele. Poate că dormea în fundul unei fântâni, ca o cheie ruginită.

Clipe de-a rândul gândul Maiei era numai lene înflorită ca şi trupul, dar uneori isbucnea spre trecut, întâlnindu-se pe ea însăşi ca pe o altă fată, din una într'alta, până ce fură atâtea şi atâtea. Le spunea în gura mare: Nu ştiţi? Gabriel... Dar ele zâmbeau şi spuneau: Ştim, Gabriel... Incât în ea erau mulţimi care se bucurau, albind-o de atâta sărbătoare.

Aşa văzuse astă vară pe drumul de lumină şi de umbră care trece prin Piteşti, acoperit de crengile copacilor bătrâni, femei şi oameni cu feţe de bucurie. Era întâia zi de pâne albă. Fiecare avea câte una în mână, ducându-se cu ea acasă la copii, la bătrâni. Ba un ţăran văzând un câne jigărit, care numai el n'avea ce-aveau toţi, îi spuse:

— Na şi ţie, mă!

Şi-i dăduse.

Aşa era şi'n Maia. Se întindea veste, dela câne până la Dumnezeu...

Felinarul de sub trăsură se legăna în mers, clătinând mari umbre. Roţile, trăsura şi birjarul creşteau uriaş, drumul acesta de lanternă-magică fiind pe pământ pe cât în cer.

Căzu o stea în mâna Impăratului.

Maia clipi, ochi în ochi cu flacăra chibritului aprins de Gabriel, păstrată în palmele scobite ca'ntr'un felinar. Dar nu pentru ţigară. Cu acea flacără desgropă din umbră obrazul Maiei, caşicum l-ar fi uitat, aducându-şi-l aminte. Ochii, aşa; fruntea aşa; gura aşa; părul aşa... Aprinse alt chibrit, fără ca Maia să se apere. O cetea ca pe o carte — ochii, fruntea, gura, părul — ca pe o carte deschisă poate pe un vers, poate pe o rugăciune. Şi una şi alta erau în ochii celui care o cetea la lumina de înviere din palmele scobite.

— Da, Domniţă, da.

Şi iar rămaseră topiţi în umbra albastră.

Vrasăzică dintâi se întâlniră cu Caleaşca.

Dar hăt-departe, în adânc de drum şi noapte, tot printre stele, îi aştepta Grădina. Un Moş cu şervet se desprinse dintre nişte umbre, aşteptând poruncă dela Impărat care la rândul lui cercetă ochii Domniţei, să-i afle voia; albaştri, aceştia cinstiră o masă din fundul grădinii, alegând-o.

Acolo Moşul le aduse de toate, pâne şi sare şi bucate, c'un fel de zâmbire a lui, ştiind el ce ştia, dar şi ei ştiau că acela e tot Birjarul, adică acelaşi Moş care trebuia dela începutul până la sfârşitul nopţii lor, să-i ocrotească, acoperindu-le singurătatea cu un clopot dus şi adus de îngeri.

Abea se vedeau căci Stăpânirea, după cum se ştie, oprea lumina. Ii lumina steaua, frunza toamnei care le cădea pe umeri, în păr şi în farfurie, felinarul de sub trăsură şi un şi mai mic felinar cu streşină de umbră aşezat de Moş pe masa lor, mai mult ca un semn pentru stele: să ştie şi ele că acolo...

Apoi veni Cânile, cu ochii lui uitaţi dela începutul lumii şi regăsiţi câteodată în calea inimii, cânile şi coada lui cu tact şi răsucire. Maia îi dădu şi pentru el, că era tare flămânzilă, dar şi în amintirea lui „Na şi ţie, mă", de pe drumul cu pâne albă din întâia zi.

Apoi ciocniră nişte pahare cu sunet tare subţire şi cu spume, hotărînd că acea bucurie a strugurilor trebue să curgă în toată împărăţia. Deci Moşul de pe capră şi cu celălalt — numai unul, dar caşicum ar fi fost doi — se aşezară la o altă masă cu sticlă dela struguri şi pahare cu spume, ciocnind de acolo, pe sub toate stelele, pentru luminata Domniţă şi pentru mândrul Impărat.

— Da, Domniţă, da.

Maia simţea că felinarul de sub Caleaşcă se clatină acum în ea, aruncând umbra gândurilor peste case,

peste copaci, până în hăt-depărtarea cerului. Deci toţi ştiau, peste ape şi pământuri, că... N'au decât să ştie!

Intinse iar cupa să i-o umple Impăratul. Şi iar bău, rumenindu-se şi mai tare întru zorii ei.

Apoi se ridicară alături, adunând toate câte erau acolo şi în urmă în Inimă, cu Moş cu tot şi cu Câne, cu frunză şi cu stea, cu văzute şi cu nevăzute.

Apoi veni Drumul felinarului, cu aripi de aur şi de noapte.

Apoi Sărutarea care dela începutul lumilor îi aştepta.

Ş'apoi, ca un soare în ochi, Amintirea.

CAP. XV.

Lumina de stea a nopții îl însoțea încă, oprită în Lampa-de-lângă-Tâmplă:

RECAPITULARE

Doamne, ce simplu și neașteptat
S'a desprins dintre zile cu raze de stea
Intâlnirea cu inima mea.

Nu știam că atâta adânc de minune
Poate să'ncapă 'ntr'o casă de lut
In veacul acesta sbir și cornut.

Veneam dintre zile înalte de vară
Ah! singur, în ceață de fum de tutun
Și'n suflet cu veștede cozi de păun.

Credeam că începe iarăși un an
De zile și nopți târîtor trecătoare
Dormite în pat, în genunchi și'n picioare.

Mă vedeam din nou convertit de mulțimi
Curcubeu renegat, vânzător de planete
Panglici, suliman și egrete,

Simulând frăgezimi şi nobil delir
Risipind simfonii de vorbe vibrante,
Patetic ca Lear şi nobil ca Dante.

Ci iată'n odaia în care-am intrat
Pe uşă, ca'n orişice casă: Hai ş'om....
Era dintr'o mie o fată de om.

O fată cu fustă, pantofi şi gropiţe
De soare, şi păr de suavă rugină
Şi ochi vineţii într'un smalţ de lumină,

Cu dinţi sănătoşi şi cu nări de copil
Doritor de năsbâtii, grădini şi halviţă
Şi sprintenă ca o Domniţă.

Surâdea, sclipea, vorbea şi tăcea
Ca orişice fată de-a noastră,
Dar iată, cu ea începea o fereastră

De taină, deschisă spre zorii dintâi
Ai inimii, puiul de soare din piept.
Şi de-atunci ca un pom miruit mă deştept.

Doamne, ce simplu şi neaşteptat
S'a desprins dintru Tine, pur ca o stea,
Intâlnirea cu inima mea.

— Allo...

— Tuuu! răsună tumultuos, dintr'un capăt de stea al lumii, glasul Maiei. Spune: da?

— Da, Domniţă, da.

— Spune, Gabriel, îl îndemnă copilăreşte glasul ei, dar ca în genunchi.

— Nu ştii?

— Ba ştiu, oftă Maia, dar îmi place să te-aud spunând.

Şi ţârâiau în noapte greerii, harfele întâii nopţi.

PARTEA a III-a

MĂ DUREA FERICIREA...

CAP. I.

Ca o corabie cu toate pânzele bombate alb, plutind pe un ocean sur, într'o împrejmuire spectrală de gheţari, — „Sanatoriul Bucegi" răsări în aburul ploii dese şi în fumegarea îmbulzită a munţilor.

Acolo era Miluca, în această corabie fantomă.

Inima lui Nandi se strânse. Biata Miluca!

Aşa gândea de câte ori se apropia de Sanatoriul captivităţii ei. Inainte venea mai des, pe cât se poate duminical — dacă găsea ocazii de automobil, şi găsea. De trei săptămâni însă nu părăsise Bucureştiul, telefonând în schimb Milucăi tot ce-ar fi putut s'o intereseze în legătură cu casa şi copiii. Şi iată că vechea exclamaţie spontană „Biata Miluca", regăsită ca un brad uscat în preajma Sanatoriului, acum căpăta alt sens, dându-i lui Nandi senzaţia penibilă că trişează.

Automobilul intră pe poarta Sanatoriului, lunecând pe drumul încolăcit. Unul câte unul bolnavii apărură, lăsându-şi cura, la balustrada balconaşelor, oăci fiecare spera — unii logic, alţii absurd şi alţii magic — că automobilul încă nedescifrat vine pentru el anume, aducându-i pe cineva dorit.

Mai toţi dintre cei „vechi" recunoscuseră pe „soţul lui 16": numărul camerei Milucăi. I se mai spunea lui Nandi şi domnul Căpitan. Căci acolo venea numai în uniformă, deşi la Bucureşti n'o purta decât în orele de serviciu. Dar uniforma îl îmbrăca,

mai presus de haină, într'un argument obiectiv şi permanent: Iată ce fac la Bucureşti, muncesc ca un rob.

Miluca îşi făcea cura pe terasa camerii. Recunoscându-l pe Nandi îşi scoase ochelarii. Surâse pentru el, aşa cum luminează o lampă fereastra unei case blânde. Mişcă palma spre Nandi c'un gest potolit de fluture de noapte. Şi la Dorohoi, la fereastra liacului era tot aşa: domoală, *ca în gând*. La Sanatoriu învăţase să fie şi mai potolită: aşa o îndemnaseră doctorii. *Şi mai în gând*.

La toate etajele răsuna muzică de radio.

— Domnule Căpitan, aţi adus ziare? A! Nu ne-aţi uitat. Vă mulţumim călduros.

Nandi flutură un teanc întreg către grupul de bărbaţi în halate, care-l întâmpinau flămânzi de noutăţi. Apoi intră cu pachetele, ajutat de Costică, universalul Costică, botezat şi Ică, portar, bărbier, pokerist, amorez, vânzător de orişice şi pedeasupra puţintel pulmonar, cum se cuvine la intrarea unui sanatoriu de specialite; de unde, obrazul lui de boy anamit.

Totul era tăcut ca într'o mânăstire — c'un uşor miros fenicat — în învăluirea ploii.

— Bine ai venit, Nandi, îl întâmpină Miluca pe pragul odăii.

Nandi îi sărută dintâi mâna şi apoi fruntea. Miluca îl privi cu o scurtă mirare. Căci de câte ori venea dădea să o sărute pe gură — nu numai cu deprinderea unei vechi afecţiuni, dar şi cu o nuanţă de sfidare în faţa bolii —, iar Miluca se ferea, oferindu-i fruntea, obrazul sau tâmpla. De data aceasta însă Nandi o sărutase deadreptul pe frunte.

O simplă privire, o simplă secundă oprită între celelalte. Dar Nandi pricepu că a uitat să încerce să o sărute pe gură, că Miluca a înregistrat perfect această omisiune, — şi deodată totul îi apăru măsluit, de o falşitate sinistră. Intrase la „biata Mi-

luca", în trupul, haina şi cu obrazul lui Nandi, un om înstrăinat, înşelând creşterea ei de lampă înapre el. Umbra inimii nu mai era acolo.

Nandi osteni brusc. Îi veni să se întindă pe pat, să închidă ochii şi să aştepte mâna Milucăi pe frunte. Căci, deşi absurd, parcă numai ea ar fi putut să-l consoleze fiindcă o mintea, fiindcă se înstrăinase de ea, fiindcă, deşi abea sosit, timpul de-acolo îi apărea ca o corvadă şi-l apăsa ca într'o gară unde aştepţi numai plecarea.

A! o mintea de mult, de tare mult. După primii ani de căsătorie, care-l ţinuseră laoparte de lume în condensarea îndoitului efort, juridic, şi literar, odată cu apariţia copiilor în casă — foarte incomozi şi întrucâtva inestetici — odată cu notorietatea şi dimpreună cu aplauzele, femeile roiseră din nou în viaţa lui, ca şi înainte de a o întâlni pe Miluca. Cedase. Faunul din el avea nevoia acestui galop păgân. Căci Miluca era un fel de altă Lampă-de-lângă-Tâmplă. Dar cu toate acestea n'avea sentimentul că o înşeală şi maicuseamă că o batjocoreşte, spurcând obrajii sărutaţi de ea. Nu! Cu ea era solidar şi alături. Dar regreta numai că nu-i poate spune odată brusc, aşa cum ai da cu piciorul într'o şandrama, dărâmând-o; Miluca, să ştii că sunt un ticălos. Am nevoie de tot felul de femei, ca de vin şi de tutun. Dar tu, numai tu...

Se întreba însă dacă Miluca nu ştie totuşi. Prea era lucidă, prea îi cuprindea din toate părţile fiinţa, ca acest subsol al vieţii lui să-i scape neştiut. I se părea lui Nandi că Miluca *vede cu ochii închişi,* şi iartă *cu ochii deschişi,* eliptic oarecum, trecând peste scene, discuţii, dându-şi seama că Nandi e şi ticălos dar şi pur în acelaşi timp — ca un Verlaine, de pildă — şi că legătura ei cu Nandi e mai presus de femeile lutului. Şi totuşi, lui Nandi îi părea efectiv rău că dintr'un fel de smerenie romantică pentru liliacul înflorit la Dorohoi, nu în-

drăznise să mărturisească niciodată singurei femei"... *qui m'aime et me comprends...*" acest aspect clandestin, tocmai faţă de ea al vieţii lui.

De data aceasta însă Nandi simţi că o înşeală efectiv. Şi se gândi, apăsat, că va sta o zi întreagă — îi apăru de o monstruoasă lungime — sub ochii lucizi ai Milucăi.

Ca să umple timpul desfăcea cu un fel de teatrală însufleţire pachetele cu daruri, oferindu-i-le cu explicaţii:

— Noroc că mă protejează fetele dela Capşa. Ştii, nu se mai găseşte nimic, ab-so-lut nimic. Ţi-am adus şi sculuri de lână. Mi le-au procurat nişte clienţi dela Cisnădie...

Spunea ca un scamator, mânuind vorbele odată cu pachetele foşnitoare, cu spaima că acuşi le isprăveşte şi nu mai are ce face, nici ce spune. Era în el o febrilitate vizibilă. Şi gesturile erau prea nervoase şi mirosea foarte tare a tutun, ca cei care fumează şi pe stomahul gol.

Acolo nu era decât mirosul de toamnă al brazilor uzi.

Ca'ntotdeauna, Miluca îl privea şi asculta cu mare seriozitate, cum îşi cetesc lecţiile elevii care nu iau învăţătura în deşert. Aşa asculta Miluca în genere pe oameni. Nu întrerupea, nu exclama, nu intervenea, lăsând pe fiecare să spue ce vrea şi cum vrea. Dar pe nesimţite, cel care vorbea, încredinţat că a convins-o, că o domină, se simţea ca în faţa unui judecător. Şi'n acea clipă, oricât de volubil, omul se sfia, devenind circumspect, gata să dea îndărăt.

Şi Nandi se simţi *judecat,* deşi Miluca era cea de totdeauna, tăcută şi potolită, ca în gând.

Odaia era albă şi plutitoare ca o cabină de vapor; terasa o prelungea aerian spre spaţiul munţilor.

Era atâta umbră în lumina zilei încât Miluca

aprinse lumina electrică. Dar Nandi, aplecat asupra pachetelor, dădu şi acestui gest semnificaţie inchizitorială. Dorea parcă să-l lumineze, verficându-l, ca pe o bancnotă pe care o bănueşti.

Creştea în el absurd dar irezistibil o iritare posomorîtă. S'ar fi zis că — faţă de el, — Miluca nu era decât condensarea umană a casei cu babe dela Bucureşti. Şi acolo era tăcere şi pândă. Şi de-acolo îi venea să fugă.

Iţi mulţumesc, Nandi, vorbi Miluca, strângându-i tâmplele între palmele ei, fără să-l sărute.

Dar îl privi c'un fel de apăsare duioasă a ochilor castanii.

Ai slăbit...

— Muncă!

— Eşti tot aşa de ocupat?

— Ce să mai vorbim! De dimineaţă până seara. Regimul a transformat ţara în soldaţi, pentru politica externă, şi'n inculpaţi: pentru politica internă.

Tăcură. Copiii lor erau pe front: în politica externă. Miluca împletea lucruri de lână pentru fiecare: Ion, Smaranda şi Nandi. Pentru toţi mâinile ei tăcute aveau o lână cu nume. Acesta era drumul ei, din Sanatoriu, spre cei rămaşi *dincolo*.

Acasă ce mai e?

— Să zicem bine! oftă Nandi.

Miluca zâmbi.

— E sinistru! reveni Nandi, neputându-se opri să-şi verse focul. Pustiu, pustiu, pustiu! Scârţie casa a pustiu din pod şi până'n beci ca o moară părăsită. Lipsesc numai liliecii...

Babele! zâmbi Miluca, ştiindu-i meteahna.

Nu numai babele, tot. Casă părăsită. Nici covoare, nici paşi de om. Miros de naftalină, întuneric, mai rău: întunecime. Şi voi camuflaţi?

La noi n'are importanţă, zâmbi Miluca.

Nandi se opri deodată, cu sentimentul că e peni-

bil să se plângă el, cel teafăr, în camera No. 16, despre neajunsurile de acasă.

Aprinse o ţigară cu un gest nervos.

Iar uitase: că nu e voe. Vru să arunce ţigara. Dar Miluca îl opri, apucându-i braţul cu mâna.

— Fumează, Nandi. Numai deschide uşa. Iţi fac o cafea, nu-i aşa?

Nandi deschise uşa terasei, rămânând pe prag. Umezeala intră — enormă — ca dintr'un beci planetar, în care munţii ar fi fost numai nişte ciuperci.

Miluca îi pregătea cafeaua neagră în ibricul adus de-acasă anume pentru vizitele lui. Nu se cunoştea că-i bolnavă. Avea aceiaşi faţă catifelat albă, aceeiaşi dinţi puri. Nu tuşea deloc. După douăzeci şi patru de ani, cu toate că cetea cu ochelari şi cu toate că pe tâmplele ei se îndeseau firelé albe, liliacul dela fereastra Dorohoiului ar fi spus deîndată: Iată Miluca Iuraşcu, — săraca...

Nandi *ştia* acestea, dar nu le mai avea în inimă. Şi dorea atât de tare să-i fie milă de biata Miluca, încât se temea că nu-i e deajuns, că şi în privinţa asta se sileşte să agonisească ceva pentru ea din firimituri.

Flăcările dansau în jurul ibricului, luminând odaia sanatoriului cu o intimitate dinspre lămpile deacasă. Ochii mai regăseau şi alte câteva lucruri aduse de dincolo, din cealaltă viaţă. Pe masă, câteva fotografii în cadre cu picior erau *familia:* Nandi, la masa lui de lucru, cu mânicile cămeşii de vară suflecate, aplecat asupra unui manuscris, cu o vână umflată pe frunte, cu părul tumultuos şi faţa pietros concentrată; Smaranda privind, ca şi în autoportretul ei, cu o intensitate care îi dădea un relief patetic; şi Ion, cu fruntea lui arcuită, având-l pe Doxi alături: la el se uita...

„Plouă
E o ploae de toamnă"

Tu îţi făceai cura; n'o continui, Miluca?

Da, Nandi, spuse ea, turnându-i cafeaua în ceaşcă, fără să pară mirată de rigoarea solicitudinei lui, deşi, de câte ori o vizita, el o determina să-şi mai acorde câte-o recreaţie, adică o călcare a curei de repaos absolut.

Se reinstală deci pe patul de pe terasă. Nandi o zidi în pleduri şi perne. Miluca îşi îmbrobodi capul cu un şal alb, călugărindu-se parcă, ne mai lasând din obraz decât un oval cu ochi castanii. Nandi aştepta în picioare pe margínea patului, ca la un sfârşit de vizită. Miluca întinse mâna spre el, o luă palma — vastă şi grea în mâna ei deprinsă odinioară cu pianul şi acuma numai cu termometrul şi cu lâna — culcându-şi rămăşiţa de obraz pe mâna de-acasă, stând aşa câtăva vreme, cu ochii închişi.

Şi Nandi închise ochii, gata să substituie bolnavei de-acolo pe altcineva, de care-l despărţea ploaia şi munţii.

Eu am să dorm, Nandi, vorbi Miluca în şoaptă fără să deschidă ochii. Lasă-mă. Să nu răceşti pe terasă. Du-te în odaie. Da, Nandi, du-te...

CAP. II.

Singur la masa Milucăi, Nandi îşi bău cafeaua. Apoi aprinse o ţigară, uitând mereu că nu trebue. Dar era distrat. Ca la începutul romanelor, sufletul devenise prea dens şi prea obsedat, ca realitate exterioară să mai poată pătrunde normal, solicitând reacţiile fireşti ale omului social. Viaţa exterioară luneca pe el, abea atingându-l şi abea înregistrată. O amâna parcă pentru mai târziu, ştiind-o acolo. Aşa şi acum. O ştia pe Miluca acolo, aşa cum era şi casa Donani: în spaţiu, bolnave amândouă, în ploaie şi tristeţă. Nu numai atâta. Dar ştia că Miluca nu-l lasă indiferent, că e a lui: a inimii lui. Şi totuşi în această clipă de revedere n'o primea în el. Acolo era numai şi numai Maia. Aceasta era întâia lor despărţire. Devenise, puţintel şcolăreşte, Despărţirea. Maia îi dăruise o pungă de piele în care-şi ţinea puful de pudră. Scena se întâmplase hăt-departe, pe marginea lacurilor vinete de seară. Răsărise întâia stea. Noaptea venea gravă în răcoarea ei adâncă, aducând miros de pădure şi de ape. Parcă erau pe marginea mării, la sfârşitul unei vacanţe de vară, într'alte vârste şi într'alt timp: acela pe care-l răsfoeşti numai în albumele de pe vremea lanternei-magice, a croketului şi a fetelor cu cozi şi funde. Maia era îmbrăcată în castaniu întunecat. Vorbea puţin şi-l privea lung, împregnându-se parcă de el, luându-i tiparul cu ochii

și mâinile în care-i strângea mâna prea mare pentru ea.

Erau în toamna altui timp. Din acel timp, ca dintr'o cadră, Maia îi întinsese, fără să-i spuie nimic punguța de piele în care erau douăsprezece fotografii mici de amator, făcute la țară în timpul verii, o șuviță groasă din părul ei și un bănuț de argint de la o vasiloptă — ca să-i poarte noroc la drum. Ciici Maia, îi mărturisise, tremura pentru el.

Nu pot să spun mai mult...

Nandi pricepuse că se teme de accidente de automobil, dar că nu vrea să articuleze cu glas tare lucruri care-L pot zădărî.

Pe cine?

Dăduse din cap, refuzând să-i răspundă.

Era adorabilă cu superstițiile ei; cum te apropiai de ele — și erau multe — Maia vorbea prin aluzii numai, înconjurată de reticențe, de secrete, de semne zodiace și de tăceri enigmatice, — amintind de copiii care se joacă de-a conspiratorii. Aceeași gravitate. Numai că era Maia: fata toamnei. O! cât aur...

Acolo, pe marginea lacului, îi găsise noaptea, învăluindu-i rece. De tare mulți ani Nandi nu mai simțise cu inima frigul pentru altul. Atunci își reamintise de uitata nevoe lirică de-a învălui, de-a încălzi, de-a pune un șal pe umeri, de-a aprinde focul într'o sobă, de-a pregăti un ceai, de a-l aduce singur în odaia unde e lampa scăzută și mâinile reci, de-a te apleca sau de a sta în genunchi la căpătâiul de lumină al acelei umbre dragi, de-a da ceaiul pentru fiecare sorbitură — de multe ori, fără grabă, cu bunătate și încântare — până când din această învăluire prelungită și din această însoțire va veni surâsul...

— Să nu mă uiți Acolo! îi spusese Maia, privind pe apă departe cașicum ar fi vorbit unui călător care pleacă pe corabie.

Se înapoiaseră pe jos, călcând prin frunze foşnitoare, cu o senzaţie de Octombrie pe care numai băncile şcolare o pot da inimii tinere, în contrast cu vara dusă şi cu despărţirea rămasă pe undeva, cu frunzele unui Septembrie.

Dar Maia nu mergea la apartamentul dela al şaptelea. Apucase pe alt drum, fără să-i spue nimic. O însoţise, depărtându-se de centru, prin acelaşi oraş de umbră albastră unde începuseră un fel de Denii ale toamnei. Străzile se strâmtau, provincializându-se. Se auzeau lătrături de câni mai dese. Mirosea a tufănele. Luna întindea albituri pe acoperişuri joase pe care se fugăreau pisici.

Maia se oprise la portiţa unei case cu ceardac, lună şi umbră.

— Aici stau în lipsa ta. Tuuu! oftase ea.

— La cine?

Era atâta început de poveste în pragul de argint lunar al despărţirii de Maia încât Nandi fusese convins că n'are să-i răspundă. Dar Maia spusese c'un fel de seriozitate mirată.

— La bàbuşca...

— ...?

— Bunica mea.

SCRISOARE DESUETĂ

Aşi vrea să te 'ntâlnesc în vechea casă
Cu scârţâit de poartă spre cerdac,
Să uit în noapte ochii mei de drac
Şi să te-aştept în ploaia nebuloasă.

Şi să răsai pe prag cu lampa'n mână
Cam sgribulită şi cam somnoroasă,
Ondină cu lumină de mireasă,
Invăluită într'un şal de lână

Să-ți bată inima în piept mai tare
Decât la munte toacele de Denii
Să nu știi dacă vezi, ori ai vedenii,
Și roșie, ca după sărutare.

Să te îndrepți cu lampa'n încăperea
Unde-s bunici, pisici și doamne mame,
Ș'un pian rămas deschis ca după game
Ș'un samovar ce țârâe'n tăcerea

Acestor prea cuminți și cumsecade
Părinți și rubedenii ale fetei
Sfioasă ca obrazul violetei.
Afară zloată; dùrue cascade

Cum au tunat în vremile lui Noe
Acele cu potoape legendare...
Noi vom fi dincolo de calendare
In filele lui Robinson Crusoe.

Ș'așa va trece timpul, într'un gri
Incântător, de lene și cașmir.
Pisicile vor toarce-același fir
Iar greerul va țârâi: cri-cri....

Nu va 'nțelege nimeni că acel
Venit în casa cu părinți și rude
Adus de ploaie ca de paparude
Atârnă'n inimă ca un cercel

Și că de-aceia dulce fata casei
E rumenă ca miezul de căpșună

Şi stă închisă'n ea ca o alună
Şi-i moale ca o iarbă'n braţul coasei.

Apoi, după taclale şi concină
Când va suna cu-cu un ceas cu cuc
Cel ce veni cu gânduri de haiduc
Ii va lăsa pe ceilalţi la cină

Ş'o lampă îl va duce din odaia
Rămasă'n umbră după o lumină.
Mi-auzi din ploae glasul în surdină?
Sunt singur.
Scade lampa.
Nu e Maia.

O ciocănitură la uşă îl făcu să tresară. Se uită dintâi pe terasă. Miluca dormea în pleduri. Nandi lăsă ţigara aprinsă pe marginea mesei, ducându-se în vârful picioarelor la uşă. Afară, aştepta o Soră.

— Domnule Căpitan, vă cheamă Bucureştii la telefon.

Nandi uită tot, pornind smuncit, parcă să nu piardă un tren gata de plecare.

— Allo!

— Bună ziua, Maestre. Vorbeşte doamna Iacobescu...

— Maia! o dojeni Nandi cu bătăi de inimă.

— ...Aţi ajuns cu bine, Maestre?

— Cu bine? Cu mine, adică! glumi Nandi.

— Slavă Domnului. Nu uitaţi că mâne aveţi procesul meu, Maestre.

— Maia! La noi plouă.

— La noi ninge, supralicită ea în glumă.

— De unde vorbeşti? o cercetă Nandi, vrând parcă s'o vadă şi mai bine.

— Dela Palatul Telefoanelor.

— Cum? Ai plecat dela bàbuşca?

Bàbuşca n'are telefon. Tuuu! M'auzi!

Te-aud.

Inchide ochii.

Refuz. Spune-mi cum eşti îmbrăcată.

Numa'n fustă şi'n papuci, c'un sac în cap, cum mergeau oamenii când ploua, pe marginea unei ape mari şi galbene...

Care apă?

Nu se poate spune la telefon. Ah! tu, Gabriel!...

Spune, Maia.

O auzi oftând.

Ai dreptate, Maia. Te las cu bine.

— Rămâi cu bine. Tuuu...

O vedea mereu trecând printre oameni, pornind spre casă şi se simţea sufleteşte ca o ştreşină din care a sburat aripa cuibului, rândunica.

Dar deodată sanatoriul îl învălui, afirmându-se în ochii, în nările şi în urechile lui cu vasta lui orgă de tusă şi tăceri medicamentoase, amintindu-i de camera Milucăi, în care uitase versurile! Porni în goană. Intră în odaia No. 16, cuprinzând totul dintr'o privire. Miluca dormea în pleduri, cu faţa în sus. Dormea? sau stătea numai cu ochii închişi?...

Hârtia cu versurile era acolo unde o lăsase, cu creionul pe ea, de-a curmezişul. Ţigara ardea singură pe marginea mesei, carbonizând un pic lemnul atins.

Mirosea a ars. Stinse ţigara. Vârî hârtia cu versuri în buzunarul tunicei. Işi auzea bătăile inimii. Respira învălmăşit. Era ca un hoţ în odaia Milucăi.

Biata Miluca!

— Inchide ochii.

Ii închise, ascultând îndemnul Maiei de adineaori, revăzând în faţa lumii triste şi ostile, pe fata lui de aur: Lampa-de-lângă-Inimă.

CAP. III.

Amiaza zilei de Octombrie era ca părul Cozânzenei din poveste: numai şi numai de aur. Iţi venea să tot priveşti şi să tot stai cu ochii în cer.

De altfel oamenii acestui ceas de amiază atâta făceau: stăteau şi priveau, într'un fel de dulce primăvară a luminii. Cădeau aceleaşi frunze pe tot şi pe toate, ca un fel de binecuvântare a crengilor. Toţi visau descoperiţi, în stare de zâmbet puţintel somnoros. Ai fi gândit, văzându-i pe aceşti oameni din soare că eşti în cu totul alt loc, undeva într'o Cetate a Luminii, cu numai poeţi îndrăgostiţi.

O frunză căzuse pe capul lui Nandi, fără s'o bage de seamă. Altele priveau peste umărul lui, îmblânzite, la ce face omul-care-aşteaptă-o-fată.

Ştiau şi frunzele, şi lacul, ştia şi cerul aplecat asupra omului, că acela, adâncit în el ca o fântână cu ciutura lăsată în fund, aşteaptă o fată, limpezindu-se în jocuri de soare.

Scria pe genunchi, aşezat pe o piatră.

CÂNTECUL PAJULUI

Dac'am fi trăit într'un demult
Ai fi fost desigur o Domniţă
Iar eu pajul de mătasă şi tumult
Desfoind pe strune flori de romaniţă.

Te-aşi fi dat în scrânciob, cetinel,
Vălurindu-ţi larga crinolină.
Fraţii plopi, cu reverenţă lină
Ar fi spus că eşti trecută prin inel.

Când încep să iasă toporaşii
Ca albastrul nălucit pe ape
I-aşi fi adunat între pleoape
Risipindu-ţi cer pentru toţi paşii.

Şi ţi-aşi fi cules flori de sulcină
Şi de livănţică vineţie
Ca în jocul una-mie-una-ţie,
Să te'mbeţi ca oaspeţii la cină.

Rodia cu sânge de gitană
Eu ţi-aşi fi adus-o cel dintâi
Descântându-ţi-o la căpătâi
Să svâcnească'n tine ca o rană.

La fereastra naltă'n noapte ci-
ne se caţără ca o nălucă
Dibuind orbeşte pe ulucă?
— Pajul tău, Domniţă, sunt aci.

Pân' ce-ar fi huit Măria-Sa:
— Pajule-ţi iei nasul la purtare!
Iar Domniţa, rumenită tare:
— Tată, e-o părere. Dusu-s'a?

Şi împărăteştile alei
Ar fi spus din plop în plop, prelung,
Văzând două umbre ce s'ajung:
— Iar Domniţa şi cu Pajul ei.

Şi te-aşi fi 'nsoţit la vânătoare
In galop, peste smaragdul ierbii
Până la poiană unde cerbii...
O! dar rana lor cumplit mă doare!

Căci toţi cerbii sângeră. E toamnă.
Şi sunt numai larmă şi măcel.
Tu eşti trasă tot printr'un inel,
Pajul nu mai e, Domniţa-i Doamnă.

Mai aştepta acolo şi un licean, c'un buchet de violete în mână. Se plimba de colo până colo, verificând cu o mişcare elegant nervoasă — învăţată probabil de la vre-un actor: Bulandra sau Vraca — ceasul-brăţară. Era clar că 'stă în picioare şi fiindcă îşi cruţă dunga dela pantaloni. Probabil că şi-i călcase singur, cu cârpă udă şi maşina încălzită până la roşu, ca să iasă aburi pufnitori la fiecare atingere, ca dintr'o locomotivă care pleacă. Numai aşa obţinuse dunga scorţoasă care-i interzicea să se aşeze, îmbrăcându-i picioarele într'o rigiditate geometrică: geometrie în spaţiu!

Nandi îl privea cu indulgenţă şi solidaritate. Il mai văzuse de altfel. Toţi cei care aşteptau pe marginea lacului se cam 'ştiau unii pe alţii şi deşi discreţi, când se întâlneau între ei schimbau un fel de scurt salut optic. Ca cei care fac parte din acelaşi sanatoriu, chiar dacă nu-şi 'vorbeau, se recunoşteau unii pe alţii, gata la nevoe să se ajute, să se consoleze, să-şi ofere o ţigară sau un chibrit. Căci

e curios cum în genere cei care aşteaptă n'au chibrituri tocmai atunci când nervozitatea îi face să fumeze mai mult.

Şi umbra lui Nandi ar fi putut să aibă chipiul şcolar. Şi versurile şi aşteptările prin grădini, pe marginea lacurilor, actualizau adolescenţa lui liceală, înstrăinându-l cu totul de viaţa lui de până atunci. Scria versuri în fiecare zi, fie acasă, fie la Curtea Marţială, fie la restaurant, fie în locurile unde o aştepta pe Maia. Nara lui se reîntâlnea după atâţia ani cu mirosul aromat al creioanelor ascuţite, miros în care încap toate locurile bradului, cu clopote de mânăstire, cu foşnete de apă de munte, cu răcoare de ciuperci şi fum de cucuruzi. Avea mereu creion şi briceag asupra lui, fiindcă starea de vers devenise o sonoritate constantă în care se adunau muzical ecourile Maiei. S'ar fi zis că niciodată nu scrisese proză. Se lepădase de ea, ca de o vrâstă, integrându-se în alta: a versului. Permanenţa ritmică a versului îl izola şi pe el de preocupările vieţii trecute, prezente şi viitoare, îmbrăcând-o şi pe Maia într'o captivitate lirică. Aproape în fiecare zi îi făcea o poezie.

Azi, nu? îl cerceta ea cu un fel de lăcomie, dacă vedea că întârzie să-i ofere.

Şi dacă era cu „nu", se întâmpla, îi făcea una în glumă sub ochii ei, care-l priveau cu o copilărească dilatare, ca pe un scamator.

De pildă:

CASA PĂPUŞELOR

Casa păpuşelor
E-o încântare.
Are covoare
Ca pielea mănuşelor.

Treci peste prag
Ca rândunica.
Doar nu-i nimica.
Simți că ți-e drag?

Arde un foc
In bruma spuzelor
Ca roșul buzelor.
Toate-s la loc:

Masa e pusă,
Patul așteaptă,
Flacăra-i dreaptă,
Lampa, supusă.

Te coci în ea
Ca o cireașă
Mică mireasă
Cu ochi de stea.

Așa-s aceste
Mărgăritare.
Căsuța-i tare
Ca din poveste.

— Tuuu! exclama ea după ce cetea.

Și era de-ajuns pentru el.

Intr'o zi când Gabriel venise cu mâna goală era în ochii Maiei atâta „Cucurigu, boeri mari, dați punguța cu doi bani", încât o invitase să șeadă ca la fotograf pe o piatră, el așezându-se pe o alta, cu creionul și carnetul:

PĂPUȘA

M'au adus înfășurată
In hârtie de mătasă.
Sunt cumplit de somnoroasă,
Tot pe-atât de alintată.

Am obraji de porțelan
Dolofan, și ochi cu gene
De Ilene Cosânzene
Și o gură de mărgean.

Bine nu știu cine m'a
Invățat, dar știu să fac
Reverențe, și nu tac,
Spun pa-pa și spun ma-ma.

Poate că mai am și o
Inimă; de ce să n'am?
Că-s femee gram cu gram
Și cochetă cât? O-ho!

Maia cetise cu zâmbet monologul păpușei, întrebând cu sprincenele ridicate: Eu? „Și cochetă cât? O-ho,"

Puțintel! Tu ești mult mai mult!

Sprincenile Maiei se îmbinaseră îmbufnat.

— Cocuța Atilla!

Și-i făcuse un alt portret:

EA

Au descântat-o fântânele
Să fie fragedă. Mânile,

Umerii, gleznele, brațele,
Năprasnic de sprintene i-s;
Și-i zâmbitoare, ca varga de floare
A unui cais.
Pletele doamnei
Sunt ca ruginile toamnei.
Ochii cumplitei
Ard ca piatra inelelor Sulamitei.
Glasul frige ca jarul.
Când o ascultă, amarul își mută hotarul
Spre sânge.
Râde? Minte? Sau plânge?
Vânturi! Zărilor! Mărilor!
Voi ați adus-o dinspre Cântarea Cântărilor
Sfâșietor de mlădie
Să vie
Să fie
Dar să nu rămâie
Nici lui, nici ție, nici mie.

Iar acum, în aurul amiezii de Octombrie:

Căci toți cerbii sângeră. E toamnă
Și sunt numai larmă și măcel.
Tu ești trasă tot printr'un inel,
Pajul nu mai e, Domnița-i Doamnă.

Cum se întâmplă cu glasul în zilele reci de toamnă, sufletul lui răgușea uneori. Vibrau melancolii de violoncel. Apăreau presimțiri.

Voi ați trimis-o dinspre Cântarea Cântărilor
Sfâșietor de mlădie

Să vie
Să fie
Dar să nu rămâie
Nici lui, nici ţie, nici mie.

Versuri! Cum ai spune, ridicând din umeri: Neacuri!

Adică se silea să nu ia în serios semnele care apăreau în versuri. Dar în acele clipe ochii verzi ai lui Nandi, sub sprincenele lui cu zburlire drăcească, îşi pierdeau fundul acela păgân ca un adânc de pădure a faunului, şi căpătau o lumină de toamnă, topindu-se într'o visare vagă.

Astfel îi deveniseră ochii ridicaţi de pe „Cântecul Pajului", îndreptaţi acum spre luciul apei.

Maia dejunase la Chira. Acolo întârzia. Şi domnişoara liceanului întârzia. Liceanul fuma ţigară după ţigară — bietul băiat!", plimbându-se *ca un leu în cuşcă*, pendulând cu privirea dela ceasul-brăţară se vede de curând căpătat — la capătul aleei de unde o aştepta să apară cu secundarul, astfel scandându-i întârzierea.

Studentul cu chică de poet era cu *ea*. Mergea pe călcâie, a lene, cu mâinile la spate, discutând cu perechea lui, evocând vacuitatea zâmbitoare a Duminicilor provinciale. Se vor căsători şi se vor plictisi alături.

Chira!...

Chira, bàbuşca, Dora, Lulu, — erau nume pe care Maia le articula uneori, motivând o întârziere, referindu-se la o rochie, la un teatru, la o masă. Altfel de explicaţii nu dădea şi Nandi nu se hotăra să-i ceară. Aşa că toate aceste nume erau nişte *alazii* la viaţa Maiei, familiarizându-l pe Nandi cu sonoritatea lor, fără să le ştie cuprinsul.

Prin versuri, o izola mereu liric pe Maia. E curios că evita să o considere social, situând-o prin-

tre oameni. Cum încerca, se lovea de doamna Iacobescu şi avea senzaţia că e *altcineva*. Căci pe doamna Iacobescu, întâlnită la Curtea Marţială, o apreciase deîndată ca pe un fel de viitoare vedetă. Acea doamnă avea o *vizibilitate* pentru bărbaţi — pentru toţi bărbaţii de acolo, în frunte cu colonelul — care o trivaliza. In fond el o trivializase, dorind-o *principial*, căci în acea clipă era şi sătul şi ostenit.

Nu-i mai plăcea să-şi aducă aminte de doamna Maria D. Iacobescu. Pe aceia o înfăşurase în citaţia unui proces dela Curtea Marţială, şi o mototolise, aruncând-o la coş.

Pe Maia însă, care era o permanenţă a lui, n'o vedea printre oameni, deşi îşi dădea perfect seama că trăeşte printre oameni: printre alţii. Acest simplu fapt îi dădea uneori umbre pe inimă.

— Tuuu!

Nici n'o auzise venind. Parcă i-o adusese un scrânciob din cer, îmbujorată — venise repede — cu părul în tumult şi braţele întinse. In subţiimea ei sprintenă sborul era ca o tulpină.

Incepeau valuri în inima lui Gabriel.

— Am întârziat mult?

— Zece sfrofe, zâmbi Gabriel, arătându-i-le mai de departe.

— Dă!

Ii luă hârtia cu versurile, adică o înhăţă, adâncindu-se în lectura strofelor cu ştersături, scrise încâlcit, întrebându-l pe alocurea, apoi alungându-l cu mâna, caşicum ar fi tulburat-o din lectura unei scrisori care nu-l privea.

Intr'adevăr, odată intrate în mâna ei, versurile îi aparţineau, aşa cum se transformă prin mijlocirea lui Moş Crăciun darurile părinţilor în jucării cu exlamaţii ale copiilor.

— Tuuu!

Nandi nu putu rezista:

— Îţi pregătesc un „Pod cu Jucării".
— Spune.
— Ţi-am spus: îl pregătesc.

Spune, Gabriel Împăratule! Hai, fii om bun, omule rău... şi adorat. Spune, tu!

Deci spuse:

Intr'un pod cu jucării
Vii, Domniţă, vii
Spre apusul lor alai?
Hai, Domniţă, hai,
Albă cum e lebăda
Da, Domniţă, da.

— Tuuu! Intâia noastră noapte: „Da, Domniţă, da", îşi aminti ea ca o bunică despre ea însăşi şi despre întâia din cele o mie şi una de nopţi începute ale inimii. Caleaşca, Moşul, Grădina, Cânile...
— Da, Domniţă, da.
— Mai spune, Gabriel.
— Nu ţi-am spus?

Cu o mişcare de sbor oprit, Maia se lăsă în genunchi la picioarele lui. O ridică de subţiori, adunând-o la piept. Mirosea a soare tânăr. Îşi scăldă obrazul în părul ei.

— Spune, Gabriel.

Desigur, îl măgulea dorinţa ei de-a-i culege versurile ca de pe buze, nerăbdarea ei lacomă.

Dar oare nu era el însuşi pentru Domniţa lui un pod cu jucării?

Nu-i spusese finalul „Podului cu Jucării":

Dintr'un pod închis pe veci
Pleci, Domniţă, pleci,
Albă cum e lebăda
Da, Domniţă, da,
Şi-ţi doresc din urmă drum
Bun, Domniţă, bun.

O bătea soarele cu toată slava, ca pe o cupolă de aur.

Ca orbit, Gabriel își acoperi ochii.

Dar când Maia îi îndepărtă palmele de pe ochi, îi văzu încă uzi.

— Tuuu!

CAP. IV.

23 DE ANI

Voi veni, Domniță, la fereastră
Inspre zori de noapte nins-albastră

Cum sunt ochii fetelor pe Rhin
Iară eu într'altfel Lohengrin

Răsărit dintr'un a fost odată
Pentru o Domniță minunată

(Poate că n'o fi, dar vreau așa
Pentru cele care vor urma)

Cu o mie de pitici în urmă
Pas cu pas ca oile în turmă

Ditaimai pădure de pitici
Luminați în zbor de licurici

Albi în bărbi ca luna în fântâni
Sau ca floarea'n pâlcuri de salcâm'

Inimoşi dar mititei săracii
Cum sunt cărăbuşii şi gândacii

Drag să-ţi fie să le vezi grămada
Ca'n povestea Albei-ca-Zăpada

Cetinei la pas, dar nu se lasă
Şi tot merg prin noaptea somnoroasă

Ridicând în urmă colb năuc
Ca o nouă oaste-a lui Papuc

Aducând fieştecare-un coş
Pentru cea Domniţă cu păr roş

(Cu păr roş? Ei iaca! Vorbă e!
Roş dar ca la nimeni-nimene)

Care are douăzeci şi trei
De ani, ca cireşele cercei,

An cu an mai tânăr decât cel
Care-a fost până mai eri cercel

Până ce Domniţa l-a păpat
— Că-i copil, deşi de împărat —

Şi-i Domniţa neasemuit
De frumoasă chiar şi'n adormit

Are trup de dimineaţă în zori
Şi când râde parcă 'ncep ninsori

Dar ninsori cu svon de cristalin
Clinchet, ca de sănii care vin

Şi-i mai dulce chiar decât migdala
(Hai de-a ala-bala-portocala)

Când o vezi te uiţi ca la troiţă
Că doar nu degeaba e Domniţă

Cu păr roş cum parcă s'a mai spus
Ca o toamnă'n zarea de apus

(Dar pe unde, Doamne, am rămas?
Că nu-i timp deloc pentru popas)

Hai, pitici, degrabă, daţi-i zor
Că ne prinde ceasul zorilor.

Haida-ha şi iarăşi haida-ha
Pentru cele care vor urma.

Lung e basmul cu cocoşul roş
Dar ce-o fi în fiecare coş?

Poate nestimate, poate stele?
Sau brăţări? Cascade de inele?

Poate blănuri rare de dihănii
Sclipitoare prin albeaţa iernii?

Poate câte şi mai nu ştiu câte
De podoabe, — deşi ai atâte...

Vrei să vezi Domniță, nu-i așa?
Cele care'ndată vor urma.

Lasă somnul, ia-ți degrabă haina,
La fereastră se desleagă taina.

Că s'au adunat mii de pitici
Pe sub genele Domniței, ici,

Ș'opintindu-se au ridicat
Câte-un coș spre casa de 'mpărat

C'o Domniță trează în etac
Albă ca 'nflorirea de liliac

Și s'a fost rostogolit din coș
Numai basmul cu cocoșul roș.

N'am nimic, Domniță, ia-mi doar viața.
Râzi, Domniță?
Bună-dimineața.

CAP. V.

DIN PODUL CU JUCĂRII

Indemn

Intr'un pod cu jucării
Vii, Domniță, vii,
Spre apusul lor alai?
Hai, Domniță, hai,
Albă cum e lebăda
Da, Domniță, da.

Teatru de Păpuși

A venit un măscărici
Ghidighici
Uite-l colo, ia-l de ici
Uscățiv în bernevici
Cu zorzoane și panglici
Mânăstire 'ntr'un picior
Ghici, ciupercă, ghici.

Tumba a 'nceput și haz
Au făcut curtenii toți

Cu hlizire de netoți.
Dară tu, Domniță, poți
Să ții râsul pe obraz?

Uite-l cum se dă de-a dura
Șpanchiind căutătura
Și strâmbând amarnic gura
Până ce harababura
I-a învălmășit făptura.

Merge'n mâni și la galop
Nalt în salt ca luna'n plop
Val-vârtej ca apa'n crop
Alle-hop!

Face pleosc și face plici
Limba'n gură-i ca un bici
E țepos ca un arici
Parcă nu e om și nici
Vre-o făptură de aici.

Are față de halviță
Glas din pântec ce sughiță
Și urechi de măgăriță.
Dar sub coasta lui, Domniță,
Inima-i o romaniță.

Una mie, una ție,
Pentru ce? Dracul să știe,
Ciob de viață belalie!
Mă iubește
Sau nu mă?

Uită-te'n oglindă, mă!
Şi încalecă pe-o şă.

Măscărici la curţi domneşti,
Scoate coarne boureşti
Ca un melc
Codobelc
C'aşa vreau să mi te 'ncerc.
Şi te du la Dunăre
Drept în apă tulbure
Să te umfli poloboc
Ca să-ţi treacă de noroc.

Trupul scoabă,
Viaţa roabă,
Ziulica numai grabă
Şi culcuşul de otravă.
Asta-i treabă ca de gloabă.

De mai rău
Te-o feri El Dumnezeu
Cel cu griaj omului
'Mas în plata Domnului.

Toată lumea te împinge
Şi ciupeşti până la sânge...

(Nu ţipa.
Că-i treaba ta,
Măscărici de mucava)
Ha-ha-ha!

Uite-l: sare ca o minge
Câne, rănile își linge
Clopoțeii își încinge
Râsul lor din nou învinge.

Alle-hop
La galop.
Sări din nou peste hârtop.
Ghidighici
Cu soroc de măscărici,
C'altfel
Biciul te atinge.

Dară tu, Domniță, ghici
Intr'un clinchet cine pinge?

DARABANA

Darabană! Darabană!
Tu nu ești deloc cucoană.
Ți se bat calici la gură
De atâta tevatură.
Dai ca epurii de mosc
Din lăbuțe. Te cunosc
Pleosc și trosc.
Când începi
Spargi și vata din urechi.
Haulică! Iac'așa
Sună țigănească ta:
Dara-vara, dara-vara
Mai urât faci decât cioara,
Decât cioara, decât broasca

De usuci pe om ca iasca
Paca-pac şi taca-tac
Parc'ai număra pitac
Faci şi uac,
Zici şi mac
Intr'un fel de cotcodac
— Taci odată!
— Iaca tac!

Ş'ai să taci cât îi stihia
C'a murit copilăria.

Soldaţii de plumb

Ca un glob de aur luna strălucea
Şi într'o cutie oastea lor dormea
De-a valma.

Intinzi palma
Şi-i ridici pe rând
Incet, până când
I-ai pus faţă'n faţă
Ca legaţi cu aţă.
Gata de atac
Cavaleri gândac
Şapte la pitac

Sunt şi infanteri
Bravi ca nişte lei
Sunt şi roşiori
Ca nişte bujori

Aşa să-i însori.
Sunt şi marinari
— Fără de bampor —
Cu bereta lor
Şi tunari cu tun
Care face bum
Dar din gura ta
(Asta-i altceva
Nu te-amesteca).

Toţi sunt prea voioşi
Mândri şi frumoşi
Din cutie scoşi.
Astfel la răsbel
Nimeni nu-i mişel,
Foaie verde şi
Cum o fi o fi!
Mândra să mă vadă
Şi'n genunchi să cadă.
Măicuţa să ştie
Că pentru moşie
Mor la datorie.
Tata şi bunicul
Să-mi urmeze dricul.
Din coliva mea
Mânce cine-o vrea...
Care mai de care
Face treabă mare
Pentru-a lui hotare
Şi pentru drapel
Care-i cel mai cel
Şi pentru onor'

Mor cu pieptul gol
Pe sub tricolor.

Trâmbiţile sună
Arma de foc tună
Toba 'ncepe gura
Gura cât îi şura
Ce mai tura-vura
Inainte, ura!
Ura! Ura! Ura!

Dar iată vine mama cu papucul
Şi-a amuţit îndată balamucul

(Aşa-s întodeauna mamele
Deprinse cu pisicile şi pianele)

— De-ajuns! La culcare,
Mică oaste mare.

A fost odată un răsboi într'o cutie:
Jucărie.
Acela a murit, dar celălalt mereu învie
Ş'o să fie
In vecii vecilor, prin voia sorţii,
Jucăria vieţii şi a morţii.

Calul de lemn

Uţa-uţa cu îndemn
Bun găsit, căluţ de lemn
Cu tălpige legănate
Când în faţă, când pe spate.

Hai, căluț,
La Rădăuț
Că te-așteaptă Talion
Talion fecior de Domn
C'o tichie
Fistichie
Și c'o pană
De catană
Și'n desag
C'un vechi posmag
Numai bun să-ți fie drag.

Hai spumos
Cu Făt-Frumos
La Ileana
Cosânzeana
Cea cu ochii cât poiana,
Care ne-o umbri cu geana
Să-i luăm din mâni năframa
Și pe ea
Dacă o vrea,
Să încalece pe șea.
Hai, căluț, nu te lăsa

Ș'apoi du-te
Ș'apoi hai
Pân' la oastea lui Mihai
Și Dan căpitan de Plai
Să ne iasă cu alai
Că le vine
Nu oricine
Ci'n galop, tu și cu mine.

Haide-hai de-a duduilă
Să-l găsim pe Flămânzilă
Care vine c'o cămilă
Ce-i mai zice şi Lungilă
Să le facem noi o milă
De mâncare
Cât s'or ţine pe picioare
Băutură
Să le iasă şi pe gură
Ş'apoi somn
Intr'un aşternut de Domn
Să se ducă'n lume veste
De isprăvile aceste.

Ş'apoi să pornim buluc
Pân' la frunză de haiduc
Auzit-ai de-un Jian
Cel cu paloş hoţoman
Şi de unu Mărunţelu
Care rupe'n dinţi oţelu'
Om vedea care-i viteaz
— Bou breaz, bârlobreaz —
Să ne iasă pe obraz
Coşcogeamite de barbă
Cât o iarbă
De islaz.

Mergem şi la Moş Crăciun
Care e bătrân şi bun
Să-i aducem un tutun
Ş'o lulea
De care-o vrea

Şi o pungă
Să-i ajungă
Pentru-atâta viaţă lungă
Ş'un cojoc
Cu busuioc
Ca să-i poarte lui noroc
Şi mănuşi de cele groase
Că-l răsbeşte pân' la oase
Frigul rău
De la bunul Dumnezeu.

Ş'apoi o luăm din nou
Până unde stă pe ou
Mări! Pasărea Măiastră
Lângă steaua cea albastră
Că şi ea o fi a noastră.

Hai, căluţ, din nou aleargă
Peste vânăt Marea Neagră
Când pe mal
Şi când pe val
Ca şi gândul
Ca şi vântul
Să întrecem tot pământul.

Hai căluţ
In trap fuguţ
C'o copită
Deslipită
Tare-tare fugărită
Ş'o ureche
Numai streche
Şi o şea

Ca nimenea
— Dracu s'a frecat de ea! —
Ş'un dârlog tare milog
Şi o muscă
Un'te uscă
Şi un scai
Unde nu vrai...

De ce stai?

Uţa-uţa, trist îndemn,
Vechiul meu căluţ de lemn.
Tu în pod
Eu mă rod
Tu rămas
Eu de pripas.
Cine, cine să mă poarte
Din ce sunt spre mai departe?
Jucăriile sunt sparte
Şi ulcioarele deşarte.

Uţa-uţa pân' la moarte.

Oul de lemn

Nu l-a făcut nici-o găină
Dintr'ale casei, sau vecină.
L-a întocmit viclean o mână
Cam foarte necreştină.

Intâi şi 'ntâi e roş
Ca o cinstită creastă de cocoş

In basmul cu o babă și un moș.
— Cucurigu, boeri mari,
Dați punguța cu doi bani.
— Taci, nu mai cânta.
— Bine. Cotcoda.

Asta da.
Dar asta-i coaja
De aici începe vraja
Hop ,un alt ou!
Rămâi ca un bou.
Cine l-a făcut
Și, mări! umplut
Cu altul de verde?
(Din ochi nu mi-l pierde)
Naiba să le ia
Drăcie sadea
Fiecare ou
Ouă unul nou
Fără cotcodac
Capac din capac
Surtuc din surtuc
De rămâi năuc
Cojoc din cojoc
Ca la un dezghioc
Mare boscărie
Dă o liturghie
Incă unul, hopa!
Uite nu e popa!
De altă culoare
Și mai lucitoare
Mai mic din mai mare

Câte or mai fi?
Incă unul şi
Poate s'or sfârşi.
Ţi-ai găsit, de unde!
Te cufunzi ca'n unde
Mereu mai afunde
Tot mai mic ,mai mic
Ca pic din pic-pic
Şi tot nu-l despic
Până la buric.

Aceste drăcovenii nu-s deloc creştine!
Domniţă,
Câte mici-mai-mici Domniţe sunt în tine?

Oglingioara

Oglingioara cu harap.
Care râde cu mărgele
Potrivite ca măsele,
Tot mai e într'un dulap.

Se hlizea pân' la urechi,
Buzăliu, cu chip de smoală,
Gata să te bage'n boală
Până la galop de strechi.

Dară azi oglinda-i spartă
Şi harapul nu mai vrea.
Parcă s'a mâlit cafea
Intr'o cutiuţă moartă.

Coco

Papagalul împăiat
Nu mai este orator,
Nici mai stă într'un picior,
Cine l-o fi deochiat?

Nu se mai dă huța-huța
Cu el însuși: Coo! Co-co!
In penajul rococo
Răsgâiat cum e maimuța.

Capul lui de August-Prost
Tălmăcit mefistofelic,
E străpuns de întuneric.
Nu mai spune pe de rost

Vorbe multe, ca muerea.
L-a dus coasa pe alt mal.
Chiar și-un plisc de papagal
Poate' nobila tăcerea.

Patinele golanului

Pe vremea când ungeam cu vax
Botinele, plecând la școală,
Să fie negre ca o smoală,
Aveam patine „Halifax".

N'aud silabe de zefir
Și parcă sună a poreclă,
Dar deveneam roș ca o sfeclă,
Furios până la „Hai sictir",

Dacă'ndrăznea vreun berechet
Să ia'n deşert marca patinei.
Când începea ghiaţa grădinei
Mă pregăteam ca de benchet

Cu inima în sărbătoare,
Călcându-mi singur pantalonii,
Dând iama'n scumpele colònii,
Să fiu, mă rog, ca rupt din soare.

Pe ghiaţă-mi pare că eram
Ca rândunelele în cer,
Cu izbucniri de ienicer
Şi patinam ca'ntr'un bairam.

Ce frenezie! Ce delir!
O! Halifaxuri ruginite
Din vremile părăginite,
Ce muzică e'n „Hai sictir!".

Pana de păun

Dacă deschizi vechiul album
La pagina mai nu ştiu cât,
Opreşte-ţi ochiul: — nu-i decât
Lucioasa pană de păun.

E ca un solz de drac în pană,
Sau ca adâncul de fântână,
Când peste toate e stăpână
Fosforescenţa arteziană.

Albastru de oțel, safir
Catifelat ca ochiu'n gene,
Cu irizări smaraldiene
Și lunecușuri de cașmir.

Inchide pleoapele ș'apasă
Cu pumnii, ochii încărcați
De scânteeri și de fosfați
Și de oceane de mătasă

Și te vei prăbuși din cer
Rănind văzduhul, cu splendoare
De planetară revărsare,
Pe urmele lui Lucifer.

Rățuștele

Din baia cu frunze de nuc
Și apă călduță ș'amară,
Rățuște cu plută hoinară,
Credeați că'ntr'o zi o să piară
Copilul cu părul năuc?

Voi și cu el împreună,
Rățuște de celuloid,
Nimic nu știați despre vid
Nimic despre marea furtună.

Mă uit înspre voi și avid
Aș vrea ca la loc să se'ntoarcă
Baia cu frunze amare,

Dar nu văd nici pânză, nici barcă
Şi nici depăşiri de hotare.

Potopul din noi n'are Arcă.

LANTERNA-MAGICĂ

E întuneric în odae
Părinţii sunt pe undeva
Afară plouă cu şiroae
Vine ceva? Sau cineva?

Pe un cearşaf dreptunghiular
Intins fără de nici-un creţ
Mai alb decât e noul var
Răsare ursul pădureţ

Apoi motanul vânător
Cu ifose de bidiviu
Vroind să'nhaţe mort sau viu
Pe şoricuţul rozător.

Toate dihăniile stau
Naiv smălţate în culoare.
Nici musca nu-i sbârnâitoare
Şi nici pisica n'are miau.

Miroase puţintel a gaz
Ş'a miere, dintr'un păr de fată
Cu fundă tare demodată,
Pe care-o simţi lângă obraz.

Şi e aşa de bine că
Deşi va'ncepe-o zi de şcoală
Chiar mâne, fără de scofală,
E ca într'o Duminecă.

Dar astăzi mă îmbie perna
Nu somnul: perna insomniei.
Domniţă a melancoliei,
Nimic nu-i magic: nici lanterna.

PRAGUL CU PAIANJENI

Dintr'un pod închis pe veci
Pleci, Domniţă, pleci,
Albă cum e lebăda
Da, Domniţă, da
Şi-ţi doresc din urmă drum
Bun, Domniţă, bun.

CAP. VI.

AMINTIRE

Mi-aduc aminte de o noapte
Inaltă, rece şi amară
Din vistieria planetară.
Curgea din veci Calea de Lapte

Şi ca o mască de martir
O lună alb şi orb privea
Simţeai plutiri de cucuvea
Şi foşnete de cimitir.

Era într'un târziu de vin
De gânduri fumegând de ceaţă
De viaţă fără dimineaţă
De omenesc şi de divin.

Stăteai lângă un negru pian
Ca torţele'ntr'o despletire
De-aramă; naltă şi subţire,
Cu buzele de-aprins mărgean.

Cântai romanţe răguşite
De pe întinderile grave

Unde şi stelele-s bolnave.
Scânceau cocoare în clipite,

Se ridicau pulberi nomade
Din glasul tău, fată de-aramă.
Dulcea poveste, vechea dramă,
Ca lampa pâlpâie şi scade,

Intunecând eternul vis
Dând beznă ochilor cu soare...
De-aceia sufletul mă doare
In preajma noului abis.

Căci simt că rănile lui Iov
M'aşteaptă ca pe orişicare.
...Mi-aduc aminte de-o plecare
Ş'un geamăt de Rachmaninov.

ŢĂRÂNĂ

Domniţă, vreau să-ţi dau cercei
De crâncene melancolii
Eu plec din mine; tu rămâi.
Să ne gândim la anii cei

Ce vin grămadă înspre azi
Cu vâsle de mister şi moarte,
Gonindu-ne într'un departe
In care te şi văd cum cazi,

Alunecând în lung de vânt
O! taină care-ai fost în mine

Ca revărsarea de glicine.
Iar eu, țărână'ntr'un mormânt.

Vom fi într'un a fost odată.
Povestea e sfâșietoare
Atât azur și-avânt de floare
Pentr'un pământ și o lopată.

Domniță, galeș să-ți aduci
Aminte de un vers stângaci,
Al celui ros de vârcolaci
Când va pica frunza din nuci.

Ți-a fost și jug și melodie
I-ai fost mireasmă și otravă
Privirea lui era bolnavă
De aur și melancolie

Infășurat în vânt stătea
Ca un Hamlet ros de vedenii
Ca turla serii după Denii
Halucinat de tine, Stea.

Creșteau în el păduri și ape
Umplându-i inima s'o sfarme
De aleluia și alarme
Când ochii tăi i-erau aproape.

Murea în fiecare seară
Cu inima mai solitară
Privirea lui era amară
Ș'avea o rană în vioară

Că niciodată-niciodată
Ce-a fost cândva nu va fi iar
De-aceia sufletul doinar
La tâmpla ta-i nălucă, fată.

Să-l chemi, Domniță, pe poteci
Pe unde umbrele sunt două
In rouă și în lună nouă
Ș'apoi, Domniță, să te pleci

Pe tot ce ne luară anii,
Ștergând apusul nostru pas,
Spunând, în loc de bun rămas:
Pământul meu, hai nani-nani.

NUNTA

Noaptea-i albă, Alraună,
Luna-i zbârnâit de strună
Răguşită în genună.

U-hu-hu,
Buhnă tu,
Da ori nu?

Uită-te'n adânc, pe-afară
Ard văpăi de primăvară
In târziu de toamnă-amară.

Ha-ha-ha!
Cine m'a
Dus spre ea?

Morţii îşi aduc aminte
Scârţâind din oseminte
Că doar viaţa e fierbinte.

Ai-ai-ai!
Care Rai
Il mai vrai?

Iscă-se un cal în spume
Să m'avânte fără nume
Până hăt în ceia-lume.

Na-na-na,
Hai nu sta
Pleac'o stea.

Alraună, du-mă lung
Până unde nu ajung
Singur, cu oftatul ciung.

Cra-cra-craa
O lătra
Cobea rea.

Ha-ha-ha
Cine m'a
Pus să'ncalec pe o stea?

Vezi cum cade
Ca'n balade
Nunta mea?

EVANTAIUL

Evanntaiul de bagà
A ajuns şi el, ca toate
Lucrurile scăpătate,
Un uitat et caetera.

Care fată, dintr'al meu
Neam de zvelte domnişoare,
Când era salcâm în floare
L-a deschis, alb curcubeu,

Intr'o mână'nmănuşată,
Pe la fiecare bal?
In plutirea de opal
Şi'ntr'un vals de altădată,

Evantaiul de lumină
Palpita ca înflorit.
Mă mărit? Nu mă mărit?
O să vină? N'o să vină?

Balurile erau lanţ,
Că în fiecare casă
Pragul aştepta mireasă
Iar mireasa, ochi de glanţ.

Bici subţire, trap, cupea,
Lumânări de albă ceară,
Adieri de primăvară,
Decolteu cu sâni de nea

Şi cu umăr mai rotund
Decât merele domneşti.
La fereşti, nopţi arăbeşti
Şi'n butelii, vin burgund.

Violinele în vals
Dulce-şi alungeau suspinul
Galeş, ca în alb mălinul.
Valsul poate că de Strauss.

Versul parcă din Musset,
La urechea cu cercei
Legănaţi de dumneaei,
O! dar ce cochetă e!

Parcă vrea şi totuşi pare
Că n'ar vrea decât în glumă!
Graţioasă ca o spumă
Pe un val, la Miramare,

Fâşâindu-şi lung mătasa
Valsului, cu trena'n mână,
Cu privire de cadână
Şi zâmbire somnoroasă.

Glăsuiri de domnişoare
Cu sclipit de evantai.
Inimă, gură de Rai,
Vine soare? Sau ninsoare?

Evantai cu evantai,
Intr'o mână şi'ntr'atâte

Fluturau pe-atunci... Ah! câte
N'au apus cu-acel alai!

Vals de fum, albe dantele
Şi viaţă mătăsoasă...
A trecut aceiaşi coasă,
Au căzut aceleaşi stele.

Evantai de altădată,
Aripă fără răgaz,
Hârcă-i dulcele obraz,
Tu: dantelă spulberată.

M'AUD CA PE-UN CÂRD DE COCORI

Şuviţă de păr ruginiu
Legată cu fundă de moar
Demult colbăită în sertar
A cui eşti, şuviţă? E viu

Acel ce'n albastre mistere
Cu pas somnambul de Hamlet,
Copil în surâs şi poet
In spăimântătoarea tăcere

Albastră de taină şi lună
Cu tine în mână mergea
Ca noaptea cu cea dintâi stea
In cea mai suavă genună?

Dar fata cu păr de rugină
Şi soare în fiece fir

Şi ochii de vânăt safir,
Bunică-i? Sau poate ţărână?

Şuviţă de moarte şi vise,
M'aud ca pe-un cârd de cocori.
Viaţa şi moartea-s surori,
Lăsaţi-mi pleoapele'nchise.

SIPETUL

Stătea închis ca o fântână
In fundul podului. Rămas
Pe-acolo unde nici-un pas
Nu-l ajungea şi nici-o mână.

Paianjenii şi colbul îi
Dăduseră un fel de barbă
Ca pe obraz cu sbârci de oarbă.
Ars de rugină ca de râi,

In negură de pod adânc
Era cuprins într'o uitare
Ca ciuma de spăimântătoare
Ce-aduce moartea pe oblânc.

Copiii ocoleau acel
Aproape, într'o depărtare
De timp fără de minutare,
Ca pe o poartă de castel

Din care nimenea nu iesă
Deşi atâţia au intrat

In care Moartea are pat
Şi baldachin de principesă

Iar noaptea merge la plimbare
Având în ochi tăiş de coasă,
Osoasă, roasă, găunoasă
Urmată de o lumânare.

Apoi s'au dus din pod cei mici
Adică au pornit să crească
Intru viaţă pământească,
Spre vals de fete cu panglici.

Domniţă, mult mai eşti curioasă
Şi mă socot că tare-ai vrea
Să ştii în sipet ce era?
Era o rochie de mireasă

Urzită de melancolie
Din clipa altor primăveri
Dela bunica dusă; eri
Fetiţă, — şi apoi stafie.

In sipet rochia stătea
Subţire ca o tristă ceaţă
Cu lămâiţă în albeaţă
Şi cu beteli de moartă stea

Şi tu, Domniţă, ai să fii
— Mireasă ninsă de lumină —
Păstrată'n fulgi de naftalină
De cel în care azi adii.

CAP. VII.

La început evitaseră de a fi văzuți împreună, alegând pentru întâlnirile lor — când nu erau noaptea — locuri cât mai retrase. Aceste locuri însă se situau pe depărtările bucureștene: lacurile, Parcul Carol, Grădina Botanică... Și de câte ori venea — cu întârziere — Maia păstra taximetrul cu care la înapoiere Gabriel o conducea până acasă, sau acolo unde era invitată, el plătindu-l, firește. Cum taximetrele erau din ce în ce mai rare, din pricina rechizițiilor, nici-un șofeur nu mai accepta taxa automatului, ci impunea prețuri cu atât mai exorbitante cu cât își dădea mai bine seama de caracterul dacă nu adulterin, dar măcar clandestin al plimbărilor pentru care era solicitat. Așa că automobilul reprezenta o cheltuială serioasă, mai cu seamă fiindcă devenise zilnică. Într'adevăr, nu numai că-și telefonau unul altuia cel puțin dimineața și seara, dar se și vedeau în fiecare zi.

Maia știa că nu-i bogat, din unele conversații. Războiul, mobilizarea și sanatoriul Milucăi îi reduseseră simțitor resursele. Nu mai putea fi risipitor. Trebuia să-și considere cheltuielile cu atenție, echilibrându-le. Dar Maia devenise un fel de cheltuială somptuară. S'ar fi zis că nu-și dă seama nici de valoarea banului, nici de greutățile lui Gabriel, deși deseori îl auzise că e îngrijorat, că vremurile i-au împuținat veniturile și că nu e ușor să duci în

spate o casă ca a lui. Evident, acestea erau spuse incidental, fără insistenţă, rămânând oarecum în umbra discuţiilor. Dar Maia împingea neatenţia în ceiace priveşte cheltuielile până la un fel de inconştienţă. Dădea bacşişuri enorme. Se mişca numai cu taximetrul, ţinându-l oricât la scară. Când mânca la restaurant, în cameră separată bineînţeles — căci nu se puteau expune — comanda numai extrauri şi specialităţi nepuse pe listă. Apoi avea pasiunea icrelor moi şi a şocolăţilor, negociate numai la Bursa Neagră.

Nandi nu-şi putea stăpâni o creştere de mirare, care cu încetul însămânţă un fel de tristeţă. Că Maia îl iubea era sigur: îl iubea până la accese absurde de gelozie. Dar dacă Maia n'ar fi fost Maia, ar fi definit comportarea ei în ce priveşte cheltuielile cu o expresie tot atât de vulgară ca a colonelului dela fereastra Curţii Marţiale: „Mare baftă ai, Domnule". Atunci acceptase expresia, socotind că aventura cu doamna Iacobescu nu merită mai mult. Dacă Maia de acum ar fi fost pentru el ca doamna Iacobescu de atunci, ar fi exclamat: această doamnă împinge la consumaţie.

Dar nu şi-ar fi permis astfel de exclamaţii nici în cele mai secrete fermentări ale gândului. Deci, înregiştra faptul lucid — cu o luciditate meschină, îşi spunea singur, pedepsindu-se că îndrăzneşte să o critice pe Maia lui — atribuindu-l unui răsfăţ, unei lipse de fantezie, unei uşurătăţi de femeie tânără.

E-adevărat însă că luxul şi cheltuiala o *prindeau* în înţelesul pe care-l dă Caragiale acestei expresii. Aşa că Nandi se silea oarecum să facă haz de necaz, ca olteanul care priveşte cum apele Jiului îi duc oalele răsturnate:

— Paguba fuse cum fuse, da-mi plăcuse cum se duse!

Totuşi nu isbutea să n'o judece. Căci Maia cu-

noscuse ce'nseamnă „banul cu linguriţa": expresia ei pentru a defini resursele casei părinteşti când era fată la bàbuşca. Îi mărturisise lui Nandi câte şi câte nu dorea atunci, fiind însă mereu obligată să renunţe sau să aleagă soluţiile cele mai întristătoare eftine. Apoi la primul ei bărbat, Marc, cunoscuse sărăcia în doi la mansardă, cu toate umilinţele ei. Şi asta îi mărturisise.

Atunci ştia ce'nseamnă banul. Nu se putea prevala de inconştienţa femeilor născute şi crescute în huzur, iar pe de altă parte, Gabriel nu era cel care o întreţinea — cheltuiala, oricât de mare, nefiind decât preţul acestei mărfi —, ci omul pe care-l iubea. Atunci de ce nu-i cruţa punga? Gabriel cunoscuse mai cu seamă dela Miluca înduioşătoarea solicitudine a femeii care cruţă banul muncit al bărbatului ei. Această solidaritate cu viaţa lui, Maia nu ştia s'o aibă.

Gabriel contabiliza involuntar toate amănuntele zilnice ale acestei constante aptitudini, neavând curajul să-i spuie Maiei nimic. De vreme ce ea nu înţelegea, era inutil să-i atragă atenţia, umilind-o. Nandi prefera să-şi sporească grijile vieţii practice, mai bine decât să apară în ochii Maiei ca un sgârcit şi ca un bărbat inelegant. Dealtfel nici n'ar fi suportat ca soţul Maiei — domnul Iacobescu, îl numea Nandi în gând cu o politeţă mortuară — să fie mai „larg" cu Maia decât el. Ar fi fost şi ridicol ca Maia, din acest punct de vedere, să se simtă metresa soţului ei — care-i dădea oricât, — şi soţia iubitului ei care i-ar fi impus economii casnice, ca de pildă tramvaiul în locul taixmetrului. Şi totuşi, cu ce încântare ar fi mers Gabriel în înghesuiala tramvaiului cu Maia, ocrotind-o.

Era ciudată această contrapondere strict realistă a tumultului liric provocat de Maia. I se părea lui Gabriel uneori că prozatorul isgonit dela vechea lui masă de lucru de poetul recent, se răsbuna, vor-

bind-o de rău pe Maia cam de după uşă, dar în aşa fel ca s'o compromită în ochii poetului naiv şi credul dela fosta lui masă de lucru. Intr'adevăr, se despărţise complect de proză. Ii devenise exterioară. Nu-l mai exprima. Numai versul putea să înţeleagă ce-i în el şi să-l uşureze.

— Tuuu, aşi vrea să fiu într'un roman de-al tău.

Nandi tăcu. De când îi descifra cu îndemânare manuscrisele, Maia se învăţase să-i cetească şi obrazul.

— Am glumit!

Dar şi glumele exprimă adevăruri. Dorea deci să fie eroină într'un roman de-al lui. Pentru ce? Versurile îi arătau inima lui mai adânc şi mai direct decât păpuşele unui roman. Atunci? Nu cumva dorea să fie eroina unui roman în speranţa că acel roman va deveni celebru? Nu cumva era nemulţumită să fie numai inspiratoarea anonimă a unor poezii nepublicate?

Astfel de gânduri îl iritau pe Nandi în aşa măsură, încât i se părea că babele vorbesc în el cu lumina stinsă.

Fuma deci mai mult.

CAP. VIII.

Clevetirea babelor din el nu-l împiedeca s'o adore pe Maia, nu numai cu flăcările mereu dănţuitoare ale versurilor, dar şi cu lutul lui.

A! o iubea până la gemăt, cunoscând prin ea nevoia de a exclama. Până atunci avusese o adevărată repulsie pentru semnul de exclamare de care fac un abuz notoriu sentimentalii periferici şi agramaţii dulci. Ca şi de puncte-puncte pentru a exprima vagul poetic şi extazul. In proza lui aproape că n'avea semne de exclamaţie. Le înlocuia cu sobrietatea punctului.

Dar nici în viaţă, prin viu grai, nu practica exclamaţii ca: ah! oh! o!

De când se îndrăgostise de Maia exclamaţia apăruse pe buzele lui. Maia avea o mie şi una de exclamaţii, cum munţii au brad şi marea valuri. O îmbrăcau şi o desbrăcau totodată. De pildă: Tuuu! cu o mie de nuanţe: dojenitor, duios, posesiv, galeş, autoritar, încruntat, bufon... Apoi: ah! oh! o! plasticizate încântător de frumuseţa ei ritmică. Dacă de pildă la telefon îi anunţa o veste dezagreabilă, dintâi ofta, lăsând un fel de puncte-puncte de de suspensie, şi apoi vorbea. La început, Nandi nu-l acceptase decât pe „tuuu", legat de evlavioase amintiri, celelalte exclamaţii iritând un pic cochetăria lui estetică pentru Maia. O dorea perfectă, invulnerabilă, deşi recunoştea că e fermecătoare cu ori-

câte imperfecţiuni. In special îl deprimase oarecum felul cum întrebuinţa în scris exclamaţiile. După ce se înapoiase dela Sanatoriul Bucegi, unde nu stătuse decât o zi şi o noapte, găsise la Bucureşti un plic cu o scrisoare dela Maia. Ii bătuse inima aşa de tare încât aşteptase câteva secunde, înecat, înainte de-a cunoaşte textul sub care era iscălitura ei.

„Tuuu!... Vrăjitorule!...

Şi deodată îi apăruseră zecile de scrisori dela profesionistele admiraţiei literare, care parfumate, care cât mai colorate, cu scrisul acela ploios, distins săltăreţ — aproape ecvestru — cu cravaşa semnelor de exclamare şi orgia de puncte-puncte. Repulsia pentru acelea, şi spaima de a nu le regăsi contopite într'această, fuseseră atât de irezistibile încât rupsese scrisoarea, fără s'o mai cetească, sărutându-i fărâmile.

E curios însă că Maia, cu multe pauze şi ocoluri, vroise să afle ce impresie i-a făcut scrisoarea ei. Aştepta aplauze?

— Fără de prezenţa ta fizică vorbele tale n'au de-ajuns farmec, — îi răspunsese el onest şi totuşi c'un eufemism.

Maia se botoşise — îi şedea foarte bine — dar de-atunci renunţase la scrisori.

Incetul cu încetul însă îl convertise la exclamaţii. Şi el — care putea să exprime toate nuanţele sensibilităţii lui — începea să exclame: tuuu, cu un fel de voluptate recapitulativă. Era cuvântul lor, *parola*. Nu numai atâta, dar aparaţiile Maiei care-i dădeau mereu valuri în inimă, îi provocau exclamaţii pe care nu le mai reţinea. Dimpotrivă, găsea că inima e exprimată direct mai-cuseamă de aceste exclamaţii ale tuturora.

— O, Maia!

Derivată din inimă, din surpriza inimii, nu din deprinderea buzelor, exclamaţia spunea mai mult decât *un vers frumos* de pildă.

Pe această portiță, a exclamației, Nandi intrase cu într'o grădină de vară, descoperind farmecul romanței. Înainte vedea în romanță un echivalent al parfumului cu gramul, acceptând-o ca un atribut al „donzelelelor". Cântate de Maia, cu glasul ei de rugină, romanțele căpătau un miros de frunze de toamnă, care-ți răscolea senisbilitatea, simplizicându-te emotiv.

— Să știi Maia, într'o zi am să scriu o romanță...

— ...răguşită, adăugă ea, cunoscându-i vocabularul și accentele personale puse de el pe anumité vorbe.

N'o scrisese încă, deși agonisea mereu pentru Maia, dar simțea uneori că vrea să răsară una, o romanță în care să-și mărturisească inima tânguitor.

Căci din ce în ce tristeța era tonalitatea versurilor lui. O tristeță care nu venea logic din fapte — căci faptul dominant era dragostea lui fericită — ci din muzica versului. Cântecul fericirii lui era trist: cântec totuși.

CAP. IX.

Maia ştia să spue simplu şi emoţionant versurile dăruite de Gabriel. In aşa măsură încât aparţineau glasului ei mai mult decât buzelor lui. Expresia lui Gabriel era din ce în ce mai *răguşită*. Slăbise, aşa cum observase la sanatoriu Miluca. (Şi ochiul celor de-acolo nu se înşeală). Dar nu slăbise ca un om bolnav, adică nu se topise. Se condensase. Faţa era mereu atât de concentrată încât trăsăturile căpătau relieful acela patetic din auto-portretul Smarandei.

— Gabriel, tu ştii că nu mă mai tem de tine?

— Te-ai temut?

— Da. Mă intimidai până la teamă: de când eram şcoliriţă...

— Şi acuma? o măsură el, curios să audă o mărturisire despre ea din gura ei.

— Acuma... te iubesc.

Maia nu duse până la capăt mărturisirea începută.

Il iubea desigur, dar nu iubirea suprimase intimidarea, ci conştiinţa că a început să-l domine: prin inimă şi prin trup. Ii cunoştea toate gemetele.

„Turnul" care de două ori în viaţă o îngenunchiase, era tot turn faţă de ea, dar ca de lână şi al ei, la o întindere de mână. Dealtfel el singur mărturisise acest lucru.

La Agapia Moldovei
Nălucită'n depărtare
Ca un fum dinspre altare,
Dusu-te-am cu pasul slovei.

Ai zulufi de cataveică
Şi obraji de promoroacă,
Copilandră busuioacă
Şi cu coapse de suveică.

Poate ninge, poate ba,
Alb te-am îmbrăcat cu toate
Lânurile desmierdate
Ş'o rochiţă de abà.

Du-te, du-te, şi te-ai dus
Cale lungă de poveste
Că'nainte mult mai este,
Cucuruz cu frunza'n sus.

— Maică, maică! să tot zici
Cu gropiţe unduioare
Prin Floria de ninsoare,
— Bàbuşca mea nu-i pe-aici?

Dar măicuţele-s cam surde.
Au şi vată în urechi
Şi-s uituce: lucru vechi!
Astfel paşii or să-ţi sburde

Pretutindeni, în neştire,
Pân' la toaca de vecernii

Căutând prin fulgii iernii
Casa cu Buna-Vestire.

Până ce şi până când
Vei găsi obrazul casei
Alb ca floarea chiparoasei.
Nu intra: lupu-i flămând.

Ai intrat ş'a nins. Troene
Au acoperit căsuţa
(Uţa-uţa, uţa-uţa)
Tare mai zâmbeşti prin gene!

EPITAF

Grea mi-e inima, frânt trupul.
Greer, ţârâe vestire:
Intr'o sfântă monastire
Toarce ca pisica, lupul.

Tocmai *răguşeala* lui Gabriel îi era dragă. Căci nu era decât victoria ei. Şi răguşala versului şi patetica expresie a feţii bărbăteşti care părea că vine din arşiţă cu ochii duşi în fundul orbitelor, şi cele două şanţuri verticale de-a dreapta şi de-a stânga buzelor, şi nasul acela uşor coroiat cu nări răsucite violent. Nici-un cap bărbătesc nu-i părea Maiei mai emoţionant decât al lui Gabriel, fie singur, în bătaia vântului şi a soarelui, când o aştepta descoperit — „ca un Hamlet ros de vedenii" — fie între oameni: îl individualiza nu numai înălţimea lui împărătească, dar şi expresia chinuită.

Odată se întâlniră şcoläreşte în public. Conveniseră să petreacă o seară împreună: dela distanţă,

Maia era în lojă cu o prietenă *frumoasă* şi soţul acesteia. Il descoperi imediat pe Gabriel în sală, aşezat mai la fund, cu premeditare, ca s'o poată vedea pe Maia fără răsuciri incomode şi revelatoare. Nu ştia nimic despre rochia şi pieptănătura Maiei. Asta era surpriza. O vedea întâia oară în rochie de seară, cu umerii decoltaţi, pieptănată cu bucle cuminţi care-i descopereau fruntea copilăreşte bombată, cu cercei lungi de aur palid cu smalţuri albastre, brăţări şi inele. Cuvântul Domniţă nu era un madrigal, ci rama exactă a Maiei. Sclipea fraged. Frumoasa ei prietenă prin contrast părea moartă: ca o imitaţie în ceară a unei femei celebre.

Se priviră trei acte de-a rândul, fără să se sature, cu precauţiuni şi emoţii desuete, „cu biata inimă în tunet" cum spunea un poet mai vechi. Căci nimeni, dar absolut nimeni din toată sala nu ştia că Împăratul, astfel era în ochii Maiei, aparţine Domniţei, şi că Domniţa aparţine Împăratului. Erau cuprinşi într'o rimă magică. In lojă „adorabila doamnă Iacobescu". „Cum? N'o ştii?"; în stal: „Maestrul Alexandru Gabriel Donani".

Maia avea emoţii ca din sipetul bàbuşcăi privindu-l pe Gabriel — *nu va'nţelege nimeni că acel... atârnă'n inimă ca un cercei... şi că de-aceia dulce fata casei, e rumenă ca miezul de căpşună...* — dar şi un mare orgoliu că ea e singura dintre toate femeile în faţa căreia celebrul Gabriel Donani...

Intr'o zi, o cunoştinţă de-a doamnei Iacobescu o zări, noaptea, la braţ cu Maestrul Donani.

— Vai, Maia, sunt dezolat! exclamă Gabriel. Va trebui să fim mai prudenţi.

— Te temi?

— Pentru tine, Maia.

— Te iubesc. Sunt a ta. N'au decât să ştie, isbucni ea cu acea expresie care-l făcea pe Gabriel să-i spuie uneori Cocuţa Atilla.

Discuţia nu se prelungi. Dar Maia părea consec-

ventă cu exclamaţia: „N'au decât să ştie". Se ferea mai puţin. Nu-i mai dădea întâlniri atât de excentrice. Se întâlneau în plinul oraşului, la ore când puteau fi uşor v'ăzuţi împreună şi comentaţi după tipicul bucureştean.

Odată erau într'o cofetărie mică, cu miros de şocolată. O cofetărie fără renume dar cu o intimitate turgheneviană în sălita ei cu mobile demodate, cu oglindă în ramă de nuc, cu pendulă de porţelan idilic cu muzicuţă şi un naiv miros de apă de flori şi de fructe fierte în sirop vanilat.

Gabriel şi Maia stăteau faţă în faţă la masa cea mai retrasă. Gabriel îi cetea cu glas scăzut o nouă poezie din ciclul „Podul cu Jucării", sugerată chiar de ambianţa de acolo:

CUTIA CU MUZICĂ

O! Ce cântec mărunţel
Se înfiripa cu line
Picurări de piculine
Ş'un ping-ping de clopoţel

In cutia domnişoară
Fără de nimic, decât
Melodia şi atât
Cât încape'ntr'o vioară.

Meşter blând din dulce Franţă
Te-a împodobit şi te-a
Aurit cu zimţ de stea
Şi cu luciu de faianţă

Zâmbetele te-ascultau
Adunându-se încet

Cu mişcări de menuet.
Toate-aceste dusu-s'au.

Căci acum în an târziu
De melodioasă viaţă
Cutiuţa cântăreaţă
A rămas un mic sicriu.

In dosul lui Gabriel, deci sub ochii Maiei, era un grup de tineri în jurul a două mese alăturate; probabil studenţi, fete şi băeţi. Maia simţi după tăcerea lor iscoditoare că l-au recunoscut pe Maestrul Donani. Şi în timp ce Gabriel cetea, Maia ghici — atentă mai cu seamă la spectatorii lor — în şoaptele strecurate dela unul la altul că se vorbeşte despre ei: scriitorul Donani — faimosul — şi frumoasa şi eleganta fată, refugiaţi, oarecum incognito, într'o cafenea studenţească.

Crescu în inima Maiei o bucurie care depăşea cu aplauze vechimea de şapte ani. Căci de-atunci, de pe băncile şcolii, dorea ceiace se întâmpla neverosimil acum, — da, Domniţă, da....

CAP. X.

PLURALITATE

Nu te iubesc la fel în toate orele.
Eşti una sau de-a valma cu surorile?

Poate că'n fond aveţi aceiaşi talie
De subţirică domnişoară dalie

Ş'aceleaşi lungi sprincene de vanilie
Că sunteţi toate doar dintr'o familie.

E o ţigancă între voi de gemene?
Cu-aramă'n glas şi cu scântei de cremene,

Cu sâni svâcniţi şi coapse ondulatice,
Cu nări aprinse şi cu mâni sălbatice,

Ce-i aprigă, zănatică, fantastică,
Cu şfichi de cnut în arzătoarea-i plastică

Şi parcă vine din culesul viilor
Cu cheia dracilor ş'a pandaliilor.

* * *

Apoi e alta, fetişcana şcolilor
Cu prospeţime dinspre zarea zorilor

Cu geană'n vânt, zburlind în cer şi stelele
Şi paşii pe pământ ca rândunelele

Având în dinţi sclipirea sonatinelor
Şi 'n suflet boarea serii ş'a fântânelor

E dulce ca vacanţa calendarelor
Şi ca lumina veche-a felinarelor

Şi proaspătă ca miezul mandarinelor
Mândria diavolilor ş'a grădinelor,

Cam sărăcuţă'n strai, dar câtă graţie!
Nu-i decât una într'o generaţie.

S'o'ntâmpine pe drum doar micşunelele.
O văd şi simt cum mi se duc belelele

Că-mi creşte şapcă de licean şi ţine-te
Adio gânduri triste zile vinete

Se urcă'n piept un val-vârtej de chiote
Şi-s ca ţiganii când nuntesc în liote.

* * *

Apoi e alta, doamnă de la *haute-volée*
Să vadă toată lumea cine e

Vedetă oarecum transoceanică
Amestecând atracţia cu panică

La antipodul smeurei ş'al fragilor,
Căci aia nu cunoaşte drumul magilor.

* * *

Ş'apoi e alta. Poţi s'o vezi pe uliţă
In nopţile când steaua-i vârf de suliţă,

Ca lebăda de blândă şi lunatecă,
Ducându-se'nspre cel ce poate că

Va înălţa-o'n steaua ce alunecă...
Stai, pană'n loc, că mintea mi se'ntunecă.

Şi încă una-două-aşi înşira
Umplând cu ele un et caetera.

Nu te iubesc la fel în toate orele,
O! tu, ce eşti în strugur cu surorile.

Dar toate-s în iubirea mea patetică
Şi-s jerpelit şi moale ca o petică.

CAP. XI.

In fiecare dimineaţă, înainte de-a pleca la Curtea Marţială, făcea la telefon No. 5,54.32, cu aceiaşi emoţie, regăsind în acest număr *viu*, deşteptat din somnul plăcii rotative, un acord muzical, cum sunt cele cu care fiecare post de radio îşi începe emisiunea. 5.54.32. era acordul preliminar zilei. Închidea ochii şi *vedea*. La acea oră Maia dormea. La ţară se scula dimineaţa; la oraş dormea până târziu.

— Din pricina ta, spunea. Mă ucizi!

Fiecare zornăitură a telefonului răsuna dincolo în casa „aeriană ca un far", la căpătâiul Maiei, cercând să-i deschidă ochii albaştri. Şi în fiecare zornăitură, Nandi vedea cu ochii închişi lupta lui cu somnul Maiei. Erau secunde care-l întinereau până la amintirile copilăriei la ţară, cu deşteptările în zori, cu bătaia de perne între copii, cu împroşcarea cu clăbuci de săpun.

— Tuuu! abea îngăima ea, ameţită, din fundul somnului.

— Bună-dimineaţa!

— Bună-dimineaţa, şoptea ea, ca din adâncuri de lume, aburindu-i inima.

Atât. Dar cu acest mărţişor îşi începea ziua.

Şi la amiază trebuia să-i telefoneze, fie acasă, fie acolo unde era invitată la prânz.

— Prea mult umbli! exclama el uneori.

Prefera s'o ştie acasă sau la bâbuşca. Dar oricum, trebuia să ştie unde-i. Nu numai ca să-i poată telefona la nevoie — şi când nu era? —, dar ca s'o vadă acolo. Gândul lui o urmărea pretutindeni, deşi Maia abea îl informa despre cunoştinţele ei. Mai mult le numea, enunţându-le fără comentar. Intr'un timp pomenise mereu despre Lulu: ce-a spus Lulu, ce i s'a întâmplat lui Lulu, ce-a păţit pisica lui Lulu... Nandi crezuse că e o colegă de şcoală. Nu era decât croitoreasa.

Aşa că o situa pe Maia mai mult în noţiuni de realitate — cu numere de telefon — decât în realităţi constituite plastic. Totuşi se mulţumea şi cu atâta. Itinerariile zilnice ale Maiei i se cuveneau lui: să-i fie notificate.

Dar şi ea cerea o simetrică reciprocitate. Trebuia să ştie unde să-l poată găsi, unde să-i poată telefona, la orice oră. Bineînţeles noaptea, dacă nu mâncau împreună în oraş, trebuia să-l ştie neapărat acasă, la masa de lucru. Ii telefona de mai multe ori, controlându-l.

— Maia, mă deranjezi!

— Tuuu!

— Adevărat. Scriu.

— Eşti singur?

— *Ascultă...*

Zâmbind a glumă, Nandi ridică receptorul în scârţâitoarea tăcere de moară părăsită a casei Donani, oferind-o urechii medical aplecată, dela distanţă, asupra ei.

— Tuuu, spune drept eşti singur?

— Nu. Sunt în toiul unei orgii!

— Specie de Barbă-Albastră!

Maia-i trânti receptorul supărată. E curios că genul acesta de glume ieftine o făcea să clocotească. Desigur, îşi dădea seama că Gabriel n'o înşeală.

— Nici n'ai putea! îl sfida ea cu o mişcare graţios plebeiană.

— De ce n'aşi?
— Incearcă!

Totul venea din trecutul Maestrului Donani. Acest trecut părea fabulos elevei Ionescu Maria Despina, dela care Maia primise primele informaţii. La început mândria o împiedecase pe Maia să ceară amănunte autobiografice chiar dela Maestrul Donani. Dar uneori îi făcea aluzii muşcătoare la acest trecut galant.

— Spune drept, Gabriel, la câte femei le-ai spus...

Repetă o expresie de-a lui cu caracter de madrigal desmierdător.

Gabriel o privi cu un mic zâmbet ironic, de fumător care strânge pleoapele şi din pricina fumului.

— Iţi baţi joc de mine? îl întrebă Maia, cu o dilatare a nărilor.

— Nu fetiţo, dar nu aplic formule.

Nimic nu putea s'o supere pe Maia mai tare decât vocativul „fetiţo", încărcat cu umilitoare amintiri, la începutul unei astfel de fraze care punea între ea şi Gabriel distanţa inaccesibilă dintre eleva Ionescu şi Maestrul Donani.

Bineînţeles Nandi devenea copleşitor Gabriel, deîndată, isbutind să învingă şi cele mai tenace recalcitranţe ale Maiei.

Dar delaovreme, Maia începu să-l cerceteze calm, fără comparaţii înţepate între cunoscutul ei şi necunoscutul celorlalte, despre aventurile lui. La început Gabriel se lăsă greu. Acest trecut al lui nu-l interesa, maicuseamă ca material narativ pentru Maia. Ei avea să-i spuie lucruri isvorîte direct din inima lui, din raporturile lor personale; era inutil şi inestetic să creeze ca o promiscuitate prin evocarea aventurilor lui. Dar cu încetul, insistenţa Maiei îl făcu să cedeze din altă pricină. Observase, după primele schiţe sumare, că Maia participă cu aţâţare măgulitoare la evocările lui. Era suficient să

insiste puțin asupra unei femei din marea serie, descoperindu-i o însușire atrăgătoare — care să justifice nu atât culesul cât păstrarea ei timp de-o lună-două, — pentruca deîndată ochii Maiei să se aprindă și să-l întrebe cu o respirație accelerată:

— Ai iubit-o?

— Fetițo!

Câtva timp i se păru că Maia se joacă de-a gelozia, — îmbrăcând, ce-i drept, cu o adorabilă grație de fetiță care a ciordit halatul de mătasă al mamei, un sentiment nejustificat de nimic. Dar cu încetul își dădu seamă că într'adevăr Maia nu putea suporta nici-o femeie în viața lui. Cum găsea — uneia din trecut — o calitate, Maia stăruia să verifice, cerându-i parcă dovadă, și dacă el o satisfăcea, imediat devenea agresivă, contrazicându-l, pretinzând că-i superficial ca toți bărbații care știu să fie atenți la orice, afară de valoarea femeilor, etc... Această reacție a Maiei o *lipea* atât de îndârjit de el, o simțea atât de absolut prezentă când se pregătea să lupte cu umbrele rivale, încât delaovreme Nandi începu să evoce și nesolicitat câte-o femeie din trecutul lui, alegându-le maicuseamă pe cele mai interesante.

Nandi sacrifică și legea până atunci necălcată a discreției absolute, dând Maiei și nume, pentru a atesta indiscutabil autenticitatea persoanelor pomenite. Astfel Maia află nume cu răsunet fabulos în amintirile elevei Ionescu. Nume de actrițe, dansatoare, muzicante, de femei proverbiale pentru eleganța lor, apărură într'un cortegiu copleșitor. Zile de-a rândul, în orele când se vedeau, Maia îl îndemna:

— Spune...

Această invitație nu era pentru versuri, ci pentru confesiuni: aveau precădere, ca o *proză* mai palpitantă decât lirismul *știut* al poeziei.

Până când sacul se goli.

CAP. XII.

Mai era ceva, dar nu în sacul acelor confesiuni. Ceva închis cu lacăt de biserică. Tăcerea intens interogativă a Maiei nu putu să afle nimic despre Miluca.

In schimb nici Nandi nu află nimic despre Zorab. Spuneau amândoi cu o politeţă polară:

— Soţul tău...

— Soţia ta...

Dar evitau în genere să alunece în această direcţie care reprezenta Nordul.

Poate că pentru eleva Ionescu viaţa irezistibilului Alexandru Gabriel Donani întrecea cu mult versiunea narativă a lui Gabriel. Nu numai fiindcă nu ştia de-ajuns, mai mult stârnită decât îndestulată dar şi fiindcă pe-atunci între ea, anonima elevă Ionescu, şi Alexandru Gabriel Donani, era distanţa nostalgică dintre galerie şi lojă. Acolo, în lojă, foşneau *ele*. Şi tocmai sus, la cucurigu, se înghesuia *ea*. Pe când acuma Maia nu numai că ştia din gura lui Alexandru Gabriel Donani tot, dar le şi primea pe celelalte în ofrandă, la picioare.

Totuşi, acest trecut evocat, deştepta în Maia — fără altă motivare — un rudiment de gelozie, care pâlpâia mereu în coasta lui Gabriel, de câte ori eşeau împreună.

— E frumoasă? Spune drept!

— Cine? o întrebă el cu zâmbet, fiindcă ştia

despre ce e vorba — gelozia principială a Maiei — dar într'adevăr neştiind la cine se referă acel: „E frumoasă?"

— Tuuu...

Bubuiau furtuni de data aceasta în cunoscuta exclamaţie a Maiei.

— Nu ştiu, se scutură Gabriel, simţindu-se fără vină.

— Nu te-ai uitat la ea?

— La cine, omule?

Maia nu-i spuse la cine se uitase, ca să nu-i atragă atenţia asupra unei femei frumoase. Dar îl privi cu nările dilatate, devenind Cocuţa Atilla. Era convinsă — trecutul îi dădea dreptate într'o măsură — că toate femeile frumoase îl pândesc pe Gabriel.

— Te consideră ca pe-o femee! Puah!

Gabriel nu protestă. Ridică din umeri ca'n faţa unei copilării care nu merita discuţii contradictorii. Dar era puţintel măgulit. Şi astfel de mânii sporeau încă variantele plastice ale Maiei.

Uneori, când îl incomoda cu o criză absurdă, îi venea să-i spuie, tocmai când să se potolească:

— Ia mai fă odată!

Că o prindea.

Totuşi, contrazicând legile geloziei care te îndeamnă să sechestrezi pe cel care ţi-o provoacă, Maia, dimpotrivă, părea că doreşte să-şi înfrunte rivalele posibile, ne mai evitând ca până atunci să fie văzută cu Gabriel.

Odată îl anunţă că a doua zi pela douăsprezece şi jumătate să-i telefoneze — „dacă vrei?" — la cutare număr. Firește că la douăsprezece jumătate Gabriel telefonă la acel număr, întâlnind un glas de bărbat. Se încruntă, indispus. Nu ştia la cine-i Maia.

— Doresc să vorbesc cu doamna Iacobescu.

— Aşteptaţi, vă rog.

Când întreba la telefon despre doamna Iacobescu îi părea că nuanţează social finţa magică a Maiei, expropriindu-şi-o lui însuşi, — şi nu-i plăcea.

— Tuuu!

— Unde eşti?

— La coafor.

— Aa!

— De ce: „aa?

— Fiindcă...

— Eşti otrăvit?

— ...

— Nu ţi-e ruşine!! Pentru cine sunt aici?

Gabriel zâmbi. O vedea iar Cocuţă Atilla, zburlită de viespi, în adorabila logică nemărturisită, că'n fond munceşte pentru el la coafor, căci pentru el era cochetă: zicea ea, poate nedându-şi seama ce *drum spre toţi* e cochetăria unei femei frumoase, oricât ar fi de *oprită* la unul.

— Da, Domniţă, da. Pace nouă. Da?

— Ticălosule drag! Spune: vii să mă iei?

— Dela coafor?

— De ce nu? Sau poate eşti reţinut?

O luă dela coafor, însoţind-o pe Calea Victoriei, în plină lumină a zilei bucureştene, până la Capşa unde dejunară într'o cameră separată. In treacăt, Nandi îi cumpărase flori: de ţinut în mână şi pe masă, alături de tacâm. Le mirosea mereu, zâmbindu-i de după ele, ceiace împreună cu şampania — îi plăcea şampania şi la dejun — şi cu soarele galben strecurat printre perdelele de mătasă vişinie, dădea un accent primăvăratec mesei în doi, o intimitate de logodnă.

— Diseară mergem la cinematograf.

— Mergem? o cercetă Nandi.

— Dacă vrei... Dacă nu, mă duc şi singură.

— Bine, mergem.

Era încântat să obţie încă o seară dela Maia. Il mira însă temeritatea ei de-a se duce acolo înso-

ţită de el. Alexandru Gabriel Donani + o femeie frumoasă + cinematograf = aventură. Prezenţa lor acolo se integra în această implacabilă aritmetică ceiace nu numai că-l neliniştea pe Nandi — reputaţia Maiei — dar îl şi jignea. Aveau dreptate — oamenii, lumea — judecând astfel, dar trivializau totodată adevărul, deci îşi pierdeau imediat dreptatea, căci nimic nu era mai străin de substanţa aventurei decât perechea pură — logodnici şi poate încă mai puţin: prelogodnici — a celor care ascultau cu emoţie adolescentă pe Danielle Darieux cântându-şi prima întâlnire. Erau înduioşaţi cu o generozitate stupidă şi splendidă, cum au numai lectorii foarte tineri pentru „Cei trei Muşchetari" sau „Dama cu Camelii".

CAP. XIII.

Maia nu se mai ferea deloc. Umbla cu Gabriel prin librării, prin anticării, prin diferite magazine, chiar de pe Calea Victoriei, nu numai din Lipscani, umbra ei însoţindu-se sub soare ca şi sub lampă cu umbra lui. Şi era un fel de jubilare în fiinţa ei de câte ori era cu Gabriel printre oameni, jubiliare care depăşea sfidarea, deşi o implica. In librării, când alegea cărţi — cultura ei era tare lacunară — îl consulta, interpelându-l cu câte un:

— Tuuu!

Nu se sfia de nici-o ureche.

Ii cerea părerea şi asupra ştofelor pentru rochii, făcându-l să participe, în mirosul specific al magazinelor cu ştofe, la proectele ei vestimentare. Şi'n asta era ceva copilăresc, încântător pentru Nandi, căci îi amintea de anii — astronomic depărtaţi — când o însoţea în haină de catifea albastră cu guler de dantela albă, pe mama lui la cumpărături, în trăsură de casă. De-atunci îi rămăsese'n nas mirosul magazinelor de ştofe, cu forfot foşnitor de fuste, parcă de tafta, cu façe-à-mains-uri, cu mănuşi de dantele şi parfumuri vaporoase. Altă epocă, înduioşător demodată — corsete droit-devant, pieptănături cu coc, pălării cu flori şi fructe şi ace usasine —, evocată de acest miros de ştofe, pe care graţia Maiei se proecta întinerind şi secundele, dar sporind pateticul confruntării între ce-a fost şi ce e.

— Doamnă Iacobescu, de ce nu alegeţi ce i-a plăcut Maestrului Donani?

Ş'acolo îl cunoşteau! Gabriel strâmbă din nas, indispus. Dar Maia străluci ca o tânără căsătorită când vede consideraţia şi notorietatea de care se bucură „dragul ei". In aşa măsură, încât desigur fără să-şi dea seama, îi luă braţul, ieşind din magazinul de ştofe la braţul lui Gabriel. Era atât de de emoţionat încât nu îndrăsni să-i atragă atenţia asupra riscurilor, oarecum înţelept şi dojenitor.

Dar aceste escapade începură să se repete, afirmându-se ca o deprindere. Nu numai că Maia nu mai evita întâlnirea cu oamenii — cu ceiace se numeşte lumea — dar parcă o căuta, se înţelege, când era însoţită de Gabriel. Programul lor — începeau să-şi facă şi program hotărît de Maia, căci *femeia* trebuie distrată, — îi ducea spre *ceilalţi*. Teatru, cinematograf, restaurant, plimbări pe stradă, întâlniri la concerte şi la expoziţii de pictură, toate implicau o renunţare la izolare. Desigur şi între oameni îşi păstrau inpermeabilitatea intimităţii; astfel că erau numai *între* ceilalţi, fără să fie şi *cu* ei. Această izolare însă dădea Maiei senzaţia tulburător măgulitoare că e fericită cu *public*. Oarecum ca pe scenă. Vedea în ochii celorlalţi un fel de aplauze pentru *frumoasa pereche*, celebrul (gândea Maia) Alexandru Gabriel Donani şi frumoasa doamnă Iacobescu. Evident, astfel de exhibiţii conţineau şi o seminţă de scandal, vizibilizând social un adulter. Până aci Maia trăia alături de Anna Carenin — volumul întâi, cel pe care nu-l găsise în pod —, dar dela acest hotar, Maia se despărţea de Anna, lăsând-o singură în volumul desperechiat din podul cu vechituri. Căci ea, Maia — spre deosebire de Anna, — nu reţinea din vizibilizarea ei alături de Gabriel decât efectul estetic, lăsând restul laoparte, caşicum nici n'ar fi existat. Nu simţea că înşeală pe nimeni. Nu numai că nu-l iubise — acum era

absolut sigură — şi deci nici nu-l iubea pe Zorab, dar domnul acela o şi înşela sistematic — Mercedes era cu publicitate metresa lui — fără ca Maia să facă tragedii din asta. Aşa că...

Inainte, când se pomenea în prezenţa ei despre „Donani", avea un fel de leşin în inimă şi genunchi. Îi venea să închidă ochii şi să devie invizibilă. Acuma însă pomenea uneori ea singură despre „Maestrul Donani" sau despre „prietenul meu, Maestrul Donani". Aşa că nu-şi mai ascundea taina laoparte de oameni — ca pe dulapul din odaia de dormit, sau ca în podul bàbuşcăi — ci dimpotrivă, şo purta cu mândrie printre oameni.

Şi mergea cu capul drept, ca acele femei de pe şoseaua Piteşti, care umblă cu poveri pe cap, purtându-le ca pe o coroană regească: cu portul şi mai semeţ.

CAP. XIV.

Distrat la început de noutatea acestui joc de-a logodnicii, Gabriel începea să regrete întâlnirile dela început: ferite de oameni. Căci oamenii aceştia — care nu ştiau, sau simulau că nu ştiu — nu erau pasivi ca o pădure în care te plimbi, ci se răsfrângeau asupra lor, amintindu-i-o lui Nandi social, prin ei, pe doamna Iacobescu. Maia nu trecea niciodată neobservată. Pe stradă, într'o sală de spectacol, oamenii se uitau la ea repetat, insistent, uneori întorcând şi capul, fiind clar că o reţin, că o comentează, că o *gustă*. Da, bărbaţii o doreau, cum dorise şi Nandi la Curtea Marţială pe doamna Iacobescu. Şi această dorinţă a celorlalţi, răsfrântă asupra Maiei, îi dădea lui Nandi sentimentul penibil că s'a întâlnit cu doamna Iacobescu, în care nu avea încredere, pe care o suspecta, fără să ştie nimic anume despre ea, dar convins, principial, că tare multe sunt posibile. Evident, astfel de reacţii ale adâncului psihologic nu influenţau suprafeţele. Nandi continua să fie încântat de Maia, să se distreze cu ea, să participe cald la cele întreprinse în doi, — dar adâncul lui era trist şi neliniştit.

Aşa zisa gelozie a Maiei nu făcea decât s'o însufleţească — agresiv, ce-i drept — alăturând-o şi mai autoritar lui Gabriel. Aparenta lui lipsă de gelozie însă, decând publicitatea întâlnirilor dădea Maiei şi nuanţa Iacobescu, îl făcea amar şi

crispat, într'o îndepărtare spectativă faţă de Maia. O privea, simţind asupra ei — ca o impuritate acceptată de ea — privirea celorlalţi, a *bărbaţilor*.

Începuse să scrie mai rar. E drept că abea mai avea câteva clipe pentru el, căci timpul lui era împărţit între Curtea Marţială, unde muncea efectiv, şi Maia. Aşa că timp liber propriu zis nu mai avea decât acasă, înaintea somnului. Dar programul vieţii în doi punea stăpânire pe toate serile, redând într'o măsură lui Nandi ritmul de viaţă premergător întâlnirii cu Maia.

Seara nu şi-o mai petrecea cu femei, ca înainte, ci cu Maia. Mai exact: *se distra* cu Maia. Se duceau la spectacole, după care supau cu şampanie. Aşa că Nandi ajungea a casă târziu noaptea, aproape ca şi înainte, având o reală nevoe de somn, de recuperare. Uneori adormea cu ţigara în mână.

Iată de ce nu mai scria la birou: seara.

Dar nu mai scria nici ziua. Căci înainte vreme — era într'adevăr un „înainte?" un „trecut" depăşit de ei? — şi la Curtea Marţială făcea versuri, uneori pe dosul citaţiilor, în timpul interminabilelor şedinţe. Acum însă, în timpul zilei, când nu era cu Maia, se gândea la ea, dar nu cu starea de vers, ci cu starea de luciditate crispată caracteristică nevoii de a descifra adevărul. I se părea mereu că n'o cunoaşte suficient, că ştie despre Maia tot atât de puţin ca şi despre doamna Iacobescu.

Astfel de gânduri, alternând c'o somnolenţă ursuză, îi dădeau un aer absent — îl avusese şi înainte, dar cu iluminare — şi preocupat, de om cu faţa nerasă, abea eşit dintr'o boală. Slăbise încă. Avea un fel de umbre din pricina osaturii mai aparente. Abuzul de tutun îi dădea o gălbeneală tabagică. Până şi părul lui luminos — de un argintiu vivace — părea abătut, încreţoşat. Tuşea. Simţea şi prin asta că e toamnă şi că nu poartă galoşi când plouă, nici umbrelă, dintr'un fel de cochetărie nemărturi-

sită. (Intocmai cum se jena să arate Milucăi versurile, s'ar fi jenat să apară în ochii Maiei cu galoşi şi umbrelă). Uneori avea un rictus amar, care-i îmbătrânea gura îmbibată de tutun ca o pipă veche.

— Tuuu! Ce drag îmi eşti! îi spunea uneori Maia când îi vedea masca întinsă spre ea patetic ca a unui orb în lumină.

Astfel de exclamaţii îi răsturnau inima, mai aducându-i câte un vers sporadic:

Mările! Mările!
Cum gem furtunile!
Clatină lumile
Mările! Mările!

Frunzele! Frunzele!
Auzi pădurile!
Palide, purele
Frunzele! Frunzele!

Stelele! Stelele!
Cum gem stihiile!
Plouă cu miile
Stelele! Stelele!

Inima! Inima!
Trosnesc ghehenele!
Miaună hienele!
Inima! Inima!

Dragostea! Dragostea!
Frunzele, mările,
Inima, stelele,
Dragostea! Dragostea!

— Tuuu!

Intr'adevăr era răguşit: sufletul, glasul, privirea.

— Maia, nu vrei să ne mai plimbăm?

— Tuuu! Dar ce facem tot timpul?

— Nu, Maia, la *noi* dincolo.

— Nu se găsesc taximetre, se lenevise ea brusc, strâmbând din nas, botoşindu-se.

— Haidem pe jos.

O porni pe jos cu ea, învingându-i autoritar acea îngreuiere recalcitrantă — grevă pasivă — a copiilor luaţi cu sila la o vizită a celor mari. Deşi sfârşit de Noembrie, ziua avea o zare de purpură tigrată, într'un cer vânăt. Începuse frigul care duce gândul la paltonul scos dela naftalină, cu resturi de tutun şi un bilet de tramvai din toamna trecută.

Se strânseseră unul în altul.

Trecu o pasăre, vorbind singură în cerul gol.

— Maia...

Uneori parcă îngălbenea a toamnă iarba de faun din ochii lui verzi.

Maia îl privea, ştiind că va spune ceva: era intonaţia cu care-i anunţa un vers sau un gând pentru ea.

— ...Iţi dai tu seama ce trist ar fi ca într'o zi unul dintre noi să se plimbe singur pe această alee: *singur*, am spus. Şi să-l cheme deodată în gând pe celălalt: Maia! Maia! Şi să nu răspundă nimeni decât o pasăre care trece cu *glasul ei*, în cerul înalt... Craa!

Se înapoiară dela această plimbare, gravi, tăcuţi, ca de pe hotarul de soare melancolic şi frunză tristă a unei mari vacanţe. Le era şi frig. Acasă începeau pledurile de iarnă.

ROMANȚĂ

Vroia să răsară întâia stea
In abur de toamnă târzie.
Ce somn străveziu învelea în trezie,
Inima mea! Inima mea!

Mă durea fericirea. Lucea
Numai în tine. Ce seară
Cu trepte de-abis în vioară,
Dragostea mea! Dragostea mea!

Și parcă eram copil. Incepea
Ninsoarea cu pom de Crăciun după ușă.
Zgură de ani și câtă cenușă,
Flacăra mea! Flacăra mea!

Iar glasul amar dinspre umbră-mi șoptea:
Fiece mugur e leagăn de moaarte
Tot ce-i aproape e ca și departe,
Dragostea mea! Dragostea mea!

Condur de aur, întâia stea
In abur de toamnă suavă.
Ce armonii și câtă otravă,
Inima mea! Inima mea!

PARTEA III-a

ŞI ŢIGANII: HAI DIRIDAM...

CAP. I.

Ploaia bătea oblic în ferestre.
Telefonul răsuna, răsuna...

— Deja! mormăi prin somn Maia, fără să deschidă ochii, dimpotrivă, închizându-i şi mai tare, până la încruntare.

Vroia să-şi păstreze somnul neatins. O durea puţin în gât, deajuns de tare la ceafă, şi o ustura fundul nasului şi cerul gurii înspre omuşor. Ploaia auzită numai îi întreţinea somnul într'o necontenită înfrigurare. Dorea încă un pled, dar ca să-l aibă ar fi trebuit să-şi sacrifice somnul care n'o lăsa. Dar asta creia în ea un fel de ceartă cu ea însăşi: du-te şi ia pledul; ba nu; ba da... Dormea încolăcită, adunată în căldura trupului, închizând-o oarecum, aşa cum fac pisicile când începe iarna. Telefonul sbârnâia înăbuşit, căci îl acoperea decuseară cu perna ca disdedimineaţă, la ora ştiută, s'o trezească prin somn, fără să i-l alunge. De data aceasta însă amâna mereu gestul de a întinde mâna spre receptor, caşicum n'ar fi aşteptat tot glasul lui Gabriel, ci o deprindere cu caracter obligator, devremece la auzul sbârnâielii exclamase: Deja!, ca atunci când sună clopoţelul de intrare în clasă.

Până când telefonul amuţi.

Maia aşteptă, aşteptă, convinsă că Gabriel o va chema din nou după un timp, văzându-l enervat, cu două şanţuri adâncite de-a dreapta şi de-a stânga

gurii, cu o dungă pe frunte, palid, împietrit, răguşit.

— Tare mi-e drag! exclamă ea, regăsindu-l, căci din pricina migrenei, ploii şi a dezagramentului de a fi deşteptată de soneria telefonului, uitase de Gabriel, aşa cum îl primea inima ei.

Se sculă din pat, mirată că încă nu-i telefonează, uitându-se la telefon ca la uşa care nu se mai deschide, deşi cel pe care-l aştepţi a intrat în casă. 2.42.2...

Dar înainte de-a forma complect numărul lui Gabriel, 2.42.28, renunţă cu mânie şi mândrie. Dacă s'a supărat el, se supără şi ea.

Cu această mânie îşi începu ziua, ducând-o într'un fel de bodogăneală. O înţepa în gât. Se duse la oglindă, potrivindu-se în aşa fel încât să-şi poată vedea amigdalele. Dar nu văzu nimic decât o gură căscată şi o limbă ascuţit roşie, cu fundul cam înourat. Se strâmbă la ea însăşi ca la altcineva, scoţându-şi limba. O durea şi capul. Îi zvâcneau şi tâmplele. Mânia îi sporea migrena. Luă o aspirină, cu lua-o-ar dracul în gest. Se plimbă de colo-colo, cu pufnituri respiratorii sacadate, verificând dacă n'are şi guturai. Era convinsă că luase răceala dela Gabriel. Asta-i toamna: ploaia la ferestre — îţi vine să le leşi oblonite, aprinzând lumina şi radiatorul electric — şi guturai care te face fârnâit, lăcrămos şi congestionat.

Aa! tresări ea repezindu-se la telefonul care iar răsuna. Făcu o pauză, marginală telefonului, lăsându-l să sune fără să ridice receptorul, ca să dovedească dumnealui domnului Gabriel că nu se grăbeşte să vie la comandă, atunci când are poftă s'o sune...

Ridică receptorul, fără „tuuu", aşteptându-i glasul. Dar în locul lui Gabriel o întâmpină glasul Chirei.

— Mi s'a făcut dor de tine, Maia.

— Şi mie, minţi Maia, descoperind imediat că

spre surprinderea ei dorea într'adevăr s'o vadă pe Chira.

— Ce mai e cu tine?

— Sunt răcită, afirmă Maia, verificând ca pe un obiect atunci observat răguşeala glasului.

— Eşti răcită? Tu ştii că numai eu te doftoricesc cum trebuie. Deci, doamna mea, dejunezi la mine.

— Bun, aprobă Maia spontan.

— Iţi trimit automobilul să te ia de-acasă: pe la câte?

— Pe la unu.

— Bine. Să ştii că-ţi dau numai lucruri bune...

— Spune!

— Răbdare. Atunci la unu.

Surpriza invitaţiei la Chira, pe care n'o mai văzuse de vre-o două săptămâni, o preocupă în aşa măsură încât uită că Gabriel nu i-a telefonat.

O înviorâ deodată gândul că va eşi din programul făcut de Gabriel, după care trebuia să stea în casă toată ziua, urmând să iasă împreună către seară: dacă nu plouă, dacă n'are temperatură şi dacă, într'un cuvânt, hotărăşte el că aşa e bine. Mă rog...

Propunerea Chirei o încânta nu numai fiindcă însemna o frondă faţă de Gabriel, dar şi în sine. Tensiunea în care trăia alături de Gabriel o ostenea uneori până la apăsare. Ii trebuiau şi recreaţii. Nu poţi asculta mereu „Simfonia Patetică". Mai ai nevoie şi de un refren uşor: nu? se întrebă Maia, întâlnindu-şi din nou chipul în oglindă, cu cercetare atentă. Se vedea ostenită: ochii cam traşi, buzele cam arse. Nu-i nimic. Astfel de amănunte se corectează.

Dar această cercetare pentru altul decât Gabriel îi aminti de pregătirile pe care le făcea înainte, când era invitată la Chira. Acest simplu gând îi dădu senzaţia că de câtva timp e captivă, trăind laoparte de lume. Iată: pe Chira n'o mai văzuse

de două săptămâni. Pe alții de și mai mult timp. Nu mai participa la viața celorlalți. Se izolase pe nesimțite.

— Tuuu!

Și tot nu-i telefona!

— Bine-bine!

Gândul ei se concentră asupra Chirei, simțind că sora lui Zorab n'o mai intimidează deloc. Înainte, de câte ori se ducea la Chira avea un fel de, „atenție mărită", caș̦icum ar fi trebuit să treacă un examen important, deși Chira făcea haz de ea, răsfățând-o chiar, dar puțintel dela distanță, ca pe un adorabil copil de neam prost. Cam asta era nuanța — aproape imponderabilă — pe care însă Maia o simțise cu o tot atât de imponderabilă scrâșnire din dinți. Fapt e că sora lui Zorab o intimida. Ca și Zorab era sigură de ea. Pe când însă siguranța lui Zorab era subliniată agresiv de monoclu, siguranța Chirei dispărea sub o politeță afabilă: dar ocrotitoare. Era foarte bogată, foarte elegantă — tot dela Paris, ca și Zorab — fiind socotită în lumea bună bucureșteană ca o autoritate în ce privește gustul. O femeie invitată la serățele ei muzicale era consacrată, ne mai având nevoie de alt gir.

Firește că Maia fusese măgulită de acceptarea ei într'o astfel de casă. Căci, cu tot scandalul care precedase căsătoria ei cu Zorab, Chira o primise, deschizându-i larg ușele casei, dând cu încetul debutantei de-atunci o siguranță socială pe care n'ar fi avut-o în lumea lui Zorab. Dar la început, fiecare invitație a Chirei, o înghețа, trebuind să-și învingă printr'o exuberanță deslănțuită reacția inițială. Casa Chirei era atât de solemn armonioasă încât părea făcută vast pentru plutiri de lebede. Totul acolo aluneca lin, dintr'o încăpere într'alta, pe sub plafoane de lemn sculptat și printre mari

picturi, ca printre niște copaci bătrâni, grei de belșug și vrâstă.

In casa Chirei, pentru'ntâiași dată, Maia se întrebase — între oamenii de-acolo, între bibliotecile de-acolo, între muzicele de-acolo și în fața oglinzilor de-acolo —, dacă nu e puțintel stridentă. Aflase însă în curând, din prețuirea cu răsfăț a Chirei că e *vie,* mai vie decât tot ce se întâmpla acolo. Totuși Maia continuase să fie deferentă față de Chira, ca un scriitor care se resemnează să fie tutelat de un critic, deși acesta-l admiră. Poate că intervenea și vrâsta: Chira avea vre-o treizeci și cinci de ani față de cei douăzeci și trei ai Maiei. Oricum, chiar când era mai amical răsfățată de Chira, încă simțea că ea e interesată de aprecierea Chirei, și nu Chira de prețuirea ei.

Chira avea multe asemănări cu Zorab, dar era mai autentică decât el și deloc cabotină: așa cel puțin i se părea Maiei, cu toate că dorința cordială de a o critica nu-i lipsea.

De data asta însă Maia simți că s'a schimbat ceva în raportul dintre cele două talere ale balanței în care stăteau în cumpănă ea și cu Chira. Se simțea acum mai sus decât Chira, dominând-o. Căci Chira, cu toată armonia casei ei în care primea o lume aleasă, nu-l avea pe Alexandru Gabriel Donani. Fosnetul acesta lăuntric — „eu îl am pe Alexandru Gabriel Donani" — dădea Maiei conștiința unei învestmântări egală cu o învestire, grație căreia știa că se va simți altfel în casa Chirei, dela ușă.

CAP. II.

Pe lângă alte calităţi de interior Chira o mai avea şi pe aceia de a da mese care dovedeau cât e de bine informată despre preferinţele oaspeţilor. Aşa că şi de data aceasta, Maia, după mesele robuste dar simple de acasă, şi după acele picante dar monotone de la restaurant, cunoscu rafinamentul desfătător al unei mese la Chira. Numai ele două în sufrageria cu tăceri sculpturale în mobilele masive, în luminile aburite şi în servitorii cu mişcări de fum. Cu toate că Maia era din ce în ce mai răcită, având mereu nevoie de batistă, mâncă solid, c'un fel de entuziasm care la cineva lipsit de tinereţa şi graţia ei s'ar fi putut numi lăcomie.

„Doftoriceala" Chirei era un cognac vechi — românesc, nu frunţuzesc — dar care avea un eminescian buchet de cotnar autentic.

Abea după masă, când rămaseră singure în odăiţa cu sofale adânci şi colecţii de artă, în bătaia unei sobe cu jar bogat, alături de masa cu cafele şi cognac, Maia simţi în ochii Chirei o privire mai atentă, caşicum ar fi luptat cu ea, încă nehotărîtă, dacă să-i spuie sau să nu-i spuie ce vroia. Şi Maia înţelese numaidecât că e vorba de Gabriel. Evident, aflase şi Chira despre perechea devenită celebră în „gura Bucureştiului". E curios că iminenţa unei discuţii delicate cu sora lui Zorab, în loc s'o îngrijoreze, dându-i un sentiment de alarmă, o emo-

ţiona, dar cu totul altfel, dându-i un sentiment de măgulire şi consacrare. Iarăşi era în ea eleva Ionescu Maria Despina. Această elevă nu-şi putea stăpâni o dilatare văzând cine şi de ce se ocupă de ea. Devenise ea, Ionescu, o problemă pentru Chira care nu mai vedea în ea pe fetiţa care-l adoră pe Zorab. Se isprăvise în ochii Chirei acel interminabil capitol umilitor. Acum era un fel de Anna Carenin, discutată de lumea bună, preocupând-o pe Chira... Apărea în fundurile ei şcolare — ale lui Ionescu Maria — un fel de: Bravo ţie, Ionescu.

Cu toate că o durea capul, îi venea mereu să surâdă ca cineva care primeşte felicitări.

— Tu ştii că-mi eşti dragă, începu Chira brusc, apropiindu-se de ea, luându-i mânile într'ale ei.

— Să nu-ţi dau răceala mea, se feri Maia, prevenitoare cu sinceritate, căci se simţea într'adevăr egală sub toate raporturile cu Chira.

— Nu-nu, stai-stai. Vreau să vorbesc cu tine.

O privea atent caşicum ar fi vrut să-i puie un diagnostic. Ca să-şi stăpânească pornirea spre zâmbet, Maia, cu nările puţin dilatate, îşi micşoră ochii, în felul lui Gabriel. Chira văzu şi-şi dădu seama că e ceva de împrumut, căci o vară întreagă fusese alături de Maia fără să fi observat o astfel de mimică.

— A intervenit ceva nou în viaţa ta?

— Da, răspunse cu simplicitate Maia. Am un prieten...

Intr'o astfel de casă vorba prieten nu avea decât sensul ei originar, nu parodia celui derivat.

— ...pe scriitorul Donani, continuă limpede Maia, privind drept în ochii Chirei.

— Eram sigură, zâmbi Chira, desmierdând c'un fel de uşurare mâna Maiei. Dar iartă-mă că te-am întrerupt. Continuă.

— Chira dragă, mare lucru n'am de spus...

Se opri, abătându-se parcă din drumul pe care pornise.

— Chira! o interpelă brusc Maia, cu o mişcare de scuturare şi apropiere, hotărîtă parcă să spuie ultimul adevăr, simplificat. Lumea spune, probabil, că e amantul meu...

— Da, recunoscu Chira.

— Când ai un amant îl ascunzi: nu, Chira?

— Cred că da, zâmbi Chira.

— Dar când ai un prieten, n'ai de ce să nu-l arăţi. Alexandru Donani e prietenul meu. Nu l-am ascuns. De asta ştiu toţi.

— De mult?

— Din toamna aceasta. După ce ne-am întors dela ţară. Aveam nevoie de un prieten. Mă simţeam singură. La ţară te-am avut pe tine. Dar la Bucureşti nu îndrăsnesc. Tu mă intimidezi...

— Serios?

— Foarte serios. Cum m'a intimidat la început şi Zorab.

— Şi domnul Donani nu te intimidează?

— Nu. Ţi-am spus. Mi-e camarad. Şi ţie, Chira, îţi pare curios că o femeie poate fi prietenă cu un bărbat?

— Mie nu; celorlalţi însă, da.

— Fiindcă sunt nişte porci, — vorbi Maia cu obrajii în flăcări, dând din picior. Iartă-mă, te rog.

Chira zâmbea. O amuza mereu temperamentul Maiei care isbutea să calce cu graţie peste cuvinte tari.

— Bine-bine! Iartă-mă tu pe mine că mă amestec în viaţa ta. Dar îmi eşti dragă şi vreau să aflu adevărul numai din gura ta, pentru a şti dacă şi şi cum trebuie să te apăr împotriva răuvoitorilor. Vrasăzică domnul Donani e prietenul tău. Bine. Nimic de spus. Noroc că Zorab nu e gelos.

— El să fie gelos?

— Să lăsăm aceste intimităţi care vă privesc nu-

mai pe voi. Îţi mulţumesc pentru ce mi-ai spus. Eu cred în lealitatea ta, fiindcă eşti una dintre rarele femei care are talentul adevărului. Dealtfel argumentul cel mai convingător — pentru alţii — mi l-ai dar tu, adică adevărul: nu arăţi pe faţă decât ce e curat. Tu niciodată nu l-ai ascuns pe domnul Donani. Perfect. Pentru mine e un lucru lămurit. Să nu mai vorbim...

„Domniţă, câte mici-mai-mici Domniţe sunt în tine?"

— ...Acuma însă vreau să te întreb altăceva, puţin mai delicat.

— Spune, Chira, răspund la orice.

— Şi n'ai să te superi?

— Sper că nu vrei să mă jigneşti?

— Nu, Maia, dimpotrivă vreau să te apăr de tine însăţi. Tu eşti edificată asupra domnului Donani?

— Cred că da. E un scriitor consacrat.

Chira zâmbi indulgent.

— Tare eşti proaspătă!

— Adică proastă?

— Nu. Proaspătă. Adică generoasă. Domnul Donani, drăguţă Maia, e un farsor.

— Ce?

— Da, Maia, da, un farsor.

„Da, Domniţă, da..."

— Poate că dacă n'ar fi scris, ar fi rămas un simplu Don Juan de Bucureşti, tare modest, pentru uzul culiselor. Dar domnul Donani a scris cărţi de literatură. N'o discut, fincă ar fi indelicat faţă de cea care crede că e prietena lui. Eu însă, Maia oricât eşti tu de proaspătă, cred că astăzi n'ai mai putea ceti o carte de-a domnului Donani. Desigur că i-ai admirat literatura când erai şcolăriţă. Şi apoi nu l-ai mai recitit, rămânând numai cu amintirea

de-atunci. Nu ştiu exact în ce împrejurări te-a cunoscut acest domn. Dar înţeleg foarte uşor, ştiind cine-i, ce-a urmărit devenind prietenul tău şi silindu-te să-ţi dea iluzia că eşti prietena lui. E la sfârşitul carierei, Maia. E un om învechit: şi ca scriitor şi ca bărbat. Aparţine altei epoci. Evident că apariţia ta l-a răscolit. A simţit că-l admiri, a văzut că eşti vie şi curată şi atunci s'a acoperit cu masca prieteniei. E un procedeu clasic. Dealtfel, e singurul clasicism al acestui domn. Pe mine însă mă interesează un lucru: merită să te aibă prietenă? Răspund categoric: nu merită. Dăunează reputaţiei tale. Cu experienţa lui de profesionist al femeilor trebuia să-şi dea seama că te compromite tovărăşia lui. Dacă era prietenul tău, el te cruţa, spunându-ţi părinteşte ceiace-ţi spun eu acuma. Atâta numai şi ar fi deajuns: compromite deliberat o tânără femeie căsătorită al cărui prieten pretinde că este. Dar mai sunt şi altele, Maia. Ce ai tu comun cu acest domn? Aşi fi curioasă să ştiu ce discutaţi? Iţi face madrigaluri? Prietenia nu se hrăneşte cu acest graţios neant. N'aveţi nimic comun, Maia, nici măcar vrâsta. Şi încă ceva: eu sunt foarte cochetă pentru tine: până la severitate. In numele acestei cochetării, în numele esteticei, îţi spun: Maia, nu-ţi stă bine ţie, femeie adorabilă şi tânără, să târâi după tine o astfel de caricatură de paj. Vezi?

„De ce sunt aşa de tristă?" se întrebă Maia, ostenită din umeri şi până'n genunchi.

Dacă l-ar fi avut alături pe Gabriel, i-ar fi spus într'un oftat:

— Lasă-mă să-mi pun capul pe umărul tău, băiatul meu.

CAP. III.

— Sunt tristă, Gabriel.

Fără „tuuu", fără tăceri şi fără exclamaţii şfichiuitoare pentrucă nu-i telefonase a doua oară la începutul dimineţii, nici de-alungul ei, nici după amiază.

Având înainte numai glasul Maiei şi aceste cuvinte „Sunt tristă, Gabriel", Nandi porni spre casa aeriană ca un far, nerăbdător să ajungă cât mai degrabă. Intunecime. Ploaia era spartă de acel vânt rece care aduce golul cenuşiu şi mut din care începe să fulguie iarna. Fiecare trecător cu lanterna lui electrică era grăbit să ajungă acasă, la lumina şi căldura de-acolo.

Nandi o găsi pe Maia ghemuită pe canapea, sub pled — era atât de subţire că parcă nici nu mai avea trup. —, cu bărbia în piept, la lumina acoperită a unei lămpi cu picior. Rămânând tot culcată îi făcu loc lângă ea. Işi tampona mereu nasul cu o batistă mototolită, prea abătută ca să mai poată fi şi cochetă.

Acolo, dela etajul al şaptelea, vântul se auzea ca dintr'un far nordic; isbucnea cu un fel de pocnete stranii, prelungite, caşicum s'ar fi bătut cu pumnii în cap, uuind apoi prelung a iarnă, chemându-şi parcă lupii.

Maia se strânse şi mai tare în Gabriel, ca pentru

somn, făcând din palma lui pernă pentru obrazul ei care ardea.

— Tu eşti răcită. Ţi-ai pus termometrul?

Maia ridică din umeri oftând: la ce bun?

— Unde-i termometrul?

Se gândi, culcată mereu pe palma lui, deschizând ochii asupra penumbrei în care stăteau lucrurile încăperii.

— Pe dulap... Nu. Pe masa de noapte... Nu. Sună, Gabriel.

Vetuţa apăru mestecând ceva, grăbită să înghită. Mirosea tare a ceapă prăjită.

— Unde-i termometrul?

I-l aduse, după lungă şi sgomotoasă căutare. Gabriel îl scutură, îl verifică şi îl puse Maiei, încredinţându-se că îl ţine strâns.

— Acuma să te văd în gât: cască gura.

Ii lumină fundul gâtului cu lanterna de buzunar.

— Zi: aa!

— Aa...

— Puţin roş. Nu-i mare lucru. Gargară ai făcut?

— N'am gargară.

— Mă duc să-ţi aduc dela farmacie.

— Nuu! Stai, Gabriel.

Se agăţă de el ca un copil care se teme să doarmă singur.

— Bine. Atunci să se ducă fata din casă.

Iar o sună. Gabriel prescrise un „gargarisme Chauvin". Vetuţa îmbrăcată a iarnă cu cojocel de ţară şi broboadă porni, lăsându-i singuri.

— Aspirină ai luat?

— Azi dimineaţă?

— Capul te doare?

— Mă doare.

Răspundea docil la întrebările lui, dar ochii ei se încărcau de neguri. Respira cu gura deschisă, din ce în ce mai învălmăşit. Faţa i se încreţi, buzele i se încălecară şi plânsul, uitat o după amiază întreagă,

decând plecase dela Chira cu haină de plumb pe suflet şi apoi oprit decând venise Gabriel, — isbucni tumultuos, cutremurând spinarea ei subţire sub pledul care o acoperea.

Gabriel o privi atent, micşorându-şi ochii, cu o dungă pe frunte.

Nu se auzea decât plânsul ei înăbuşit — îşi vârîse capul într'o pernă — şi pâlpâirile lungi ale vântului.

— 37.2°, constată el, examinând termometrul luat de sub braţul ei, fără ca Maia să asculte, nici să vadă.

Sosi şi Vetuţa cu gargara.

Maia părea că nu mai vrea să ştie de nimeni şi de nimic. Se înecase în canapeaua cufundătoare, ascunzându-şi şi faţa în colţul dinspre părete, aşa cum fac copiii necăjiţi, cărora trupul lor mic le îngădue să dispară şi într'o canapea. Mâna lui Gabriel însă o ajunse şi tocmai acolo, alintându-i ritmic părul rămas fără obraz, ca ceva părăsit.

— Nu-i pot suferi!

Se răsucise, cuprinsă parcă de mişcările vântului de afară, atât de brusc încât Nandi tresări.

— Pe cine?

— Pe ei toţi. Pe oameni, suspină Maia. Sunt răi, mizerabilii!

— Dar ce s'a'ntâmplat?

— Ne vorbesc...

— Aha!

Aprinse o ţigară c'un gest sec, nervos. Trebuiau să ajungă şi la acest capitol. Faţa lui Nandi deveni severă, preocupată.

— Tuuu!

Gabriel oftă, ridicând din umeri. Gândul lui fugi o clipă la Miluca, regăsind-o uitată în ploi, în corabia fantomă. Şi el era trist. Fuma necontenit, închis în gânduri posomorîte, ca cei văzuţi la lumina unui opaiţ de crâşmă, stând cu bărbia rezemată

în pumni, singuri, lângă o litră care-i a nu ştiu câtea. Când nu trăgea fum din ţigară, buza de jos, într'un fel de îngreuiere, se răsfrângea amar.

Maia nu-i vedea decât profilul zăvorît, caşi la Curtea Marţială, când o privise deodată cu atâta îndepărtare dispreţuitoare încât ostenise brusc, gata să lase baltă totul şi să plece. Stătea dus în gândurile lui, închis în el, fără s'o privească, fără să-i spuie o singură vorbă, departe de ea, — ca în altă casă.

„Dar ce are?" gândi Maia. „Ce i-am făcut?"

Cu o mişcare nesimţită, se ridică din fundul canapelei, cum fac bolnavii care stau în pat, când le vine cineva în vizită. Işi simţea capul greu, îi zvâcneau tâmplele înfierbântate, îi ardeau pleoapele şi buzele spuzite, nasul i se înfunda din ce în ce mai tare, ochii îi erau umflaţi de plâns. Işi simţea tot trupul numai prin contururi de neajunsuri fizice, dacă nu chiar dureri, având impresia că s'a sluţit şi a îmbătrânit iremediabil.

Şi vântul! Vântul!

Oh!

Dar Gabriel o uitase. Nu-i auzi nici oftatul de copil care cere ajutor. Tăcerea lui posomorîtă părea un drum lăuntric spre resemnarea pietrelor. Astfel stătea, în greul lutului trist.

Şi vântul răsuna ca într'o casă părăsită. Bântuia cu atâta violenţă. punând stăpânire pe spaţiul soarelui şi al auzurului încât nici-o pasăre nu mai sbura, lăsându-l singur. Auzul îl simţea enorm, cum vibrează în ferestre ca sângele în tâmple, gata să spargă, revărsându-şi galopul apocaliptic. Dar uneori, tot ce era subţire'n încăpere, perdea, fum, dantele, se înfiora a vânt şi tremura mărunt la poalele enormului.

Tic-tac tic-tac...

Se auzi şi tic-tac-ul pendulei: straniu însă, ca într'o casă cu mort, în care timpul minutarelor e

postum. Nimic nu mai semăna cu sine, *apărând*, apărând altfel, fără *regăsire*, într'o mirare. Pacă lucrurile se deslipeau de om, înstrăinându-se, lăsându-l singur şi despuiat. Murea dimineaţa.

Tic-tac, tic-tac...

Sunt singur într'această casă
Aeriană ca un far
Ş'ar creşte'n mine-un nenufar
De-o puritate nebuloasă,

Dacă n'ar fi să mă anin
Atent, de fiecare sunet
Cu biata inimă în tunet
Pentru o Anna Carenin.

Şi versurile erau acolo ca un obiect rămas, exterior omului. Şi deodată Gabriel se miră cu toată greutatea lutului că a putut scrie versuri, *că el a scris versuri*. Ii veni să-şi privească mâinile, caşicum numai în ele ar fi putut găsi deslegarea tainei. Dar nu mai făcea nici un gest. Stătea învins, cu umerii de pe care plecase îngerul.

Pe nesimţite ochii Maiei, pironiţi asupra lui Gabriel, se dilatau, căpătând intensitatea unui ţipăt albastru. Nu mai respira cu răsunet, deşi lipsa de aer o apăsa. Gura îi era deschisă, ca spartă. Se uita la Gabriel şi simţea că-l pierde, că pleacă. Luneca de lângă ea ca un munte, fără ca mâinile ei să-l poată opri. Şi nu-i venea să creadă, şi credea în aşa măsură şi cu atâta violenţă încât simţea o răceală pe inimă şi la rădăcina părului.

Işi acoperi gura cu palma, regăsind fără voe o mişcare rămasă la poarta casei lui Gabriel, sub castanii lui Septembrie. Şi Gabriel tot n'o vedea.

„Tuuu!"

Dar chemarea rămase în tăcere, neauzită.

Şi tot ca şi *odinioară* — atât era de departe „atunci" —, lacrimile se îmbulziră pe obrazul Maiei, lăsate să curgă în voe de omul care nu ştia că alături de el o fată plânge.

Nici-o privire, nici-o vorbă, nici-un gest. N'o mai iubea.

Mâna i se desprinse de pe gură, pogorînd pe nesimţite, plutitor. Iarăşi era udă de plânsul ei ca de ceva al sufletului, răscolită şi atât de deschisă prin căderea lentă a mânii de pe gură, ridicarea încetă a capului şi creşterea ochilor în albastru încât părea că înfloreşte sub ochii care din nou o priveau, o priveau...

Că timpul se oprise, întorcându-se, şi totul era straniu ca în gând.

O recunoscu pe Maia, pe fata lui de aur, pe Maia, pe biata lui Maia, şi o cuprinse în braţele lui, mare ca un stejar şi ud de lacrimă ca un om, ca un biet om.

Rămaseră aşa unul în altul, plânsul bărbatului alături de plânsul femeii, — învăluiţi în bolţile clătinate ale cumplitului vânt de Noembrie.

Tic-tac, tic-tac...

— Ş'au mers, ş'au mers, ş'au mers, spuse în şoaptă de toamnă Impăratul, aducându-i aminte.

Maia-şi trecu tâmpla pe umărul lui. Şi iar îi veni să închidă ochii şi să uite.

Dar nu! Braţul ei îl strânse şi mai tare pe al lui Gabriel.

— Da, Domniţă, da...

CAP. IV.

— Gabriel, ştii ce?

Se ridicase în genunchi pe canapea, alături de el, vorbindu-i în obraz, cu aţâţare de copil care a descoperit o distracţie teribilă.

— Hai să vedem poeziile noastre: vrei?

— Bine.

Ar fi spus bine la orişice dorinţă de-a Maiei, fiindcă era irezistibil adorabilă. N'o privea cu ochii, ci cu zâmbetul obrazului, urmărindu-i toate mişcările, bucurându-se de fiecare. Plânsul o frăgezise, fără s'o altereze, cum şi fârnâiala guturaiului şi glasul nazal nu făceau decât să dea un fel de haz parodiant graţiei intacte.

— Şi unde le ţii? o întrebă el, curios să-i afle secretul.

Nu-i cunoştea nici casa de altminteri, în care nu intrase decât de vre-o câteva ori, în treacăt. Deşi oarecum şi-o însuşise prin vers, „aeriană ca un [illegible]" prefera să fie cu Maia dincolo de zidurile oricum conjugale.

De data aceasta însă o urmă supus. Intrară în etac. Tot de-o eleganţă convenţională. Dar plutea acolo parfumul de vetiver al Maiei.

— Dar unde le ţii? o întrebă el, mirat că o vede suindu-se pe un scaun de lângă dulap.

— Hai şi tu, îl chemă ea ca din pod.

— Ne ţine? à întrebă el, suindu-se pe scaun alături de ea.

Capetele lor, cu tâmplele aproape lipite, răsăriră pe malul aerian al acoperişului dulapului. Surprins, Gabriel avu *senzaţia podului:* neaşteptată într'o astfel de odaie. Acolo, alături, capetele lor păreau că şi-au uitat trupurile rămase în odaie, devenind de sine stătătoare ca două baloane de copii înălţate pân la: Cine e mai sus ca mine? Cine?

— Vrasăzică, Podul, — şi-l însuşi Gabriel, rânduindu-l alături de Caleaşca, Moşul, Grădina, Cânile şi alte vorbe magice.

— Vrasăzică Podul, — se bucură Maia cu un fel de mândrie că are şi ea ce arăta în casa ei.

Era deajuns praf acolo: pentru un pod care se respectă. Şi niscaiva aţe de păianjen. Şi cutia de pălării de pe vremea bunicei...

— Să vedem, ceru capul lui Gabriel.

Braţul Maiei o aduse din fund, până la margine, deschizând-o. Apăru maimuţa de pluş răpănos, hlizită şi sentimentală, broasca de tinichea cu resort...

— Sare?

— A murit...

— ...roaba lui Dumnezeu — şi a Maiei — Broasca, adăugă Gabriel, convins.

...Apoi păpuşa:

„Că-s femeie gram cu gram
Şi cochetă cât? O-ho!"

Astfel o prezentă Maia lui Gabriel, acolo sus, de-asupra dulapului, în taina regăsită a podului. De-acolo se coborîră şi mai alături, ca doi copii care vin din pod, albiţi de acelaş colb şi de aceleaşi aţe de păianjen, strângându-se unul în altul pe canapea, la lumina lămpii cu picior, ţinând pe genunchii lor vecini „Podul cu Jucării".

Intr'un Pod cu Jucării
Vii Domniţă, vii...

In lucrurile unui pod viaţa oprită devine numai amintire. Aşa că degetele alăturate ale Maiei şi ale lui Gabriel umblau printre amintirile vieţei lor, în această vechime subiectivă, regăsindu-se cu fiecare vers.

— Tuuu!

Descoperiseră:

TRENUL DE TINICHEA

Dacă vrei să-ţi fie bine
Hai cu mine
Pleacă trenul pe covor
Cu sau fără călător.

Merge pe un cerc de şine
Intru sine
Şinele de tinichea
Dar sadea.

Nu ajunge nicăieri
N'are astăzi, mâni sau ieri
Merge numai ca să meargă
Şi aleargă

Cu locomotiva'n cap
Cât o'ncap
Harnicele ei pistoane
Cam cu toane.

Hai, Domniţă, ş'om fi doi
Numai noi.
Trenul fără călător
Răsturnat stă pe covor.

Nu se mai auzea decât vântul — oceanic — şi tic-tac-ul: intim şi straniu.

Ceteau alături, tâmplă lângă tâmplă, la lumina cu streşină vişinie a lămpii cu picior: mânăstire'n-tr'un picior, ghici, ciupercă, ce-i. Era acolo şi copilăria nu numai fiindcă erau în podul cu jucării dar şi fiindcă se uitau la cele din caet cum se uită copiii deşteptaţi de cu noapte din somn, când părinţii dorm, privind cu poveste la cărţile cu poze. Ajunseră la Lanterna-Magică:

Toate dihăniile stau
Naiv smălţate în culoare
Nici musca nu-i sbârnâitoare
Şi nici pisica n'are miau.

Miroase puţintel a gaz
Ş'a miere, dintr'un păr de fată
Cu fundă tare demodată,
Pe care-o simţi lângă obraz.

Se priviră ochi în ochi, desprinzându-se de lanterna-magică, dar simţindu-se obraz lângă obraz ca în versul ei.

— Tuuu!

Ii strânse mâna în mânile ei, închizând ochii ca în rugăciune.

RUGĂCIUNEA JUCĂRIILOR STRICATE

Tatăl nostru Cel înalt
Cum e cerul lui April,
Tu ai fost sau nu copil
După cum şi Celălalt?

— Noi suntem doar jucării,
Altceva nimic mai mult.
Am venit într'un tumult
Pe la case cu copii,

Ne-am jucat cu ei şi ne-am
Dus, să zicem, viaţa noastră,
Dară pasărea măiastră,
Cea cu care eşti de-un neam,

Ne-a suit în podul casei
Sparte, rupte, ruginite,
Iară zilele trăite
S'au uscat ca iarba coasei.

Mai trimite-ne copii,
Doamne alb ca un bunic,
Altă nu cerem nimic
Că Tu pe la noi nu vii.

Să ne vadă, să ne-apuce
Şi să-şi mai aducă-aminte
De-ale noastre oseminte
Când e burniţa'n uluce.

Că ne e atâta jale
Să fim singure la greu,
Că ne-om închina mereu
Cerului Măriei Tale.

„Cum a putut să-i spuie javra „caricatură de paj?"
— Tuuu! Băiatul meu...

CAP. V.

Din podul cu jucării se scoborîră mână'n mână, regăsindu-se miraţi — şi puţintel isgoniţi — în casa şi în clipele oamenilor mari. Nu mai erau „dincolo de calendare, în filele lui Robinson Crusoe". Dar Maia era atât de stârnită încât numai după câteva secunde de pauză, găsi altăceva, parcă tot într'un pod, dar nu cu jucării.

— Ştii ce? îl întrebă ea, măsurându-l c'un zâmbet plin de făgăduinţi.

— Spune.

— Te invit la masă. Tuuu! Nu jucăm de-a doamna primeşte: vrai? Vai, ce plăcere-mi faci!

Pâlpâi în jurul lui, acoperindu-l cu sărutări, sburlindu-i părul. Apoi veni cu pieptene şi perie, aşezându-i-l la loc, îndelung cochet, după gustul ei.

— Tuuu, eu am o perie năsdrăvană: din Anglia, se mândri ea copilăreşte, arătându-i-o ca mare ce. Aşa ceva nu se mai găseşte. Tu! explodă ea brusc, ţi-o dau ţie. Te rog, primeşte-o.

Îl înduioşă răscolitor *maternitatea* cuprinsă în acest dar spontan. Peria parcă materializa permanenţa dorinţei ei de-a fi mereu alături de el, de a-l desmierda. Îi sărută amândouă mânile, vizibil emoţionat.

— Tuu, să fi bun, să fi indulgent, să nu mă critici. Juri?

— Jur, spuse el cu solemnitate glumeaţă.

— Bine, respiră ea. Acum voi avea curaj.

— Curaj? Dar pentru ce, mă rog?

— Să te primesc la mine la masă. Tu nu ştii...

Se opri, uitându-se'n sus, gata să-şi puie şcolăreşte un deget în gură — în lipsa creionului — în cumpăna dacă să-i spuie sau nu.

— Ţi-aduci aminte când ai fost întâia oară la mine?

Gabriel se aşeză pe canapea, într'un efort care parodia „Gânditorul" lui Rodin.

Maia zâmbi.

— Te las să-ţi aduci aminte. Trebuie să dau ordine pentru masă. Ai să aştepţi puţin.

— Mă rog, doamnă.

— Doamna Maria Despina Iacobescu.

— Maria Despina Iacobescu, recunoscu Gabriel, regăsind-o însă tot pe Maia în amintirea de atunci, când era „cu biata inimă de tunet pentru o Anna Carenin".

Aprinse o ţigară şi se puse pe aşteptat, cufundându-se într'un fotoliu.

Dementele vântului deslănţuit în noapte îl învăluiră din nou, amintindu-i c'un fel de cutremur şi de lepădare de cel care intrase nu demult în aceiaşi încăpere. Plecase, lăsându-l pe cel de faţă. Dar gândul parcă pornea din nou afară, în vânturi, în ploi. Regăsi deodată şi cu văzul şi cu auzul — dar şi cu inima — zborul acelei pasări care vorbea singură în cerul gol, în ziua când se plimbase din nou cu Maia pe marginea lacurilor. Că iarăşi acea pasăre a singurătăţii dădea glas în sufletul lui: Craaa! Glas de iarnă. Trosnituri de vreascuri uscate. Corb. Craaa!

Craa! Craa!
Pe unde eşti, copilăria mea?

Acest vers trecu prin el dela sine, enigmatic

ca şi sborul pasării. Şi imediat îşi aminti de-o altă exclamaţie atât de familiară inimii lui:

— Tuuu!

Dar totul se mistui, căci de dincolo răsuna un glas:

— Gabriel! Gabriel!

— Eu.

— M'auzi?

— Ca prin vis.

— Inchide ochii.

— Poruncă...

— Inchide-i, te rog.

— I-am închis.

Ii închise, acceptând şi el cu dragă inimă evadarea în joc. O auzi pe Maia intrând, dar altfel decât înainte, cu un foşnet de bal. Deschise ochii şi văzu, văzu...

Domniţa era albă ca o lebădă cu spume de argint, în lung strai de mătasă foşnitoare, tânără cu solemnitate, ca pentru mari oglinzi, parchete lucii şi reverenţe adânci. Venea ţinând în mână un trichel cu lumânări roşii aprinse.

— Da Domniţă, da...

— Măria Ta poftim la masă.

— Tu-Impărat, acceptă Gabriel într'un zâmbet.

Mâncară, luminaţi numai de flacăra lumânărilor care dă mişcărilor nu numai lumini dar şi umbre, amintindu-şi firesţe, de o altă masă a lor, cea dintâi, rămasă acum într'o grădină pustie sub copacii scuturaţi.

Deci băură. Odată. Şi încă odată. Pentru cei de de faţă, pentru cei trecuţi şi pentru cei viitori. Căci, împăraţi ai clipei de noapte cu lumânări aprinse şi cupe aurii, aveau un întreg norod al lor, care nu era decât tot din mulţimea lor alcătuit, adunată într'atâtea amintiri şi pornită spre atâta necunoscut.

Deci mai băură.

Era bine, dar se prăbuşeau cu mare tunet stâncile vântului în prăpastii fără fund.

Şi flăcările tresăreau mereu ca în primejdie. Nimic nu era sigur în preajma cumplitului vânt de Noembrie, care despuia frunzişurile, risipindu-le prelung, cu mieunat de fiare şi hohot de mulţimi.

Maia vru să istorisească lui Gabriel cum îl aşteptase întâia oară, îmbrăcându-se în alb, după ce aruncase toate rochiile, una după alta, lăsându-le repetente; cum mătrăşise muzicile compromiţătoare; cum pregătise poeziile lui Verlaine în calea vânătorului, deschizând volumul la pagina 143: „*Voici... Et puis voici mon coeur, qui ne bat que pour vous...*; cum soneria o înebunise făcând-o să spuie că nu e acasă; cum se lipise de uşă, după ce o încuiase, suind cheia pe dulap; cum stătuse acolo o lungă bucată de noapte, ca să plângă apoi şi să afle cu biata inimă în tunet că e o Anna Carenin...

Maia vru să-i spuie acum toate acestea rămase în inima ei, dar vântul, vântul...

Şi iar bău.

Aproape că se ivea un: ce mai facem? în ochii lor.

Căci altminteri i-ar fi învins şi îndoit vântul care şerpuia pe sub uşi şi prin crăpăturile ferestrelor, — învăluind casa enorm ca un potop.

— Hai să dansăm, Domniţă.

Maia bătu din palme. Niciodată nu dansase cu Gabriel. De câteva ori trase cu ochiul spre oglinda depărtată dealtfel, prin dreptul căreia treceau nebulos, luminaţi de pâlpâirea lumânărilor. „Frumoasă pereche", gândi ea, regretând că nu poate dansa şi în lume cu Gabriel. Patefonul cânta alungit, dulce. Se opriră, ciocniră cupe, schimbară placa şi porniră iar. Gabriel aprinse o ţigară dela lumânări, oprind numai o clipă dansul. După câţiva paşi şi câteva fumuri se opri cam palid.

— Vrei să stăm un moment? zâmbi el jenat.

— Tuu! Nu te simţi bine?

— Nimic, se apără el. Tutunul!

Devenise palid, desvăluindu-şi deodată vrâsta ca în soare tare.

Prostii! Şi un licean îmbătrâneşte când are rău de mare.

— Tuuu! Băiatul meu!

Veni lângă el, cu mâna pe tâmplă, culegându-i picăturile de năduşeală rece, alintându-l şi apărându-l. Gabriel revenea sub ochii ei caşicum cineva i-ar fi pornit iarăşi resortul oprit.

— De ce nu laşi tutunul? Îţi face rău!

— Mulţumesc, mamă.

Respiră adânc regăsindu-şi suflul.

— Hai să dansăm.

— Mai poţi?

Gabriel o privi cu ochii mici — ce sprîncene drăceşti avea! — apucând-o.

— Hai!

Şi ridicându-se înalt, ca din frunze moarte, cu toată vara în ochii lui verzi, faunul o acoperi.

CAP. VI.

ELEGIE

S'au scuturat castanele sălbatece şi nucile,
Acuma nu mai picură decât ulucele.
Zaplazu-i răsturnat şi nu mai apără ograda,
Căruţele cu lemne nu mai vin tărăgănat pe strada
De-odinioară, a copilăriei. Oare
Se pregăteşte cerul iarăşi de ninsoare?

Craa-craa...
Pe unde eşti, copilăria mea?

Odinioară şi ninsorile clipeau naive la fereastră.
Roiau în sbor hulubii, noaptea cădea albastră
Şi mai albastră floarea de vânăt liliac
Ş'ardea cu glob lunatec o lampă în etac.

Casa e 'ntunecată ca o hârtie arsă.
Iată şi banca de sub liliac; acum întoarsă,
Putrezeşte întru veşnică hodină.
Şi scrânciobul s'a năruit sub nucul din grădină.
Via s'a uscat şi nu mai dă struguri.

Crengile livezii nu mai aşteaptă muguri.
De când a trecut dricul
Poarta a rămas ca spartă.
S'a dus dintâi bunicul
Pe lumea ceialaltă,
Intr'o zi nici bunica n'a mai fost nicăieri
Ş'au început să crească bălării şi tăceri.
Acum bunicii dorm într'un amin
Acolo nu-i nici întristare, nici durere nici suspin.
Ingerul locului
S'a înegrit şi s'a uscat ca firul busuiocului.

Dar parcă mai era cineva.
Haide, spune.
Tatăl nostru, Cel din ceruri....
Un nume, spune-un nume
Nu o rugăciune.
Copilul acela, eu
Unde-o fi? Pe unde?
A fugit? A murit? Se ascunde?
Tuuu!
Eu sunt. Te strig. M'auzi?
Răspund doar picăturile din brazii uzi.

Podul e fără jucării
Ograda nu mai are copii
Cresc bălării! Cresc bălării!
A murit dimineaţa
A trecut coasa. Incepe ceaţa

Cra-craaa...
Iubirea mea, la tine mă gândesc

Cu rana spartului ulcior lumesc.
Cra-craaa...
Aşa'ntr'o zi de toamnă sau de iarnă voi striga:
Iubirea mea! Iubirea mea!
Pe unde eşti? M'auzi?
Şi vor răspunde ciorile şi picăturile din brazii uzi

CAP. VII.

Pe nesimţite substanţa versului „Domniţă, câte mici-mai-mici-Domniţe sunt în tine?", se transmuta, devenind o involuntară oprire interogativă în faţa Maiei.

De altfel starea de vers îl părăsea, rămânând în urmă ca o vârstă depăşită, fără însă ca să fie înlocuită de preocupări epice. Viaţa lui interioară se oprise la Maia, devenind un fel de tic-tac tic-tac, ca în camerele bolnavilor.

Se vedeau aproape în fiecare zi, ca şi mai înainte, telefonându-şi dimineaţa şi seara la culcare, dar plimbări nu mai făceau. Trecuse şi vremea plimbărilor. Sfârşitul lui Noembrie se apropia de iarnă cu obraz sburlit de ape şi de vântoase reci. Se întâlneau mai cu seamă seara, într'un anumit loc din preajma casei Maiei, unde Gabriel o aştepta într'o cupea, mâncând împreună în cameră separată, la restaurante mai modeste, unde riscul de-a fi văzuţi împreună era mai mic. Firește cupeaua îi aştepta afară, ca nu cumva la plecare condurii Domniţei să pătimească prin noroiul galoşilor obşteşti. Şi ce făceau în cameră separată? Mâncau. Deseori aducea pentru Maia din oraş icre moi, de care îi plăceau, pâniţe albe, fructe alese şi şampanie franţuzească. Băutura — mai ales şampania Domniţei — era o permanenţă la masa lor. Dacă i-ar fi văzut un om străin mereu şi mereu cu sticla între ei, poate că ar fi spus:

— De, domnule, ce să facă şi ei? Copii n'au, prieteni n'au, lăutari n'au, căţel n'au, purcel n'au. Beau şi ei un pahar mai mult, să ştie pentru ce trăesc...

— Spune, ce-ai făcut azi? o cercetă el, ascultând cu atenţie răspunsul.

Maia nu-l întreba şi pe el ce-a făcut, pentrucă el făcea mereu acelaşi lucru; de dimineaţa până seara la Curtea Marţială unde munca sporea din pricina legiferării care făcea din orice o infracţiune de competinţa tribunalelor militare. Oricine putea fi infractor: în frunte cu legiuitorul.

Altăceva nu făcea. Social, era exclusiv procurorul militar Alexandru Gabriel Donani. Prozatorul dispăruse de câţiva ani din circulaţie, iar reapariţia târzie a poetului era un act intim, destinat exclusiv Maiei. Ochii ei doreau înainte surpriza unei poezii. Azi, mâne, poimâne. Dar în fiecare seară, în cupeaua care o aştepta în preajma casei, găsea pe acelaşi om cu obraz chinuit, mirosind prea tare a fum de tutun, taciturn, interogativ, bănuitor, — fără că poetul de până mai eri să mai apară. Ca un ceas oprit. Dacă n'ar fi ştiut că-i Gabriel — căci oricum, faţa lui chinuită avea încă arderi tari — Maia l-ar fi socotit ca pe un fel de tataia care o răsfaţă cu bunătăţi şi şampanie, conducând-o apoi acasă cu cupeaua. Şi tataia era cam de aceiaşi vrâstă cu Gabriel. Gândindu-se la una ca asta, Maia avu un mic zâmbet amuzat şi protector. Gabriel o întrebă din ochi şi cu o clătinare interogativă a capului.

— Prostii! răspunse ea, ridicând din umeri.

Din răspunsurile pe care i le dădea la întrebări — s'ar fi putut numi şi interogator — Gabriel vedea cât de mult loc ocupă croitoreasa în zilele ei.

— Şi ce faci cu atâtea rochii?

— Adevărat! se miră ea. Ce fac? Le fac pur şi simplu.

Nu prea avea unde să le puie. Toate serile şi le petrecea cu o regularitate monahală în celulele unde o ducea Gabriel. Nici muzică, nici oameni care să o privească, întrebându-se: cine o fi eleganta doamnă cu domnul de colo? nici femei care s'o critice şi s'o invidieze; nimic decât patru pereţi, o intrare pe furiş, o eşire precaută, un drum pe întuneric şi o masă cu şampanie.

Intr'adevăr, mai mult o masă cu şampanie decât o masă cu Gabriel. Se deprinsese marital cu el, într'o monotonie care făcea din el un fel de volatilizare noţională. Aşa că accentul meselor cădea pe şampanie. Câteva sticle. După care Maia se înveselea, cântând uneori, alte ori istorisind anecdote auzite dela unii şi alţii în timpul zilei. Gabriel o asculta, aprinzând ţigară dela ţigară. Nu mai era un fumător; era o fumegare. Maia renunţase să-l determine să lase tutunul. Incercase de câteva ori, fără succes, iritându-se.

— Tuu, nici atâta sacrificiu nu poţi face pentru mine?

Gabriel o privise intens, cu ochii micşoraţi, într'un zâmbet tăios:

— Te enervează tutunul? Miros prea tare?

— Prostule! protestase Maia, luându-l de gât, încolăcindu-se în braţele lui. La tine mă gândesc. La sănătatea ta.

„Minte", reflectase Gabriel, dar imediat retractase — tot mintal — odihnindu-şi sufletul în părul luminos şi pe obrajii proaspeţi.

De când nu mai făcea versuri se simţea îmbătrânit, mai cu seamă alături de Maia. Toamna-l răsbise, hotărnicindu-l reumatic. Işi simţea trupul astfel, prin anatomia durerilor reumatice. Avea şi migrene care-i îngreuiau ceafa, dându-i o necontenită răsucire apăsată la stânga şi la dreapta capu-

lui. Gestul acesta, şi de verificare şi de alungare a migrenei, devenise un tic. In oglinda rasului de dimineaţă — prin spumele de săpun — îşi vedea dinţii gălbui: dinţi de fumător, Şi deşi îi avea pe toţi, cu vigoare, această uşoară îngălbenire dădea surâsului un accent veşted, evident, corectat de lucirea verde a ochilor. Dungile feţii se accentuau ca la actori. Se învechise *masca*.

Numai trupul şi-l vedea intact: atletic, fără pântec, cu muşchi lungi. Dar învăluirea reumatică micşora bucuria reconfortantă a întâlnirilor în oglindă cu acest trup. Şi parcă-parcă pe la gât, sub bărbie, tendoanele deveneau prea vizibile.

Când se gândea la astfel de lucruri Gabriel ofta. Ofta singur. Şi aprindea o ţigară.

Dar oftatul se vede că-i al toamnei, căci tare multe lucruri nu-i apăreau decât prin fumurîul oftatului spre sine.

Corabia Fantomă a Milucăi apărea mereu, oprindu-se în ceţuri, la orizontul gândului. O lăsa acolo, cu inima apăsată, oftând.

Ion fusese decorat. Deci trăia. Dar era mereu pe-acelaşi front năpraznic: între vânturi. Bătea deacolo crivăţul drept în inima „lu tata", ca printr'un geam spart.

Smaranda scrisese, în sfârşit, informându-i că s'a văzut cu Ion şi că se simte bine acolo unde se află. Unde? Şi cum o fi trăind?...

Babele făceau a iarnă. Toate trei erau îmbrobodite până peste gură, cu şaluri groase pe spinările aplecate, galbene, tăcute, apărând din întuneric, de lângă o lumină de lampă sau de sobă, dispărând în întuneric, neauzit de încet, ca un descântec al casei cu întunecimi, în care babele înlocuiau cărbunii stinşi.

Şi marile vânturi ale Nordului făceau mereu să scârţâe şi să tresară casa Donani. Se umflau perdelele, gemeau ferestrele, uuiau sobele, într'o singurătate premergătoare viscolului.

CAP. VIII.

Acasă Gabriel nu mai căuta decât somnul. Cum sosea, mai bea singur câteva păhărele de cognac, fuma şi aştepta să vie somnul, cu ochii deschişi. In aceste clipe tic-tac-ul obsesiei Maiei apărea, recapitulând critic observaţiile cele mai recente, adăugându-le celorlalte. Ţinea involuntar o meticuloasă contabilitate a tuturor gesturilor ei.

Aşa de pildă descoperi evoluţia periei năsdrăvane. In seara neuitată când mâncase în casa aeriană ca un far cu Maia îmbrăcată în haină de Domniţă, Maia îi dăruise peria ei de cap, după ce ea îl sburlise şi tot ea îi potolise părul răscolit cu peria de ea intitulată năsdrăvana. Gestul de a-l pieptăna cu peria ei isvora din maternitatea dragostei. Când femeia iubeşte cu adevărat, în unele clipe simte nevoia de a fi ca mama celui iubit.

— Băiatul meu!

Ii face ea nodul cravatei, îi potriveşte părul, îi şterge haina, i-o calcă, îi coase un nasture, îi prepară ceaiul sau cutare mâncare preferată, cu mânile ei, îl înveleşte mai bine cu plapuma.

Din acest sâmbure de încântătoare maternitate a dragostei isvorîse gestul Maiei de a-l pieptăna urmat şi desăvârşit de darul periei năsdrăvane.

In acea noapte însă, Gabriel plecase atât de târziu şi atât de ostenit dela Maia încât uitase să-şi mai ia peria.

— Ai uitat peria! îi spusese Maia la telefon. Noapte bună. Tuuu!

A doua zi Maia uitase ea să i-o aducă. A treia zi la fel. Ca şi a patra zi. Gabriel se jenase să o revendice verbal, aşteptând ca Maia să-şi amintească şi să i-o aducă singură.

— Să ştii că am spălat-o şi te-aşteaptă, îi spusese Maia în treacăt.

Dar de atunci trecuseră trei săptămâni şi nici pomeneală de peria dăruită.

Dăruită: desigur, cu o mişcare impulsivă a inimii, într'un *moment liric*. Numai că peria aceasta era o perie rară din Anglia. Aşa că Maia, după ce se desmeticise din atmosfera şi de lirism dar şi de şampanie a acelei nopţi, — singură *în odaia ei* în faţa *oglinzii ei,* îşi dăduse seamă cât îi e de necesară peria — cochetărie explicabilă — şi de neînlocuit pentru părul ei tumultuos şi des. Pe semne că regretase că o dăruise nesăbuit, într'un moment de ambalare, — şi şovăise. Nu avusese curajul să revie categoric asupra darului oferit, spunându-i lui Gabriel:

— Tuuu! Nu ţi-o mai dau findcă n'o pot înlocui cu nimic.

Şi atunci *amânase,* trişând cu ea însăşi, caşicum ar fi uitat un lucru fără de importanţă, lăsând de azi pe mâne, şi de mâne pe poimâne, văzând că Gabriel nu face caz, încercându-l cu vorba: să ştii că am spălat-o şi te aşteaptă, — deşi de atunci Gabriel nu mai venea pe la ea, întâlnirile lor fiind exterioare casei. Deci, îşi *reluase* peria, deprinzându-se să o aibă, caşicum nici n'ar fi devenit a altuia.

Fără de importanţă? O bagatelă de perie care nu merită atâta oprire analitică?

— Nu-nu, oftă Gabriel.

Simţea că amănuntul avea o semnificaţie mai

gravă: *Maia nu se putea dărui.* Avea iluzia acestei generozități, dar nu și realitatea ei.

Vânturi! Zărilor! Mărilor!
Voi ați adus-o dinspre Cântarea Cântărilor
Sfâșietor de mlădie
Să vie
Să fie
Dar să nu rămâie
Nici lui
Nici ție
Nici mie.

CAP. IX.

In zilele următoare, Gabriel avu o ocazie pentru Bucegi: un camarad militar care-i oferea un loc în automobilul lui. O anunţă pe Maia că are să lipsească o zi.

— Unde pleci?

— La Bucegi.

In genere era un subiect evitat.

— Tuu!

Ezita.

— Spune, o îndemnă Gabriel.

— Iartă-mă. Dar mă gândesc la sănătatea ta. Tuşeşti foarte tare. Eşti mereu cu bronşită. E oare prudent să stai într'un sanatoriu...

Nu complectă: de tuberculoşi, — dar tăcerea ei specifica.

Gabriel o asigură că nu trebuie să aibă nici-o grijă, că e robust — cu toată bronşita —, că tuberculoza nu se ia chiar aşa, că ştie să se păzească, etc...

Era înduioşat de solcitudinea ei, care implica generozitatea unei imaginaţii devotate. Căci în alte privinţi n'o avea, ca de pildă pentru cheltuielile de care nu-l cruţa. Dar după ce se întoarse dela Bucegi, când se revăzură, Maia evită sărutarea pe buze. Şi Miluca o evita, dar ca să nu-l contamineze: ea pe el. Dar Maia? Ca să nu se molipsească: ea dela el? Vedea în el un purtător de bacili? Proectat

pe gestul Milucăi, acelaşi, gestul Maiei devenea întristător, înşurubând în Gabriel încă o singurătate şi umilind în el nevoia de a stima pe femeia iubită.

Peste câteva zile îl anunţă pe Gabriel că trebuie să lipsească două-trei zile.

Gabriel tresări, aşteptând explicaţia.

— Nu e prudent să dau prea mult de bănuit. Şi aşa mă vorbesc oamenii de-ajuns. M'a invitat Chira la Predeal să facem ski. Nu pot să refuz. Ea ştie cât de mult îmi place ski-ul şi nu vede ce m'ar putea reţine la Bucureşti. Tuuu, dragule, băiatul meu.

Intr'adevăr Chira pleca la Predeal unde avea o vilă. Maia auzise dela altcineva. Telefonase Chirei.

— Am auzit că te duci să faci ski, fericito!

— Vii şi tu?

— Cu plăcere.

Nici Maia nu era sigură dacă acceptase invitaţia ca să nu dea Chirei de bănuit, sau dacă provocase invitaţia. „Domniţă, câte mici-mai-mici..." Se pregăti deci pentru ski, devenind din ce în ce mai melancolică. Se despărţea de Gabriel. Il lăsa singur. Işi făcea geamandanele — unul nu-i ajungea pentru diversităţile vestimentare — fredonând romanţe melancolice. Seara veni fără întârziere la locul cupelei unde mânile lui Gabriel o culeseră cald, în umbra cu fum de tutun, adunând-o pe pieptul lui puternic. Mâncară în doi ca de obicei, privindu-se cu un adânc înduioşat, prevenitori unul pentru altul. Cupeaua drumului spre casă pluti prin melancolii ca neuitatele trăsuri ale vacanţei celor care se despart. Maia se întoarse din drum, cu obrazul ud, ca să şi-l mai culce odată pe mânile lui Gabriel. Gabriel aprinse un chibrit ca să mai vadă odată obrazul de aur.

Oftă. Cupeaua îl aduse singur acasă. Deşi se des-

părţiseră, luându-şi rămas bun, îşi telefonară unul altuia de mai multe ori.

— Tuuu! Ce faci?

— Mă gândesc la tine.

— Şi eu. Noapte bună.

Peste câtva timp:

— Tuuu! Mi-e dor de tine! Să nu mă uiţi...

Conveniseră ca Maia să-i telefoneze dela Predeal în fiecare zi, la anumite ore. Totuşi, absenţa ei de patru zile îl clădi pe Nandi numai din melancolii adolescente. O vedea pretutindeni în *Bucureştiul gol*. In cutare loc o aştepta cupeaua, în cutare loc îi dăduse o floare, într'altul o poezie. Iată şi cofetăria cu alte perechi, cu *masa lor* ocupată de alţii. Făcu un pelerinaj la lacuri, regăsind toate plimbările în doi. Orişice stradă i-o recapitula, înstrăinându-l de oamenii de pe acolo, care păreau intruşi grosolani în cartea cu umbre delicate deschisă numai pentru el. Făcu în fiecare dimineaţă numărul 5.54.32., ascultând vidul casei, cu urechea aplecată asupra lui, începându-şi ziua fără bună-dimineaţa. Iar noaptea, înainte de a se culca, telefona, făcând acelaşi număr, numai ca să pipăie astfel casa unde amintirea Maiei era ca sonoritatea unui pian închis. Şi adormea fără noapte-bună.

Zilele trecură, cum spusese într'un vers mai vechi, târîtor: „târîtor trecătoare, dormite în pat, în genunchi şi'n picioare". Apoi începu aşteptarea. Se apropia momentul înapoierii. Îi bătea inima ca pe vremea versurilor. Ar fi dorit să-i facă versuri, dar nu mai veneau. Pregăti flori.

— Tuuu!

Iar o văzu — Maia! Maia mea! Fetiţa mea! — în braţele lui, în cupeaua drumului spre Rai.

Se regăsiră în lumină, faţă în faţă, la masa mai dinainte pregătită cu flori şi bunătăţi.

Deşi arăta bine ca sănătate, Maia părea o conva-

lescentă cuminte. Își pierduse exuberanța. Mereu alinta mâna lui Gabriel peste masă, cu vădita dorință de-a-și culca obrazul pe umărul lui, ceiace dădea privirilor ei o îngreuiere de somn. Devenise blândă și supusă.

— Ce e cu Maia?

— Îi era dor de tine, dragule, băiatule.

Iar venise soarele la masa lor, între ei, dar un soare de toamnă. Gabriel simțea mereu un contur de melancolie pe bucuria regăsirii, fără să-și dea seama de unde vine.

— Avem prea multe amintiri, oftă Gabriel.

— Nu-i bine? Închizi ochii...

E curios cum această masă de regasire trezea necontenit în Gabriel rezonanțele unei mese de despărțire. S'ar fi spus că erau la aceiași masă de rămas bun de acum câteva zile. Mereu un accent de toamnă pe toate, caşicum în marea prezență a nevăzutului, rândunele și cocoare și-ar fi adunat aripile pentru plecarea lor, umplând bolta cerului cu chemări de ducă.

Gabriel gândi simplu: Maia are ochi albaștri, și-i veni să plângă. Se opri la hotar, cu ochii uzi, într'un fel de îngândurare jenată.

— Ce-i, tu?

Gabriel zâmbi.

— Sunt bucuros că te-ai întors.

— Tuuu, m'am desvățat de oameni. Fără de tine...

„Domniță, câte mici-mai-mici..."

Predealul cu ski fusese o mare nedumerire pentru Maia. Cu toată melancolia reală pe care i-o dădea despărțirea de „otrăvitul ei Gabriel", se simțea într'un fel de recreație, sau chiar de vacanță. Nu numai fiindcă pleca din nou cu Chira — tovarășa vacanței mari, înainte de-a-l întâlni pe Gabriel — dar și fiindcă întâlnirile cu Gabriel în acele camere aproape secrete, deveniseră monotone, dându-i o senzație de uniformitate școlară. Evident, se în-

tâlnea cu Gabriel. Dar se întâlnea cu acelaşi Gabriel — fără de versuri — la cam aceleaşi ore, în acelaşi loc unde o aştepta cupeaua, pentru a merge la aceleaşi mese în doi, laoparte de ceilalţi. Începuse să i se pară Maiei iarăşi, că oamenii sunt tineri şi petrec numai acolo unde nu e ea. Pe ea o acoperea mereu un fel de umbră. Soarele era dincolo: la vecini.

Faţă de acestea, Predealul era *bătaia de inimă* a unui altăceva, o escapadă, ce-i drept, cu voia părinţilor — cam acest caracter îl avea încuviinţarea lui Gabriel, adică resemnarea lui —, dar escapadă totuşi în tovărăşia *de lux* a Chirei. Plecau într'o splendidă limuzină cu motorul ca un foşnet de mătasă, stând la Predeal într'o vilă confortabilă şi elegantă totodată, ca o haină pe care o îmbraci cu plăcere şi cu dorinţa să fii văzută. Aşa că deşi *ştia că e melancolică*, Maia plecase foarte stimulată, simţind deîndată că trebue să-şi ascundă melancolia faţă de Chira care ar fi atribuit-o poate despărţirii de „domnul Donani". E drept că n'o mai întrebase nimic despre prietenul ei, caşicum singura lor discuţie ar fi lichidat problema acestei legături, — dar oricum, Maia trebuia să fie prudentă cu o femeie deşteaptă şi lucidă cum era Chira. Aşa că isbutise să pară bine dispusă în tovărăşia Chirei, încă dela plecare, reluând raporturile lor dela ţară, din timpul vacanţei, unde Chira vedea de sus de gospodăria casei, a moşiei şi a viei, iar Maia huzurea cu Dumas-père, cu Argeşul, cu livada şi cu hamacul, bucurându-se şcoleăreşte de vacanţă, muşcând din ea cu poftă, deşi „adoratul ei Zorab era la un spital din depărtarea războiului: nu rănit, ci medic-şef, dar oricât, acolo era, nu aici, cu Maia.

Deci plecaseră la Predeal, de-a dreptul în continuarea vacanţei de vară, iarna Predealului apărân-

du-le ca o simplă pagină a aceleiaşi cărţi începută împreună pe Argeş.

La Predeal era desigur iarna cu vilele şi skiorii, cu pofta de mâncare şi cu somnul tare: iarna recreativă. Dar mai era ceva: un tineret sportiv, fete şi băeţi, de-o eleganţă uluitoare, ca abea veniţi de pe plajele Franţei — ale Franţei de odinioară — sau dintr'un film american, la curent cu cele mai recente mode.

Spectacolul acesta proectat pe sclipirea somptuoasă a zăpezilor dăduse Maiei un fel de înnec. Privea, privea, cerceta, simţindu-se anonimă printre aceştia, caşicum ea n'ar fi stat decât la uşă, ca spectatoare, — numai ceilalţi participând la balul alb şi colorat al lânurilor sportive. Caşicum ar fi fost bătrână, pensionară, demodată, scoasă din uz. Se uitase în toate oglinzile de acasă, apreciind obiectiv că n'are dreptate, că e tânără, că e elegantă. Dar dincolo de vilă, în mulţimea celor care păreau toţi camarazi între ei — ca făcând parte din acelaşi film sonor proectat pe ecranul sălii în care Maia era singura spectatoare, — Maia simţea o îngreuiere care-i tăia elanul participării spontane.

Se desvăţase de oameni. Ii mai lipseau numai ochelarii, papucii şi şalul pe umeri. Da. Parcă era bunică. Era în ea acest sentiment derivat nu din oglinzi, ci din raportul dintre ea şi tineretul sportiv dela Sinaia şi Predeal. Şi chiar a doua zi de Predeal, convertise această izolare ponosită într'un fel de altitudine dispreţuitoare pentru cei care-şi treceau timpul chiuind pe skiuri, luând aperitive la bar, dansând şi jucând cărţi, — în dispreţul războiului făcut tot de un tineret. Caşicum ea ar fi fost un fel de stareţă, mai presus de aceste desfătări lumeşti.

Dar nici asta nu durase. Căci îi venea să ofteze, simţindu-se parcă pedepsită la Predeal, caşicum *cei de-acasă* i-ar fi interzis să se distreze după

plac, şi numai această interdicţie respectată ar fi explicat izolarea şi pasivitatea ei. Desigur în noţiunea generică „cei de-acasă" era maicuseamă Gabriel şi deloc grupul cuprins în cuvântul „bàbuşca".

Aşa că Predealul, vacanţa ratată, căpătase nuanţa unei penitenţe, ostenind-o pe Maia în loc s'o odihnească.

La masa regăsirii Maia era în convalescenţă după Predeal, şi dorea să fie consolată de Gabriel, întocmai ca acei copii care după ce au plâns, se duc la cel care i-a pedepsit, să le şteargă ochii cu batista lui.

— Ce-i cu Maia?

— Băiatul meu, exclamă ea, într'un început de căscat învins.

CAP. X

Babele făcuseră cozonaci pentru „Miluca noastră, săracuţa de ea", fără de ştirea lui Nandi, căci Nàna conducea gospodăria în numele Milucăi fără să-l mai consulte pentru toate. Suna însă ciudat în urechea lui Nandi acest „Miluca noastră" spus de gurile lor ştirbe, cu buze încălecate. Parcă şi-o însuşiau laoparte de el, ducându-şi-o din nou, negre ca nişte cioare, la Dorohoiul lor. Mai făcuseră şi nişte cozonăcei mici, nişte pui, ca'n anii când Ion şi Smaranda erau copii aşteptând ca noaptea cozonacilor de Crăciun să le aducă ceva pe măsura lor.

Aşa că Nandi veni la Sanatoriul Bucegi unde avea să-şi petreacă zilele sărbătorilor, desfăcând în odaia No. 16 merinda de Crăciun pregătită de babe.

Când apărură cozonăceii-pui, Miluca se opri, ducându-se spre uşa balconului de cură. Ningea ca la Dorohoi, pe vremea când Coana Catinca Iurăşcu, mama Milucăi, făcea cozonacii „cu mâna me".

Auzi oftatul lui Nandi în spatele ei şi-i simţi mâna pe umăr.

Miluca aşteptă până ce faţa i se lumină şi cașicum nu s'ar fi întâmplat nimic, continuă să rânduiască atent cozonacii, pe masa anume pregătită pentru ei, acoperindu-i alb. Odaia No. 16 se umplu de aroma de vechea Moldovă a cozonacilor deacasă. Ningea ca'n somn, într'o boltire de gând

afumat. Nu s'auzea nimic decât luminoasa frunzuliță a fulgilor.

— Tu ai să stai la numărul 5...

5.54.32.

— ...Am să te instalez eu, după cură.

Miluca potoli dezordinea adusă de pachetele lui Nandi și intră iară în pledurile ei, pe terasa de cură, lăsând în urmă aroma cozonacilor ca o dâră a ei, nu ca ceva adus de omul care fuma gânditor, cu paltonul pe umeri, la balustrada terasei.

— Fă o plimbare până la Predeal, îl îndemnă glasul dintre pleduri. Are să-ți facă bine mișcarea în aer curat.

Aerul fulgilor ș'al brazilor era un aer îngeresc, ca pentru ajunul Crăciunului. Nandi o sărutâ pe Miluca pe frunte și porni spre Predeal, cum îl sfătuise.

Maia era la Predeal, invitată de Chira să-și petreacă *toată vacanța* în vila ei. Așa că peste trei zile, Nandi se întorcea singur la București, despărțindu-se de Maia pentru atât de mult timp încât inima lui se posomora încă din ajunul Crăciunului.

Frigul era blând; albul munților, intim. Ningea liniștit ca în cristalul c'un moș și-o babă din „Podul cu Jucării".

CRISTALUL CU NINSORI

O bâbuță ș'un moșneag
Stau cuminți pe-o scândurică
Ce-i mai zice bancă, ci-că,
Albi ca laptele chișleag.

Șed și nu vorbesc nimic,
El cu bâț, ea cu cortel,

La o poartă de castel
Nevăzut, în cadrul mic

Al cristalului rotund
Care-i gol ca o lumină.
Oare cine o să vină?
Şi, mă rog, din care fund?

Dacă însă clatini bine
Globul blânzilor captivi,
Dulci ninsori, cu fulgi naivi,
Vin ca roiuri de albine....

Dar perechea stă la fel
Pe aceiaşi scândurică
Caşicum n'ar fi nimică.
O! Domniţă, eu sunt cel

Care scutură ninsoare
Peste adormita viaţă.
Ci tu, nouă dimineaţă,
Te înalţi, dar înspre soare.

Astfel ningea în drumul lui Nandi spre Predeal. Nu se ducea s'o întâlnească pe Maia, fiindcă nu se putea.

— In ajun facem cozonaci, îi spusese Maia la Bucureşti: Chira şi cu mine.

— Ştii?

— Invăţ...

Nu-i spusese: pentru tine, dar ochii ei cam aşa arătau.

Aşa că Maia era invizibilă şi inaccesibilă în Ajun

— ocupată cu gospodăria, — nici în prima zi de Crăciun: aveau invitaţi la dejun şi la masă. Abea a doua zi de Crăciun îşi dăduseră întâlnire; şi aceia nu lungă, fiindcă Maia se îngrijora din ce în ce mai mult de gura lumii şi de ochii Chirei. Aşa spunea ea, logic de altminteri, dar contrazicând imprudenţele împinse până la temeritate, nu cu mult timp în urmă. Gabriel nu putea replica nimic la astfel de argumente. Căci singura replică: Despart-te-te şi fii soţia mea, nu i-o dăduse niciodată şi nici nu se simţea în stare să i-o dea cu logica vieţii lui de până atunci, deşi absurdul inimii concepea parcă uneori şi o astfel de *prăbuşire*. Avea într'adevăr sentimentul că dacă ar lăsa totul pentru Maia, s'ar prăbuşi. Dintâi se prăbuşea casa Donani, marea casă pustie, care abea mai ţinea într'un fir de aţă ca acei nasturi de care te miri în fiecare zi cum de tot n'au căzut. Firul acesta de aţă însă era o puternică realitate afectivă. Ar fi fost monstruos să se lepede de Miluca, lăsând-o cu babele la Dorohoi, în casa ruinată de-acolo a Iuraştilor, sau la Sanatoriu, singură cu fotografiile lui şi ale copiilor pe masa camerei Nr. 16. Oricât se înstrăinase prin *această inimă*, o boltire de amintiri şi solidaritate o apărau, ocrotind-o.

Apoi copiii. Il vedea pe Ion întors de pe front. — „Dă, Doamne", oftă Nandi ca un ţăran, — încă mai taciturn, cu decoraţia în buzunar, chemându-l cu şuierat haiducesc pe Doxi. Nu-i Doxi! Intrând apoi în casă şi negăsind-o pe mama şi negăsindu-l nici pe tata...

— Ce-aţi făcut voi când eu luptam pe front?

Nu! Asta nu se putea. Inima lui, rădăcinile inimii lui, nu acceptau prăbuşirea casei Donani. Trebuia s'o poarte în spate cu babe cu tot. Numai aşa îşi merita obrazul şi copiii.

Dar lăsând laoparte casa Donani în care prăbuşirea ar fi ucis toate lămpile, Nandi simţea că

Maia nu i-ar fi putut fi soţie. O iubea, dar n'o vedea intrând în cuvântul soţie, deşi era: a altuia. Da! N'avea încredere în ea. În fond, cu toate că o iubea, raţional o considera mereu ca pe doamna Iacobescu *de-atunci:* când nu ştia nimic despre ea, aflându-i numele dintr'o citaţie, Maria D. Iacobescu. Dar şi acuma, după atâtea luni de flăcări, o cunoştea social tot atât de puţin. Ştia însă că e foarte cheltuitoare, cu adorabilă, dar şi cumplită inconştienţă. Obiect de lux! Genul ei de frumuseţă cu efect imediat, implica răsfăţul celorlalţi, de unde inexperienţa ei în ce priveşte munca şi banul agonisit, Avea în ea optimismul celor care nu cunosc decât succesul, atribuindu-l nu numai oamenilor din jurul lor, dar şi vieţii însăşi, ca o plată privilegiată rezervată lor. Acel „are să fie bine" al omului înfierbântat de vin, la ea era un permanent are să fie bine. Nu întrezărea în Maia nici-un rudiment de gospodină sau de mamă. Odată, după multe tăceri, şovăiri şi oftări îi spusese că e însărcinată şi că... Evident, el se emoţionase, strângând la pieptul lui două fiinţe, dintre care una era sacrificată. Vorbise de-atunci mereu cu Maia despre „acela care nu va fi". Dar observase că Maia în fond *teatraliza* o melancolie inexistentă. „Copilul" nu era decât un accident fiziologic şi un oportun pretext pentru joaca de-a *mama tristă*. Era clar că Maia nici n'ar fi conceput măcar să suporte desfigurările maternităţii. In primul rând cochetăria o împiedeca să fie mamă. Şi totuşi simula că ar putea fi, exploatând pentru propriul ei răsfăţ o melancolie factice.

Şi totuşi o iubea. Dacă într'un taler al cântarului drept ar fi pus cuvântul deplin soţie şi în celălalt, numele Maia, al femeii care nu poate fi soţie (decât a altuia), numele Maia ar fi tras mai greu, strâmbând cumpăna.

Nandi oftă, aprinzând încă o ţigară.

Nu prea ştia ce să facă la Predeal deşi, probabil, avea o mulţime de cunoscuţi gata să-l antreneze la o partidă de cărţi sau la o petrecere. Nu numai că nu-i căuta, deşi n'avea ce să facă până la dejun, dar îi evita. Işi pierduse drumurile sociabilităţii, ne mai ştiindu-l decât pe cel obligator: spre Curtea Marţială. Celelalte se contopiseră compact într'unul singur: Maia. Hotărî deci să treacă pela vila ei, fericit de departe, cu un fel de umilinţă de om neprimit la balul celei dragi. Dar chiar aşa, şi încă *simţea Crăciunul.*

Il simţise şi lângă Miluca, dar acolo era sfâşietoarea moarte a Crăciunului fără de copiii lor, fără de liliacul dela Dorohoi.

Crăciunul bunului zâmbet şi al bradului nu mai putea fi decât alături de Maia, de tot ce era copilăresc ca înadins făcut pentru pomul de Crăciun, în tinereţa ei de spic, de aur şi de rugină.

Se opri în dreptul vilei, găsind-o după indicaţiile date de Maia. In pachetul acela ceresc de omăt gros era Maia. O vedea la bucătărie, cu şorţ alb, legată cu tulpan, printre stafide şi migdale, ca musca la arat, mai mult ciupind de ici şi de colo decât făcând treabă, îmbujorându-se din ce în ce, într'o aromă de aluat, de vanilie şi de coji uscate de portocală. Ca musca la arat, dar *estetic* cozonacii erau făcuţi de ea, fiindcă numai graţia ei se acorda cu taina cozonacilor de Crăciun. Ii auzea exclamaţiile. Ii vedea mişcările. Ii simţea parcă, prin transparenţa de rubin a sângelui, bătăile inimei.

— Maia!

Ii exclamă numele cu aburi de argint între florile dalbe ale Ajunului.

Era poate el, amarul, cel dintâi copil cu Steaua, oprit la fereastra care *nu ştia.*

Plecă de acolo, lăsând-o pe Maia între marile jucării pure ale munţilor, ca pe un covor, la gura

sobei, a Crăciunului, Şi porni înviorat, cu pas mai sprinten, dornic de o ţuică înainte de a se întoarce la sanatoriu. Intră la consacrata cofetărie a Predealului, aşezându-se la o masă mai retrasă. Şi cu o singură aruncătură de ochi o văzu pe Maia, cu căciuliţă albă şi blană la fel — gen ciobănaş adorabil — la o masă veselă ca o sanie, plină de oameni tineri cu ţuici fierte şi râsete mari.

O salută corect. Maia dădu din cap.

Vrasăzică nu făcea cozonaci?

Vrasăzică...

In răstimpuri, Maia îi privea cu coada ochiului. Il simţea cum *răguşeşte,* dar simţea maicuseamă cum i-a stricat cheful: cheful ei. Chira o îndemnase să „mai iasă". E adevărat că se grăbise să accepte, cu toate că pregătirile din bucătărie o distrau. Dar o îmbiau şi mai tare blăniţa şi căciula albă, recent făcute la Bucureşti, pe care încă nu le inaugurase: căci oglinda-i o speranţă, nu o împlinire. Deci nimic rău. Se întâlnise cu o prietena care o antrenase cu ea într'un grup vesel. Ţuici fireşte, aperitive, glume, anecdote, proiecte de distracţie. Pe neprevăzute *intrase* în acel Predeal juvenil care ultima oară n'o acceptase, lăsând-o în umbră. Se simţise atât de *recunoscător bucuroasă* încât ea îi distrase pe ceilalţi, oferindu-le vibraţia ei vitală şi entuziasmul ei de neofit.

Acum însă, de când Gabriel — singur la o masă — o pândea, nu-i mai tihnea bucuria de-a fi tânără între tineri.

Cineva dela masă îl remarcă pe Gabriel.

— L-aţi văzut? Donani.

— Treaba lui! exclamă un tânăr cam băut, ridicând din umeri.

— A îmbătrânit! remarcă altul.

— Tombateră! hotărî un al treilea, găsind în fundul memoriei şi al paharului un cuvânt de altădată.

Ceilalţi fărură haz: de vorba însăşi. Căci le a-

mintea ca prin vis de unele expresii ale „bătrânilor".

Gabriel plecă, salutând rece.

Maia îi urmări silueta înaltă, prin ninsoare, nu cu mânie — ca în momentul apariţiei — ci cu o milă care-i apăsă inima a lacrimi, făcând-o să plece bărbia în piept.

CAP. XI.

COLIND

Au crescut mii de copii,
Florile Dalbe,
Ca ciorchinile în vii,
Să aducă bucurii
La ferestrele târzii,
Florile Dalbe.

Glasuri-glasuri în roire,
Florile Dalbe,
Nalță fragedă vestire,
Grai străbun cu svon subțire
Și parfum de mânăstire,
Florile Dalbe.

C'au venit colindători,
Florile Dalbe,
Cu glăsuce de viori
Și cu steaua numai flori
Aducând printre ninsori
Florile Dalbe.

Corbule, de ce-mi arunci
Florile Dalbe,
Umbră neagră peste lunci,
Glas de cobe peste prunci?
Eşti în toate? O! atunci
Florile Dalbe...

Vor muri mii de copii,
Florile Dalbe,
Ca şi frunzele din vii,
Troenind melancolii
La ferestrele pustii,
Florile Dalbe...

* * *

PĂR ALB

Pentru ce? Oh! de ce! Dumnezeule, mult am trăit!
Şi iată din nou la fereastră acelaşi ş'acelaşi colind de Crăciun.
Nu mai ştiu, nu mai pot între basme din nou să m'adun.
Moş Crăciun, Moş Crăciun, unde eşti să-ţi implânt un cuţit.

Mi-ai fost bun, mi-ai fost drag, o! nălucă, tu fum şi eu rouă.
Te-aşteptam, te visam, îngereşte naiv în căsuţa dintâi.
O! ce taină, ce nopţi cu mirajul în gene şi la căpătâi!
Dusu-m'am, dusu-te-ai. Alţii te-aştepte în noaptea străveche şi nouă.

Nici n'ai fost, nici nu eşti, nici vei fi, şi noaptea-i deşartă.
Şi iată, o! iată că totuşi viezi şi pluteşti cu Isus pentru mii de copii

Dară eu, dară eu, Moş Crăciun, mă înalţ numai răni în stihii
Şi-i pustiu, şi-i amar, şi-mi sclipeşte în văz Marea Moartă.

Pentru ce? Pentru ce? Oh! De ce? Dumnezeule, mult
am iubit!
Şi iată din nou la fereastră acelaşi ş'acelaşi colind de
Crăciun.
Nu mai ştiu, nu mai pot între basme din nou să m'adun.
Moş Crăciun, Moş Crăciun, unde eşti să-ţi împlânt un cuţit.

CAP. XII.

Glasul de copil al Ajunului la ferestre e mai subţire decât al unui greer, sfâşietor de subţire.

Corabia Fantomă se pregătea de Crăciun. In odăile numerotate dela toate etajele nu erau decât oameni care-şi regăseau copilăria într'un sanatoriu de tuberculoşi.

Dacă însă clatini bine
Globul blânzilor captivi
Dulci ninsori cu fulgi naivi
Vin ca roiuri de albine...

Ningea mereu, ca pentru delicata apropiere a amintirilor, albind munţii, casele, brazii.

Numai câte-un corb.

Craaa...

In sufrageria comună mai mulţi pacienţi împreună cu surorile pregăteau un brad, împodobindu-l cu lumânările, cu beteală de mireasă şi cu acele sclipiri muticolore care dau străvechiului brad sclipiri de jucării.

Nimeni nu mai era tuberculos în această noapte. Termometrele erau uitate în teaca lor. Foşneau rochii ca pentru balurile de altădată, mirosea a fier

de frizat, a parfum, a noapte veselă şi lungă. Doctorii nu mai aveau nici-o autoritate; le-o luase Moş Crăciun care stătea o noapte pe puntea de comandă a Corăbiei Fantomă.

Miluca-l instalase pe Nandi la Nr. 5. Aşa că fiecare dintre ei avea odaia lui, ca într'o vilegiatură elegantă unde domnul paralelismului conjugal nu doarme în aceiaşi încăpere cu doamna. Caloriferul era supraîncălzit pentru noaptea rochiilor decoltate, aşa că toţi obrajii ardeau cu mult înainte de a se fi aprins lumânările şi de-a fi pocnit dopurile sticlelor vârîte în omăt.

Cedând impulsiunii generale, intră şi Nandi în marşul Crăciunului, ducându-se la el în odaie să-şi desfacă valiza pentru a scoate cele trebuitoare. Se vede că o uitase pe Miluca, ne mai trăind alături de ea de-atâta vreme. Valiza lui era deşertată metodic de mânile ei. Hainele erau călcate de ea cu fierul electric, crăvăţile la fel, ciorapii cârpiţi. Işi dădu seamă deodată că delaovreme ori purta ciorapi noi, ori ciorapi găuriţi, nu compromiţător, dar orişicât, destrămaţi, în care cochetăria piciorului nu se mai mişcă sigur.

Mânile Milucăi şi ochelarii solicitudinei ei trecuseră prin toate, punând ordine delicată, învăluire, suflet. Toate erau ca sub streşina regăsită.

Ii pusese o scrumelniţă la căpătâi, apoi un vas cu flori, un şal pe masă, fotografiile copiilor şi sub pernă darurile lui Moş Crăciun: un pull-over şi o pereche de mănuşi împletite de ea.

Lucrurile de toaletă erau rânduite pe poliţa lavoarului.

Deşi în odaia Nr. 5, Nandi se simţea *acasă*. Şi cozonacul pus de Miluca în odaia lui aducea parfum de Crăciun, ca o floare a cuptorului.

Văzu acestea cu recunoştinţă, ştiind că e înduioşător, fără să fie înduioşat. Căci toate acestea apropiau de el o altă femeie decât Maia, căutând parcă

să acopere absența ei, fără să izbutească. Își făcea pregătirile pentru seara Crăciunului mut, încruntat, absent. I se părea atât de ciudat la această oră să nu o aștepte în cupea pe Maia, care întârzia, încât parcă simula numai că face ceiace făcea, întrebându-se: de ce? De ce se rădea? De ce-și lima unghiile? De ce-și peria părul?

Oftă în oglindă. Peria pe care i-o dăruise fără să i-o dea Maia, era într'adevăr năsdrăvană, căci din gândul ei apărea din nou Maia: *nedăruită*. Adică Maia pe care o avea în cupea și în brațe, dar rămasă numai a ei tocmai în noaptea lui Moș Crăciun, în noaptea darurilor.

Cu cine era la cofetărie? Și de ce era la cofetărie în loc să stea acasă cu cozonacii? Își scotea în public blana și căciula, evident. Avea nevoie de succes imediat doamna Maria D. Iacobescu. Gândul o lovea ca un bici de pedeapsă, dar chiar în ritm cu creșterea mâniei bărbătești, mintea o vedea și mai bine în blana albă și cu căciula albă, îndrăgostindu-se și mai lacom de ea.

Mâinile lui erau crispate ca ale unui fumător care n'are tutun. Era ora cupelei, ora când o aștepta în întuneric, făcându-l să inventarieze toate umbrele, să o confunde cu tot felul de apariții, să creadă că a intervenit ceva și că nu mai vine, că i s'a întâmplat ceva, ceva rău, că e bolnavă, că a lovit-o un automobil, că s'a prăbușit cu ascensorul, Maia devenind în nervozitatea acelei așteptări ceva inaccesibil, — până când, aproape neverosimil, Maia se ivea grăbită, tumultuoasă la scara cupelei.

— Tuuu!

O absorbea în cupea. Și era a lui, cu pecete grea, cu lacăt a lui. Dar acum cupeaua acelei așteptări părea forma extravagantă a unui dric în care nu era nici el, nici ea, fiind totuși ca la înmormântarea lor.

CAP. XIII.

Răsuna clopoţelul care anunţa ora mesei. Se duse în camera Milucăi. O găsi la masa ei, caşicum ar fi avut o carte înainte. Dar nu erau acolo decât fotografiile lor: Nandi, Ion şi Smaranda. Era ajunul Crăciunului! Da-da....

— E ora mesei?

— Da, Miluca, a sunat.

Sufrageria nu era luminată decât de pomul de Crăciun. Copii erau, dar nu în spaţiu. Căci fiecare bolnav rămas acolo cu ochii mari deschişi, într'o tăcere de cameră de mort cu lumânările aprinse, avea măcar o copilărie dacă nu şi alţi copii în amintire. Fiecare de-acolo era împrejmuit de familia lui de fantome. De asta vedeau şi tăceau, ascultând strania sfârâială a lumânărilor albe, roşii şi albastre, plutind drepte ca stafiile pe crengile bradului.

Se adunară şi Surorile albe.

Veniră şi doctorii.

Răsăriră şi slugile.

Şi bradul ardea mereu, adunând spre el din întuneric chipurile Crăciunului din sanatoriu.

Era îngrozitor de trist. Să urli ca un câne turbat. Căci parcă se adunau numai sicrie cu haină şi obraz la pomul copilăriei.

Până când o mână milostivă aprinse lumina electrică, alungând strania umbră. Odată cu electrici-

tatea începură glasurile, glumele, mirările. Se risipiră pe la mese, luându-şi locurile obişnuite. Soţii Donani fură poftiţi la masa doctorilor. Glasurile svoneau a început de masă cu ţuică. De dincolo, din hall, răsuna muzica dată de radio pentru noaptea Ajunului. Ferestrele erau camuflate. Când se auziră copiii cu Stelele, masa se opri, pacienţii vroind cu toţii să vadă. Din nou stinseră luminile, lăsând numai lumânările bradului. Copiii cu Steaua veniră de-afară, intimidaţi de-atâta măreţie, cântând cu glasuri ţărăneşti în încăperile tusei şi ale termometrului.

Nici nu le-auzi
Când intră'n casă
De catifea
Şi de mătasă.

Se adunase atâta straniu în Nandi, încât parcă era poftit la Crăciunul Doamnelor Molii. Totul îi părea găunos, viermănos, putred, — şi patetic: proectat pe bradul cu lumânări aprinse şi cântece de stea.

Dar atmosfera era într'adevăr veselă. Toţi mâncau cu poftă, glumind, istorisind, punându-şi în comun amintirile copilăriei, maicuseamă isprăvile şi farsele.

Nandi bea mereu.

Miluca îl privi de câteva ori cu o mirare neinsistentă, fără să spuie nimic. De altfel toţi beau.

....La ora asta, în zilele de nesărbătoare, era cu Maia la restaurant. Cupeaua îi aştepta afară. E ciudat cum îl obseda cupeaua. Devenise Cupeaua, dar nu în rând cu Caleaşca şi alte vorbe magice ale întâii nopţi, sporind tezaurul Lămpii-de-lângă-Tâmplă. Cupeaua devenea un simbol lugubru, ca şi dricul, dar mai straniu decât dricul care e numai al morţilor.

Babele, gândacii negri, moliile, corbul, cupeaua erau pe aceiaşi linie a întunericului.

Craaa...

Sculaţi, sculaţi, boeri mari,
Florile dalbe.

Alţi colindători. Toţi erau primiţi ca nicăieri aiurea. Căci, se vede, tuturor celor de-acolo le era dor de copii, de copiii lor, şi neavându-i, îi primeau pe aceştia cu inima deschisă de amintirea celorlalţi.

Incepu destuparea cu cât mai mare pocnet a sticlelor de şampanie aduse din omăt.

— Să trăeşti, Nandi. Să ne trăiască Ion şi Smaranda.

— Să trăeşti, Miluca. Să ne trăiască Ion şi Smaranda.

Ciocniră. Cupele răsunară tânguitor. Bărbia Milucăi tremura. Dar lumina ei învinse şi tremurul, potolindu-l. Şi iar rămase *ca în gând*. Nandi bău mai multe cupe, cu un fel de grabă.

....Desigur că la ora asta Maia — Da. Domniţă, da — gătită cu rochie decoltată, cu părul pieptănat în sus, cu cercei lungi de aur palid cu smalţ albastru, cu două dimineţi de rândunică în ochi, ciocnea cupe de şampanie cu „diverşi domni".

Dar cine era în definitiv femeia asta?

Hai! Incă un pahar.

Doamna Maria D. Iacobescu. Cine era? Femeie pentru bărbaţi. Muiere. Pur şi simplu. Ce atâtea subtilităţi şi literatură! Această doamnă, metresa lui... La mahala se spunea: ţiitoare. Bravo! Intr'adevăr cheltuia ca o femeie întreţinută.

Ce mizerie! Nandi ricană.

— Ce-i, Nandi?

Tresări.

— Nu. Nimic. Am spus ceva? Poate. Nu-mi dau seama.

Nu era beat. Era otrăvit. Îi trecu prin cap o anecdotă pe care o trimise ca o piatră în amintirea doamnei Iacobescu. Un bogătaş american se ambalează — în sensul orizontal — de o dansatoare celebră. După prealabilul ritual madrigalesc, omul finanţei, cu brutalitatea caracteristică exactului cifrat, o întreabă:

— Cât o să am plăcerea să mă coste?

— Cum asta? Dar nimic...

— Nimic! oftează bancherul a pagubă. Regret, stimată doamnă, dar e prea scump pentru mine.

Cu acest refren „regret, stimată doamnă, dar...", gândul lui Nandi se îndrepta spre doamna Iacobescu...

Maia! Şi era noaptea Ajunului! Florile dalbe.

Corbule, de ce-mi arunci...
Eşti în toate? O! atunci,
Florile Dalbe...

Iar bău. Începuse dansul, ca pe un transatlantic. Ardeau toate luminile. Bărbaţi, femei, şampanie, miros de parfumuri, ochi sclipitori, idile, drame, viaţă... Mama ei de viaţă!

— Hai să mergem, Nandi, sunt obosită.

O însoţi până în odaia ei: Nr. 16.

Biata Miluca! Ce cast era patul ei de sanatoriu, cu icoana la căpătâi şi doi papuci cuminţi. Simţi deodată cu mirare mâna Milucăi şi fruntea lui, apăsându-i-o:

— Eşti trist, Nandi, tare trist. Trebue să mă fac sănătoasă.

CAP. XIV.

HAI DIRIDAM - DIRIDAM

Imi vine să sudui obscen
Sunt rău şi sburlit ca o fiară
Mi-e limba ca vârful de ghiară.
Dă-mi mâna, fârtate Verlaine.
Ce-i asta? Halviţă? Mătreaţă?
E ceaţă în noi şi în viaţă
Ne'nhaţă, ne suge, ne 'ngheaţă
Aşi da cu picioru 'ntr'un cur de paiaţă.

Fost-am şi eu arzuliu.
Mai eri mă roteam ca păunul
Fumându-mi albastru tutunul
Dar azi e târziu, oh! cumplit de târziu.

Măi frate Verlaine, îţi spuneam
Şi ţiganii: hai diridam-diridam,
Noi în de noi fostu-ne-am
Răscunoscut într'o noapte
(Unde? Doar Dracu să ştie!)
La vre-o cumplită beţie

Poate pe Calea de Lapte
Sau într'o crâşmă parşivă
Cu umbre besmetic de criţă
Şi aur de lampă beţivă.
Oh! că şi'n tine era o Domniţă.

(Pun'te,
mână, pe frunte).

Frate, ne-aveam rană'n rană
Versul de sânge şi ceaţă,
Să curgă din noi ca din vrană
Mama măsii de viaţă.

Cântam, sughiţam, răsturnaţi,
Terfeliţi de muieri şi poşârcă
Cu dracul în noi şi în cârcă
Besnă de negri fârtaţi.

Nasul tău de rusnac
Barba ta tolstoiană,
Tu drac şi eu încă mai drac
Că ci'n să ne vie de hac?
Domniţă, Domniţă din ţară traiană!

Plata, crâşmare.
Plecăm. Zi amin.
Sictir la vin şi venin.
Hai, felinare!

Apoi ne-am târît într'un hal
Să ne plângă şi porcii de milă

Pe-un drum de băltoace şi silă
In noaptea de lut şi mangal.

Suduiam, scrâşneam şi icneam
Hai diridam-diridam
Cu sângele ca'ntr'un bairam
Hai diridam-diridam.

„Voici des fruits, des fleurs, des feuilles et des branches,
Et puis voici mon coeur, qui ne bat que pour vous,
Ne le déchirez pas avec vos deux mains blanches
Et qu'a vos yeux si beaux l'humble présent soit doux".

Ce dracu am?
Hai diridam-diridam.

CAP. XV.

5.54.32.
5.54.32.
5.54.32.

Se surprindea câteodată repetând de nu ştiu câte ori numărul telefonului Maiei, aşa cum te joci cu lanţul cheilor, învârtindu-l şi iar învârtindu-l, sau cum baţi cu mâna tactul unei muzici obsedante.

In 5.54.32 era şi Maia şi doamna Iacobescu şi zilele: zilele lui. Fără de 5.54.32 zilele nu mai erau decât o leşie aruncată. E drept că şi vremea... Sfârşitul iernii era ud ca şi începutul toamnei, cu dimineţi de fum slinos, cu amieze în care amurgul de culoarea plumbului începea de pe la prânz, şi nopţi fără de stea, cu pic-pic de uluce.

Fără de 5.54.32 Nandi era o casă cu ferestrele sparte, în care vântul şi ploaia intrau fără să'ntrebe, aşezându-se în faţa lui.

Hotărît, nu mai putea să scrie: nici versuri nici proză. Lampa-de-lângă-Tâmplă nu se mai aprindea. Murise. Nici amintirea nu i-o mai evoca. In locul ei venise Intunericul-de-lângă-Tâmplă cu tot alaiul: babele, moliile, corbul, odăile goale, amintirea cânelui mort pe pragul casei, Corabia Fantomă oprită la orizontul gândului ca într'un îngheţ spectral, viaţa taciturnului Ion, mereu vecină cu moartea, ermetismul îndepărtării de casă a Smarandei şi viitorul... Căci în viitor n'o mai vedea pe

Maia, regăsind-o numai în trecut. Nu știa ce se va întâmpla. Prefera să nu se gândească. Își interzicea cercetarea viitorului. Se descorporase din durată, limitându-se mereu la azi: 5.54.32. Viitorul devenise un azi multiplicat mereu: 5.54.32. Nu mai făcea deci nici-un proect. Timpul neînceput, acolo unde e speranța, nu-l mai avea, îl pierduse, rămânând cel mult cu amintirea: ca bătrânii.

Se simțea bătrân, carbonizat, după o ultimă mare pâlpâire a sufletului. Poate că singura lui speranță — nemărturisită — era o boală care să vie și să-l culeagă, cruțându-l de corvada unei alegeri voluntare. Și poate că seminția acestei speranțe era nu numai băutura, dar și abuzul de tutun care de câteva ori îl răcise, cu tâmplele ude, mânile sloi și inima'n tumult, dându-i palori pământii, ca o nuanță premergătoare culorii de-Apoi.

Și se vede că această stare a lui era vizibilă, căci mereu i se spunea:

— Ai slăbit. Ce ai?

— Nu prea arăți bine: ficatul?

— Te-ai dus la un doctor?

— Trebue să-ți faci analizele....

Nimeni, dar absolut nimeni, nu-l mai cerceta: ce mai scrii? caşicum starea lui învederată ar fi făcut inutilă o astfel de întrebare a optimismului logic. Nu apărea semenilor decât prin maladii posibile, pecetluindu-i-se social înfrângerea, oprirea în bătrânețe. Se vede că ajunsese la acel hotar implacabil, de unde omul, sosit om, devine pensionar — în sensul vital — ostenit vizibil ca o haină scoasă dela etuvă, căutând distracții cu care să-și ucidă timpul.

5.42.32.

Acolo, în fața discului cu numere, logica devenea absurd. Căci oricum, 5.54.32, era numărul unei speranțe.

— Tuuu!

Acolo găsea un bună-dimineaţa şi un noapte-bună. Dar rugul acestei supreme arderi din care eşea scrumit era tot 5.54.32. Aşa că şi această speranţă în imediat — 5.54.32 — era otrăvită. Degetul crispat, lacom şi anxios, cu care făcea numărul telefonic, se confunda cu gestul morfinomanilor, având aceleaşi rădăcini intoxicate.

CAP. XVI.

Intr'o zi, după ce făcuse 5.54.32 în zadar, căci telefonul răspundea sacadat cu ritmul: o-cu-pat, o-cu-pat, — se gândi că un număr de telefon ar putea fi un titlu de roman şi original şi substanţial

5.54.32.

Nu era oare asta coperta romanului său? Maia dincolo, el dincoace, şi 5.54.32 între ei, cu oglinzi pirandelliene.

Era atât de uscat, atât de sărac, încât acest simplu gând îl umplu o clipă dându-i impresia că tot gândeşte, că încă mai poate câte ceva. Cine ştie...

Ii mai veni în cap un proect, tot în legătură cu Maia: Cupeaua. Alt titlu. Odată cu descoperirea acestuia însă, făcu şi o tentativă de subiect. Schiţă deci mintal o cupea care se opreşte în fiecare seară, la aceiaşi oră, în faţa unei case de comerţ, stând câtva timp şi plecând de-acolo goală. Până când cei dela ferestrele casei de comerţ, intrigaţi, cercetează şi află că itinerariul cupelei e hotărît de un testament al unui canceros îndrăgostit de-o fată pe care n'a văzut-o decât o singură dată (o aştepta în cupea), la poarta unei case cu doi castani. Cancerosul murise. Casa şi castanii nu mai erau. Alt imobil venise pe locul lor. Dar testamentul cancerosului obliga pe moştenitorii lui să trimită cât or trăi, în fiecare seară, la aceiaşi oră, o cupea la

locul unicei lui întâlniri. Casa fetei devenise o instituţie comercială. Dar cupeaua aştepta mereu....

Acesta era subiectul. Şi acesta era refrenul: dar cupeaua aştepta mereu.

Intr'adevăr: cupeaua aştepta mereu. Da, Domniţă, da. In ploaie, în moină, în ninsoare, în viscol, cupeaua aştepta mereu Condurii.

Condurii veneau la datorie. Iar drum în noapte. Iar sărutări cu miros de tutun — le-ai fi putut numi sărutări tabagice — uneori şi cu miros de vin sau de cognac; iar masa'n doi...

Maia avea un fel de geniu de-a da iluzia dialogului, prin prezenţa ei vivace, cu exclamaţii expresive. Uneori participarea ei la conversaţie nu era decât o pădure de „tuuu", dar o pădure cu foşnet. In realitate însă numai Gabriel vorbea. La începuturile lor îi cetea în fiecare zi versurile proaspete, apoi le descifra şi Maia cu glas tare, apoi le revedeau împreună, comentându-le, pasionaţi şi copilăroşi pe plaja edenică a poeziei.

De-o vreme însă, Gabriel nu numai că nu mai aducea versuri, dar devenise şi taciturn, condensat numai în privirile care o învăluiau pe Maia inchizitorial la începutul întrevederii şi apoi din ce în ce mai pasionat. O întreba ce-a făcut, ea răspundea înşirând câteva nume de femei — Nandi se'ntreba dacă permanenta Chira există sau e un simplu alibi — şi câteva alergături zilnice, — şi conversaţia părea sfârşită. Maia nu mai avea de ce să exclame. Tot mai strecura câte un „tuuu", dar mai mult cu caracter recitativ.

Firește că şampania era nu numai necesară, dar indispensabilă. Două-trei, uneori şi patru butelii, până când starea de vers în Gabriel şi starea de cântec în Maia păreau prezente. Acele clipe dădeau un licăr de lampă bună nopţilor ude de iarnă, începute cu o cupea şi sfârşite cu o cupea.

Cupeaua aştepta mereu. In proectul de nuvelă

însă pe locul fostei grădini a singurei întâlniri se clădise o casă de comerţ. Şi cupeaua aştepta mereu...

5.54.32.

Din tot ce scrisese pentru Maia, mintea lui Gabriel nu mai păstra, alături de 5.54.32, decât un refren: hai diridam-diridam. Erau de toate în acest refren ţigănesc. Era: ce-am avut şi ce-am pierdut! Era: eee! Era: of! Era: uf! Era: ducă-se pe pustiu! Era: mama măsii de viaţă. Tot ce e stridenţă şi paroxism în vinul omului otrăvit se adunase în acest Refren-de-lângă-Tâmplă, ultimul venit lângă tâmpla fără de lampă.

Buzele nu-l spuneau. Dar *era,* ca şi cupeaua care aştepta mereu.

Şi poate că se mai aduna ceva în acest refren. Poate că se auzeau în el scârţâind osiile Morţii care se apropia. Bucureştiul spre primăvară devenea din ce în ce mai straniu. Ca la o comandă, se vedeau pretutindeni oameni care săpau adânc pământul din care trebuia să iasă noua primăvară. Săpau cum sapă groparii din Hamlet, săpau în moarte. Ai fi spus că oraşul se pregăteşte de cimitir. Oamenii pentru care se făceau adăposturile, glumeau, părând că nu prea cred, intrând în glumă în tranşeele subpământene cu miros de scândură. Dar toţi le ştiau acolo, că *aşteaptă.* Oraşul era plin de astfel de aşteptări. Deci trebuia să vie odată ceva. Ce să vie? Cine?

Tăcere. Tăcere. Tăcere.

Hai diridam-diridam!

In oraşul aşteptărilor, cupeaua aştepta şi ea. Gabriel fuma. Uitase să deschidă fereastra cupelei. Deprins să respire mereu aburul otrăvit, nu-şi mai dădea seamă. Stătea în întuneric, ca orb. O aştepta pe Maia. Altăceva nimic. O auzi. Şi'n aceiaşi clipă văzu o zgârâietură de aur în cer.

— Tuuu!

Odată cu Maia intră în cupeaua aşteptării şi aerul celei dintâi nopţi de primăvară.

— Crai-nou, Maia! L-ai văzut?

Le strălucea la fereastra cupelei negre, proaspăt ca seva din care va surâde mălinul galben. Şi steaua strălucea, stropită cu aur tânăr, la fereastra cupelei negre.

Tăcere. Tăcere. Tăcere.

Creşteau în noapte toporaşii cadenţei: ş'au mers, ş'au mers, ş'au mers....

Deci Cupeaua luă drumul celei dintâi Caleşte, având ca şi aceia felinarul de aur cu umbre al amintirii.

CAP. XVII.

Simţeai că în fiecare dimineaţă aerul întinereşte la fereastră. Ochii se întâlneau cu mirarea cerului care-şi aştepta rândunelele. Vrăbiile sunau altfel pe crengile cleioase de muguri.

In fiecare dimineaţă, după ce telefona Maiei, înainte de a porni la Curtea Marţială, Gabriel se uita la cei doi magnolia, celebri în tot Bucureştiul. Erau mari ca nişte nuci. Şi când s'acopereau de plutirea florilor între flori, fiecare în roz, sidefiu şi mauve ea o crinolină a unei alte flori, — spaţiul din faţa casei Donani cu balcon negru era un bal de altădată pierdut în cer şi regăsit în petale.

Gabriel aştepta florile lor, cum altădată aştepta versurile lui. Tot pentru Maia. Albă cum e lebăda, da, Domniţă, da.

5.54.32.

Aşteaptă. Auzi ritmica soneriei. O rază de soare arunca o lance prin umbra cu miros de naftalină a casei Donani. Se gândi cu bucurie, ca atunci când te apropii de fântână, că acuşi va auzi glasul Maiei.

— Allo...

Incremeni. In locul glasului Maiei — şi telefonul era în etac la căpătâiul ei — apăruse, parcă păros, un glas bărbătesc. Ii simţea umbra pe inimă: i-o înegrea.

Ostenit, închise telefonul.

Rămase pironit acolo, în mirosul de naftalină, cu aceiaşi lance de aur care vibra, spintecând pulberile casei Donani.

5.54.32.

Făcu din nou numărul, c'o anxietate meditativă şi aşteptă cu pândă. Dar şi de dincolo, de după enigma 5.54.32, începu o pândă. Căci deşi o mână ridicase receptorul, tăcerea rămase neagră, parcă privind.

Tăcură. Tăcură. Tăcură.

Dumnezeule!

Inchise telefonul cu mânile reci.

Nu putea să creadă, nu-i venea să creadă. Incercă încă odată şi auzi — Doamne! — glasul Maiei spunând — Dumnezeule!:

— Eroare.

Şi-i închise telefonul.

Hai diridam-diridam.

Dar nu era posibil.

Plecă încărcat de neguri, pe drum de primăvară, în luminata dimineaţă.

Orele deveniră păduri de minute. Trecu prin ele încet, zgâriat şi sfâşiat, izbutind să ajungă la ceasul de stea al cupelei.

Aşteptă dela începutul lumii, până când, într'un oftat în care pieri potopul, Maia apăru.

— Tuuu! Dragule! Copilule! Băiatul meu!

Era în el numai ea, ca o rândunică, una singură într'o casă cu păianjeni şi ferestrele sparte.

— Tuu, prostule, băiatule, otrăvitule, — ce-ai crezut?

— Spune, Maia. Nu pricep nimic.

Exuberanţa Maiei căzu ca o haină. Deveni gravă. Oftă adânc, cu puncte-puncte.

— A venit Zorab.

— Cine?

— Soţul meu.

Crescură bălării peste aşteptarea florilor, în câteva clipe, ca în ani.

— Atunci? întrebă Gabriel.

— Atunci, oftă Maia, are să fie greu. Nu pot lipsi acum decât cel mult, ştiu eu — se cumpăni ea — o

jumătate de oră. Pentru tine, băiatul meu, — izbucni ea. Înțelegi cât e de greu? Abea s'a întors de pe front...

— Când? articulă Gabriel cu buze reci.

— Azi noapte.... Ce? Ce e?

— Nimic. Nimic, se apără Gabriel, involuntar, despărțindu-se de femeia unei nopți, de doamna Maria D. Iacobescu.

— Tuuu! în loc să fii bun, mă goneşti? Cine suferă mai mult? Tu? Sau eu? Tuuu! Trezește-te. Fii bun. Fii blând. Am nevoie. Biata de mine, biata....

Işi clătina capul ca o țărancă. Dar nu plângea. Era un fel de vigoare în ritmul tristeții ei. S'ar fi spus că-i pare bine că are de ce să fie tristă şi despre ce să vorbească.

Hai diridam-diridam!

— Atunci ce facem, dragule? întrebă ea, adunându-se la pieptul lui.

— Ştiu eu. Ne plimbăm...

Cupeaua adulterină porni pe străzile nopții de primăvară.

Bărbatul ei? Care dintre doi era bărbatul ei? Şi ea femeia cui era?

— Tu! A cui eşti? o detună el năpraznic.

— A ta, prostule. Mai întrebi?

Gabriel tăcu. Ii veneau pe buze, absurd, tot felul de expresii vulgare, cașicum nu discuția cu Maia, ci numai stridența acelor expresii l-ar fi putut ușura într'o măsură.

Ştia că-i măritată de când o cunoscuse: doamna Maria D. Iacobescu. Dar parcă aceia şi nu Maia era căsătorită. Şi iată că venise bărbatul *lor,* al amândorora, căci buzele Maiei...

Se înrăise în așa măsură şi cu atâta vulgaritate încât îndrăzni să aprindă un chibrit, să-i adune flacăra'n pumni şi să lumineze cu ea gura Maiei (anchetă la fața locului).

Da. Avea urme.

Insula lui Robinson Crusoe nu mai era.

Nu mai era nimic decât hai diridam-diridam.

— Pot să-ţi mai telefonez?

— După ce pleacă, oftă Maia.

— Şi stă mult acasă?

— Depinde...

Îi sună atât de ridicol acest dialog în care el, amantul, se informa despre orele soţului, iar ea, soţia adulteră, răspundea oarecum caragialesc, cu „depinde", încât îi veni să ricaneze în gura mare.

Totuşi continuă:

— A venit definitiv acasă? E demobilizat?

— Concediu de boală....

— Şi e bolnav? insistă procurorul.

— E medic, răspunse Maia c'un bufon oftat.

— O să ne putem vedea?

— Câte puţin. Pe apucate. Tuuu! Ce pot face? Spune şi tu?

Iar el ce să spuie? Nu putea trece peste semnul de hotar al Corăbiei Fantomă. Deci... hai diridam-diridam.

— E trist, Maia. Nu ţi se pare?

— Dragule! Băiatul meu!

— Şi e murdar, Maia! Ne înecăm în promiscuitate!

Îi răguşise şi glasul. Vorbea ca la începutul iernii.

— Oare n'ar fi mai bine să ne despărţim?

Craaa!

Intrebarea trecu pe deasupra lor, ca ceva venit de-aiurea — corb — nu ca ceva din vorbele lor: întrebare.

Gabriel o ascultă şi o înţelese abea după ce o auzi spusă de el.

Rămase cu ochii mari, şi mai mari, într'o adâncire înspăimântată, într'o rostogolire.

— Dumnezeule! Cât te iubesc!

Şi-şi acoperi ochii cu mânile.

Bietul Gabriel!

CAP. XVIII.

Sosirea intempestivă a lui Zorab aduse Maiei o mare surpriză: *Zorab era suportabil.*

Aproape că nu-i venea să creadă. Dar fiecare zi de coabitare îi dovedea că nu se înşelase din primul moment — sosise noaptea, deşteptând-o din somn — resemnându-se fără sguduiri dramatice să redevie soţia lui. Redevenise.

Zorab era neschimbat. Venise cu decoraţii pe uniforma de colonel, — întors de pe front, mă rog. Câteva zile nu renunţase la uniformă, plimbând-o pe la Club, la Facultatea de Medicină, la Clinică, la Cabinetul lui de consultaţii din oraş, la Capşa, la teatru, ca pe un afiş de gală. Apoi se îmbrăcase în civil, reluându-şi eleganţa clasică şi toate deprinderile bucureştene: Jockey-Clubul, cursele de cai, metresele. Maia recunoscuse imediat parfumul Shoking-Schiaparelli care era un fel de carte de vizită olfalctică a lui Mercedes. Dar cu Maia era de-o amabilitate deferentă caşicum n'ar fi ştiut sau bănuit nimic. Nici-un fel de aluzie, deşi Maia era convinsă că ceva măcar ajunsese până la urechea lui, în afară de glasul bărbătesc, surprins la telefon, la căpătâiul ei, chiar în dimineaţa sosirei, disdedimineaţă.

Eşeau împreună la teatru, la restaurante, el curtenitor ca într'un roman de Bourget, Maia mulţumită de *victoria* ei asupra gurii lumii. Dar nu nu-

mai atâta: Zorab era agreabil. In toamnă, atunci când descoperise că nu-l iubește, Maia îl acoperise retrospectiv de ridicol, retractând toate generozitățile acordate până atunci, atribuindu-le unei erori lirice. Acum însă, de când se liberase de acea falșă dragoste, Zorab, proectat pe caricatura pe care i-o făcuse ea în contumacie, devenea surprinzător de simpatic. Mai întâi era un om confortabil. Te simțeai bine alături de el, și când mâncai între oameni — n'avea accese de gelozie, nici nu te străpungea cu ochi de vameș, — și când te duceai la teatru cu o rochie pusă pentru întâia oară și admirată poate prea lipicios de unii bărbați din sală, care deveneau spectatorii Maiei, uitând că-s ai scenei. Monoclul lui Zorab sclipea mărinimos ironic pentru ei și măgulitor elogios pentru Maia.

Apoi, alături de el, Maia avea ciudata impresie că în sfârșit cineva o scoate și pe ea în lume, la lumină. Prea se călugărise în cupeaua dragului ei băiat. Prea nu vedea pe nimeni, Acum își regăsise locul între oameni — loc rezervat — grație lui Zorab. Nu mai era o clandestină.

Apoi se prezenta bine. Nu ca amant. Nici ca soț. Ca om. Ca bărbat. Nu-ți era desagreabil să te însoțească. Frontul îi priise. Se înapoiase înviorat și ceva mai subțire. Cașicum ar fi luptat. Il prindea. Și parcă monoclul lui nu era decât pudoarea decorațiilor. Și era vesel, optimist; Maia nu-l vedea niciodată încruntat. Rezolva problemele vieții curente cu aceiași siguranță cu care-și ținea conferințele. Își refăcuse imediat clientela feminină, câștigând enorm — cu toată așa zisa criză — și cheltuind elegant. Se ocupa de rochiile Maiei cașicum ar fi fost metresa lui, îndemnând-o să-și mai facă.

— Banul nu mai are nici-o valoare! spunea el gentil. Să aibă măcar grație...

Maia simțea acum lămurit că *fațadele lor sunt solidare*. Ea știa că Zorab e cabotin. Ii cunoștea re-

cuzita şi repertoriul. Ii aflase cărţile din care plagia verbal, când făcea curte femeilor. Ii ştia gesturile pe din afară. Şi Zorab ştia că Maia ştie, dar se făcea cu politeţă că nu-şi dă seama. La rândul ei Maia era convinsă că Zorab cunoaşte rezumatul romanului ei. Şi totuşi tăcuse, fără să-i facă nici-o aluzie, fără să-i pună nici-o întrebare. Dimpotrivă, parcă era şi recunoscător Maiei că-l cruţă de scenele de gelozie de odinioară. Asta îl libera şi pe el de efortul, uneori obositor, de-a camufla mereu.

Aşa că întoarcerea lui Zorab de pe front consacrase solidaritatea lor, dându-le măgulirea reciprocă de-a fi mai evoluaţi decât perechile obişnuite, care fac din cel mai anodin incident domestic, sâmbure de dramă şi patetism. Ei ştiau ce ştiau, dar nimeni altul să nu-şi permită să ştie ce păreau că nu ştiu ei.

Când Zorab mânca în oraş — asta însemna masă cu o metresă — şi Maia era liberă să-şi petreacă seara împreună cu Gabriel. Numai că mesele ei erau mult mai modeste — ca decor — decât mesele lui Zorab. Aşa că din acest punct de vedere Maia avea sentimentul, puţintel şcolăresc, — eleva Ionescu: neuitata — că Zorab cu perechea lui petrece mai bine decât ea cu perechea ei. Meselé cu Gabriel, ca şi plimbările cu el, erau ca luminate de un vulcan. Patetice în aşa măsură, încât uneori incomodau pofta de mâncare, de glumă şi de cântec a Maiei.

— Tuuu! Hai să ne distrăm puţin. Parcă suntem la înmormântare...

Gabriel, când vorbea, începea cu analizele, ameţind-o cu subtilităţile firului de păr tăiat în patru între oglinzi paralele. Tot ce făcea ea era trecut prin ciurul cu etaje al unor analize necruţătoare. O convinsese că-i superficială; că are numai iluzia bovarică a *inimii,* când în realitate e numai dornică de plăceri epidermice; că nu poate iubi, deşi crede că

nu poate trăi fără dragoste; că e atât de puţin generoasă cu inima încât uneori...

Ascultându-l, Maia se simţea solidară cu Zorab, cașicum criticile *străinului ostil* i-ar fi dat sentimentul defensiv al familiei.

— Spune. Hai, dă-ţi drumul, — îl îndemnă ea, sfidându-l.

Gabriel tăcu. Nu putea să-i spuie istoria cu peria năsdrăvană: prea ar fi umilit-o meschin.

— Tuuu! îl detună Maia, privindu-l cu ochii micşoraţi, aşa cum învăţase dela el. Şi dacă voi recunoaşte într'o zi că ai dreptate? Ce-ai să-mi mai spui atunci?

O privi, o privi, până când aspra mândrie a bărbatului alunecă spre lacrimă, gata să....

Îi şedea bine când era atât de chinuit, cu plânsul acela care-l aducea numai ei, atunci cules, — dar o şi obosea. Prea era lucid. Prea ştia tot. Prea judeca mult. Lângă el se simţea ca vecină cu o pălărie de moda veche, din acelea străpunse de un ac care-ţi ameninţă tâmpla. Alături de Gabriel nu mai avea senzaţia odihnei recreative. Mereu „Simfonia Patetică". Te saturi dela o vreme. Mai vrei şi un: „Ah! qu'il doit être doux et troublant, l'instant du premier rendez-vous..."

De câtăva vreme Maia începu să fredoneze mereu cântecul lui Danielle Darieux. La duş, când îşi alegea rochia, când îşi făcea unghiile, — şi uneori când era cu Gabriel. El o privea, parcă îndurerat.

— Băiatul meu! oftă Maia către cel cu care se întâlnise de atâtea şi atâtea ori, ca în povestea cu ş'au mers, ş'au mers, ş'au mers, parcă regretând cu sinceritate că nu poate fi mamă fără să nască.

Şi iar fredonă: Ah! qu'il doit être doux et troublant, l'instant du premier rendez-vous", cu nările dilatate de mirosul de pământ scurmat al tinerei primăveri.

CAP. XIX.

— Allo! Casa Donani? Vorbiţi cu Sanatoriul Bucegi.

— Eu sunt, Nandi, — răsună ferm dar slab, ca dintr'un abur, glasul Milucăi. S'aud tot feluri de lucruri pe la noi. Aşi vrea să faci un adăpost în dosul casei. Este loc de-ajuns.

— Prostii, Miluca. Nu te mai potrivi la ce spun oamenii.

Dar totul deveni solemn în casa Donani ca după primele acorduri ale simfoniei a cincea a lui Beethoven.

— Fă-l, Nandi, insistă glasul Corăbiei Fantomă, grav, ferm. Imi promiţi?

— Bine. Miluca, îţi promit. N'o să coste prea scump?

— Dacă e nevoie, vând casa dela Dorohoi. E mai cuminte aşa, continuă ea, urmărindu-şi firile inimii ca pe-o altă lână de împletit. Am primit o carte poştală dela Ion, trimisă de Crăciun, dar abea acuma a ajuns. Tu ai primit ceva?

— Nu. Ce-ţi scrie?

— Că a descoperit pe front că viaţa e frumoasă.

Nandi oftă, rămânând pe gânduri.

Era atât de deprins ca Miluca să aibă dreptate şi să nu intervină decât atunci când era într'adevăr nevoie, încât adăpostul cerut de ea apărea ca o prevestire a unui glas, impresionându-l până la adân-

cul unde superstiţiile atârnă straniu ca nişte lilieci, gata să sboare negru.

Se gândi la Maia cu inima strânsă.

Ş'apoi oftă din nou cu resemnare, telefonând, după un anunţ din ziar, la o întreprindere de adăposturi. Conveni să i se facă un adăpost urgent cu 90.000 lei.

A doua zi de dimineaţă lucrul începu. Toată ziua răsunară lopeţile.

Răsunau în multe curţi particulare şi grădini publice, căpătând un caracter obsesiv, întunecând cu pete de cimitir lumina din ce în ce mai sporită a primăverii. In albăstrimea cerului se simţea apropierea clopotelor Paştelui.

Dar creştea o nelinişte în toate cele, înlocuind nerăbdarea din preajma Sărbătorilor. Oamenii fumau şi beau mai mult, c'un fel de rămas bun. Urechea atentă distingea stridenţe în orice. Bucuria avea un sunet spart.

Răsunau mereu lopeţile, ridicând în aer mirosul de ţărână.

Nu era om să treacă în dreptul unei biserici şi să nu facă semnul crucii pe faţă sau într'ascuns.

In fiecare zi apăreau alte svonuri: ba că nu vor mai fi bombardamente; ba că vor începe în cutare zi; ba că se vor limita numai la Ploeşti şi la regiunile petrolifere; ba că, dimpotrivă, cel dintâi oraş bombardat va fi Bucureştiul.

Deci băutura curgea, deci oamenii munceau cu mâni moarte, deci toţi fugeau de ei înşişi. Ca pe un transatlantic de care se apropie gheţarul. Creştea un hai-diridam general: al vieţii parcă.

Şi totuşi era atât de inadmisibil că acest Bucureşti clocotitor de viaţă să fie transformat într'o ruină, încât toţi se temeau, dar mai nimeni nu credea. Ca şi cu măştile de gaz. Toţi le cumpăraseră, convinşi că războiul va începe cu râtul lor tubular şi iată că măştile stăteau inutile, uitate prin odăi şi poduri.

Aşa şi cu bombardamentele. Ş'apoi: „Românul are noroc", spuneau unii către alţii, atingând cu vârful degetului un obiect de lemn.

Gabriel nu îndrăznise încă să vorbească nimic cu Maia despre acest subiect. In fiecare dimineaţă, înainte de a porni la Curtea Marţială, se oprea în faţa casei, uitându-se la cei doi magnolia. Ar fi vrut să-i grăbească. Să vadă şi Maia. Să-i *mai apuce*. Era ceva patetic şi copilăresc în acelaşi timp în dorinţa celui care nu mai avea versuri, să arate Maiei copacii lui.

Parcă atâta mai cerea vieţii: o primăvară.

Adăpostul era gata. Intră în el cu inginerul şi cu babele să-i verifice comoditatea şi aeraţia. Avură cu toţii — afară de inginer — straniul sentiment că-şi încearcă sicriul ca o haină la croitor. Ieşi de-acolo cu o dorinţă atât de dureroasă de-a o simţi cu mânile lui pe Maia, sau măcar de-a o auzi, încât îi telefonă imediat, călcând consemnul.

Respiră, auzindu-i glasul dojenitor:

— Tuuu! Ce-i asta?

— Dor.

Nu mai întrebuinţase poate din liceu cuvântul cărţilor poştale ilustrate. Acuma însă, venind din adăpost în lumina cu străluciri de moarta a primăverii, cuvântul izbucnise din el fără să-l poată opri. frumos ca acei copii cu cap de înger care vor muri de meningită. Dar Maia era *calmă*.

Seara se plimbară în cupea până la lacuri. Maia avea pantofi de primăvară şi o pălărie suplă cu boruri ondulat plutitoare, aşezată arhaic pe buclele ei arzătoare. O privea, venindu-i mereu să exclame. Se lăsa adorată cu graţie, aşteptând cu certitudine primăvara florilor, ca o premieră pentru care avea bilete reţinute. Nu credea în bombardamente. E adevărat că alături de ea moartea acorda o pauză înfloritâ gândului, lăsându-l s'o uite c'un zâmbet.

Departe, acolo unde încetau oamenii, ca la un

hotar al golului pur, se coborîră din cupea. Mirosea a fum acrişor de frunze arse. Cerul era albastru. Un câne se apropie de ei, dând din coadă. Şi el era singur. Dar Maia nu-l văzu, căci n'avea ochi decât pentru grumazul soarelui.

Gabriel o privi, sprintenă pe zarea ei fericită, şi gândi simplu:

— E tot ce mai am.

Şi nu era a lui.

CAP. XX.

Când răsunară sirenele, cu muget gros şi apoi ascuţit, ca limba lămpilor care filează, lumea crezu că-i farsă sau numai repetiţie şi se uită cu zâmbet la cerul glumeţ, ca la un fel de păcăleală de întâi Aprilie a lui Mitică.

Astfel intră Moartea în Bucureşti, plimbându-se uriaş, cu paşi bubuitori, prin oraşul sfărâmat al piticilor de jos.

Apoi din nou răsunară ascuţitele sirene, străpezitor de lung.

Oraşul scoase capul la lumină, regăsindu-se cu mirare într'un fel de stranie oglindă. Fumega. Slăbise. Avea cearcăne. Tremura: inima.

Începură telefoanele dela unul la altul.

Unii *erau*.

Alţii nu mai erau.

Verbul a fi sau a nu fi pendula în spaţiu, dela un gol recent de popică răsturnată, spre cineva încă'n picioare.

5.54.32.

Suna, dar casa nu răspundea.

Nandi porni în goană spre casa aeriană ca un far. Dar nu mai rezistă la această fugă a spaimei. Un junghi îi despica spinarea, bifurcându-se, înfingând în gât două aşchii. Se opri palid, cu tâmplele ude, ca'n coşmar, când dai din picioare stând pe loc, fără de pasul care duce şi apropie.

Porni din nou. Case linse de flăcări. Faţade ciu-

ruite de schije. Mormane de geamuri pe străzi, care recapitulau plastic stridenţa sticlei sparte. Camioane de pompieri cu danga-danga-danga. Aşezările omului căpătau o fragilitate de lucruri ţinute'n vitrină.

Vedeai totul prin transparenţa vorbei catastrofă. Astfel se uitau oamenii unii la alţii şi la casele strâmbe ,sparte, răsturnate. Unele străzi arătau ca un om care şi-a scos dinţii din faţă. Erau aceleaşi, cu numerile pe tăbliţă, dar abea le mai recunoşteai. Mulţi trecători dealtfel, repetau cu glas tare numele străzii ca la mort, când ceteşti numele de pe panglicele coroanei mortuare.

Dar casa aeriană ca un far *era:* intactă în soarele zilei.

Da, Domniţă, da.

Ca un mărţişor al azurului regăsit.

Intrebă la portar. Minunat om!

— Domnul şi doamna doctor au stat în adăpostul blocului.

Nandi avu din nou dreptul să respire şi să aprindă o ţigară, oferindu-le pe celelalte portarului. Plecă de-acolo. Afară se opri din nou, privind cu „slavă ţie, Doamne".

Dar pe străzi nu mai erau oameni izolaţi. Tot câte doi, câte mai mulţi. Primejdia regrupa familiile, prietenii, adunându-i laolaltă în încleştarea aceluiaşi instinct de conservare. Nandi îşi aminti vorbele portarului: „domnul şi doamna doctor au stat în adăpostul blocului".

Domnul şi doamna. *Ei.* In aceste vorbe nu era numai doamna Iacobescu dar şi Maia: împăturită într'alt pronume. Căci iată, *el* se simţea îngrozitor de singur în oraşul perechilor şi al grupurilor, unde Maia era în pronumele *„ei"*.

Acasă babele se temeau încă, dar între ele, adunate'n umbra lor. Nu-l primeau. Nu-l socoteau deacolo, de-al lor. Umbrele lor trăiau într'un fel de Dorohoi, cu lămpi de gaz, pasienţe, vieţile sfinţi-

lor, post, rugăciuni, închizând şi umbra Milucăi în şoaptele lor mănăstireşti, lui nelăsându-i decât pustiul clădit al casei.

Cutreeră casa deşartă, eşi pe-afară, se uită lung la cerul ostenit de-atâta moarte, apoi la cei doi magnolia care se deşteptau din somn, luminându-se a primăvară.

Nici măcar un câne care să se apropie de el, dând din coadă.

Frumuseţea lumii se îndepărtase de inima lui. O vedea *dincolo,* ca din mormânt, pentru cei rămaşi pe pământ.

Şi din nou trecu peste consemn, 5.54.32.

— ...Cine, vă rog?

— Eu, Maia, articulă el cu glas scăzut, după ce sperase că l-a ghicit în tăcerea tumultuoasă.

— Greşeală.

Ii închise telefonul. Se vede că dejuna cu célălalt.

Dar glasul ei sunase atât de rece încât Nandi şi acuma îi simţea atingerea de ghiaţă pe inimă. In timp ce el o căutase sfărâmat, eşind din adăpostul colectiv, unde-l aruncase bombardamentul, cu gândul numai la ea, pornind în goană s'o afle cu sufletul ca o mie de trâmbiţi, ca o mie de facle şi-o mie de cai în galop.

Şi ea: greşeală.

Rece ca o firmă.

MARIA D. IACOBESCU

greşeală

Se prefăcuse?

Dar poate o femeie să-şi ascundă într'o astfel de măsură măcar timbrul glasului în care răsună inima ca un gong, chiar dacă buzele spun: greşeală?

Se duse la Curtea Marţială, uitând să mănânce, fumând mereu, uitând să ia tramvaiul, cufundat în el, trist ca o fântână părăsită.

Craaa...

Seara, cupeaua o aştepta pe Maia în locul convenit, mai plină de fum ca deobicei.

— Tuu! Ce-i asta? Deschide ferestrele!

O aştepta cu braţele ca două crengi răsărite din inimă. Căzură. Maia se aşeză alături de el. Caii porniră.

— De ce nu ieşti cuminte, Gabriel? De ce-mi telefonezi când ştii că nu sunt singură? Vrei neapărat să am supărări? Ce? Iar ieşti otrăvit? Dar ce ai? De ce taci? De ce te uiţi la mine cu ochi de catastrofă! Gabriel! Tuu! Trezeşte-te. Nuu? Bine...

Işi puse braţele pe genunchi, păturindu-şi mânile înmănuşate una peste alta, se strânse'n colţul ei — în porţia ei de cupea — şi tăcu, rămânând paralelă cu el din acea depărtare a ei. Până când întoarse capul spre el:

— Eu cred c'ar fi mai bine să renunţăm la masă. Sunt sătulă de scene. Scene acasă! Scene cu tine! Imi vine să-mi iau lumea în cap...

Respiraţia i se învălmăşise. Glasul răsuna răguşit. Când începuse, nu ştia că se va supăra. Acuma însă era convinsă. Nu numai supărată, dar şi tristă, singură, părăsită...

— Spune: ce ţi-am făcut? Las totul baltă ca să vin la tine. Nici nu ştii ce riscuri înfrunt şi ce sacrificii fac ca să te pot vedea. Numai eu ştiu! Ca vai de mine! Şi în loc să fii bucuros, în loc să mă iei în braţe ca pe un copil şi să-mi spui: Tuuu, ce dor mi-a fost de tine! ce fericit sunt că te am din nou lângă mine, — domnul tace, domnul budează, domnul e rece, domnul e acru, domnul e amar, domnul nu primeşte... Dar până când?

Intrebarea isbucni ca un ţipăt, caşicum ar fi

trecut prin şira spinării, adunând dramatica tăcere a întregii fiinţe.

Şi brusc începură lacrimile. Cu ele, capul Maiei fugi hăt-departe, în colţul ei, despărţindu-se de restul lumii.

Câtva timp o lăsă să plângă, posomorît. Tot ce se'ntâmplase de când intrase Maia în cupea aparţinea, pentru sensibilitatea lui Nandi, doamnei Iacobescu. In aşa măsură încât nici n'o auzea plângând pe Maia, ci numai pe doamna Iacobescu, teatral, de circumstanţă. Dar tăcerea prelungită şi unele ruine care fumegau încă pe la ferestrele cupelii o îndepărtară treptat pe doamna Iacobescu, desvăluind în colţul cupelei, buclele de rugină ale fetiţei care plângea necuvântătoare.

— Tu, Maia mea...

O cuprinse, îi luă capul pe pieptul lui, îi sărută ochii uzi, gura, tâmplele, părul, mâinile.

Cupeaua mergea, mergea.

Şi primăvara şi moartea şedeau alături, îngândurate, ca doi îngeri pe aceiaşi fântână.

Intr'un târziu Gabriel îşi descleştă cu greu fălcile de piatră. Cuprinse'n palme aspre tâmplele Maiei, învăluind-o într'o privire de mari arderi. Spuse cuvintele, greu, cioplindu-le pe fiecare din munte, înainte de a le împinge spre ea.

— Tu mă iubeşti?

Maia ridică din umeri cu drăgălăşie, scuturându-şi capul ud şi proaspăt în dimineaţa lui, având aerul să spuie:

— Mă mai întreabă, după ce am plâns pentru el! Ah!...

CAP. XXI.

Sirenele îşi ascuţiră încă odată trâmbiţele lor de moarte în lumina mereu sporită a primăverii, sub un cer ca de Balcic.

Şi iarăşi înalta Moarte călcă greu peste oraşul pigmeilor, îndoind, sfărâmând, pătând cu sânge pământul florilor.

Casele se goleau. Stăpânii lor adunau în goană, cu mâni hoţeşti, propriul lor avut, încărcându-l în camioane, în automobile, în căruţe, cu păpuşi încremenite de-asupra, care nu erau decât oameni în panică şi'n jale. Plecau unde puteau, grăbiţi să iasă din oraşul năpraznicei morţi. Nu mai credeau în viaţa de-acolo. Se lepădau de ea, se lepădau de oraşul lor de până atunci, căutându-şi alt loc sub soare şi altă streşină pentru cioburile vieţii.

Şi ţipătul locomotivelor răsuna mai străpungător, vestind numai plecare. Nimeni nu mai sosea în oraşul râvnit până atunci de-o ţară'ntreagă. Toţi fugeau, părăsindu-l ca pe un ciumat. Străzile erau o curgere necontenită de sloiuri ale vechiului Bucureşti. Aşa că în scurt timp tăcerile începură să crească straniu pe străzile vieţii. Oamenii se împuţinau văzând cu ochii, împărţindu-se în două categorii: cei care plecau — ca vai de lume — şi cei care rămâneau — ca vai de ei, — cu ochii şi urechea mereu spre cerul senin: fioros de senin, căci Moartea avea ochi albaştri, ca Maia.

Scena babelor, în alt moment, ar fi fost comică; acuma însă era stranie. Se înfăţişară toate trei în faţa lui Nandi, îmbrăcate'n negru, încălţate cu şoşoni, cu manteluri în formă de pelerină şi cortele de ploaie, cu capèle prinse cu panglici pe sub bărbie.

Trei. Doamnele Molii.

Nàna se desprinse dintre ele şi vorbi:

— Noi te lăsăm cu bine.

— Cum asta, Nàna? Plecaţi? De ce? Unde?

Nàna oftă.

— Cu Dumnezău. Ne-am vorbit între noi şi am hotărît să murim la noi acasă, la Dorohoi. Ne-am scos şi bilet de drum. Că dacă Miluca nu-i aici, la ce să mai stăm? I-am scris şi Milucăi, s'o ţie Dumnezeu, sărăcuţa. Te lăsăm cu bine.

Nana îl binecuvântă. Celelalte făcură un fel de reverenţă. Şi plecară pur şi simplu, ele trei, Doamnele Molii, lăsându-l pe Nandi cu cheile şi golul cavernos al casei Donani.

5.54.32.

— Sunt sigur Maia. Auzi? M'au părăsit şi babele. Au plecat la Dorohoi, lăsându-mă fără nimeni. De azi înainte ne putem întâlni la mine acasă. Tuuu! Avem şi adăpost. Are să fie bine, Maia. Acuşi înfloresc copacii noştri. Vecinii au plecat şi ei. Ne putem plimba prin faţa casei. Sau putem sta pe balcon la soare...

Se întâlniră după amiază pe marginea lacurilor lor. Gabriel făcu din nou proecte de viitor. Maia dădea din cap, aprobând totul — Da, Domniţă, da — fără însă să spuie nimic. Părea distrată şi încetinită, ca pătrunsă de luminoasa lene a primăverii care-şi scotea gâzele la soare. Avea un tailleur nou, cu un buchet de violete la butonieră. Asculta ritmic şi ce spunea Gabriel şi ce spuneau crengile, aprobând totul, c'un fel de: da-da, mi-aduc aminte. De câteva ori ochii i se umeziră. Dar se stăpâni,

fără ca cel de alături să observe. Şi deîndată Maia se învălui în întrebările de aur ale soarelui de primăvară, aducându-şi din nou aminte cât e de tânără şi cât de frumoasă. Viaţa ei roia spre viitorul învăluit în fum de primăvară. Frunzele de toamnă adormeau cu duioşie: nani-nani.

— Băiatul meu!

Aşa se despărţiră pe pragul zilelor ce aveau să vie. In dimineaţa zilei următoare cei doi magnolia înfloriseră. Spaţiul din jurul lor era un extaz care-i amplifica spre soare.

5.54.32.

Era cu neputinţă să nu spuie Maicei că „au înflorit". Prea de multă vreme îi vorbea despre ei ca despre cineva care vine din ţara minunilor; prea o pregătise, prea o stârnise, prea o vestise, ca să nu-i spuie ei, într'o exclamaţie:

— Tuuu! Au înflorit! dăruindu-i-i ca pe un poem al lui, cald încă, abea deschis spre altul.

Suna. Suna. Suna.

Ş'a sunat, ş'a sunat, ş'a sunat... Da, Domniţă, da.

Dormea!

Somnoroasă!

Crengile de magnolia o băteau cu floarea de lună, sidefie, şi cu floare de zori, trandafirie, pe cea mai somnoroasă dintre Domniţe, spunându-i c'un alai întreg de crengi în floare: bună dimineaţa, bună dimineaţa. Da, Domniţă, da.

Dar ce însemna asta?

Nu răspundea nimeni, nimeni, nimeni.

Şi deodată casa Donani îi căzu pe umeri ca o haină de moarte.

Pleacă în goană trecând străin printre copacii raiului deschis.

Văzu blocul casei aeriene ca un far, şi respiră c'un început de uşurare, cşicum s'ar fi temut să nu găsească un gol în locul ei.

Intră. Il găsi pe portar.

— Te rog, telefonul doctorului Iacobescu e stricat? Nu răspunde.

— Au plecat, domnule căpitan.

— Cum? Cine?

— Dumnealor. Au plecat. Cum vă spun.

— Cine, domnule?

— Domnul doctor Iacobescu şi cu doamna. Precis. Şi-au transportat şi lucrurile. Apartamentul e gol.

Nandi porni spre uşă cu altă vrâstă decât aceia cu care venise. Pe pragul blocului se întâlni din nou cu lumina primăverii. Nu-l interesa. Isi auzea pulsul ca pe masa de operaţie, sub cloroform. Toate deveneau stranii: casele, oamenii, caşicum ochii ar fi silabisit lucruri uitate. Stranii şi cele mai simple gesturi, ca de pildă acela de-a aprinde un chibrit pentru... pentru....

Ii veni în gât nodul plânsului, amintindu-şi de câte ori luminase obrazul Maiei cu flacăra unui chibrit.

Se stăpâni. Işi aprinse ţigara. Trebuia să se ducă la Curtea Marţială. Dar luă alt drum. Intră în prima bodegă, cerând o drojdie mare. O bău. Porni. Intră într'o crâşmă. Ceru un rachiu. Duşcă. Iar porni. Din pahar în pahar ajunse până la casa Donani, întâlnindu-se cu vâlvătăile copacilor înfloriţi. Nu-i goni cu piciorul şi c'un „marş", findcă nu era de ajuns de beat ca să nu ştie diferenţa dintre un Doxi şi un copac.

Doxi murise pe scara casei.

Plouă,
E o ploaie de toamnă...

Dar acum era primăvară: hai diridam-diridam! O dădu în măsa de primăvară şi intră în casă odată cu mugetul transatlantic al sirenelor. Era mare soare. Dar sunau ca în ceaţă.

Câteva secunde numai de pauză, de-alungul că-

rora oraşul albi a pustiu, lăsând în locul omului numai floarea şi soarele. Apoi se auziră detunăturile artileriei antiaeriene.

Şi Moartea apăru, într'o sclipire de argint, cu dulci ochi albaştri, — călcând bubuitor peste viaţă. Se apropia ca şi cutremurul, zburlind pământul şi carnea omului.

Omul din casa Donani nu mai intră în adăpost: hai diridam-diridam!

5.54.32.

Murise un număr de telefon. Eec!

Sictir la vin şi venin
Hai, felinare.

Bubuiturile se apropiau. C'un fel de grabă inutilă, Nandi se urcă prin casa găunos pustie până'n pod. Tresări. O pisică, cine ştie cum ajunsă acolo, o sbughise, mistuindu-se. Un geam era spart. De ce era spart un geam în podul casei Donani?

Plecă din pod. Trecu prin toate odăile, cu pas împleticit, revăzând-o pe Miluca — milă —; pe Ion — ertare —; pe Smaranda — ertare —, rămânând apoi ca un lucru spart, într'un fel de orbire.

Cutremurul se apropia atât de îngrozitor încât nu mai ştiai dacă o să cadă din Cer, sau o să răsară din mythologia pământului deschis.

Spinarea omului singur se aplecase sub apocalips.

Plângea, cu mânile împreunate în amintirea lui Dumnezeu.

Şi inima bătea, bătea, bătea...

Bătând rămase în cavoul casei Donani, după ce cumplitul pas al Morţii încetă. Clipe şi clipe dearândul, inima singură bătu, într'o uitare, într'o mirare, într'o regăsire şi apoi într'un fel de salt.

Scuturându-se, Alexandru Gabriel Donani se ridică şi isbucni pe pragul casei.

Văzu obrazul îngeresc al primăverii prin poarta deschisă a celor doi copaci înfloriţi.

Cânta văzduhul.

Aripi treceau.

Dumnezeule!

Işi împreună mânile, ca un om în genunchi cu ochii spre cer.

Dar viaţa e frumoasă, frumoasă, frumoasă!

Dumnezeule!

Il simţea din nou pe obrazul lutului.

Se aşeză acolo, pe scara caldă de soare, acolo unde murise cânile, stând şi tot stând în bătaia soarelui, fără să se sature.

Până când soneria telefonului îl chemă din nou: spre cine?

— Aveţi sanatoriul Bucegi, — îl vesti Glasul.

— Nandi!... Hristos a'nviat!

— Adevărat a înviat, Miluca.

— F I N E —

Tipărită de
Editura „CARTEA ROMANEASCĂ" s.a.
în luna Octombrie 1945
la „Cartea de Aur" s. a. r., Bucureşti
strada Lucaci 35. — Reg. Com. 339/935.

Cartea Românească

recomandă următoarele volume apărute în editura ei:

Mihail Sadoveanu
ANII DE UCENICIE

Ionel Teodoreanu
ULIȚA COPILARIEI

Paul I. Daniel
UN SĂTUL DE VIAȚA

Eusebiu Camilar
AVIZUHA

Allan Nevins — H. S. Commager
ISTORIA STATELOR-UNITE
Cu hărți și planșe hors-text

I. C. Furnas
CUM TRAEȘTE AMERICA

Catalogul cărților se trimite gratuit la cerere de către editură — Calea Moșilor 64 — București

Lei 3500.—